

**The Project Gutenberg eBook of Grimm testvérek összegyűjtött meséi, by
Jacob Grimm and Wilhelm Grimm**

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Grimm testvérek összegyűjtött meséi

Author: Jacob Grimm

Author: Wilhelm Grimm

Translator: Elek Benedek

Release date: June 26, 2012 [EBook #40088]

Language: Hungarian

Credits: Produced by Albert László (This file was produced from
images generously made available by Hungarian Electronic
Library.)

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GRIMM TESTVÉREK ÖSSZEGYÜJTÖTT
MESÉI ***

Megjegyzés: Az eredeti képek elérhetők innen: <http://mek.oszk.hu/10100/10149/>
Facebook oldalunk: <http://www.facebook.com/PGHungarianTeam>

GRIMM TESTVÉREK ÖSSZEGYÜJTÖTT MESÉI

MAGYARBA ÁTÜLTETTE

BENEDEK ELEK

KÉPEKKEL ÉS NYOLC SZINES MELLÉKLETTEL

BUDAPEST

LAMPEL R. Kk. (WODIANER F. ÉS FIAI) R. T.
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

Ezen kötet a Grimm Testvérek
meséi és Grimm Testvérek
válogatott meséi című
könyveket tartalmazza.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Tartalom.

A békakirályfi	3
Szűz Mária leánya	11
A félelemkereső	20
A farkas és a kecskollók	37
A tizenkét testvér	43
Kakaska és tyukocska	53
Boriska és Gyurika	58
A törpék	68
Pila	77
Jancsika és Juliska	82
Hamupipőke	94
A hét holló	105
Piros sapkácska	110
A muzsikások	115
Az okos Kati	121
Hüvelyk Matyi	127
Babszem Jankó vándorlása	137
Csipkerózsa	143
Hófehérke	148
A hú szolga	163
A kevély királykisasszony	177
Madárka és Rózsika	185
Az aranyfonál	190
A veréb	196
A libapásztor királykisasszony	202
A szerencsés János	210
Az okos leány	218
Mindentudó doktor	224
A félkegyelmű asszony	228
A szegény és a gazdag ember	237
A molnárinas és a macska	244
A madarak királya	249
Az okos emberek	254
A jókedvű János	260
A rest királyfi	266
A két testvér	268
Az okos szabócska	285
A tyúkocska halála	291
Hófehérke és Rózsapiroska	294
A fehér és a fekete menyasszony	304
A hét sváb	311
A négy testvér	316
A serény meg a lusta leány	322
A halász és a felesége	328
A csillagtallérok	337
Egyszemű, Kétszemű, Háromszemű	340

A békakirályfi.

Itt sem volt, ott sem volt, de valahol mégis volt, volt egyszer egy király s ennek három leánya. Szép volt mind a három, de különösen a legkisebb. Ez olyan szép volt, olyan gyönyörű volt, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem.

Volt a király palotájához közel egy rengeteg erdő, rengeteg erdő közepén öreg zádogfának árnyékában egy kút. A kicsi királykisasszony, ha meleg idők jártak, mindennap kisétált az erdőbe, leült a kút mellé. Itt ült, üldögélt sokáig s ha elúnta magát, elővette arany golyóját, azzal labdázott. Ez volt az ő legkedvesebb játéka.

Hanem egyszer mi történt? Az történt, hogy a golyó nem esett a kicsi királykisasszony kezébe, hanem esett a földre, onnét pedig belegurult a kútba. Belegurult s abban a pillanatban el is tűnt. Hiába nézte, vizsgálta a kicsi királykisasszony: mély volt a kút, nem látott a fenekére, - volt golyó, nincs golyó! Hej, sírt a kicsi királykisasszony, nagy búnak eredt szegény feje. Egyszerre csak hallja, hogy valaki beszél hozzá:

A békakirályfi.

- Mi bajod, királykisasszony, mért sírsz olyan keservesen?

Körülnézett, de nem látott eleven lelket. Az ám, nem ember szólt hozzá, hanem egy nagy csunya béka a kútból.

- Hát te szóltál hozzám, mondotta a királykisasszony csudálkozva. - Azért sírok, mert arany golyóm a kútba esett.

- Egyet se búsulj, - mondotta a béka. - Visszaveszem én a te arany golyódat. De mit adsz nekem, ha felhozom a kút fenekéről?

- Amit csak kívánsz, édes békám. Ruháimat, gyöngyeimet, drágaköveimet, de még aranykoronámat is.

Mondotta a béka: Nem kellenek nekem a te ruháid, gyöngyeid, drága köveid, szép királykisasszony. Az arany koronád sem kell. Hanem ha megígéred, hogy jó barátom, játszótársam leszel; ha megígéred, hogy asztalkádnál melletted ülhetek, a te arany tányérből ehetem, a te poharacskából ihatom, a te ágyacskában hálhatok, felhozom neked az arany golyót.

- Mindent megígérek, mondotta a kicsi királykisasszony, csak hozd fel az én kedves arany golyómat! De magában egyebet gondolt. Azt gondolta: csak brekegj, béka, brekegj, itt maradsz te a kútban s bizony nem ülsz te az én asztalom mellé. No bezzeg!

Több sem kellett a békának, csak a kicsi királykisasszony ígéretét hallja, hopp, leszállott a tó fenekére, egy szempillantás múlva újra felbukott a víz színére, hozta szájában az arany golyót s szépen átnyújtotta a kicsi királykisasszonynak. Hej, örült a kicsi királykisasszony! Ugrált, táncolt örömeiben s futva indult hazafelé az ő kedves játékával.

- Várj csak, várj, kiáltott a béka, vigy magaddal, én nem tudok úgy szaladni, mint te! De hiszen brekeggetted, ahogy a torkán kifért, a királykisasszony rá sem hallgatott, futva futott haza s úgy elfeledte a békát, mintha nem is lett volna. A béka pedig mit tehetett? Nagy búsán leszállott a tó fenekére.

Hát hiszen jó, jó, de mégsem úgy történt, mint a hogy a kicsi királykisasszony magában elgondolta. Másnap délben, mikor éppen ebédnél ültek mind, a király, a királyné, a királykisasszonyok s az udvarbéliek, hallják, hogy odakint a márvány garádicson pliccs, placcs, ugrál fölfelé valami, aztán egyszerre csak az ajtó mellé lepcszen, kopogtat s beszél:

- Nyisd ki az ajtót, kicsi királykisasszony!

Szalad a kicsi királykisasszony az ajtóhoz, nyitja, kikukkint a nyíláson s hát a béka ül ott, az ajtó előtt. Hirtelen becsapta az ajtót, visszaült az asztalhoz, de bezzeg nem izlett az ebéd, s csakúgy dobogott a szíve az ijedtségtől. Látta ezt a király s kérdezte:

- Mi bajod, kis lányom? Mitől ijedtél meg? Talán bizony valami óriás áll az ajtó előtt s elakart vinni téged?

- Nem, nem, felelt a királykisasszony, nem óriás, hanem egy csunya béka, az áll az ajtó előtt.

- Mit akar tőled az a béka?

- Jaj, lelkem édes jó apám, mikor tegnap az erdőben játszottam, aranygolyóm a kútba esett. Keservesen sírtam s ekkor egy béka felhozta a golyót a kút fenekéről. S merthogy nagyon kívánta, megígértem neki, hogy játszótársa leszek, de ki gondolta volna, hogy ez a csunya béka

ide jöjjön? S lám, most itt van s be akar jőni hozzám.

E közben másodszor is kopogtatott a béka s bekiáltott:

- Nyiss ajtót, nyiss ajtót, szép királykisasszony! Talán bizony elfeledted, mit ígértél tegnap nékem? Nyiss ajtót azonnal!

Mondta a király:

- Bizony, édes lányom, a mit ígértél, meg is kell tartanod. Hát csak eredj és nyiss ajtót.

Mit volt mit nem tenni, fölkel az asztal mellől a kicsi királykisasszony, az ajtót kinyitotta, a béka meg, hopp, hopp, pliccs, placcs, végig ugrált a szobán, éppen a kicsi királykisasszony széke mellé.

- Végy föl magadhoz, szólt a királykisasszonynak.

A kicsi királykisasszony huzódzott, vonakodott, de a király rászólt haragosan:

- Vedd föl!

Fölvette hát a békát, az meg a székről egyenesen az asztalra ugrott s mondta:

- Na most told közelebb hozzám a tényért, hogy együtt együnk.

Odatolta kénytelen-kelletlen, de majd kirázta a hideg, úgy félt. A béka jóízűen falatozni kezdett, de bezzeg a kicsi királykisasszonynak elment az étvágya. Mikor aztán a béka jól lakott, azt mondta:

- Most már eleget ettem, fáradt vagyok, álmos vagyok, vigy a szobádba, fektess selyem ágyadba s feküdj le te is, aludjunk.

-8-

De most már „eltört a cserép”. Sírta a kicsi királykisasszony, sírásától zengett a palota. Hogy ő a mellé a hideg, utálatos béka mellé feküdjék! Inkább meghal!

- De így meg úgy! - förmedt rá a király - ha jól esett a segítsége, essék jól a fekvés is mellette. Indulj!

Tetszett, nem tetszett, meg kellett fogni a béka hideg testét s vitte a szobájába. Az ám vitte, de a szobában ledobta egy sarokba s egyedül feküdt a puha selyem ágyba.

- Nem addig a'! szólt a béka. Fáradt vagyok, álmos vagyok, s éppen olyan jól akarok aludni, mint te. Végy föl az ágyadba, különben megmondom az édes apádnak.

A kicsi királykisasszony leszállott az ágyból nagy bosszusan, felkapta a békát, s a falhoz dobta.

- Nesze, aludjál, csunya, utálatos béka!

Hanem ebben a pillanatban mi történt? Hej, nagy csuda történt. Hallgassatok csak ide. A csunya békából királyfi lett, de olyan szép királyfi, hogy a királykisasszonynak szemé-szája elállt a csodálkozástól.

- Ki vagy te, mi vagy te? - kérdezte a királykisasszony, mikor egy kicsit magához tért a nagy csodálkozásból.

Most a királyfi szép sorjában elmondta, hogy őt egy vén boszorkány békává varázsolta, merthogy annak a boszorkánynak a leányát nem akarta feleségül venni. Egyedül csak a kicsi királykisasszony szabadíthatta ki a kútból, más nem, különben béka maradt volna teljes világ életében.

-9-

- Jössz-e velem az én országomba? - kérdezte a királyfi.

- Elmegyek én veled a világ végire is, felelt a kicsi királykisasszony.

Másnap reggel kinéznek az ablakon s hát egy aranyos hintó áll az ablak alatt; a hintó előtt nyolc hófehér paripa, a bakon pedig János ült, a királyfi hű szolgája. Ez a szolga olyan erősen szerette a királyfit, hogy mikor a királyfi békává változott, nagy bújában, bánatjában majd meghalt s hogy a szíve megne szakadjon, három vasabronccsal körülfogatta a szíve tájékát.

Na, bezzeg most volt öröm! A királyfi meg a kicsi királykisasszony beültek a hintóba, János felült a bakra, közékük csördített a paripáknak s vágatott a hintó szélnél sebesebben, de még a gondolatnál is sebesebben.

Már jómesszire voltak a várostól, egyszer csak a királyfi hallja, hogy valami nagyot pattan.

- Hé, János, kiáltott előre a királyfi, valami elpattant a hintón!

Hátra szólt János:

- Nem a hintó, felséges királyfi, hanem a szívem tájékán pattant el egy vasabroncs. A mikor te béka lettél, akkor rakattam rá három vasabroncsot, hogy a szívem meg ne szakadjon. Abból pattant el most egy.

Tovább vágatott a hintó s egyszerre csak megint nagy pattanást hallott a királyfi.

-10-

- Hé, János, bizony mondom, a hintóban baj esett.

- Semmi baj sem esett, felséges királyfi, - a második abroncs pattant le a szívem tájékáról.

Vágtatott a hintó tovább, s mikor éppen a királyfi palotája elé értek, akkorát pattant az abroncs, hogy a paripák megriadtak tőle.

- Hé, János, nem törött le a hintó?

- Nem törött le, felséges királyfi, csak a harmadik abroncs pattant le a szívem tájékáról!

Abban a szempillantásban begördült a hintó a palota udvarára. Ott a királyfi szép gyengén leemelte a kicsi királykisasszonyt, felvezette a palotába, aranszékekbe ültette, aztán papot hívtak, megesküdtek, s csaptak hét országra szóló lakodalmat.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

-11-

Szűz Mária leánya.

Volt egyszer egy szegény favágó. Ennek a favágónak felesége s egy háromesztendős kicsi leánya. Olyan szegény volt ez a favágó, mint a templom egere, majd megölte a gond s a bánat, hogy mit adjon enni a kicsi leányának. Egyszer kiment az erdőre nagy búsán, hogy fát vágjon s hát amint dolgozik, feléje jön egy gyönyörű szép asszony, a kinek ragyogó csillagkorona volt a fején. Köszönt a szép asszony a favágónak, az fogadja illendően s még megis kérdi, hogy ki s mi, mi járatba' van. Felelt a szép asszony:

- Én Szűz Mária vagyok, a kicsi Jézus édes anyja; hallottam, nagy szegénységben éltek s azért jöttem, hogy add nekem a leánykádát, elviszem magammal s anyja helyett anyja leszek neki.

Hej, örült a szegény ember! De jó dolga lesz az ő leányának! Nem éhezik, nem sanyarog többet. Szaladt a leánykáért, vitte Szűz Máriához s egy szempillantás mulva már eltűntek a szeme elől: Szűz Mária felszállott a gyermekkel a fényes mennyországba.

-12-

De bezzeg jó dolga volt a gyermeknek Szűz Máriánál. Kalácsot, tejet kapott, s minden jót, aranyból, ezüsből volt a ruhája s az angyalkák játszadoztak vele.

Telt, múlt az idő, csakúgy repült - hogyan repült volna! - s mikor a leányka tizenégy esztendő lett, megszólítja Szűz Mária s azt mondja neki:

- Hallod-e, kis leányom, én most nagy útra megyek. Nesze, itt van tizenhárom kulcs, reád bízom ezeket. Tizenkét ajtót kinyithatsz, de a tizenharmadikat nem szabad kinyitnod. Vigyázz, ki ne nyisd azt, mert ha kinyitod, bizony mondom, szerencsétlenül jársz.

Elment Szűz Mária, otthon maradt a kis leány s még az nap kinyitotta az első szoba ajtaját, aztán mindennap kinyitott egyet, míg éppen a tizenharmadikhoz ért. Hej, édes Istenem, de szépek voltak ezek a szobák! Csakúgy ragyogtak, tündököltek. Mind a tizenkét szobában egy-egy apostol ült s nagy fényesség ragyogott a fejük körül. Az angyalkák mindig vele voltak, mind a tizenkét szobába elkísérték s azok is úgy örültek! Bezzeg hogy szeretett volna bemenni a tizenharmadik szobába is. Ha be nem menni, legalább bepillantani. Mondotta is az angyalkáknak:

- Szűz Mária megtiltotta, hogy kinyissam ezt a szobát. Nem is megyek be, de egy kicsit kinyitom az ajtót s legalább a nyíláson bepillantok.

-13-

- Ne, azt ne tedd, mondták az angyalkák, ha Szűz Mária megtiltotta. Bünt követsz el azzal, ha megszeged a tilalmát.

De a kis leánynak nem volt nyugodalma, úgy égette a nagy kíváncsiság, hogy vajjon mi lehet abban a tilalmas szobában. Csak azt várta, hogy eltávozzanak az angyalkák.

- Most már egyedül vagyok, - gondolta magában, - senki sem tudja meg, hogy mit csinállok.

Bedugta a kulcsot a zárba, fordított egyet rajta s abban a szempillantásban az ajtó felpattant. Haj, édes Istenem, majd megvakult a szertelen ragyogástól! Ott ült a szoba közepén a Szentháromság, tűzben, szemképráztató fényben, ragyogásban; nézte, nézte nagy álmélkodással, aztán közelebb, közelebb lépett hozzá, egy kicsit megérintette ujjával a fényességet, hogy vajjon éget-e s im, az ujjá egyszeribe megaranyosodott. Jaj de megijedt a leányka! Kiszaladt a szobából, becsapta maga után az ajtót s hátra sem mert nézni, úgy reszketett a félelemtől. Mi lesz most vele? Mindenképpen próbálta ujjáról lemosni az aranyat, de hiába, nem ment le az. Most már hiába tagadja, Szűz Mária tudni fogja, hogy bent járt a tizenharmadik szobában.

Kevéssel ezután csakugyan haza is jött Szűz Mária. Mindjárt szólitotta a leánykát s elvette tőle

a kulcsokat. Amint a kulcsokat átvette, erősen a leányka szemébe nézett s kérdezte tőle:

- Nem nyitottad ki a tizenharmadik szoba ajtaját?
- Nem, felelt a leányka.

De a szive dobogott erősen, s az arca lángba borult.

- Csakugyan nem nyitottad ki? - kérdezte ismét Szűz Mária.
- Nem, felelte a leányka másodszer is.

Akkor Szűz Mária ránézett a leányka aranyos ujjára s megkérdezte harmadszor is:

- Nem nyitottad ki?
- Nem, mondta a leányka harmadszor is.

- Na jó, mondotta Szűz Mária. Te nem engedelmeskedtél nekem, de még hazudtál is, nincs helyed többé a mennyországban.

Merőn ránézett a leánykára s ez abban a pillanatban mély álomba merült. Akkor szép csendesen leeresztette a földre s letette egy rengeteg erdő közepére. Mikor fölébredt a leányka, szólni, kiabálni akart, de egy szó nem sok, egy hang sem sok, annyi sem jött az ajakára. Felugrott a földről, futni akart, de semerre sem mehetett: mindenfelé sűrű tövises fák s bokrok állották útját. Búsult a szegény leányka, majd megszakadt a szive nagy bánatában, de hiába, nem mehetett tovább. Szerencséjére, talált egy vén odvas fát, annak az odvába bebújt: ez lett az ő lakása a ragyogó fényes menyország után! Szél elől, eső elől ide huzódott, itt hált éjjelenként. Hej, szomorú egy élet volt ez s keservesen sirt, ha elgondolta, hogy de jó dolga volt a menyországban, de szép volt ott minden s milyen jól telt ott az idő az angyalkákkal! Nemhogy kalács, de száraz kenyér sem volt itt. Gyökereken rágódott s ugyancsak örült, ha epret, málnát kapott. Mikor pedig őszre járt az idő, összegyűjtötte a száraz leveleket, abból csinált ágyat magának télre, hogy meg ne fagyjon s összeszedegette, ami mogorót talált: ez volt az ő téli elesége. A ruhája is mind leszakadozott, lerongyolódott s tavasszal hosszú selyem hajával takarta be gyenge testét. Így telt, múlt az idő, esztendő esztendő után, szörnyű nyomorúságban, örökös sanyarkodásban.

Bizony szánta-bánta bűnét a leányka, imádkozott éjjel-nappal, hogy Isten bocsássa meg az ő bűnét s im, csakugyan Isten megelégette sok s nagy szenvedéseit. Egy tavasszal véletlenül arra vetődött a királyfi. Ott vadászott a rengetegben, üzőbe vett egy őzet s már éppen célba vette, mikor a sűrűségben úgy eltűnt, mintha föld nyelte volna el. De a királyfi nem volt amolyan tedd el s élé s vedd legény, neki vágott a sűrűségnek, kardjával utat nyesett a sűrűségben s éppen az odvas fa előtt bukkant ki a sűrűségből. Ott már mehetett volna tovább bátran, de halljatok csodát, úgy megállott, mintha földre gyökeredzett volna a lába. Az ám, ott ült a leányka a fa alatt. Aranyhaja sarkig betakarta. Olyan szép volt, olyan gyönyörű volt, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Na, nagy nehezen megjött a szava a királyfinak s kérdi a leánykát:

- Ki vagy te, mi vagy te, gyönyörű szép leányzó? Hogy kerültél ide, rengeteg erdőbe?

A leányka azonban csak nézte a királyfit, de nem felelt, mert nem tudott szólni.

- Eljössz velem az én palotámba? - kérdezte a királyfi.

A leányka most sem felelt, csak intett a fejével.

Most a királyfi szép gyengén a karjára vette, a lovához vitte, fölült a lóra s magához emelte a nyeregbe. Aztán haza mentek a palotába, csináltatott neki arany ruhákat, s egy hét, kettő alig hogy eltelék, feleségül vette.

Aztán telt, múlt az idő, eltelt egy esztendő s im a néma királynénak olyan szép aranyhajú gyermeke született, hogy a kicsi király nem találta helyét nagy boldogságában. Az ám, nem sokáig tartott a nagy boldogság. Még az éjjel eljött Szűz Mária a kicsi királynéhoz s azt mondta neki:

- Ha megvallod, hogy jártál a tizenharmadik szobába, visszaadom a hangodat, újra beszélhetsz; de ha tovább is tagadod, magammal viszem a gyermekedet.

A királyné megszólalt, de azt mondta:

- Nem, én nem nyitottam ki azt az ajtót.

- Hát akkor csak maradj néma ezután is, mondotta Szűz Mária s elvitte a gyermeket.

Hej, lett reggel a palotában nagy felfordulás! Keresték a gyermeket minden felé, tűvé tették az egész palotát, de bizony nem találták. Erre aztán elkezdettek suttozni az udvarbéliek, hogy a királyné emberevő, bizonyosan megette a saját gyermekét. A királyné jól hallotta ezt, de nem szólhatott. Hallotta a kicsi király is, de ő nem hitte el ezt a hitvány beszédet. Fáj a szive a szép aranyhaju fiúért, de nem bántotta a feleségét, mivelhogy erősen szerette.

Na, eltelt ismét egy esztendő s a királynénak megint született egy aranyhajú fia. Még szebb volt az elsőnél és bezzeg örült a király. De csak másnap reggelig tartott az öröme, mert éjjel leszállott Szűz Mária a mennyországból s mondta a kicsi királynénak:

- Valld meg, hogy kinyitottad az ajtót s visszaadom szavadat is, a gyermekedet is; máskülönben ezt is magammal viszem.

- Nem, nem nyitottam ki, mondta most is a királyné.

Szűz Mária nem szólt többet, csak karjába vette a gyermeket s elszállott vele. De volt a hogy volt először, most már éktelenül lármáztak az udvarbeliek s hangosan vádolták a királynét, hogy megette a gyermekét. Követelték a királytól, hogy hívassa össze a tanácsosait s azok mondjanak ítéletet a királyné felett. De a király nem hallgatott rájuk, megparancsolta, hogy többet szó se essék erről a dolgról.

Harmadik esztendőben leánykája született a királynénak s Szűz Mária leszállott hozzá harmadszor is. Most csak annyit mondott neki:

- Jere velem!

Megfogta a királyné kezét, felvitte a mennyországba s ott megmutatta neki a fiait.

Éppen játszottak a fiúk s a királyné hozzájuk akart szaladni, hogy ölbe kapja, összevisszacsókolja őket, de Szűz Mária nem engedte.

- Elébb valld meg, hogy kinyitottad az ajtót. Akkor aztán magaddal viheted a fiaidat.

- Nem, nem nyitottam ki, mondta a királyné harmadszor is.

Szűz Mária leszállott a földre a királynéval és a kicsi leánykáját magával vitte a mennyországba.

De most már csakugyan csordultig telt a pohár. A király nem birt az udvarbéliekkel, össze kellett hivatni a tanácsosait, hogy mondjanak ítéletet a királyné felett. A tanácsosok, merthogy a királyné semmit sem felelt a kérdésükre, - felelt volna szegény, ha tudott volna! - halálra ítélték, még pedig tűzhálóra. Kimondták az ítéletet, hogy máglyára kötik s úgy égetik meg. Össze is hordották a fát, megrakták a máglyát, a királynét megkötözték, a máglyának alája gyújtottak, a láng már körül szaladt, lobogott s most már ellágyult a királyné szive is. Szánta-bánta bűnét s oktalan makacsságát.

- Még is megkellene vallani bűnömet a halálom előtt, gondolta magában.

Ebben a pillanatban megjött a szava s hangosan kiáltotta:

- Mária, Mária, bűnös vagyok!

Mostan pedig - halljatok csudát! Megnyíltak az égnek csatornái, esni kezdett az eső, kialudtak a máglya lobogó lángjai s mennyei fény áradott a máglya fölé. Mennyei fényben, ragyogásban ereszkedett lefelé Szűz Mária, oldalán a két kicsi királyfi, karján a csecsemő. S leszállván a földre, mondá Mária:

- A bűnét megbánónak megbocsátok, ime, gyermekeid.

Álmélkodék ezen a nagy sokaság, miközben Mária újra visszaszállott a fényes mennyországba...

A félelemkereső.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy szegény ember s annak két fia. Az idősebb ügyibeváló, okos fiú volt, de a másik: féleszű, kolontos volt, minden dolgával csak bosszúságot szerzett az apjának. Az idősebb fiúnak csak annyi hibája volt, hogy este sehová sem lehetett küldeni, annyira félenk természetű volt s különösen ha a temető mellett kellett elmennie, a foga is vacogott a félelemtől. Bezzeg nem félt a kisebbik. Ha hallotta, hogy ez vagy az az ember megijed attól vagy ettől, szörnyen csudálkozott. Mondta is gyakran: Na, én igazán nem értem, mi az a félelem. Ha egyebet nem, azt az egy *mesterséget* szeretném megtanulni.

Hát hiszen, ha erre volt kedve, hamarosan lett alkalma is. Azt mondta neki az apja:

- Hallod-e, már elég nagy s elég erős vagy, hogy te is tanulj valamit. Látod-e, a bátyád mindig dolgozik, te pedig reggeltől estig lustálsz. Bizony nem érdemled meg, hogy Isten áldott napja reád süssön.

- Jól van, apám, mondta a fiú, én szívesen tanulok s ha kelmed is úgy akarja, szeretném megtanulni a félelmet. Mert ezt nem ismerem.

Hallotta ezt a beszédet az idősebb fiú s nagyot kacagott.

- Ó, te bolond, te, mit beszélsz! Hiszen csak eredj, hamar kitanulod ezt a mesterséget.

Hanem a szegény ember nem nevetett. Nagyot sóhajtott s azt mondta:

- Ó, te ügyefogyott, te! A félelmet akarod megismerni? Azzal ugyan nem keresed meg a kenyeredet.

Na, jól van, a hogy lesz, úgy lesz, majd meglátjuk, hogy lesz. Éppen akkor talált arra felé járni a harangozó, beköszönt az udvarra, szóba állott a szegény emberrel, kérdezte, mi ujság, hogy s mint megy a soruk? Az ám, jó helyen kérdezősködött, mert a szegény ember nem fogyott ki a panaszból. Hogy ilyen meg olyan nagy a szegénység, mikor van kenyér, mikor nincs, a kisebbik fia csak lógáz elé-hátra egész nap, nem fér a nyakára a dolog, tanulni sem akar semmit.

- Dehogy nem akarok! - - szólt közbe a kolontos fiú. - Most mondtam, hogy szeretném megtanulni a félelmet.

- No, hallja? Hát nincs igazam? - mondta a szegény ember. - Hát lehet ezzel kenyeret keresni?

- Egyet se évelődjék kelmed, - mondta a harangozó. - Adja hozzám ezt a fiút. Nálam jó dolga lesz s kitanulhatja ezt a mesterséget, ha olyan nagy kedve van rá.

Se szó, se beszéd, hadd menjen Isten hírével, gondolta a szegény ember s ment is a fiú nagy örömmel, beállott szolgálatba a harangozóhoz.

- Na, - gondolta magában a harangozó - majd megtanulod nálam, mi az a félelem. Mindjárt felvitte a toronyba, megtanította harangozni s két nap mulva, mikor már értette a harangozást, éjnek idején, éppen éjfélkor, felrázta az ágyból, s küldte a toronyba, hogy harangozzon.

Fölkelt a fiú, ment a toronyba, megfogta a kötelet, de amikor éppen rángatni akarta, látja, hogy a torony ablakában ott ül valaki, talpig fehér lepedőben.

- Hé, ki vagy? - kiáltott a fiú - de a fehér lepedős valaki egy szót sem szólt, azt is lassan mondta, s meg sem mozdult.

- Felelj, vagy jer ide, - kiáltott a fiú. - Nincs itt neked semmi dolgod éjjel.

De a fehérlepedős valaki (a harangozó volt az!) meg sem mozdult, hadd higgye a fiú, hogy kísértet.

Harmadszor is megszólította a fiú:

- Hé, fickó, mondd meg, ki vagy, mert különben ledoblak a lépcsőn!

- Abból ugyan nem eszel, gondolta magában a harangozó s meg sem mozdult, nem hogy szólt volna.

Hej, megmérgeződött a fiú. Egy-kettőre a torony ablakához ugrott, megragadta a „kísértetet“ s úgy ledobta a lépcsőközön, hogy az nagyot nyekkent belé s most már csakugyan nem mozdult meg, merthogy nem tudott megmozdulni. A fiú pedig többet nem törődött vele, harangozott s aztán szépen hazament, lefeküdt, egy szó nem sok, annyit sem szólt senkinek, elaludt.

Eközben a harangozóné csak várta, várta az urát, de várhatta, ott nyögött, jajgatott az egy szögeletben. Mikor aztán megsokallotta a várást, felrázta a fiút s megkérdezte:

- Te, nem tudod, hol maradt az uram? Még előtted felment a toronyba, vajjon miért nem jön?

- Én nem láttam őkelmét, - felelt a fiú - de a torony ablakában állott valami fehérlepedős fickó. Szólítottam háromszor, nem felelt, megfogtam s a garádicsom lehajítottam. Menjen, nézze meg, nem a harangozó-e?

Szaladt az asszony esze nélkül s hát csakugyan ott feküdt az ura egy szögeletben, nyöszörgött, jajgatott: jaj, a lábam, jaj! Bezzeg hogy kificamodott a lába a nagy esésben. Nagy nehezen lábraelállította az asszony az urát, hazatámogatta, aztán éktelen kiabálással, jajgatással szaladt a szegény emberhez:

- Jaj, jaj! Jőjjön ki kend! Tudja-e, mi történt? A kend akasztófára való fia ledobta az uramat a torony garádicsán! Az uram lába eltörött. Mindjárt eltakarítsa a háztól azt a kötélre valót! Hallotta kend?!

Hiszen nem kellett biztatás a szegény embernek, szaladt a harangozóhoz, a fiút eldöngötte, hogy a csontja is ropogott belé.

- Ne üssön kend! - kiabált a fiú. - Én nem vagyok hibás. Háromszor megszólítottam, miért nem felelt?

- Hallgass, te istentelen, te! Eltakarodj a szemem elől, ne is lássalak többet!

- Hiszen jól van, jól, mondta a fiú, nem is maradok itt, csak megvárom a reggelt, megyek s meg sem nyugszom, míg a félelmet meg nem ismerem.

- Hát csak eredj, bánom is én akármit csinálsz, csak ne lássalak. Nesze, itt van ötven tallér, menj világgá s meg ne mondd senkinek, hová való vagy, kinek a fia vagy, hogy ne kelljen szégyenkezniem miattad.

- Ne féljen apám, mondotta a fiú, én miattam többet nem szégyenkezik. Isten áldja meg!

Ahogy felkelt a nap, a fiú is felkászolódt, zsebrevágta az ötven tallért s indult világgá. Ment, mendegélt s a mint ment, folyton csak azt sóhajtotta hangos szóval: hej, ha megtanulhatnám a félelmet! Hej, ha megtanulhatnám! Ahogy így sóhajtozik magában, szembe jó vele egy ember, hallja, hogy min sóhajtozik s mondja neki:

- Mit beszélsz, te fiú? A félelmet akarod megtanulni? Látod-e amott azt a fát? Nézd meg jól! Akasztófa az. Hét ember lóg rajta. Eredj, ülj az akasztófa alá, hálj ott ma éjjel s reggelre megtanulod a félelmet.

-25-

- Bizony, ha megtanulom, mondta a fiú, kendnek is adom az ötven talléromat, csak jőjjön ide reggel.

Azzal Istennek ajánlották egymást, az ember ment a maga útjára, a fiú az akasztófa felé s hogy odaért, alája ült s várta szép csendesen a nap lenyugvását. Na, lement a nap, besetédedik s egyszerre csak hideg szél kerekedik, de olyan, hogy a fiúnak vacogott a foga belé. Nagy hirtelen ágat-bogat gyújtott össze, tüzet gyújtott, melléje telepedett, de éjfélkor még erősebb szél kerekedett s a tűz mellett is majd megfagyott. Fölnéz az akasztófára s látja, hogy a szél csakúgy lóbálja, hányja-veti ide-oda az akasztott embereket. Gondolja magában: ej, ej, itt a tűz mellett is majd megfagyok, hát még azok a szegények odafent! Volt az akasztófa aljában egy lajtorja, nekitámasztotta az akasztófának, fölmászott s egyik holttestet a másik után leoldotta, mind a hetet lehozta s a tűz mellé szépen lefektette. Aztán megpiszkálta a tüzet, hadd égjen jobban, még fát is szedett össze, rá rakta, lobogott, pattogott a tűz s csakúgy örült a lelke, hogy most már azok a szegény emberek nem fáznak. Bezzeg hogy nem fáztak, de merthogy mozdulatlan feküdtek egy helyben, tüzet is fogott a ruhájuk.

- Hé, atyafiak, mondta a fiú, vigyázzanak kendtek, mert különben újra felfüggesztem kendteket.

Hát azoknak ugyan beszélhetett, nem hallottak azok egy szót sem, csak feküdtek mozdulatlan s egyszerre csak lángba borult a ruhájuk. Hej, megmérgeződött a fiú!

-26-

- Mit, hát hiába beszélek nektek?! Azt akarjátok, hogy én is elégjek veletek? Olyan nincs!

Megfogta sorba s felvitte őket oda, a hol voltak, hadd lógjanak, kalimpáljanak ott tovább. Aztán lefeküdt a tűz mellé s aludt mint a bunda. Reggel jött az ember, már előre örült az ötven tallérnak, de bezzeg lefityent az ajaka.

- No, megtanultad a félelmet? - kérdezte.

- Nem én, honnan tanultam volna meg? Talán bizony ezektől az emberektől, kik még a szájukat sem nyitották ki?

- No, mondta magában az ember, ilyet még nem láttam világéletemben.

Tovább ment a fiú s a mint ment, mendegélt mind csak azt sóhajtozta: hej, csak megtanulnám a félelmet! Hej, csak megtanulnám! Éppen mögötte jött egy fuvaros, hallja a sóhajtozását s kérdi:

- Ki vagy, te fiú?

- Azt nem tudom.

- Hová való vagy?

- Nem tudom.

- Ki az apád?

- Azt nem szabad megmondanom.

- Hát mit dunnyogsz te folyton magadban?

- Szeretném megtanulni a félelmet s nincs, aki megtanítsa rá.

- Már hogya! Jere csak velem, én majd megtanítlak.

A fiú mindjárt hozzászegődött, mentek tovább együtt s éjjelre egy vendégfogadóban szállottak meg. Amint belépett a szobába, az volt az első szava: hej, ha megtanulhatnám a félelmet! Hallja ezt a korcsmáros, nagyot kacag s mondja:

-27-

- No, ha csak erre van kedved, itt majd megtanulod!

- Ugyan hallgass, mondta a korcsmárosné! Már sokan megjárták itt. Kár volna ezekért a szép szemekért, ha reggel nem látnák a napot.

- De, - mondta a fiú - akármilyen nehéz legyen, én meg akarom tanulni a félelmet. Ezért mentem világgá.

Nem hagyott addig békét a korcsmárosnak, míg ez el nem mondta, hogy nem messze innét van egy elátkozott vár, hol megtanulhatja a félelmet, ha három éjet ott tölt. Aztán elmondta azt is, hogy a király annak ígerte a leányát, aki három éjet el mer tölteni a várban. Van ott rengeteg kincs, azt a gonosz szellemek őrzik s aki azoktól megszabadítja, egész életére elvetheti a gondját, úgy meggazdagodik. Már sokan próbáltak szerencsét, de még eddig mind otthagyták a fogukat.

Alig várhatta a fiú, hogy megvirradjon, ment a királyhoz s jelentette magát:

- Felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, ha megengeded, három éjet ott lennék az elátkozott várban.

- Jól van, mondta a király, eredj. Háromféle dolgot választhatsz szabadon s viheted magaddal.

Mondta a fiú:

- Köszönöm, felséges királyom, hát akkor csak adasson nekem tüzet, egy esztergapadot, meg egy gyalupadot s bárdot hozzá.

-28-

Mind amit kívánt a fiú, a király nappal a várba vitette s mikor esteledett, fölment a fiú a várba, az egyik szobában tüzet rakott, a gyalupadot melléje tette, a másikra pedig ráült. Aztán elkezdett sóhajtozni: hej, csak megtanulnám a félelmet! De itt ugyan nem lesz, akitől! Éjfél felé a tűz leszakadt, megpizskálta, a tűz lángot vetett s abban a pillanatban valami nyávogást hall a szoba egyik sarkából: nyáú, nyáú, nyiáú! Jaj de fázunk! Majd megfagyunk!

- Mit nyávogtok, bolondok! kiáltott a fiú. Ha fáztok, jertek ide, a tűz mellett majd megmelegedtek.

No, ha hívta, hát jött is egyszeribe két nagy fekete macska, azaz, hogy mit mondok: jöttek! Egy ugrással ott termettek, a tűz mellé telepedtek, az egyik a fiúnak jobb, a másik a baloldala felől s aztán szörnyű haragosan, rettentő vadul néztek reá. Mikor aztán fölmelegedtek, kérdezték a fiút:

- Pajtás, nem akarsz velünk kártyázni?

- Mért ne? Hanem előbb mutassátok a körmötöket, hadd látom.

A macskák szó nélkül kinyujtották a lábukat s mutatták a körmüket.

- Ej, de hosszú körmötök van, mondta a fiú. Minek az? Várjatok csak, hadd vágom le előbb.

Feleletet sem várt, nyakoncsípte a macskákat, föltette a gyalupadra, odasrófolta a lábukat, aztán mit gondolt, mit nem, elég az, hogy azt mondta: na, jól megnéztem a körmötöket, nem játszom én veletek kártyát - agyoncsapta mind a kettőt s kidobta az ablakon. Megint leült a tűz mellé, azaz hogy le akart ülni, mert egyszerre csak seregestül tódultak be a szobába a nagy fekete macskák s a még nagyobb fekete kutyák; a macskák nyávogtak, a kutyák ugattak rettenetesen, csikorgatták a fogukat, a szemük csak úgy hányta a szikrát. Annyian voltak, hogy a fiú már nem tudta, merre húzódjék.

-29-

- Ej, ilyen-olyan adta, gondolta magában, elég volt már a tréfából, hadd vetek véget ennek. Fogta a bárdját, közéjük csapott s a melyik idejében félre nem ugrott, azt mind agyoncsapta s kidobta az ablakon. Aztán megint felélesztette a tüzet s nagy nyugodtan tovább üldögélt, melegedett mellette. Egyszerre csak laposokat kezdett pislantani, szeretett volna lefeküdni s aludni. Néz erre, néz arra, vajjon van-e ágy. Az ám, az egyik szegletben volt egy nagy ágy.

- No, ez éppen jó lesz, ebbe belefekszem, mormogta magában s lefeküdt. De mikor éppen be akarta hunyni a szemét, megmozdult az ágy, elindult s körüljárt az egész várban.

- Hát csak eredj, mondta az ágnak, ha nincs jobb dolgod.

Hiszen ment is az ágy, nem kellett annak biztatás, úgy szaladt, mintha hat ló lett volna elébe fogva, lépcsőkön fel, lépcsőkön le, aztán egyszerre csak felborult.

- De már így nem alkudtunk, mondta a fiú. Nekivetette a vállát, félrebillentette az ágyat, felkászolódott, visszament a tűz mellé, ott feküdt le s reggelig aludt mint a bunda.

-30-

Jó reggel a király, látja, hogy ott fekszik a földön.

- Na, ezt bizonyosan megölték a kísértetek, mondja magában. Kár, igazán kár ezért a szép fiúért.

De már erre megmozdult a fiú, fölnevezett a királyra s mondta:

- Egyet se búsuljon, felséges királyom, kutya bajom sincsen!

Ámult, bámult a király, nem akart hinni sem a szemének, sem a fülének.

- Ugyan bizony, hogy tudtál életben maradni? kérdezte a fiút.

- Hát, felséges királyom, úgy maradtam, ahogy maradtam. Elég az, hogy egy éjszaka eltelt, majd eltelik valahogy a másik kettő is.

Aztán ment a korcsmároshoz. De bezzeg hogy szeme-szája táltva maradt ennek is.

- Na, mondta, nem gondoltam volna, hogy még életben lássalak. Hát megtanultad-e, mi a félelem?

- Dehogyan tanultam, dehogyan tanultam, felelt a fiú szomorúan. Talán nem is tanulom meg soha.

Este megint felment a várba, leült a tűz mellé s elkezdett sóhajtozni: Hej, ha megtanulhatnám a félelmet! Éjfél felé egyszerre csak nagy lármát, kiabálást hall, néz erre, néz arra, nem lát semmit s amint erre-arra forgatja a fejét, hát csak leesik szörnyű nagy kiáltással elébe egy

- Hé! Hé! - kiáltott a fiú - még egy félemler hibádzik innét - ez így kevés.

Erre újra nagy láрма, sivalkodás, sikoltozás, ordítás kerekedett s leesett elébe a másik félemler is.

- Várj csak egy kicsit, szólt a fiú, elébb egy kicsit megpiszkálom a tüzet.

A míg a tüzet piszkálta, fujta, azalatt a két félemler összeragadt s lett belőle egy szörnyű nagy ember s leült a fiú helyére.

- Hé, atyafi, hé! kiáltott a fiú, ez az én padom!

Hanem az a szörnyű nagy ember azt sem mondta: befellegzett, csak ült tovább a padon. Na, megmérgeződött a fiú, megfogta az embert Isten igazában s félre lökte, mintha ott sem lett volna. Alighogy félre lökte, még több ember esett le a szobába, azok az emberek hoztak magukkal két koponyát, egy sereg embercsontot s elkezdtek azokkal játszani.

A fiúnak is kedve kerekedett a játékra s kérdezte:

- Hé, halljátok-e? Játshatok-e én is veletek?

- Igen, ha van pénzed.

- A pénz a legkevesebb, mondta a fiú, de a golyótok nem elég kerek.

Azzal fogta a halálfejeket s az esztergapadon jó kerekre esztergázta.

- Így la! Most már jobban fognak gurulni. Hát hadd kezdődjék a játék.

Játékba fogtak, csak úgy döngött a padló, hanem amint éjfél ütött az óra, minden eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Mit volt, mit nem tenni, lefeküdt s aludt reggelig, mint a bunda.

-32-

Jött a király jókor reggel, csudálkozott, de nagyon s kérdezte, hogy mit csinált az éjen.

- Én bizony, felelt a fiú, egy kicsit kugliztam, egy pár fillért el is vesztettem, de se baj, maradt még elég pénzem.

- S nem féltél?

- Dehogyan féltém, dehogyan féltém. Sohasem mulattam még ilyen jól. Hej, csak megtanulnám, mi az a félemler!

Harmadik éjjel ismét leült a padjára s sóhajtozott: hej, ha megtanulhatnám a félemlert! Éjfél felé lefeküdt s amint ott feküdt a tűz mellett, bejött hat magas ember, akik egy koporsót hoztak magukkal. Megszólalt a fiú: Na, ez bizonyosan az én bácsikám, aki pár nap előtt halt meg. Jere, bátyám, jere! - intett feléje. Az emberek letették a koporsót a földre, ő meg oda ment, felnyitotta a koporsó fedelét: egy halott ember feküdt abban. Lehajolt, megtapogatta az arcát, de az nagyon hideg volt.

- Várj csak, monda, majd megmelegítek én.

Visszafordult a tűzhöz, a kezét megmelegítette s aztán úgy tapogatta meg a halott arcát. De bizony az akkor is csak hideg volt. Akkor kiemelte a koporsóból, a tűz mellé vitte, a karjai közt ringatta, hátha megmozdul a vére. Mikor aztán látta, hogy ez nem használ, azt mondta: - Talán ha együtt feküdnénk az ágyba, felmelegednék, - vitte az ágyba, belefektette s maga is lefeküdt melléje.

Hát csakugyan egy kevés idő múlva melegedni kezdett a halott teste s megmozdult.

-33-

- Na látod, bácsikám, hogy megmelegedtél! - örvendezett a fiú!

A halott azonban felkelt s nagyot kiáltott:

- No, most megfojtalak téged!

- Mit!?! pattant fel a fiú, - ez a hála s köszönet? Mars vissza a koporsóba!

Fölkapta, vitte, beledobta a koporsóba, rácsapta a fedelét. Erre odajött ismét a hat ember, a koporsót felemelték s elvitték. A fiú pedig nagyot sóhajtott: hej, haj, ettől sem ijedtem meg! Sohasem tanulom meg a félemlert!

Ekkor egy ember lépett be, aki nagyobb volt valamennyinél, szörnyű volt ránézni is. Öreg, nagyon öreg ember volt már, s hosszú fehér szakáll a földet verte.

- Na, te fickó, most megtanulhatod a félemlert, mert meg kell halnod.

- Csak lassan a testtel, szólt a fiú. Ott is ott leszek én, ha meg kell halnom.

- Már viszlek is, szólt az öreg.

- Csak lassan, lassan, ne olyan sebesen; vagyok én olyan erős mint te, még erősebb is.

- Mindjárt meglátjuk, mondta az öreg, - melyik az erősebb. Gyerünk, birkózzunk.

Kimentek a vár udvarára, vár udvarán az ólomszérűre, ott az öreg felkapta a fiút, s úgy

levágta, hogy hónaljáig süppedt a földbe. Hopp! abban a szempillantásban kiugrott a fiú, megragadta az öreget, megkerengette a levegőben s úgy lecsapta, hogy éppen nyakig süppedt a földbe. Hiába erőlködött, nem tudott kimászni.

-34-
-35-

Gyerünk, birkózzunk!

- No, most kezemben az életed, mondotta a fiú!

- Ne ölj meg, könyörgött az öreg. Ha kiszabadítasz innét, egész életedre gazdaggá teszek.

A fiú megkegyelmezett az öregnek, ez pedig visszavezette a várba, le a pincébe. Ott volt három hordó, tele mind a három arannyal.

Mondta az öreg:

- Ebből egy rész a szegényeké, egy a királyé, a harmadik rész a tied.

Ebben a pillanatban tizenkettőt ütött az óra, az öreg eltűnt s a fiú egyedül maradt a sötétben. Körültapogatózkodott s nagy nehezen kijutott a pincéből, fel a szobába s ott lefeküdt a tűz mellé.

Reggel jött a király s kérdezte:

- No, fiam, most már csak megtanultad, mi a félelem?

- Nem, felelt a fiú. Itt volt a halott bátyám, aztán itt volt egy hosszú fehérszakállas ember, megmutatta a pincében a kincseket, de a félelmet nem tanultam meg, arról nekem egyik sem beszélt.

- Ember vagy, fiam, mondta a király. A váramat felszabadítottad az átok alól, tied a leányom s fele királyságom.

- Jó, jó, mondta a fiú, az nagyon szép, de még mindig nem tudom, mi a félelem.

Eközben felhordták a pincéből a tenger aranyat s még az nap megtartották a lakodalmat. Tetszett a fiúnak a királykisasszony, de azért mind csak azt sóhajtozta: hej, csak megtanulhatnám, mi a félelem!

-36-

Na, e miatt nagyon bosszankodott a felesége. Szólt a szobalányának:

- Hallod-e, tennünk kell valamit, hogy az uram tanuljon meg félni.

- Majd segítek én ezen, mondotta a szobalány.

Estére hozott a patakából egy dézsa vizet s mikor javában aludt a kicsi király, lehuzta róla a takarót s a vizet rá öntötte. Voltak a vízben kicsi halacskák is s ezek a hideg testükkel mind ott ficáinkoltak a mellén.

Haj, felébredt a kicsi király, nagyot ordított, el kezdett reszketni, mint a kocsonya s csak úgy dideregte nagy fogvacogással: Jaj, de megijedtem! Jaj, de félek, édes feleségem! Jaj, jaj, most már

tudom, mi a félelem!

Itt a vége, fuss el véle.

-37-

A farkas és a kecskollók.

Volt egyszer egy öreg kecske s annak hét kicsi kecskollója. Szerette az öreg kecske az ő fiait, hát hogyne szeretne volna. Mindig velük volt, egy pillanatra sem hagyta el, nehogy valami bajuk essék, egyszer azonban elfogyott a füvecske, ettek volna s nem volt mit: az öreg kecskének ki kellett menni a rétre fűért. De minekelőtte útnak indult volna, ugyancsak a szívére kötötte a hét kecskollónak:

- Halljátok-e, én most elmegyek a rétre, de vigyázzatok, nehogy beeresszéték a farkast, ha ide vetődik, mert bizony mondom, szőröstől, bőröstől felfal. Gonosz egy állat az, mondotta tovább a vén kecske. Hogy megcsaljon, más bőrt húz magára, de ti ne higgyetek neki: megismeritek durva hangjáról s fekete lábáról, csak vigyázzatok jól.

Mondták a kecskollók:

- Egyet se aggódjék, lelkem jó anyám. Ide ugyan be nem teszi a lábát farkas-barkas koma.

-38-

Elment a vén kecske, de még a faluból sem ért ki, jött a farkas-barkas, kopogtatott az ól ajtaján:

- Nyissátok ki, édes fiaim, hazajöttem s hoztam nektek zöld füvecskét, leveles ágacskát.

De a kecskollók megismerték a farkast durva, rekedtes hangjáról s kiszóltak:

- Bizony nem nyitjuk ki az ajtót, mert te nem vagy a mi édes anyánk. A mi anyánknak kedves hangja van, a tied pedig olyan durva, rekedtes. Farkas vagy te, nem kecske!

- Lám, lám, morgolódtok magában farkas-barkas, de okosak a kis kecskollók. De csak várjatok, majd túljárok én a ti eszeteken. Elment a boltba, vett egy nagy darab krétát, azt megette s egyszerűbe megfinomodott a hangja. Azzal visszament az ólhoz, ismét kopogtatott az ajtón:

- Nyissátok ki, lelkem fiaim, hoztam nektek zöld füvecskét, leveles ágacskát.

Hanem a farkas az ól ablakára találta tenni a talpát s a kecskollók kiszóltak:

- Bizony nem nyitjuk ki az ajtót, mert a mi anyánknak nincs fekete lába, mint neked. Farkas vagy te, nem kecske!

- Ej, ilyen-olyan adta, - morgolódtok a farkas - megálljatok csak! Hiszen mindjárt nem lesz fekete a lábam.

Elszaladt a pékhez s annak elpanaszolta, hogy a lábát megütötte, mindanegyvet, kösse be tésztával.

A pék megsajnálta farkas-barkast, bekötötte mind a négy lábát tésztával, aztán farkas-barkas szaladt a molnárhoz s attól lisztet kért.

-39-

- Dehogy adok, mondotta a molnár, valami rosszban sántikálsz, farkas-barkas koma.

- Bizony ha nem adsz, mindjárt felfalak, fenyegetődzött farkas koma.

A molnár megijedt farkas-barkas komától s behintette a lábát liszttel.

Most már harmadszor ment az ól ajtajára, kopogtatott s beszólt édes-kedves, anyás hangon:

- Nyissátok ki, lelkem fiaim, hazajött a ti édes anyácskátok, hozott nektek zöld füvecskét, leveleságacskát.

- Mutasd a lábadat - szóltak a kecskollók - hadd lám, te vagy-e a mi édesanyánk.

A farkas feltette lábát az ablak fájára s a bolond kecskollók a fehér láb láttára kinyitották az ajtót. Szentül hitték, hogy az édesanyjuk az, senki más. Az ám, a farkas volt az! Hej, édes jó Istenem, de szörnyen megijedtek. Ha lehet, a föld alá bujnak, de nem bujhattak a föld alá, bujtak hát, a hová lehetett: asztal alá, ágy alá, kemence mögé, ruhás almáriomba, tálásba, pohárszékbe, a hetedik a tulipános ládába. De hiszen bujhattak, a gonosz farkas sorba elé tessékelte őket s egymásután felfalta. Csak éppen a legkisebbet, a hetediket nem találta meg. Na, elég volt neki hat is. Ugy jól lakott, hogy alig birt elcammogni. Ahogy kiért a rétre, lefeküdt egy fa alá s ott elaludt.

-40-

Nem sokkal ezután hazajön a vén kecske, de majd elájult szörnyű ijedtében. Az ajtó tárva-

nyitva, bent a szobában minden felforgatva, keresi, szólítja a fiait, egy hang sem felel rá, sír, rí, keservesen jajgat, óbégat s nagy későre megszólal a legkisebb kecske: Itt vagyok, éd's anyám.

- Hol, lelkem gyermekeim?

- A tulipántos ládában.

Nosza, felnyitja a láda fedelét, kikapja onnét a kis kecskollót, öleli, csókolja s kérdi: hol a többi. Mondja a kis kecskolló, hogy mi történt. Hogy itt járt a farkas-barkas s hamm! bekapta mind a hat testvérét.

De bezzeg nem volt otthon maradása a vén kecskének. Mondta a kicsi fiának:

- Jere, fiam, jere. Egy életem, egy halálom, addig meg nem nyugszom, míg azt a gyilkost meg nem találok!

Szaladtak a rétre, de hogy szaladtak! Mint a sebes szél, még annál is sebesebben. Hát éppen arra a fára bukkantak, amelyiknek a tövében aludott a farkas. Kidüllesztette a hasát s úgy horkolt, fujt, hogy zúgtak belé a falevelek, hajladoztak, bólintgattak a fa ágai.

Megáll a vén kecske, nézi, nézi, vizsgálja erről is arról is a farkast s hát látja, hogy valami mozog a felpuffedt hasában.

- Ó Istenem, édes jó Istenem! fohászzkodott fel a vén kecske, úgy tetszik nekem, hogy még élnek az én édes fiaim!

Uccu, nem sokáig gondolkozott, haza szaladt, s ollót, tűt s cérnát hozott magával. Szép csendesen a farkas mellé guggolt, az ollóval kihasította a belét s hát abban a pillanatban egy kecskolló kidugta a fejét. Hasítja tovább, s im, egymásután mind a hat kecske kiugrik: kutyabaja sem volt egyiknek sem, mert a falánk farkas-barkas csak úgy lenyelte őket.

Na, volt öröm, de milyen öröm! A kecskollók ugráltak-bugráltak, nem találták helyöket széles jókedvükben. Mikor aztán jól kitáncolták magukat, mondta a vén kecske:

- Elég volt a táncból, most szaladjatok a patakra, hozzatok köveket, töltsük meg a gyomrát farkas-barkasnak, míg alszik.

Szaladtak a kecskollók, hoztak egy csomó követ, azt bedugták farkas-barkas hasába, a vén kecske meg szépen bevarrta a nyílást, de olyan ügyesen, hogy meg sem mozdult farkas-barkas. Aztán, usdi neki, vesd el magad, szaladtak haza!

Hát a farkassal mi lett? A farkassal bizony az lett, hogy mikor felébredt, erősen megszemjázott s elindult a patakra, hogy igyék egyet. Az ám, de a mint elindult, a kövek egymáshoz ütődtek, zörögtek-börögtek, gurultak erre-arra a hasában. Megáll farkas-barkas, néz jobbra, balra, ámul, bámul, nem tudta elgondolni, hogy mi zörög-börög a hasában. Mondta magában, amint a patak felé vánszorgott:

Tyhú, valami de zörög,
Ide-oda höngörög!
Hat kecskollót bekaptam,
S kő zörög a hasamban!

No ez csoda! Az bizony! Alig tudott a patak partjára vánszorogni, neki hasalt a víznek, de ahogy neki hasalt, a kövek egyet nagyot zördültek s beheluzták farkas-barkast a patakba.

Azalatt pedig a kecskollók otthon táncoltak, ujjogtattak, majd ki rugták az ól ódalát. Még ma is táncolnak, ha meg nem unták.

A tizenkét testvér.

Volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egy király s egy királyné, azoknak tizenkét gyermeke, mind a tizenkettő fiú.

Azt mondta egyszer a király:

- Ha a tizenharmadik gyermekünk leány lesz, akkor a tizenkét fiúnak meg kell halni, hogy egyedül az övé legyen az egész ország s minden gazdaságunk.

A király mindjárt csináltatott is tizenkét koporsót, azokat megtöltette gyaluforgáccsal, halotti párnát is tetetett mind a tizenkettőbe, aztán egy külön szobába vitette, oda bezáratta, a kulcsot

meg odaadta a feleségének s megparancsolta, hogy erről a dologról senkinek se szóljon.

Ettől a naptól kezdve szomorúra vált a királyné élete, folyton sírdogált magában. Észrevette ezt a legkisebb s legkedvesebb fia, a kicsi Benjámint, s megkérdezte:

- Mért vagy oly szomorú, édes anyám?

- Azt én neked nem mondhatom meg, lelkem fiam, mondta a királyné.

De a kicsi királyfi nem hagyta békén, addig kérte s addig könyörgött, hogy a királyné megfélemlített ura parancsolatáról, elvezette Benjámint abba a szomorú szobába, s megmutatta neki a tizenkét koporsót.

- Látod, édes fiam, ezt a tizenkét koporsót a te apád neked s a tizenegy testvérednek csináltatta, mert ha leányom születik, nektek meg kell halnotok s ebben temetnek el.

Sirt a királyné, míg ezt mondta, mint a záporosó, de a kicsi királyfi nem ijedt meg, vigasztalta az édes anyját:

- Ne sírjon, édes anyám, elmegyünk világgá, semhogy meghaljunk.

Azt mondta a királyné:

- Jól van, édes fiam, jobb is, ha elmentek. De ne menjetek világgá, csak menjetek ide az erdőbe. A legidősebb másszon fel egy fa tetejére, onnét láthatja a palota tornyát. Ha fiam születik, fehér zászlót tűztek ki a toronyra s akkor jöhetnek haza bátran; ha lányom születik, vörös zászlót tűztek ki, akkor fussatok, amerre a szemetek lát. Én minden éjjel felkelek, imádkozom értetek: télen, hogy tüzet találjatok, ahol megmelegedjék gyenge testetek, nyáron, hogy a szomjúságban meg ne tikkadjatok.

Titokban találkozott a többi fiúval is, sorba ölelte, csókolta, s keserves sírással útnak eresztette.

Sírtak a fiúk is, keserves könnyhullatások közt elmentek az erdőbe s ott a legmagasabb fának a tövében letelepedtek. Itt aztán sorba őrt állottak, hol ez, hol az mászott fel a fa tetejére, úgy lesték, hogy milyen zászlót tűznek ki a toronyra: fehéret-e vagy vöröset. Már tizenegyen nézték a fa tetejéről, mi újság otthon, de még nem látszott a tornyon semmiféle zászló. Most Benjámint került a sor, fölmászott a fára, nézett a palota felé s hát - Uram, Teremtőm, ne hagyj el! - vörös zászló lobogott a palota tornyán!

Leszáll Benjámint a fáról, mondja a szomorú hírt. Hej, Istenem, lett erre nagy búbanat s szomorúság! De nemcsak búsultak, hanem haragudtak is. Mit, hogy nekik egy leányka miatt kell meghalniok! Ez már mégsem igazság! Megesküdtek szörnyű haragjukban, hogy valahol csak leányt találnak, megölik.

Azzal elindultak, mentek mind beljebb, beljebb az erdőbe, egyszerre aztán egy házikóra bukkantak, mely üres volt: egy lélek sem lakott benne. Itt ebben a házikóban mindjárt szállást vertek, a kicsi Benjámint megtették házőrzőnek, ők pedig mentek, hogy az erdőben valami ennivalót keressenek. Lőttek nyulat, őzet, mindenféle madarat, a kicsi Benjámint tüzet rakott, süttött, főzött: úgy éltek, mint hal a vízben. Úgy telt az idő, mintha csak repült volna, esztendő esztendő után, már tíz esztendőt éltek így s annyi volt nekik, mint tíz nap.

Ez alatt a kicsi királykisasszony is nőtt, növekedett. Szép volt, kedves volt, jószívű gyermek volt, a homlokán arany csillag ragyogott: bizony mondom, olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Egyszer azonba', mikor nagy mosás volt, a tenger sok fehérenemű közt megpillantott tizenkét fiuingecskét s ezen nagyon elcsudálkozott. Kérdezte az anyját:

- Édes anyám, kié ezek az ingecskék? Az édes apámé nem lehet, mert neki nincs ilyen kicsi inge.

Felelt a királyné nagy búsan:

- Azok, édes lányom, a te tizenkét testvéredé.

- Hát hol vannak ők? Sohasem hallottam róluk.

- A jó Isten tudja, hol vannak. Világgá mentek szegények.

Megfogta a leányka kezét, elvezette abba a szomorú szobába, ott megmutatta neki a tizenkét koporsót.

- Látod, édes lányom, ez a tizenkét koporsó nekik volt szánva, de ők világgá mentek, mielőtt te megszülettél.

S elmondott neki mindent, úgy a mint történt, keserves sírással.

- Ne sírj, édes anyám, mondta a kicsi királykisasszony, elmegyek én utánuk s megkeresem őket, ha addig élek is!

Vette a tizenkét inget s ment egyenesen az erdőbe. Ment, mendegélt egész nap s estére ahhoz a házikóhoz ért, ahol a testvérei laktak. Bement a házikóba, s hát ott egy kis fiú üldögélt magában. A kicsi Benjámint volt ez, kinek szeme-szája tátva maradt, mikor meglátta a szép kicsi királykisasszonyt.

- Ki vagy te, mi vagy te, mi jóba jársz itt? - kérdezte Benjámín a királykisasszonyt.

Felelt a kicsi királykisasszony:

- A király lánya vagyok, tizenkét testvéremet keresem s addig meg sem nyugszom, míg őket meg nem találom.

Megmutatta a tizenkét ingecskét, mondotta, hogy ez az ő testvéreié volt s erről Benjámín mindjárt tudta, hogy a kicsi királykisasszony az ő testvére.

- Bizony, ha te a király lánya vagy, én meg a tizenkettedik fia vagyok. Az én nevem Benjámín.

Hej, Istenem, sírtak mind a ketten a nagy örömtől, egymás nyakába borúltak, ölelték, csókolták egymást! Hanem mikor jól kisírták, örvendezték magukat, a kicsi Benjámín elszomorodott.

- Hát te mért szomorodtál el egyszerre? - kérdezte a huga.

- Óh, Istenem, nem is merem mondani. Most jut eszembe, hogy mikor világgá mentünk, megfogadtuk, hogy valahány leány utunkba akad, megöljük, mivelhogy egy leányka miatt kellett világgá mennünk.

Mondta a kicsi királykisasszony:

- A miatt egyet se búsulj. Örömmel meghalok, ha azzal tizenkét testvéremnek javára lehetek.

- Nem, nem, neked nem szabad meghalnod.

Bújj a kemence mögé s ha hazajönnek, én majd beszélek a testvéreimmel.

E közben este lett, a fiuk hazajöttek, asztalhoz ültek s vacsora közben kérdezték Benjámintól, hogy mi ujság.

- Ti semmit sem tudtok? - kérdezte Benjámín.

- Nem, mi semmit sem tudunk, felelték a fiúk.

- No, lám, én itthon voltam, mégis többet tudok, mint ti.

- Hát beszéld el, biztatták a többiek.

- Igérjétek meg, hogy az első leányt, kivel talákoztok, nem ölitek meg, akkor elbeszélem.

A tizenkét testvér.

- Jó, jó, megígérjük, csak beszélj.

- Nos hát itt van a mi hugunk!

Abban a pillanatban a kemence mögül előlépett a kicsi királykisasszony. Hej, volt öröm! Ölelték, csókolták, majd hogy fel nem falták a kicsi királykisasszonyt, a kinek a homlokán úgy ragyogott a csillag, hogy a házikó megvilágosodott belé.

A kicsi királykisasszony ott maradt a testvéreivel s míg a nagyobbak vadászni jártak, ő Benjáminnal sütött, főzött, mosott, ő vetett ágyat a testvéreinek, éltek vígan, megelégedetten.

Így telt, mult az idő, nap nap után, hét hét után. Egyszer a kicsi királykisasszony kiment a virágos kertbe (mert az is volt a házikó mellett!) ottan leszakított tizenkét fehér liliomot, gondolta, mikor a testvérei haza jönnek, mindeniknek a tányérja mellé tesz egy-egy liliomot. Kedveskedni akart ezzel, de hajh, mily szomorú vége lett a kedveskedésnek! Abban a pillanatban, hogy a tizenkét liliomot leszakította, mind a tizenkét testvére hollóvá változott, az erdőn átrepültek nagy szárnycsattogtatással s ugyanakkor eltűnt a házikó is, el a kis kert is. Egyes-egyedül maradt a kicsi királykisasszony az erdőben s amint így állott magában, egyszerre csak látja, hogy egy öreg asszony áll mellette.

- No te leányka, szólította meg az öreg asszony - mért szakasztottad le a tizenkét liliomot? Tudod-e, hogy az a tizenkét liliom a te tizenkét testvéred volt s hogy azok most örökre hollóvá változtak?

- Óh, Istenem, Istenem, sírt a királykisasszony, hát azt én honnan tudtam volna? Most már mit csináljak? Meglehet-e szabadítani őket?

- Hm, mondta az öreg asszony, annak csak egy módja van, de az olyan nehéz, hogy arra ugyan hiába ne is vállalkozzál. Hét álló esztendeig némának kell lenned, sem beszélned, sem nevetned nem szabad, s ha csak egyetlen egy szót is szólasz s ha csak egy óra is hiányzik a hét esztendőből, hiába való volt minden tőrésed: a testvéreidet egyetlenegy szóval megöled.

-50-

Mondta a királykisasszony magában:

- Na, azt az egyet bizonyosan tudom, hogy megszabadítom a testvéreimet. Azzal elindult, ment, mendegélt, aztán felmászott egy odvas fának a tetejére, ott leült, elkezdett fonni, s sem nem beszélt, sem nem nevetett.

Történt ezután, hogy egy király vadászat közben ebbe az erdőbe került. A király kutyája az odvas fa mellé vetődött, meglátta a fa tetején a királykisasszonyt, elkezdett szűkölni, ugatni, ugrált a fa körül, mint egy bolond. A király nem tudta elgondolni, hogy mi leli a kutyát, s oda ment ő is s hajh! szemé-szája tátva maradt, mikor meglátta a fa tetején a kicsi királykisasszonyt, a kinek csillag ragyogott a homlokán.

Fölszólt a király a királykisasszonyhoz, megkérdezte: lesz-e az ő felesége, mert ha lesz, mig a világ s még két nap soha el nem hagyja, úgy megtetszett neki. A kicsi királykisasszony intett a fejével, de szólni egy szót sem szólott.

Na, ez éppen elég volt a királynak. Nagy hirtelen felmászott a fára, szép gyengén az ölébe vette a leányt, lehozta a fáról, lovára ültette s haza vitte. Mindjárt megütlék a lakodalmat, volt nagy hejje-hujja, dínom-dánom, de a kicsi királyné most sem szólt egy szót sem, de még nem is nevetett.

-51-

Telt, múlt az idő, eltelt egy esztendő, két esztendő s merthogy a kicsi királyné még mindig nem szólalt meg, azt mondja a vén királyné a fiának:

- Hallod-e, furcsa egy lányt hoztal te a házba. Ki tudja, mi gonoszsgot forral magában. Hiszen jó, jó, hogy néma. Ha néma, nem beszélhet, de mosolyogni mosolyoghatna legalább. Hej, aki nem nevet, annak rossz a lelkiismerete!

A király eleinte nem hallgatott az anyjára, de ez addig duruzsolt, addig gyalázta a kicsi királynét, hogy a király mégis csak megtántorodott s bár erősen szerette a feleségét, halálra ítélte.

Nagy máglyát raktak az udvar közepére, meg is gyújtották: azon akarták elégetni a kicsi királynét. A király ott állott az ablakban s sírt, mint a kis gyermek, mert, bizony mondom, erősen szerette a feleségét. De hát az ítélet ki volt hirdetve, vitték a királynét a máglyára, meg is kötözték, a tüzet meg is gyújtották. Hiszen ha meg is gyújtották, mindjárt el is olthatják. Éppen abban a szempillantásban telt ki a hét esztendő! Hát egyszerre csak nagy surrogás-burrogás hallatszik, száll le a levegőből tizenkét holló s ott a földön tizenkét dali legénnyé változik. Hirtelen szétszedték a máglyát, eloltották a tüzet, leszabadították a máglyáról a kicsi királynét, ölelték, csókolták s vitték fel a palotába nagy diadallal. Ott a királyné elmondta az urának, hogy mért nem beszélhetett hét teljes esztendeig s mért hogy soha nem nevetett.

-52-

De bezzeg örült a király, mikor ezt hallotta! Még csak most csaptak igazi lakodalmat. Folyt a bor s mindenféle jó lé, húzták a cigányok, járták a legények, leányok. Én is ott voltam, egyet jót táncoltam, egy hordó bort is kaptam, azt haza gurítottam. Aki nem hiszi, járjon utána!

-53-

Kakaska és tyukocska.

Volt egyszer egy kakaska meg egy tyukocska. Azt mondta a kakaska a tyukocskának:

- Hallod-e, tyukocska, érik már a dió s a mogyoró, gyerünk ki a diós-mogyorós hegyre s lakjunk jól isten igazában, míg a mókuska elenné előlünk.

- Biz' a jó lesz, mondotta a tyukocska, gyerünk.

Nem sokat gondolkoztak, mentek ki a hegyre, ott tanyáztak egész nap s ettek annyi diót s

mogyorót, amennyi csak beléjük fért. Azt már nem t'om, hogy azért-e, mert erősen teleszedték magukat, nagy kedvük kerekedett a bolondozásra, elég az, hogy elhatározták: ők bizony nem mennek haza gyalog, dióhéjból, mogyoróhéjból szekeret csinálnak s úgy mennek haza, mint valami nagy urak.

Hát hamarosan össze is ütötték a szekerecskét, éppen bele is akartak ülni nagy kényesen, de - no lám, most jutott eszükbe, hogy a szekerecske nem megy haza magától.

- Tudod mit, kakaskám, mondta a tyukocska, fogózz a szekér elé, én meg beleülök.

- Ejnye, de okos vagy! gúnyolódott a kakaska. Már hogy én húzzam a szekeret. Inkább megyek gyalog. Kocsis az lennék szívesen, felülnék a bakra, de hogy a szekeret húzzam, olyan nincs!

Amint ezen veszekedtek, osztozkodtak odalibbent egy kácsa s rájuk ripakodik:

- Ejnye tolvaj népe, hogy mertetek idejönni? Tudjátok-e, hogy ez a diós-mogyorós hegy az enyém? No, csak várjatok, hívom a bírót s jaj lesz nektek!

- Majd adok én neked bírót, pezderkedett a kakaska s nagy hirtelen úgy odalavágta a sarkantyújával, hogy a kácsa el kezdett rimánkodni: csak kegyelmezzen az életének, inkább befogózik a szekérbe s hazaviszi őket.

- Ez már más, mondotta a kakaska, s abban a pillanatban felkapott a bakra, a tyukocska meg a hátsó ülésben terpeszkedett el, mint valami nagyságos asszony.

Pitt, patt, pattogtatott a kakaska s bízatta a kácsát: szaladj, kácsa, szaladj, a hogy csak bírja a lábaid!

Szaladt a szegény kácsa, gurult, zörgött utána a szekerecske, de egyszerre csak este lett, alig láttak s csak lassan baktathattak előre. Amint így baktattak elébb, elébb, szembejő velök két utas: varrótú volt az egyik, gombostú a másik.

- Hó, megálljatok, hó! kiáltott a varrótú meg a gombostú, vegyetek fel a szekeretekre s bizony megháláljuk.

- Hát ti hogy kerültök ide? - kérdi a kakaska.

- Mi bizony úgy, hogy a szabók nem messze innét mulatnak egy korcsmában, de mi otthagytuk őket, mert este minden becsületes ember hazaiykezik.

- No jó, mondotta a kakaska, üljetek fel, de nehogy az én tyukocskám lábára lépjete, mert akkor jaj nektek.

Felült a szekérbe a gombostú meg a varrótú, újra elindult a szekér, de bizony csak lassan haladtak. Szegény kácsa már szinte kiállott a fáradságtól, jobbra-balra dülöngélt, mint a részeg ember.

Késő este egy korcsmához értek s ott elhatározták, hogy meghálnak. Bemennek a korcsmába, de a korcsmáros, mikor látta, hogy milyen fura vendégek ezek, nem akart szállást adni. Bizony egy krajcárt sem nézett ki belőlük. De a kakaska olyan szépen beszélt s annyi jót ígért, hogy a korcsmáros beadta a derekát. Isten neki, hát maradjatok itt. Szerencsére, a tyukocska tojt egy tojást útközben, azt mindjárt odaadták a korcsmárosnak s a kakaska azzal bízatta, hogy reggelre még tojik egyet a tyukocska, talán kettőt is, de még a kácsa is, ki tudja, hányat.

No jó, itt maradtak, a korcsmáros még pompás vacsorát is adott nekik, aztán lefeküdtek s aludtak, mint a bunda. De a kakaska, még alig pitymallott, már talpon volt, felköltötte a tyukocskát; a tojást, mit a tyukocska meg a kácsa éjjel tojt, felvágta a csőrével, megette, a tojás héját pedig a tűzhely szélére dobta. Aztán a gombos- meg a varrótúhoz léptek lábujjhegyen, azok még aludtak javában, szépen felvették fektükből, az egyiket a törülközőkendőbe szúrták, a másikat meg a korcsmáros karosszékebe. Azzal, mint akik jól végezték a dolgukat, ill' a berek, nádak, erek! - elszelleltek. A kácsa, ki a szabad ég alatt hált, jól hallotta, mikor elmentek, de meg sem moccant, hadd menjenek. Volt a korcsmá mellett egy patak, leszállott abba s nagy vígan elúszott.

Na, fölkel reggel a korcsmáros, felöltözik, megmosdik, veszi a törülközőt, végighúzza az arcán, a tű beleakad, végighasítja az arcát, nagyot ordít, szedtevetézik. Alig tér magához, kimegy a konyhára, hogy pipára gyűjtson, de amint a tűzhely fölé hajlik, hogy parazsat vegyen, szeme közé pattantak a tojáshejak.

Hej, még csak most ordított igazán a korcsmáros.

- No, ez a nap szépen kezdődik! szedtevetézett az öreg s nagy bosszúsán beleült az ő kedves karosszékebe. Az ám, csak beleült, de egyszeribe fel is ugrott, mintha puskából lőtték volna ki.

Most már tudta, hogy azok a jött-ment népek tréfálták meg, senki más. Szaladt egyik szobából a másikba, fel a padlásra, ki az udvarba, be az istállóba, még a kútba is belenézett, nem bujtak-e oda, de nézhetett, árkon-bokron túl voltak már azok. No, de meg is fogadta, hogy többet efféle jött-ment népséget be nem ereszt a korcsmájába. Micsoda népség! Csak eszik s nem fizet s a tetejébe még ilyen cudarul meg is tréfálják az embert. - No, csak jertek még egyszer erre!

Hiszen várhatta!

Boriska és Gyurika.

Boriskáról s Gyurikáról mondok ma mesét nektek, gyerekek. Kis leány volt Boriska, kis fiúcska Gyurika s olyan korán árvaságra jutottak, hogy alig ismerték apjukat, anyjukat. Volt a faluban egy vén boszorkány, az vette magához az árvákat, de bizony nem szeretetből. Arra számított gonosz lélek boszorkánya, hogy majd Boriska ingyen szolgálója, Gyurika meg ingyen szolgálja lesz. Hej, édes Istenem, még a kő is megsajnálta volna a szegény gyerekeket, olyan cudarul bánt velük a vén boszorkány. Ütötte, verte egész nap, száraz kenyéren tartotta, azt is csak úgy odadobta nekik, akár a kutyának s bizony, bizony még száraz kenyeret is mikor kaptak, mikor nem.

Elbúsulták magukat a gyerekek erősen, éjjel-nappal sírtak, keseregtek, már csak a csontjuk s a bőrük volt, úgy lesoványodtak.

- Hallod-e, Gyurika, mondotta egyszer Boriska, menjünk világgá, itt tovább ne maradjunk, mert még a kutyának is jobb dolga van, mint nekünk.

- Én nem bánom, menjünk, mondotta Gyurika, rosszabb dolgunk nem lehet, bármerre vezessen a sorsunk.

Egyszer aztán, mikor nem volt otthon a boszorkány, elszöktek hazulról s meg sem állottak, míg egy rengeteg erdőbe nem értek. Reggel indultak, este értek az erdőbe, fáradtak voltak, éhesek voltak: bebújtak egy vén fának az odvába s aludtak reggelig.

Fölébrednek reggel, a nap erősen rátűzött a fára s Gyurika el kezd panaszolkodni:

- Jaj, Istenem, de szomjas vagyok! Elmegyek, keresek egy forrást valahol, mert különben meghalok a szomjúságtól.

- Hát gyerünk, mondotta Boriska s elindultak, ha valahol vizet találnának.

Hiszen volt víz az erdőben elég, patak, forrás, csorgó, kút, de ezeket a vén boszorkány mind megvarázsolta, mikor észrevette, hogy a gyermekek megszöktek. Na, mennek-mendegélnek a gyermekek, találnak is egy patakra, tiszta volt, mint a kristály, de Boriska jól hallotta, hogy a patak mind azt csobogja: Aki iszik belőlem, mindjárt tigrissé változik.

Éppen neki akart hasalni Gyurika a pataknak, de Boriska ijedten visszarántotta:

- Ne, ne igyál belőle, mert tigrissé változol s széttépsz engem!

Gyurika nem ivott, azt mondta, majd iszik a másik patakból. Ihol, ott a másik patak! De a mint a patakhöz értek, Boriska már hallotta, hogy a patak mind azt csobogja: A ki iszik belőlem, farkassá válik, farkassá válik!

- Jaj, ebből se igyál, mondotta Boriska, mert ha iszol, farkas lesz belőled s felfalsz engemet!

Gyurika nem ivott, bár majd meghalt a szörnyű szomjúságtól. Tovább mentek-mendegéltek s ismét patakhöz értek.

- De már ebből iszom, mondotta Gyurika s nekihasalt a pataknak. Hanem Boriska hallotta, hogy ez a patak meg mind azt csobogja: a ki iszik belőlem, őzzé változik, őzzé, őzzé.

Visszarántotta Gyurikát s mondta neki:

- Jaj, ne igyál, édes testvérem, mert ha iszol, őzzé változol s elfutsz tőlem!

- Nem tudom megállani, mondotta Gyurika, mert mindjárt meghalok. Erővel behajolt a patakba, jót ivott belőle s im, abban a pillanatban őzikevé változott.

Sírt a kis lány, mint a záporosó, sirt az őzike is, aztán mikor végeszakadt a sírásnak, nagy szomorúan üldögéltek egymás mellett, sóhajtoztak: istenem, istenem, mi lesz most velünk!

- Már hiába sírunk, sóhajtozunk, mondotta Boriska, ha Isten úgy akarta, meg kell abban nyugodnunk. Ne félj, édes testvérem, míg a világ világ lesz, soha el nem hagylak téged! Levette a fejről a piros szalagot, az őzike nyakára kötötte s úgy vezette annál fogva. Így mentek-mendegéltek, mind beljebb, beljebb az erdőbe, addig mentek-mendegéltek, míg egy kis kunyhóhoz értek. Boriska benézett a kunyhó ablakán s merthogy üres volt, mondta: - No, ez éppen jó lesz nekünk, itt ellakhatunk. Falevélből, zöld mohából puha ágyat csinált az őzike, reggelként pedig járt-kelt az erdőben, szedett epret, málnát,ogyorót s mindent, ami jót, megennivalót talált az erdőben: így éltek, éldegéltek kettecskén. Este, mikor elálmosodtak, az őzike lefeküdt, Boriska pedig a fejét az őzike hátára hajtotta, így aludott édesen, csendesen.

Telt, mult az idő, egyszer a király éppen ebbe az erdőbe jött vadászni. Szóltak a kürtök, csaholtak a kutyák, kiabáltak a hajtók, hogy csak úgy zengett belé az erdő s a kis őzike nagy kedve kerekedett, ha ő is ott szaladhatna a többi vaddal. Hiába könyörgött Boriska, hogy maradjon a házban, mert majd őt is meglövik, a kis őzike nem volt maradása.

- Hát jó, eredj, mondotta Boriska, de vigyázz magadra s estére jere haza. Én az ajtót bezárom s senkit be nem ereszték. Mikor hazajössz, kopogtass az ajtón s mondjad ezt: Eressz be, eressz be, édes Boriskám, - mert különben nem nyitok ajtót.

Uccu, kiugrott az őzike az ajtón, nem bírta magával széles jó kedvében, hogy a szabadban szaladgálhat. De még jól ki sem szaladgálhatta magát, megpillantotta a király a szép kis állatot, nosza utána, vele a többi vadászok s a kutyák, hajszolták az őzike árkon-bokron át, de hiába, az őzike oly ügyesen ugrált át árkon-bokron, szakadékon, patakokon, hogy nem tudták megkeríteni. Egyszerre csak eltűnt a szemük elől s estére pontosan ott volt az ajtónál, kopogtatott s mondta: eressz be, eressz be, édes Boriskám!

-62-

Boriska kinyitotta az ajtót, az őzike beugrott, lefeküdt puha ágyába s reggelig meg sem mozdult, aludt, mint bunda.

Másnap reggel újra kezdődött a vadászat és az őzike most sem volt maradása, hopp! ki az erdőbe! A király s a vadászai megint meglátták a piros szalagos őzike, nosza, utána, úzóbe vették. Nem tudták elfogni, de az egyik vadász megsebezte az őzike lábát s merthogy emiatt lassabban tudott szaladni, éppen a kunyhó ajtajáig úzték. A vadász, aki nyomában volt, hallotta, amint az őzike kopogtat az ajtón s mondja: eressz be, eressz be, édes Boriskám! - s látta, hogy felnyílik az ajtó s hirtelen ismét bezáródik. Ámulat, bámult a vadász, mert sok mindent látott, hallott, de még ilyet nem. Ment tüstént a királyhoz s elmondta, hogy mi történt.

- No, majd meglátjuk holnap, mondta a király. Ismét úzóbe vesszük.

De Boriska nagyon megijedt, mikor látta, hogy az őzike megsebesült, kimosta a sebet, bekötözte, az őzike lefektette s azt mondta, hogy addig föl ne merjen kelni, míg a seb meg nem gyógyul. Az ám, reggelre nyoma sem volt a sebnek s mikor a kürtök megszólaltak, az őzike felugrott.

- Nincs itt maradásom! - mondotta Boriskának.

- Ó, ne menj, könyörgött Boriska. Megölnek s akkor én egyedül leszek az erdőben. Nem, nem engedem, hogy elmenj!

-63-

- Én pedig meghalok a vágyakodástól, mondotta az őzike. Nem tudok itt maradni, ha hallom a kürtszót!

Mit volt, mit nem tenni, Boriska kinyitotta az ajtót s keserves sírással útra engedte az őzike. Hej, örült az őzike. Nagyokat ugrálva szaladt árkon-bokron át s bezzeg, hogy mindjárt észrevették a vadászok. De a király azt mondta:

- Vegyük úzóbe, kergessük akár estig, de senki se bántsa azt a szép állatot: élve akarom megfogni.

Úzték, hajtották egész nap, egyszerre aztán eltűnt az őzike, mintha föld nyelte volna el.

- Na, most menjünk a kunyhóhoz, mondotta a király, hadd lám, ott-e az őzike.

Mentek a kunyhóhoz, a király kopogtatott az ajtón s úgy a hogy a vadásztól hallotta, beszólt: eressz be, eressz be, édes Boriskám.

Az őzike még nem jött volt haza, Boriska hát kinyitotta az ajtót. Haj, de megijedt, mikor látta, hogy nem az őzike, hanem a király lép be! De csakhamar elmúlt az ijedtsége, mert a király nyájasan szólt hozzá, szép gyengén megfogta a kezét s mondta neki lelkes szóval:

- Hallod-e, te leány, sok országot-világot bejártam, hozzád hasonlatos szép leányt még nem láttam, - akarsz-e a feleségem lenni? Szólj, ha akarsz s mindjárt viszlek az én váramba.

Mondta Boriska:

-64-

- Elmennék én veled a világ végére is, mert nyájás szívű embernek látszol, de az én kis őzike nélkül nem mehetek.

- Hát visszük azt is, jó dolga lesz nálam.

Abban a pillanatban beugrott az ajtón az őzike, Boriska meg a piros szalagnál fogva kivezette a házikóból: jere, édes őzike, jere. Eddig laktál kunyhócskában, most majd lakol palotában, ott bizony!

Ahogy a palotába megérkeztek, mindjárt megtartották a lakodalmat. A király s a királyné úgy éltek, mint két gerlice madár, az őzike pedig olyan jó dolga volt, hogy no! Járhatott-kelhetett szabadon a palotában, a palota kertjében.

E közben a vén boszorkány meghallotta, hogy mi lett az árvákkal, hogy felvitte Isten a dolgukat. No, hiszen egyéb sem kellett neki. Majd szétpukkant a méregtől, a boszuságtól s éjjel-nappal azon törte a fejét, hogy tudná ismét rosszra fordítani a sorsukat.

Volt a vén boszorkánynak egy lánya, olyan csunya, mint a sötét éjszaka, egyik szemire vak volt,

a másikkal sem sokat látott, de bezzeg értett a boszorkánysághoz az is. Mikor az meghallotta, hogy Boriskából királyné lett, még jobban elcsunyult az irigységtől.

- Na, mondta az anyjának, ha az a macskabéka tudott királyné lenni, én is tudok ám!

- Csak bizd rám, mondotta a vén boszorkány, királyné lesz belőled, ha addig élek is.

Nosza, felszedelőzködtek s elmentek a király városába, éppen azon a napon, melyiken a királynénak egy szép aranyhajú fia született. A király nem volt otthon, az nap is vadászott az erdőben, a vén boszorkány pedig a lányával besurrant a palotába, ott hirtelen - hókusz, pókusz! - úgy elváltottatta magát, hogy ki világra éppen olyan lett, mint a királyné belső leánya. Bement a királyné szobájába s jelentette:

-65-

Boriska és Gyurika.

- Felséges királyné, elkészítettem a feredőt, amíg a víz lehülne, feredjék meg s még hetvenhét-szere szebb lesz, mint ennek előtte. Ott volt a leánya is, ketten felemelték a királynét az ágyból, kivitték a feredő szobába, beletették a kádba, aztán hirtelen rázárták az ajtót. De a gonosz lelkek olyan forró meleg feredőt csináltak, hogy a királyné megfulladt a forró vízben.

Ezalatt a vén boszorkány a saját lányát belefektette a királyné ágyába, éppen olyanná változtatta, mint a milyen a királyné volt, csak a félszemét nem tudta visszaadni. Hogy a király valahogy ezt észre ne vegye, arra az ódalára fektette, a hol szeme nem volt.

Hazajő este a király s hallja, hogy szép aranyhajú fia született, örült, hogy nem találta helyét, akart a feleségéhez menni, de a vén boszorkány kikiáltott, hogy nem szabad kinyitani az ajtót, mert árt a világosság a királynénak. A király szépen visszahúzódott, de hogy gondolta, hogy nem az ő felesége fekszik az ágyban!

Hanem éjfélkor mi történt? Az történt, hogy kinyillik annak a szobának az ajtaja, melyikbe a kicsi királyfit a dajka ringatta, s belépett az ajtón az igazi királyné. Kivette a gyermeket a bölcsőből, karjára vette s megsoptatta. Aztán visszafektette a bölcsőbe s szépen betakarta. Ottfeküdt az őzike is egy sarokban, odament, megsímogatta, aztán szép csendesen eltávozott. A dajka azt hitte reggel, hogy álmában látta azt, amit látott s sorba kérdezte a strázsákat, hogy nem láttak-e éjfélkor valakit bejönni az ő szobájába.

-66-

- Nem láttunk mi senki lelket, mondták a strázsák.

Következő éjfélkor megint eljött a királyné s eljött ezután minden éjjel, de soha egy szót sem szólt, csak megsoptatta a fiacskáját, megsímogatta az őzike, aztán csendesen eltávozott.

Hanem egy éjjel mégis megszólalt a királyné, mondta csendes szóval:

Mit csinál a fiam s a kis őzikém?
Még csak kétszer jövök s többet soha én!

A dajkának torkán akadt a szó, nem tudott felelni, de reggel ment a királyhoz s elmondta, mit látott, hallott.

- Mit beszélsz te? - csodálkozott a király. - No, majd éjjel ott leszek én is a gyermek mellett.

Éjfélkor megint eljött a királyné, s mondta csendes szóval:

Mit csinál a fiam s a kis őzikém?
Még egyszer eljövök s többet soha én!

Megszoptatta a gyermeket, megsímogatta az őzikét s csendesen eltávozott. A király ott állt a bölcső mellett, de egy szó nem sok, annyit sem tudott szólani, úgy megfogott a szava a csodálkozástól.

A következő éjjel ismét bejött a király a szobába, s jött éjfélkor a királyné is. Odament a bölcső mellé s mondta csendes szóval:

Mit csinál a fiam s a kis őzikém?
Mostan még eljöttem, többet soha én!

De most már a királynak is megjött a szava. Megfogta a királyné karját.

- Az én feleségem vagy te, úgy-e bár?

- Az vagyok, felelt a királyné s abban a szempillanatban megelevenedett egészen, olyan volt, mint annak előtte. Aztán elbeszélte a királynak, hogy mit művelt vele a vén boszorkány s a leánya.

Hej, Uram, Teremtőm, lett erre ne-mulass! Bezzeg kiugratták a félszemű leányt a királyné ágyából, de ki a vén boszorkányt is a puha selyem ágyból, még reggelt sem vártak, nagy máglyát rakattak, azon a boszorkányt is, a leányát is izzé-porrá égették. S im, halljatok csudát, abban a pillanatban, hogy a boszorkány hamuvá lett, a kis őzikéből ismét fiú lett, az ám, még pedig deli szép legény.

Ugy bizony. A ki nem hiszi, járjon utána.

A törpék.

Volt egyszer egy szegény ember s egy szegény asszony. A szegény embernek meghalt a felesége, a szegény asszonynak az ura, s mindakettőnek volt egy leánya. A leányok szerették egymást, rendszerint együtt jártak-keltek, játszottak. Egyszer a szegény ember leánya elment az özvegyasszonyhoz s ez azt mondta neki:

- Hallod-e, mondd meg az apádnak, vegyen feleségül engem s én minden reggel tejben-vajban fürösztlek meg borral itatlak téged, a leányomat pedig vízben fürdetem s vízzel itatom.

Hazamegy a leány, mondva az apjának, hogy mit mondott az özvegyasszony.

Mondta a szegény ember:

- Hiszen mond valamit az az asszony, mert jár a szája. Nehéz az élet asszony nélkül, de asszonnal sem mindig könnyű. Lássuk csak. Eredj, vedd elé a csizmámat, annak a sarkán van egy lik, töltsd meg vízzel, vidd fel a padlásra, akaszd fel egy gerendára s ha nem folyik ki belőle a víz, akkor megházasodom, máskülömben nem.

Vette a leány a cszmát, felvitte a padlásra, vízzel megtöltötte s hát a víz nemhogy kifolyt volna, de összehuzta a likat: színültig telt a csizmaszára vízzel.

- No, megházasodom, mondotta a szegény ember.

Még az nap ment az özvegyasszonyhoz, megkérte a kezét s az nap meg is tartották a lakodalmat.

Másnap reggel, mikor felkeltek a leányok, a szegény ember leányának az ágya mellett tej meg bor volt, az özvegy lányának az ágya mellett víz mosdásra is, ivásra is. Második reggel mindakét leánynak mosdani is, inni is vizet adott az asszony. Hiszen ez így éppen jól volt, de bezzeg harmadik reggel az asszony leánya tejet kapott meg bort, a másik leány pedig csak vizet mosdani is, inni is. Aztán így is volt ettől kezdve minden reggel. De hiába, azért a szegény ember leánya napról-napra szépült, az asszony leánya pedig folyton csunyult s adta gonosz lelkű asszonya majd megpukkadt az irigységtől s a bosszúságtól.

Telt, mult az idő, elkövetkezett a tél s mit gondolt, mit nem magában az asszony, elég az, hogy nem jót gondolt, mert azt mondta a mostoha lányának:

- Nesze, csináltam neked papiros ruhát, vedd fel, menj ki az erdőbe s hozzál nekem epret, mert erősen kívánom.

- Ó Jézusom, szörnyülködött a leány, mit gondol kend. Télben nincs eper, a föld meg van fagyva, mindenütt hó, a merre a szem ellát, - ugyan honnét hozzak epret? S hát aztán hogy menjek papiros ruhában az erdőbe, hiszen megfagyok!

- Mit! te még feleselsz!?! - kiabált az asszony. Rögtön indulj s haza ne jöjj eper nélkül, mert akkor jaj neked!

Adott neki egy darab száraz kenyeret s hiába sírt, hiába ellenkezett a leány, elkergette hazulról. Bizonyos volt abban a gonosz lélek, hogy kint az erdőn megfagy s többet soha haza nem kerül.

Hát jó, a szegény leány elment a papiros ruhában, ment, mendegélt, míg az erdőbe ért. Amint mendegélt a nagy hóban, egyszerre csak megállott nagy csudálkozással: az ám, ott állott egy házikó s a házikó ablakán kikukucskált három kicsi törpe emberke. A leány köszönt nekik illendően, aztán bement a házba, leült a kemence mellé melegedni s elévette a száraz kenyeret is, hogy falatozzék belőle. De bezzeg mindjárt melléje telepedtek a törpék is s kérték, hogy adjon nekik is a kenyérből.

- Jó szívvel, mondta a leány, s két felé törte a kenyeret. Az egyik felét a törpéknek adta, a másik felét megtartotta magának.

- Hát aztán mit akarsz te most az erdőben, ebben a vékony ruhában? - kérdezték a törpék.

- Hej, sóhajtott a leány, egy kosár epret kéne szednem, mert a nélkül nem szabad haza mennem!

A törpék összenéztek, mosolyogtak, a fejüket csóválták, de semmit sem szóltak erre. De hogy egy kicsit magukra maradjanak, lapátot nyomtak a kezébe s mondták neki, hogy menjen ki, az ajtó elől a havat takarítsa el. A hogy kiment, tanakodni kezdtek, hogy mivel kellene megajándékozniok ezt a leányt, hogy olyan jó szívvel osztotta meg a kenyérét velük.

Azt mondta az első:

A törpék.

- Én azzal ajándékozom meg, hogy minden nap szebb lesz.

Mondta a második:

- Én azzal ajándékozom meg, hogy a hányszor szóra nyitja száját, arany esik ki belőle.

- Én meg azzal, - mondotta a harmadik, hogy ide jó egy király s feleségül veszi őt.

Ezalatt a leányka eltakarította a havat a ház körül s halljatok csudát, annyi volt a szép piros eper a ház körül, hogy a szem nem győzte belepni. Egy szempillantás alatt tele szedte a kosarát, köszönt a törpéknek s szaladt haza, mint a sebes szél. Amint belépett az ajtón s jó estét köszönt, csak kihullott egy arany a szájából, szól még egyet: itt az eper! s hát leperdül a földre a második arany.

Hej, édes Jézusom, lett erre szörnyű álmélkodás! Közre fogták, vallatták, hol, merre járt, mi történt vele. Ahogy beszélt, folyton csak esett az arany a szájából, alig győzték felszedni.

Bezzeg nagy kedve kerekedett a másik leánykának is, hogy kimenjen az erdőbe eprézni! Hiába mondta az anyja, hogy így meg úgy megveszi az Isten hidege, nem volt otthon maradása. Mikor aztán látta az anyja, hogy kötéllel sem tudja otthon tartani, felöltöztette jó meleg bundába, a kosarát meg telerakta kaláccsal s mindenféle jó pecsenyével.

Ment, mendegélt a leányka, s ő is megtalálta a törpék házát, de bezzeg nem köszönt nekik, se szó, se beszéd, bement a házba, leült a tűzhely mellé s elkezdett falatozni.

- Adj nekünk is valamit, kérték a törpék, de a leányka azt felelte:

- Még nekem sem elég, hogy adjak hát nektek? Na, jó, a törpék egy szóval sem kérték többet, de a lapátot a kezébe nyomták s mondták, hogy takarítsa el a havat a ház tájékáról.

-73-

- Takarítsátok el magatok, nem vagyok a szolgálótok, mondta a leányka, s ledobta a lapátot. Mikor aztán látta, hogy neki itt semmit sem ajándékoznak, kiment az ajtón. A törpék éppen azon tanakodtak, hogy mit ajándékozzanak ennek az irigy rossz szívű leánykának. Azt mondta az első:

- Én azt ajándékozom, hogy mindennap csunyább lesz.

Mondta a második:

- Én meg azzal ajándékozom meg, hogy valahányszor szóra nyilik a szája, mindig egy béka essék ki belőle.

Mondta a harmadik:

- Én meg azzal, hogy szerencsétlen halállal hal meg.

Míg a törpék ezt így elmondták maguk közt, a leányka kereste az epret, de egy szem nem sok, annyit sem talált s nagy bosszusan haza ment. Bemegy a házba, mondja, hogy nem talált semmit, s hát a hogy a száját kinyitotta, kiugrott belőle egy béka, utána a második, harmadik, minden szóra egy, s egy szempillantás alatt csak úgy nyüzsögtek a békák a szobában.

Na, még csak most bosszankodott igazán az asszony a mostoha leányára. Majd felvetette a méreg s a bosszuság, különösen mikor látta, hogy a mostoha leánya minden nap szebb lesz, az ő leánya meg csunyább. Folyton csak azon törte a fejét, hogy mivel sanyargassa a mostoha leányát. Egyszer, mikor csikorgó hideg volt, kiküldötte a befagyott patakra, hogy vágjon léket. Gondolta, most majd csak megveszi ott az Isten hidege. A kis lány szó nélkül vette a fejszét, kiment a jégre, vágta a léket. Éppen akkor talált arra felé járni a király, megállította a hintáját s megszólította a leányt:

-74-

- Ki vagy te, mit csinálsz itt?

Mondta a leány:

- Szegény árva vagyok s a mostohám kiküldött, hogy vágjak léket a jégen.

- Hát eljönnél-e velem? kérdezte a király.

- El én jó szívvel, felelt a leány s beült a király hintájába.

Nagyon megtetszett a királynak a leány, s a hogy hazaértek a palotába, papot hivatott, megesküdtek s csaptak olyan lakodalmat, hogy hetedhétországra hire ment.

Eszendő mulva kis fia született a királynénak s mikor az asszony meghallotta, hogy mely nagy szerencse érte a mostoha lányát, elment az édes lányával a király udvarába, látogatóba. A királyné jó szívvel látta őket, de bezzeg a gonosz lelkű asszonyt ette az irigység s mind rosszban törte a fejét. Egyszer aztán mikor a király elment hazulról, fejbe vágta a királynét, felkapta az ágyából s az ablakon kidobta. Éppen az ablak alatt folyt el egy nagy folyó, abba esett a szegény királyné. Bezzeg, hogy a maga csunya leányát a királyné helyére fektette, fejétől talpáig szépen betakarta s mikor a király hazajött s beszélgetni akart a feleségével, kikiáltott adta gonoszlelkű anyja:

-75-

- Ne, ne, most ne jöjjön be, mert nagy forrósága van a királynénak!

Másnap reggel bejött a király, beszélgetett a „feleségével“, de haj! majd kirázta a hideg attól, a mit látott! Már hogy is ne, mikor eddig mindég egy arany esett ki a királyné szájából, most meg minden szavára egy varangyos béka.

- Hát e' mi dolog? - kérdezte a király.

- Ó, ez a nagy forróság után van, mondta az asszony, majd elmulik!

Hanem mi történt? Az történt, hogy éjjel a kis kukta kinézett az ablakon s látta, hogy ott egy kácsa uszik a folyón s mind azt kiabálja:

Király, király, mit csinálsz?
Ébren vagy? Vagy szundikálsz?

Mikor aztán senki sem felelt erre, azt kérdezte:

A vendégek mit csinálnak?

Felelt a kis kukta:

Azok bizony szundikálnak.

Kérdezte tovább a kácsa:

Hát a fiam mit csinál?

Felelt a kukta:

A bölcsőben szundikál.

Abban a pillanatban a kácsából királyné lett, felment a palotába, kicsi fiát megszoztatta, elringatta, aztán szépen betakarta, kácsa képében leröppent a folyóba, s tovább uszkált fel s alá a folyóban.

Így volt ez két éjjel egymásután, harmadik éjjel mondta a királyné a kuktának: eredj, menj a királyhoz s mondjad neki, vegye a kardját s háromszor suhintsa meg felettem.

Szaladt a kukta, mondta az üzenetet a királynak, ez meg fogta a kardját, háromszor megsuhintotta a hazajáró lélek felett s im a harmadik suhintás után előtte állott a felesége, olyan szépen, olyan épen, mint azelőtt.

Hej, örült a király! Bezzeg kinyilt a szeme egyszeribe. No de elrejtette a királynét egy szobában, aztán ment abba a szobába, ahol a vén asszony lakott a lányával s kérdezte tőle:

- Mit érdemel az, a ki mást az ágyából kivesz s a vízbe dob?
- Biz' az megérdemli, mondta a boszorkány, hogy hordóba fenekeljék s vízbe dobják.
- No, akkor kimondtad magadra az ítéletet! kiáltott a király szörnyű haraggal.

Hordót hozatott azonnal, az asszonyt is, a leányát is belezáratta s vízbe dobatta.

Most már élhetek boldogan. Éltek is, mint két gilice madár.

Holnap legyenek a ti vendégeitek.

Pila.

Volt egyszer egy szegény asszony s ennek egy leánya. Ez a leány olyan lusta volt, hogy hetedhétországban nem volt párja a lustaságban. Hiába kérte az anyja szép szóval, csúf szóval, hogy: fonj, Pila fonj, annak ugyan beszélhetett, az egyik fülén be, a másikon ki, Pila csak egy orsó fonalat sem font, kezét, lábát összerakta s lustálkodott egész nap. De bizony az asszonyt elhagyta a béketúrása, elé a guzsaly nyelét s úgy megrakta Pilát erről is, túlról is, hogy bógve szaladt ki az utcára. Éppen akkor járt arra felé a királyné aranyas hintaján, látja a leányt, hallja keserves sírását, megesett a szive s bement a szegény asszonyhoz, hadd kérje meg, mért verte meg a leányát. A szegény asszony szégyelte megvallani az igazat s azt mondta a királynénak:

- Jaj, lelkem királyném, hogy ne vertem volna meg. Mindég fonni akar ez a leány, én pedig szegény asszony vagyok s nem győzöm kenderrel meg lennel.

- Bizony ha annyira szereti a fonást, add hozzám a lányodat, van ott len is, kender is elég, fonhat, a míg a kedve tartja.

Hiszen örült a szegény asszony, adta jó szívvvel a leányát, hogy ne adta volna, de bezzeg ment a leány is örömmel, hogy ne ment volna! Gondolta magában, még csak ott lustálkodhatik Isten igazában.

Na, megérkeznek a palotába s ott a királyné mindjárt elvezeti a leányt egy nagy szobába, mely az aljától a padlásig telistele volt kenderrel. Mondta a leánynak:

- No Pila, ülj le ide s fonjad a kendert. Ha mind felfonod, ami itt van, nem nézem a szegénységedet, feleségül vetetlek a legidősebb fiammal.

Hej, Uram Jézus, megijedt a leány, de hogy megijedt! Hiszen annyi kender volt ott, hogy élne háromszáz esztendeig s fonna mindennap reggeltől estig, akkor sem tudná felfonni. Mikor magára maradt, elkezdett sírni keservesen s három nap úgy ült magában, mint a halálraitélt. Jó negyednap a királyné, hadd lám, mennyit font Pila, s erősen elcsudálkozott, mikor látta, hogy még bele sem kezdett.

- Hát te mit csináltál három teljes nap? kérdezte a királyné.

- Felséges királyném, meg ne haragudjon, de örökösen sírtam, merthogy távol estem az édes anyámtól.

- Hiszem, hiszem, mondotta a királyné, de holnap reggel mégis csak kezdj bele a fonásba.

Na, most már csakugyan elkeseredett a leány, nem tudta mit kezdjen, merre facsarodjék nagy szorultságában. Egy darabig üldögélt, aztán fel s alá járt a szobában, gondolt erre, gondolt arra, mindenre gondolt, csak éppen a fonásra nem. Nagy bújában, bánatjában kihajolt az ablakon s nézett le az útra, hátha valahogy innét megszabadulhatna. Amint nézdelődnék, arra felé tart

három öreg asszony. De még ilyen asszonyokat sem látott világ életében. Az egyiknek olyan széles volt az ülőkéje, mint egy kemence, a másiknak az ajaka térdig fittyent, a harmadiknak pedig vastag, kemény volt a hüvelykujja, de olyan vastag, olyan idétlen, hogy megborzadt tőle.

Megáll a három asszony az ablak alatt, felnéznek, látják a leányt kisírt szemmel s kérdik: mi baja? Elmondja a leány, hogy mely nagy bajba keveredett, de a vén asszonyok nagyot kacagtak: hát még ez is baj?

- Tudod, mit? Ha megigéred, hogy meghivsz a lakodalmadra, asztalod mellé ültetsz, mind egy szálíg felfonjuk a kendert.

- Hogyne hívnálak meg, örvendezett a leány, csak jertek be s fonjatok!

Fölmentek a vén asszonyok, mindjárt fenni kezdtek, pergett a három orsó, fogyott a kender, de úgy fogyott, hogy az csupa csuda. A királyné mindennap meglátogatta Pilát, de a vén asszonyokat ügyesen elrejtette s a királyné nem győzte dicsérni a leányt: bizony mondom, ilyen ügyes fonóleányt még nem láttam. Csak fonj, Pila, fonj, biztatta a királyné s én is megtartom a szavamat.

-80-

Még három nap sem telt el, a vén asszonyok mind egy szálíg felfonták a kendert, elbúcsúztak Pilától, de ugyancsak lelkére kötötték, hogy meg ne feledkezzék róluk.

Jött a királyné, látja, hogy Pila mind felfonta a kendert, hivatja a fiát, ez is örült, hogy az anyja ilyen ügyes, szorgalmatos leányt szerzett neki. Nem is gondolkozott sokáig a királyfi, azt mondta: te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket.

No, jó, kitűzték a lakodalom napját s Pila nem is feledkezett meg a három vén asszonyról. Azt mondta a királynénak s a királyfinak, hogy van neki három nagynénje, szeretné, ha azokat is meghívnák a lakodalomra. Jószívvvel teljesítették a kívánságát, meghívták a vén asszonyokat, azok el is jöttek pontosan, de a királyfi majd hanyatt esett, mikor meglátta az éktelen csúf asszonyokat.

- Hogy lehet ilyen szép leánynak ilyen csúf atyafisága? kérdezte a királyfi elszörnyűködve. De még nem is felelhetett Pila, a királyfi odament a széles-lapos ülőkéjű asszonyhoz s kérdezte tőle:

- Ugyan bizony, néne, mitől laposodott úgy meg a kend ülőkéje?

- Jaj, lelkem királyfi, a sok üléstől. Mióta az eszemet bírom, mindig ülök, mert teljes életemben mindig fontam.

Most a lefittyent ajakut szólította meg a királyfi:

- Hát magának mitől fittyent le az ajaka néném asszony?

- Mitől-e? Attól, hogy egész életemben nyálaztam a kendert fonás közben.

Megy a harmadikhoz, a bütykös ujjú vén asszonyhoz:

- Hát kendnek, néne, mitől bütykösödött meg a hüvelykujja?

- Az bizony attól, hogy teljes életemben sodrottam a fonalat.

Hej, megijedt a királyfi szörnyen. Hiszen akkor az ő feleségéből is ilyen éktelen csúf vénasszony lesz, mint ezek, ha még ezután is fon. Bezzeg hogy megtiltotta neki a fonást azonnal.

- Többet orsót ne végy a kezedbe, értetted-e! mondta a királyfi.

Hát bizony Pila nem is vett orsót a kezébe azután sem s úgy belétalálta magát a királynéságba, hogy az már igazán csupa csuda.

Még ma is él Pila, ha meg nem halt.

-81-

-82-

Jancsika és Juliska.

Volt egyszer egy szegény favágó s annak felesége és két gyermeke: fiú volt az egyik, leány a másik. A fiút Jancsikának hívták, a leánykát Juliskának. Nagyon szegény ember volt a favágó, mikor volt kenyér az asztalfiában, mikor nem s majd felvetette a gond szegény fejét: hogy tudja eltartani feleségét s két gyermekét. Este, mikor lefeküdtek, mind ezen sóhajtozott a favágó s a nagy gondtól, bánattól be sem tudta hunyni a szemét. Azt mondja egyszer az asszony:

- Hallá-e kend, sokat ne sóhajtozzék, hanem reggel menjünk ki az erdőbe, vigyük magunkkal a gyermekeket, a hol legsűrűbb az erdő, rakjunk tüzet, a gyermekeknek adjunk egy-egy darab kenyeret a kezébe s hagyjuk ott. Mi elmegyünk a dolgunkra, ők meg nem találnak haza.

- Könnyen beszélsz te, mondta a favágó, mert nem a te szivedről szakadtak a gyermekek, de én arra nem volnék képes, hogy a gyermekeimet elhagyjam.

- Hát jó, mondta az asszony, akkor mind éhen pusztulunk, akár meg is csinálhatod a koporsónkat.

Addig beszélt, addig duruzsolt az ura fülébe, hogy beléegyezett nagy szívbeli bánattal: hát Isten neki, vigyük az erdőbe!

A gyermekek nem tudtak elaludni az éhségtől s jól hallották, hogy mit határoztak felőlük. Megvárták, míg az öregek elalszanak s akkor Juliska megszólalt szipogva-szepegve:

- Hallottad, mit végeztek felőlünk?

- Hallottam, mondta Jancsika, de ne búsulj, nem hágy el az Isten.

Szép csendesen fölkel, fölvette a kicsi kabátját s kiment a hátsó ajtón. A hold éppen akkor járt az ég közepén s az udvaron ragyogtak, fehérlettek a kavicsok. Ezekből a kavicsokból felszedett egy csomót, annyit, amennyi a zsebébe fért, aztán visszament a szobába, lefeküdt s mondta:

- Ne búsulj, Juliska, nem hágy el az Isten!

Hajnaltól, mikor még alig pitymallott, bejött az asszony s felverte álmukból a gyermekeket.

- Keljetek fel, lusta kölykek. Megyünk az erdőbe fáért.

Fölkeltek a gyermekek, az asszony mind a kettőnek adott egy darab száraz kenyeret s mondta nekik:

- No, itt a mára való kenyerek, de addig nem szabad megennetek, míg meg nem szolgáltátok.

Juliska a kötényébe dugta a két darab kenyeret, mivelhogy a Jancsi zsebje tele volt kavicscsal, aztán elindultak mind a négyen az erdőbe. Alig értek ki a faluból, Jancsika visszafordult, egy kicsit hátramaradt. Aztán, hogy tovább mentek, mindegyre hátramaradt.

- Miért maradsz el tőlünk mindegyre? - kérdezte az apja.

- A házunkat nézem, édes apám, felelt Jancsika. Ott ül a macskánk a ház fedelén s búcsút integet felém.

- Ó te bolond, te, mondta az asszony, nem a macska ül ott, hanem a nap ragyog a ház fedelén.

Jól tudta ezt Jancsika is, nem is a macska miatt maradt el, hanem az apró kavicsokat dobálta el az úton.

Beérnek az erdőbe, ott a hol legsűrűbb volt az erdő, megállanak s a favágó mondja a gyermekeknek:

- Na, most gyűjtsetek fát, hadd tegyünk tüzet, nehogy megfázzatok.

Jancsi és Juliska nagy szorgosan egy jó rakás fát gyűjtöttek össze, aztán meggyújtották s mikor már javában égett a tűz, mondta az asszony:

- Üljetek le ide, a tűz mellé, mi meg beljebb megyünk az erdőbe fáért. Ha készen leszünk, visszajövünk értetek.

Jancsi és Juliska leültek a tűz mellé s délben megették a kenyerüket. Azt hitték, hogy az apjuk közel van, mert folyton hallották a fejszecsapásokat, pedig nem a fejsze vágta, döngötte a fát, hanem egy nagy vastag faág, melyet egy fára kötöttek: ez ütögette, döngötte a fát, amint a szél ide-oda kalimpálta. Csak ültek-üldögéltek a tűz mellett, egyszer aztán elálmósodtak s elaludtak. Sötét éjjel volt, mikor felébredtek. Haj, Istenem, keserves sírásra fakadt Juliska.

- Hát most hogy találunk ki az erdőből?!

- Ne búsulj, mondta Jancsika, csak várjuk meg, míg a hold feljő s szépen hazatalálunk.

Mikor aztán feljött a hold, Jancsika kézenfogta Juliskát, a hold világa mellett csak úgy ragyogtak, fénylettek a kavicsok s ezeknek a nyomán reggelre hazaértek. Kopogtak az ajtón, az asszony kinyitotta s mikor meglátta őket, szörnyen rájuk förmedt:

- Hol voltatok, hitvány kölykek? Már azt hittük, hogy többet nem is jöttök vissza!

Mérgelődött az asszony, majd felvetette a bosszúság, de bezzeg annál jobban örült a favágó. Ő egész éjjel nem tudta lehunyni a szemét: nem hagyta nyugodni a lelkiismerete.

Telt, mult az idő s a szegény favágó hiába dolgozott reggeltől estig, még a mindennapi kenyeret sem tudta megszerezni. Az asszony megint elkezdett beszélni, duruzsolni a fülébe, hogy így, hogy úgy, mind éhen pusztulnak, ha valamiképpen meg nem szabadulnak a gyermekektől.

- Még csak éppen egy fél kenyérünk van, mondotta - s ha az is elfogy, akár megfaraghatja kend a koporsónkat. Azt mondom hát, hogy vigyük el a gyermekeket az erdőbe, de sokkal beljebb, mint először, akkor majd nem találnak haza.

- Hej, gondolta magában a favágó, jobb volna, ha megosztanád a gyermekekkel az utolsó

falatodat, semhogy ilyen gonoszán törjed a fejedet, – de csak gondolta, mondani nem merte. Egyszer már ő is ráállott a rosszra, nem volt mersze most már nemet mondani.

A gyerekek most is jól hallották a beszédet s mikor az öregek elaludtak, Jancsika fölkel, ki akart menni a hátulsó ajtón, de az asszonynak volt rá gondja, hogy bezárja az ajtót s Jancsika nem tudott kimenni. Sírt Juliska keservesen: most már mi lesz velük, de Jancsika vigasztalta: ne sírj, édes Juliskám, nem hágy el az Isten, csak jól imádkozzál.

Reggel bejött az asszony, felrázta álmukból, adott nekik egy-egy darab kenyeret, de még jóval kisebbet, mint először. Aztán elindultak, de Jancsika a maga kenyerét a zsebében felmorzszálta, s a mint mentek-mendegéltek, mindegyre hátramaradt s egy-egy morzsát eldobott az úton.

– Mit csinálsz, Jancsika? – kérdezte az apja. – Mért maradozol hátra?

Mondta Jancsika:

– Nézem a galambunkat. Ott ül a ház tetején s búcsút integet felénk.

– Ó, te bolond, te, mondotta az asszony, nem galamb az. A nap sütött a ház fedelére, azt látod te.

Jól tudta ezt Jancsika is, de nem szólt semmit, csak dobálta a kenyérmorzskákat, mikor nem látták.

Beértek az erdőbe, mentek mind beljebb, beljebb, jó messzire, a hol még sohasem voltak világéletükben. Egy nagy sűrűségben aztán megállottak, ott nagy tüzet raktak.

– No, ide üljetek le, mondta az asszony. Ha elálmosodtok, el is alhattok. Mi megyünk a dolgunkra s ha készen vagyunk, visszajövünk érettetek.

A gyermekek ottmaradtak a tűz mellett, délben a Juliska kenyerét megették, aztán lefeküdtek s elaludtak. Sötét éjjel volt, mikor felébredtek s Juliska elkezdett keservesen sírni: jaj, Istenem, Istenem, hogy találunk ismét haza!

– Ne sírj, vigasztalta Jancsika, mindjárt feljő a hold s annak a világánál hazamegyünk.

Hát a hold fel is jött, el is indultak, de egyetlen egy kenyérmorzskát sem láttak: a madarak mind felszedték napközben. Egész éjjel bolyongtak az erdőben, aztán reggeltől estig, de nem találták meg az igazi utat. Éhesek voltak szegények, egész nap nem ettek egyebet, csak egy-egy szem epret, málnát, mit itt-ott találtak, nem bírta már a lábcskájuk, lefeküdtek hát egy fa alá s ott elaludtak.

Reggel ismét elindultak, keresték az utat, de mindjobban, jobban belevesztek az erdőbe. Amint így bolyongtak, meglátnak egy faágon egy szép hófehér madárkát. Ez a madárka olyan szépen, olyan gyönyörűen énekelt, hogy a gyermekek megállottak s úgy hallgatták nagy gyönyörűséggel. Egyszer aztán csak felröppen a madár, mindenütt előttük röpdösött, ők meg mentek utána s addig mentek-mendegéltek, míg egy kicsi házacskához értek. A madárka leszállt a ház fedelére, ők meg néztek föl hozzá s im, szemük-szájuk tátva maradt a csodálkozástól. Kenyérből, kalácsból, mézespogácsából volt az egész házikó, az ablaka meg tiszta cukor.

– Hej, de jó helyre vezetett a madárka! ujjongott Jancsika. No, itt megebédelünk.

Hopp, egy szempillantásra fent termett a házfedelén, leszedett egy pár kalácsot, mézes pogácsát, Juliska meg az ablaknak dült s úgy nyalta a cukrot. Hiszen ez így éppen jó volt, de egyszer csak kivisít a házból egy rikácsoló hang s kérdi:

Ki kaparász, mi kaparász?
Ma még összeomlik a ház!

Feleltek a gyermekek:

A szél fújja, kaparássza,
Az ablakot mind a' rázza.

S ettek tovább, mintha semmi sem történt volna. Na, hanem egyszerre csak kinyílt az ajtó s kilép egy vén asszony, de olyan vén, hogy az orra a térdét verte s odatipeg a gyermekekhez. Hej, de megijedtek, szegények! Bezzeg, hogy egyszeribe kihullott a kezükből a sok mindenféle jó! De a vén asszony nem mutatott haragot, de sőt inkább nyájasan bölintgatott a fejével s kérdezte tőlük:

– Hát ti, édes fiaim, hogy kerültetek ide? Jertek csak be, maradjatok itt, bizony mondom, jó dolgotok lesz nálam.

Azzal kézenfogta a gyermekeket, bevezette a házba, leültette, adott nekik tejet, kalácsot, almát, diót s minden jót. Aztán este szép fehér ágyat vetett nekik, lefektette, édes szóval becézgette. Azt hitték a gyermekek, hogy a menyországba kerültek.

De a vén asszony csak színlelte a jóságot. Gonosz boszorkány volt, a ki csak azért építette ezt a házikót, hogy idecsalja a gyermekeket, aztán megegye. Ha csak egy gyermek odavetődött, azt jó kövérre hízlalta, aztán megölte, megfőzte, megsütötte s megette istentelen boszorkánya. Reggel, mikor még Jancsi és Juliska édesen aludtak, odament az ágyukhoz, nézte, vizsgálta s vigyorogva mormogta magában: Ej, de pompás pecsenye lesz ezekből! Csak éppen azt várta, hogy felébredjenek a gyermekek, megfogta Jancsit, vitte az ólba, bezárta, Juliskára meg rákiáltott:

- Eredj, te lusta, hozzál vizet, főzz valami jót a bátyádnak, hadd hízzék. Ha aztán meghízott, megeszem, meg ám!

Hej, édes Jézusom, sírt Juliska, hullott a könnye, mint a záporosó, de sírhatott, azt kellett tegye, amit a boszorkány parancsolt. Jancsikának a legjobb ételeket főzték, de Juliska csak száraz kenyeret kapott, azt is keveset, a boszorkány pedig minden reggel odabicegett az ólhoz s bekiáltott:

- Nyujtsd ki az ujjadat, Jancsika, hadd lám, hízol-e?

De Jancsikának volt esze, az ujj helyett csontocskát nyujtott ki. A boszorkány rosszul látott, azt hitte, hogy az csakugyan a Jancsika ujjá s ugyancsak csudálkozott, hogy nemhogy híznék, de még inkább soványodik. Mikor aztán eltelt négy hét s Jancsika még mindig sovány volt, elhagyta a boszorkányt a béketúrása s mondta Juliskának:

Jancsika és Juliska.

- Hallod-e, hozzál vizet. Akár kövér, akár sovány a bátyád, én már tovább nem várok, holnap reggel megöljük s megfőzzük.

Sírt Juliska, hullott a könnye, mint a záporosó s míg a vizért járt, folyton imádkozott; Istenem, Istenem, segíj meg minket! Bár inkább széttépett volna valami vadállat az erdőben, legalább együtt haltunk volna meg!

De hiába sírt, hiába imádkozott, reggel a vizet fel kellett tenni a tűzre.

- Hagyd, csak forrjon a víz, mondta a vén boszorkány, addig még begyujtunk a kemencébe s kenyeret sütünk.

Begyujtnak a kemencébe, a lisztet meggyúrják, eközben leszakad a tűz s mondja a boszorkány:

- No, most bujj be a kemencébe, nézd meg, hogy jól kihevült-e?

Hiszen Juliska mindjárt megsejtette, hogy min járhatja az eszét a boszorkány s mondta:

- Ó lelkem nénémasszony, én nem tudom, hogy kell bebujni a kemencébe.

- Ejnye te ostoba, rikácsolt a boszorkány, nem tudsz bebujni? Hisz olyan nagy a kemence szája, hogy magam is beférnék azon!

Odament a kemencéhez, benézett a száján, mutatta Juliskának, hogy milyen nagy, de Juliska sem volt rest, úgy meglökte a boszorkányt, hogy egyszeribe begurult a kemencébe, aztán meg hirtelen rázárta a kemence vasajtáját. Haj, de bögött, sikoltozott adta gonosz boszorkánya! Hiszen bőghetett, sikoltozhatott, nem tartott ez sokáig. Izzé-porrá égett egy szempillantás alatt.

De bezzeg szaladott Juliska is az ólhoz, kinyitotta az ajtót, Jancsika kiugrott, egymás nyakába borultak, ugráltak, táncoltak nagy örömben s most már hogy nem kellett félniük a vén boszorkánytól, bementek a házikóba, a hol minden sarokban volt egy láda, színültig tele arannyal, ezüsttel s mindenféle drágasággal.

Jól megrakták a zsebüket, a kötényüket s azzal uccu neki! ki a házból, mentek, amerre a szemük látott. Mentek, mentek, mendégéltek s egyszerre csak egy nagy folyóhoz értek. No, most ezen hogy menjenek átal, mikor nincs hid rajta?

- Nini, mondta Juliska, amott úszik egy fehér kácsa, szólítsuk meg, hátha átvisz a hátán. Mindjárt meg is szólította Juliska:

Kácsa, kácsa, édes kácsa,
Vég a fehér hátacskádra.

Még csak egy szál palló sincsen,
Kedves kácsa, ne hagyj itten!

A kácsa egyszeribe partra úszott, Jancsika felült a hátára s maga mellé akarta ültetni Juliskát is, de Juliska azt mondta:

- Csak eredj te elébb s küldd vissza utánam. Nem bír át egyszerre kettőnket.

Úgy is lett. A kácsa először átvitte Jancsikát, azután Juliskát, megköszönték a kácsa jóságát, elbúcsúztak tőle s tovább mentek, mendegéltek, míg egyszerre csak mind ismerősebb lett az erdő s im megpillantották az édesapjuk házát. Nosza, megfutamodtak s meg sem állottak, míg haza nem értek. Hej, édes jó Istenem, volt öröm! Nem győzték ölelni, csókolni az édes apjukat. Hát még a szegény favágó! Sírt örömeiben, hullott a könnye, mint a záporosó. Aztán kirakták mind, ami drágaságot magukkal hoztak s bezzeg többet nem éheztek, nem sanyarogtak. Na, tudom, most már a mostohájuknak sem lettek volna többet a terhére, az ám, csakhogy míg ők az erdőben laktak, meghalt az asszony. Most már élhettek boldogan s éltek is, míg meg nem haltak.

Itt a vége, fuss el véle!

Hamupipóke.

Volt egyszer egy gazdag ember s annak felesége és egyetlen egy leánya. Egyszer nehéz beteg lesz az asszony s merthogy érezte a halála óráját, ágyához hivatja a leányát s mondja neki:

- Édes leányom, érzem, hogy közeleg halálom órája. Csak azt az egyet kötöm lelkedre: maradj jó, mint eddig voltál s akkor megsegít az Isten. Ne sírj édes lányom, lenézek rád az égből s veled leszek mindég.

Többet nem mondott az asszony, lehunyta a szemét s meghalt.

Na, eltemették az asszonyt nagy pompával, elsiratták nagy jajszóval, aztán telt, múlt az idő, de a leány nem feledte édes anyját, minden nap kijárt a sirjához, ott szive szerint kisírta magát. De azt sem feledte el, hogy mit kötött a lelkére az ő édes anyja s olyan jó, olyan szelid volt azután is, mint annak előtte.

Gondolta a gazdag ember: még sem hagyja anya nélkül ezt a leányt s esztendő múlva asszonyt hozott a házhoz, kinek két leánya volt. Szép leány volt mindakettő, de a milyen szép, épolyan gonoszlelkű mindakettő. Haj, szegény árva! Még csak most lett igazán szomorú az élete! Egy nap, két nap alig hogy eltelt, a mostohatestvérek nem engedték meg, hogy az árva velük egy szobában legyen, kikergették a konyhára.

- Ott a helyed, mondták, a ki enni akar, dolgozzék.

Az ám, hiszen ezt jól mondták, csakhogy ők maguk bezzeg nem dolgoztak, mind csak azon járt az eszük, hogy milyen ruhát vegyenek magukra s míg ők szebbnél szebb, cifrábnál cifrább ruhába jártak, az árvának odadoztak valami rongyot s kicsi gyenge lábára durva facipőt húztak. Hajnaltól késő estig folyton dolgozott az árva, sütött, főzött, mosott, sepergetett s még az sem volt elég, a gonoszlelkű leányok borsót s lencsét keverték a hamuba s megparancsolták, hogy azt a hamuból szemelje ki. Haj, még ez sem volt elég. Hiába dolgozott, folyton csúfolták s este, mikor alig állott gyenge lábán, nem engedték, hogy ő is puha ágyba feküdjék, hanem a tűzhely mellé, a hamuba fektették. E miatt mindég poros, piszkos volt a szegény árva s most még csúf nevet is adtak neki: elnevezték *Hamupipókének*.

Telt, múlt az idő, egyszer a gazdag ember vásárba készült s kérdezte a leányokat, hogy mit hozzon nekik.

- Szép ruhákat, mondtotta az egyik, - gyöngyöt s drágakövet, mondtotta a másik.

- Hát neked mit hozzak, Hamupipóke?

- Ne hozzon nekem, édes apám sem ruhát, sem gyöngyöt, sem semmiféle drágakövet. De mikor az erdőn át hazafelé jön, amely ág először legyinti meg a kalapját, azt törje le s hozza haza nekem.

Elment az ember, a vásáron vett a két leánynak cifra ruhákat, gyöngyöket, drágaságokat, aztán amint jött át az erdőn, a kalapját meglegyintette diófának lombos ága, azt letörte, s hazahozta Hamupipókének. Bezzeg nevettek, csúfolódtak a leányok, de Hamupipóke nem törődött velök, megköszönte a faágat, kivitte a temetőbe, ott az anyja sirján elültette, könnyeivel öntözte s im az ág megfogant, nőtt, növekedett szemlátomást: még egy hét sem telt el belé, nagy erős fa növekedett a gyenge ágból, nagy erős fának az ágai közt mindennap ott repdesett egy

fehér madárka s ez a fehér madárka mindent ledobott, a mit csak a Hamupipóke szíve kívánt.

Történt egyszer, hogy a király három napig tartó bált adott s arra valahány szép leány volt az országban, mind meghívta, hogy a fia válasszon közülök feleséget magának. Na, bezzeg örültek a mostohatestvérek! Mindjárt beparancsolták Hamupipókéét, szépen megfésültették a hajukat, fényesre mázoltatták vele a cipellőjüket, s dicsekedtek nagy fennen, hogy őket a király bálba hívta. Hamupipóke mindent elvégzett rendben, a mit parancsoltak, de ő neki is szegénynek nagy kedve lett volna elmenni a bálba s kérte, olyan szépen kérte a mostoháját, hogy vigye el őt is.

-97-

- Ugyan bizony, mit gondolsz, mondotta a mostoha - hiszen csupa piszok vagy. Ruhád sincsen bálba való, cipőd sincsen táncra való, - mit akarsz?

De Hamupipóke csak kérte tovább az anyját, olyan szépen kérte!

- Jól van, mondta az asszony. Egy véka lencsét a hamuba öntöttem, ha azt két órának a leforgásán kiszemeled, jöhetsz a bálba te is.

Kiment Hamupipóke nagy búsan a kertbe s szólította az ő kedves galambjait:

Jertek, jertek, galambocskák,
Szedjétek fel a magocskát.
Jertek, jertek, szemeljétek,
Szébbje legyen a tiétek!

Abban a pillanatban beröppent a konyhára két fehér galamb, két fehér galamb után egy sereg gerlice, aztán még egy sereg mindenféle madár, aztán szedték, szemelgették, lencsemagot csipegették, mit begyükbe, mit kosárba s még nem is volt egy órája, készen voltak, elrepültek, ki a kertbe, ki erdőbe.

De repült Hamupipóke is a lencsével, mutatta a mostohának nagy örendezéssel.

- Jó, jó, mondta a mostoha, de még sem jöhetsz, mert nincs ruhád bálba való, nincs cipellőd táncra való.

Sírt Hamupipóke keservesen, hullott a könnye, mint a záporosó, de bizony sírhatott, a mostoha most meg azt mondta:

- Ha két véka lencsét kiszemelsz a hamuból egy óra alatt, nem bánom, jere te is.

-98-

Hamupipóke.

Bizonyos volt abban adta gonosz lelke, hogy annak már nem lesz képesé. Azzal beleöntött a hamuba két véka lencsét, Hamupipóke pedig kiszaladt a kertbe, szólította az ő kedves galambjait:

Jertek, jertek, galambocskák,
Szedjétek fel a magocskát.
Jertek, jertek, szemeljétek,
Szébbje legyen a tiétek!

Jött a két fehér galamb azonnal, beröppentek a konyhára s repültek a két fehér galamb után a gerlicék s mindenféle madarak, aztán szedték, szemelgették, lencse magot csipegették, mit begyükbe, mit kosárba s még nem is volt fél órája, készen voltak, elrepültek, ki a kertbe, ki erdőbe.

Repült Hamupipóke is a mostohához. Gondolta: no, most már őt is elviszik a bálba.

- Hiába, hiába, mondta a mostohája, nincsen ruhád bálba való, nincs cipellőd táncra való. Azzal bement a lányaihoz, azokat felcicomázta s ment velük a bálba. De ment Hamupipóke is az anyja sírjához, kisértette magát szíve szerint, aztán feltekintett a diófára s kérte szépen:

-99-

Rázd meg magad, szép diófám,
Arany ruhát rázz én reám!

Ott repkedett a fehér madárka az ágak között, ágról ágra röppent, szökkent, s im hullott az ágak közül aranyruha, ezüst kendő, selyemcipő, aranycsattos, kaláris gyöngy, fehér, piros, hej! de szép volt, gyönyörű volt minden, ami reáhullott!

Fölment a királyi palotába Hamupipőke is, de mikor belépett, minden szem csak reá nézett, a királyfi meg szaladt hozzá, táncra kérte s egész este mind csak vele táncolt, másra nem is gondolt. Mit gondoltok, vajjon megismerték-e Hamupipőkét a mostohák? Dehogy ismerték, dehogy ismerték, hanem azért majd megpukkadtak az irigységtől.

-100-

A királyfi folyton faggatta Hamupipőkét, hogy kinek a lánya, de Hamupipőke nem mondta meg.

- Hiszen majd megtudom én, gondolta magában a királyfi s hogy a bálnak vége lett, utána sompolygott. De Hamupipőke, mikor a házukhoz ért, a sötétben félresurrant, felmászott a galambok házába. Abba a pillanatba ért haza a Hamupipőke apja is s mondja neki a királyfi, hogy az a csodaszép leány felmászott a galambok házába, vajjon nem az ő leánya-e.

- Talán csak nem Hamupipőke, gondolta magában a gazdag ember s fölmászott utána, de már nem talált ott senkit, s mikor bementek a házba, Hamupipőke már ott feküdt a hamuban, piszkos ruhájában. A szép ruhát s mindenféle ékességet már azelőtt kivitte az anyja sírjára, a madárka elvette s mint a gondolat olyan sebesen hazaszaladt.

Másnap mikor ismét bálba mentek a házbeliek, Hamupipőke kiment a temetőbe, s ismét kérte a diófát:

Rázd meg magad, szép diófám,
Arany ruhát vess én reám.

A fehér madárka most még ragyogóbb, még díszesebb ruhát vetett rá s mikor Hamupipőke belépett a palotába, majd megvakult a vendégsereg a szertelen ragyogástól. A királyfi tüstént szaladt hozzá, kézen fogta, táncoltatta s egész este mással nem is táncolt, mással nem is gondolt.

-101-

Mikor a bálnak vége lett, a királyfi megint utána ment Hamupipőkének, de a háznál hirtelen besurrant a kertbe, ottan felmászott egy nagy körtefára, s a királyfi nem tudta elgondolni, hová tűnhetett. E közben haza jött a Hamupipőke apja s mondta neki a királyfi:

- Idáig kísértem azt a csodaszép leányt, de itt eltűnt a szemem elől. Azt hiszem, hogy a körtefára mászott.

- Talán csak nem Hamupipőke? - gondolta magában az apja, szaladt a házba, fejszét ragadott, ki a kertbe s levágta a körtefát, de nem volt azon senki lélek. Azalatt Hamupipőke már megjárta a temetőt, ott hagyta ragyogó ruháját, s mire a házbeliek bementek, ott feküdt a hamuban.

Harmadik nap, mikor a házbeliek mind elmentek, Hamupipőke ismét kiment a temetőbe s kérte a fát:

Rázd meg magad, szép diófám,
Arany ruhát vess én reám.

De volt, amilyen volt eddig a ruha, most a madárka olyan pompás, olyan ragyogó, olyan tündöklő ruhát vetett le, s cipellőt is, színaranyat, hogy mikor Hamupipőke belépett a palotába, a vendégsereg nem győzte csudálni. A királyfi mindjárt mellette termett, Hamupipőkével táncra kerekedett s el sem eresztette, míg a bálnak vége nem szakadt. Most is haza akarta kísérni a királyfi, de Hamupipőke addig került, fordult, hogy a palotából nagy hirtelen eltűnt s a királyfinak szeme-szája koppant. No de nem baj, mert a királyfi sem esett a feje lágýára: a bál alatt a garádicsokat szurokkal behintette s mikor Hamupipőke nagy sietve szaladt le a garádicson, a ballábáról leesett az arany cipő s ott ragadt. A királyfi kiment, a cipőt fölvette, eltette s másnap reggel ment egyenesen a gazdag ember házába s mondta neki:

-102-

- Ihol, itt a cipellője annak a csodaszép leánynak. A kinek a lábára talál ez a cipellő, az lesz az én feleségem.

Bemegy a gazdag ember a feleségéhez, mondja neki, hogy mi történt. Tyhű! lett erre öröm! Egyszeribe hívták a legidősebb leányt, hogy próbálja fel a cipőt. Az ám, csakhogy hiába kínlódott, a sarkát nem tudta belenyomni az ici-pici aranycipellőbe.

- Vágd le a sarkadat, biztatta az anyja. Ha királyné leszel, úgy sem kell gyalog járnod.

A leány nem sokáig gondolkozott, a sarkát lenyiszentette egy késsel s kibicegette a királyfihoz. Az meg csak nézte, nézte a leányt, sehogysem hasonlított ahhoz, akit ő három este táncoltatott, de hát nem másolhatta meg a szavát, merthogy talált a cipellő. Lóra pattant, ölébe ültette a menyasszonyát s elvágatott vele. Éppen a temető mellett haladtak el, ott ült a diófán a két fehér galamb s mind azt bugta, burukkolta:

Hej, királyfi, nézz körül,
Vér folyik a cipőből.
Az igazi menyasszony
Otthon ül még, ott bizony!

Hallja a királyfi ezt a bűgást, burukkolást, nézi a leány lábát s hát csak úgy csurog a vér az arany cipőből. Nosza, mindjárt megfordult, hazavitte a leányt s ezt mondta: ez nem az igazi menyasszony. Van-e még leány a háznál?

- Van, hogyne volna, mondták s a második leány is levágott a sarkából, felhuzta a cipőt s a királyfi most ezzel vágatott el. De mikor a temetőhöz értek, a két fehér galamb megszólalt s mind azt bűgta, burukkolta:

Hej, királyfi, nézz körül,
Vér folyik a cipőből.
Az igazi menyasszony
Otthon ül még, ott bizony!

Nézi a királyfi a leány lábát s hát csakugyan csurog a vér ennek is a lábából. Nosza, hirtelen megfordult, hazavágatott s mondta nagy haraggal:

- Ez sem az igazi! Mutassátok meg nekem az igazit. Nincs itt még egy leány?

- Van, mondta az ember, de az amolyan Hamupipőke, piszkos, rongyos, mindig a hamuban fekszik, nem hozzád való az, felséges királyfi.

Eleget beszélt a mostoha is, hogy így meg úgy, de a királyfi nem engedett, be kellett vezetni Hamupipőkét.

Na, bejött Hamupipőke, de nem volt ám piszkos, arczát, kezét szépen megmosta s bár rongyos volt a ruhája, olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Mindjárt felpróbáltatták vele a cipellőt s hát olyan könnyen csusszant fel, hogy az csupa csuda!

- Te vagy az én igazi menyasszonyom! kiáltott a királyfi nagy örömmel.

Hej de elfehéredtek a leányok, hej de pukkadtak a méregtől, a boszuságtól. De a királyfi ügyet sem vetett rájuk, szépen kézen fogta Hamupipőkét, fölemelte a nyeregbe s elvágatott vele. Most is a temető mellett haladtak el s a fehér galambok már messziről bugták, burukkolták:

Szép királyfi, nézz körül,
Nem foly vér a cipőből.
Az igazi menyasszony
Öledben ül, ott bizony!

Mikor aztán odaértek a fa alá, a két fehér galamb leröppent a fáról, az egyik szállott Hamupipőkének a bal vállára, a másik a jobb vállára. Így mentek a király palotájába, ott mindjárt megtartották a lakodalmat s éltek együtt mint két gilice madár.

Aki nem hiszi, járjon utána.

A hét holló.

Egyszer volt egy ember s annak hét fia. Ez az ember mind azért imádkozott, bárcsak az Isten áldaná meg egy leánygyermekkel is. Isten meg is hallgatta sűrű imádságát, s megajándékozta egy szép kicsi leánykával. De ez a leányka olyan gyenge volt, mikor a világra jött, hogy attól tartottak, egy napot sem él. Nosza, szalasztották a hét fiut, hozzanak friss forrásvizet az erdőből, azzal keresztelik meg a gyermeket, nehogy kereszteteletlen haljon meg. Szaladtak a fiuk az erdőbe, de mikor a forráshoz értek, mind első akart lenni a merítésnél, s a korszó szépen beleesett a kútba. Bele ám, s merthogy mély volt a kút, nem tudták kivenni a korszót. Búsultak szegények, most már mit csináljanak. Nem mertek hazamenni, ott maradtak az erdőben, az apjuk pedig nem tudta elgondolni, hogy mi történhetett velük.

- Bizonyosan játékba kaptak, mondta, s megfélekedtek a vízről.

Hát csak nem jöttek a fiuk s az apjuk mind haragosabb lett. Azon való nagy boszúságában, hogy most majd kereszteteletlen hal meg a leányka, el kezdett átkozódni:

- Bárcsak mind a heten hollókká változnának!

Még jóformán ki sem röpött a szó a szájából, nagy cserregést, kárrogást hall. Föltekint az ember s hát hét fekete holló repked felette.

Hej, édes Istenem, nagy erős búbánat ereszkedett az ember szívére, de még nagyobb a felesége szívére. Sírtak, ríttak, a hajukat tépték, de sírhattak, ríhattak, a fiuk bizony hollók maradtak. Na, még szerencsájük volt, hogy a kislány nem halt meg, de sőt inkább napról-napra erősödött, szépült. A kis lány sokáig nem tudott arról, hogy neki testvérei voltak, de egyszer véletlenül meghallotta a szomszédoktól, hogy volt neki hét testvére s azok miatta hollóvá lettek.

Jaj, Istenem, de elszomorodott erre a leányka! Futott az apjához anyjához s kérdezte:

- Igaz-e, édes szüleim, hogy nekem volt hét fiu testvérem? Hol vannak, hová lettek?

- Hát bizony, mi türes-tagadás, - mondotta az apja, volt hét fiu testvéred, de azok szegények hollóvá változtak, mikor te a világra születél. Siratjuk is őket halálig.

E pillanattól kezdve nem volt nyugodalma a leánykának. Fejébe vette, hogy a testvérei miatta lettek hollóvá s föltekintte magában - egy élete, egy halála - addig meg nem nyugszik, míg a testvéreit meg nem találja s az átok alól meg nem szabadítja. Mondotta is a szüleinek, hogy mit akar, de bezzeg azok még csak most sírtak, ríttak igazán! Nem elég, hogy elvesztették hét drága szép fiukat, most még kifogyjanak egyetlenegy leányukból is! De hiába sírtak, ríttak, a leánykának nem volt otthon maradása. Volt egy kicsi gyűrűje, amit emlékebe kapott a szüleitől, csak ezt vitte magával, na meg egy darab kenyeret, egy korsó vizet: így indult világgá.

-107-

Ment, mendegélt a kis leány, hegyeken, völgyeken át, erdőn, mezőn keresztül, addig ment, mendegélt, míg éppen a világ végére ért. Ott a világ végén azonban olyan forrón sütött a nap, hogy a kis lány rémülten szaladt tovább: azt hitte, abban a helyben hamuvá perzselődik. Szaladt a holdhoz, de az meg olyan hideg volt, hogy szinte megfagyott. Szaladt szegény esze nélkül s meg sem állott a csillagokig. Ezek oly kedvesen ragyogtak, mosolyogtak, leültették maguk közé, kérdezték, mi jóba jár, hogy került ide s mikor elmondotta, hogy a testvéreit keresi, mondotta az esthajnali csillag:

- No, jó helyen jársz, kis leány. A jéghegyen van a te hét testvéred. Nesze, adok egy kulcsocskát, ezzel majd kinyitod a jéghegy kapuját s ott megtalálod a testvéreidet.

Megköszönte szépen az ajándékot, elbúcsuzott a csillagoktól s szaladott fel a jéghegyre, mint a sebes szél. Ahogy fölért, keresi a kulcsot, hogy kinyissa az ajtót, keresi, keresi, de nem találja. Jaj, Istenem, mit csináljon most? Hogyan szabadítsa ki a testvéreit? Mit gondolt, mit nem, vette a kis kését, lenyisszentette a kicsi ujját, bedugta a kapuba s ihol, abban a pillanatban felnyílt. Belépett a kapun, de még kettőt sem léphetett, elébe áll egy törpe s kérdi:

-108-

- Mit keresel itt, te kis leány?

Felelt a kis leány:

- A testvéreimet keresem, a hét hollót, édes törpém. Itt vannak-e?

- Itt, itt, mondotta a törpe, de most nincsenek itthon. De ha várni akarsz rájuk, míg haza jőnek, akkor csak jere be.

Bementek a hét holló szobájába, ott a törpe megterítette az asztalt, rátett hét tányérért, hét poharat, mind a hét tányérba ételt, mind a hét pohárba italt. A kis lány sorba kóstolgatta mind a hétnek az ételét, mind a hét tányérról evett egy keveset, ivott a poharakból is s az utolsó pohárba beleejtette a gyűrűjét.

Egyszerre csak nagy szárnycsattogást, kárrogást hallott a kislány, a törpe meg jelentette:

- Na, kislány, jőnek a holló urak!

Jöttek is a hollók, beröppentek az ajtón, letelepedtek az asztal mellé, elkezdettek falatozni, de mindjárt észrevették, hogy valaki evett az ételükből, ivott az italukból.

- Vajjon ki evett s ki ivott itt? kérdezték egymást. Valami ember volt, az bizonyos.

Akkor a legkisebb holló véletlenül a pohár fenekére pillantott s ott meglátta a gyűrűt.

- Nini, gyűrű! kiáltott. Ez a mi szüleink gyűrűje volt! Nézzétek!

- Az ám! Ez a mi szüleink gyűrűje! kiáltották mind nagy álmélkodással.

-109-

- Óh, Istenem, mondotta a legidősebb, ha itt volna a kis hugunk, azonnal megszabadulnánk az átok alól!

Abban a pillanatban elészaladt a kis leány az ajtó mögül, a hová elbujt volt, s im, halljatok csudát, a hét holló egyszeribe fiuvá változott! De milyen szép fiuk voltak! Sorba ölelték, csókolták a kis lányt, aztán se szó, se beszéd, indultak haza, megsem álltak, míg hazáig nem értek. Hát még otthon! Ott volt csak az igazi öröm!

Még ma is mind élnek, ha meg nem haltak.

Piros sapkácska.

Volt egyszer egy kis leányka, egy nagyon kedves kis leányka, a kit mindenki szeretett. Különösen a nagyanyja szerette ezt a kis leánykát: ha lehetett volna minden szépet rárak erre a kis leányra, annyira szerette, becézte. Egyszer egy piros bársony sapkácskát ajándékozott neki a nagyanyja s mert ez nagyon jól állott a kis leánynak s egyebet nem is akart viselni, elnevezték *Piros sapkácskának*.

Mondja egyszer az édes anyja a kis leánynak:

- Hallod-e, Piros sapkácska, a nagyanyád beteg, eredj, vidd el neki ezt a kalácsot s ezt az üveg bort. Kalácsot ha megeszi, bort ha megissza, jobban lesz a nagyanyácska. De jól vigyázz, sehol az útról le ne térj, az üveget el ne törd, mert akkor a te nagyanyácskád sohasem gyógyul meg.

- Ne féljen, édes anyám, mondta Piros sapkácska, útról le nem térek s addig meg sem állok, nagymamácska házához amíg nem találok.

A nagymamácska pedig kint az erdőben lakott, a falutól egy félórányira s Piros sapkácska nagy jókedvvel elindult az erdő felé. Ment, mendegélt, csakhamar beért az erdőbe s egyszerre csak találkozik egy farkassal. Piros sapkácska nem tudta, hogy milyen gonosz egy állat a farkas, nem félt tőle, ment vele szembe nagy bátran.

- Jó napot, Piros sapkácska, köszönt neki a farkas.

- Adjon Isten, farkas koma, fogadta Piros sapkácska.

- Hová ilyen korán, Piros sapkácska?

- Megyek a nagyanyácskámhoz, farkas koma.

- Mi van a kötényed alatt, Piros sapkácska?

- Kalács meg bor, farkas koma. Viszem a nagyanyácskámnak, hogy kalácsot megegye, bort megigya s meggyógyuljon.

- Hol lakik a te nagyanyácskád, Piros sapkácska?

- Bent az erdőben, farkas koma, innét még egy fertályórányira, három öreg tölgyfa alatt van az én nagyanyácskám háza.

Gondolta magában farkas koma:

- Ez a kis lány jó volna nekem, még jobban ízlenék, mint a vén asszony, hát csak ügyesen, koma, hogy mindakettőt kaparintsd meg.

Közel húzódott a kis leánykához, ballagott mellette, aztán egyszerre csak megszólalt ártatlan pofával:

- Hallod-e, Piros sapkácska, hát te meg sem nézed a virágokat? Nézd csak, mi tenger virág van itt, szebbnél szebbek! Hát a madarak énekében sem gyönyörködöl? Úgy mégy éppen, mintha iskolába mennél, ahelyett, hogy ugrálnál, táncolnál, virágot szednél s a madarakkal versenyt énekelnél.

- Igaza van farkas komának, gondolta magában Piros sapkácska. Bizonyosan örülne nagyanyácskám is, ha virágot vinnék neki. Aztán korán is van, még elég jókor érek hozzá.

Nem sokáig gondolkozott, letette a kosarat, leszaladt az útról, be a virágos erdőbe, virágról virágra szökkent, mind beljebb, beljebb, farkas koma pedig ezalatt sietett egyenesen a nagyanyácska házához, kopogtatott az ajtón.

- Ki az? kérdezte nagyanyácska.

- Én vagyok, Piros sapkácska, - felelt a farkas - nyissa ki az ajtót édes nagyanyácskám, kalácsot s bort hoztam magának.

- Nyomd meg a kilincset, szólt ki nagymamácska, gyöngye vagyok, nem tudok felkelni.

Farkas koma megnyomta a kilincset, belépett a házba, se szó, se beszéd, ment egyenesen az ágyhoz s hamm! bekapta a nagyanyácskát. Azzal magára vette a nagyanyácska ruháját, föltette a fejkötőjét, belefeküdt az ágyba s maga elé húzta a függönyöket.

E közben Piros sapkácska annyi virágot szedett, hogy már alig birta, visszament hát az útra s sietett a nagyanyácska házához. Na, meg is érkezik hamar, de bezzeg elcsudálkozott erősen, mikor látta, hogy nyitva az ajtó. Belépett a szobába, s amint ment beljebb, olyan csudálatosan

érezte magát. Köszönt mint máskor, „jóreggelt nagyanyácskám”, – de senkisé fogadta, aztán ment az ágyhoz, félrehúzta a függönyt, de most csudálkozott még igazán! A nagyanyácska mélyen a szemébe húzta a fejkötőjét s olyan nagy füle volt, hogy megirtózott tőle.

-113-

Piros sapkácska.

– Jaj, édes nagyanyácskám, de nagy füle van magának! csapta össze kezét Piros sapkácska.

– Azért van az, édes leányom, hogy jobban halljalak téged, mondotta farkas koma.

– Hát a szemed? Az is mekkora!

– Azért, hogy jobban lássalak.

– De a kezed is mekkora, édes nagyanyácskám!

– Hogy jobban megölelhesselek, édes lányom!

– Jaj Istenem, de hát a szájad! Mily szörnyű nagy az!

– Azért, hogy könnyebben bekaphassalak! mondta farkas koma s abban a pillanatban kiszökött az ágyból s hamm! bekapta Piros sapkácskát.

Azzal visszafeküdt az ágyba, elaludt s úgy elkezdett horkolni, hogy kihallatszott az útra a horkolása. Éppen arra járt a vadász, hallja a szörnyű horkolást, megáll, fejét csóválja, hümmög: No még ilyen horkolást sem hallottam világéletemben! Valami nagy baja lehet az öreg asszonynak!

Bement a házba s ahogy az ágyhoz közeledett mindjárt meglátta farkas komát.

– Áhá! Hát te vagy, komám? No, várj csak! Már rég kereslek téged!

Már éppen fogta a puskáját, hogy agyondurrantsa, de hirtelen eszébe jutott, hátha lenyelte az öreg asszonyt farkas koma s okkal-móddal még kiveheti belőle. Nosza, ollót keresett, azzal egyet nyisszentett a farkaskoma hasán s im, a nyíláson – kukk! kikukkantott a Piros sapkácska, s utána a kis leány is.

– Jaj de megijedtem volt, – mondta Piros sapkácska – de hogy is ne, lelkem bácsi, olyan sötét van a farkas koma gyomrában.

A másik szempillantásban elé mászott a nagymamácska is, Piros sapkácska pedig nagy hirtelen elszaladt a patakra, a kötényt telerakta kővel, aztán szaladt vissza, a követ belerakták farkas koma hasába, bevarrták jó erősen. Na, most eredj, farkas koma! Az ám, mikor felébredt, csak lesuppan az ágyról, egyet nagyot nyekkent s vége vót – úgy meghót!

-114-

Haj, Istenem, volt öröm a háznál. A kalácsot megették, a bort megitták, farkas koma bőrét a vadásznak adták, nagyanyácska meggyógyult, Piros sapkácska pedig megfogadta, hogy soha, soha többé le nem tér az útról, ha egyszer az édes anyja megtiltja azt.

Holnap a kis Piros sapkácska legyen a vendégetek!

-115-

A muzsikusok.

Egyszer volt egy ember s annak egy számara. Vén volt a számár s merthogy kevés hasznát vették a vénsége miatt, még a bogáncskórót is sajnálta a gazdája s azon járatta az eszét, hogy túladjon rajta. Azért, hogy számár a számár, mégis észrevette a gazdája szándékát s gondolta magában: elinal, mielőtt lebunkóznák. Mert, haj, háladatlan az ember, még az is kitelik tőle! Na, nem is sokat gondolkozott, búcsút mondott a kapufélfának s elindult – ugyan hová indult? Ő bizony egyenesen Brassóba indult. Hát oda minek? Minek? Akár hiszitek, akár nem – föltette magában, hogy beáll ott muzsikusnak. Ért ő ehhez is, hogy ne értene!

Ment-mendegélt a számár s útközben találkozott egy kopóval. Vén volt ez a kopó is, ott feküdt az út szélén s sóhajtozott magában: hej, de megöregedtem, hej, de legyengültem! Bezzeg régen, mikor jól tudtam szaladni, de jó dolgom volt!

-116-

Megáll a számár s kérdi:

- Mit sóhajtozol, mit keseregsz, kopó barátom?

- Hogyne sóhajtoznék, hogyne keseregnék, mikor leöregedtem, nem tudok szaladni! A gazdám már ki is mondta rám az ítéletet: megló, mivelhogy nem veszi hasznomat.

- No bizony, ha meg akar lőni a gazdád, jere velem. Én megyek Brassóba, ott beállok muzsikusnak, beállhatsz te is. Jó hangod is van, meg értesz bizonyosan a doboláshoz is, majd meglátod, milyen uri dolgod lesz. Én trombitálok, te dobolsz – ez lesz ám csak a szép muzsika!

- Mondasz valamit, mert jár a szájad, – mondotta a kopó s a számárhoz szegődött: indult vele Brassóba.

Még egy fél órányira sem haladtak, találkoznak egy vén macskával. Az út szélén támolygott szegény feje s olyan szomorú volt, mint a három napos esős idő.

- Hát neked mi bajod, vén bajuszvitéz? – kérdezte a számár.

- Ő ne is kérdezd, felelt a macska. Megöregedtem, a fogamat elhullattam, nem tudok egeret fogni s vízbe akar fojtani az asszonyom. Hát ezt érdemlem én? Hej, bezzeg becézett, mikor százával fogtam az egeret!

- Soh'se búsulj, mondotta a számár. Tarts velünk, jere Brassóba muzsikusnak. Te úgyis értesz az éjjeli muzsikához, olyan dolgod lesz ott, amilyen még nem volt világeletemben.

-117-

Egy percet sem gondolkozott a macska, kezét csapott a számárral, hozzájuk szegődött s most már hárman mentek Brassó felé. Mentek, mentek, mendegéltek, aztán egy faluba értek s ott egyszerre csak meglátnak egy vén kakast, amint a kapu tetején gubbaszkodik nagy búsan. A fejét lecsüggesztette, a szárnyát eleresztette: a ki látta, megesett a szíve rajta.

- Adj Isten jónapot, sarkantyús vitéz! Hát neked mi bajod? Ejnye, de levitézlettél!

- Hát hogyne, lelke számár atyámfia, mikor az asszonyom vendéget vár holnapra s az én öreg húsomból akarja megtraktálni.

- Ó, te bolond, mondotta a számár, csak nem engeded, hogy megöljenek. Jere velünk Brassóba, állj be a mi bandánkba. Neked szép hangod van – éppen csak te hiányoztál!

Hopp! lerebbent a kakas a kapuról, egyet nagyot kukorékolt s ment a bandával nagy gangosan.

Mentek, mentek, mendegéltek s estére egy erdőbe értek. Ott mindjárt szállást vertek: a számár meg a kopó lefeküdtek egy nagy fa alá, a macska meg a kakas fel a fára, a fának a tetejére. De minekelőtte elaludtak volna, a kakas széjjelnézett s hát nem messzire valami tűzvilágot pillantott meg. Mindjárt szólt a társainak:

- Halljátok-e, ide nem messze tűzvilágot látok, ott bizonyosan ház van.

Mondta a számár:

- No bizony, akkor kászolódjunk fel s menjünk oda, mert ez nem valami kényelmes szállás.

-118-

Nem sokáig gondolkoztak, hanem felszedelőzködtek s mentek a tűzvilág felé. Amint mentek, mind nagyobb, nagyobb lett a tűzvilága s egyszerre csak ott állottak a ház előtt. Rablók háza volt az! A szamár, mint legnagyobb a bandában, egyenest az ablakhoz ment, benézett:

- No, mit látsz, vén szamár? - kérdezte a kakas.

- Hej, haj! terített asztalt, rajta étel, ital, de mennyi! Asztal körül zsványok ülnek, esznek, isznak, vígan vannak.

- Bezzeg jó volna, ha mi is asztal mellé telepedhetnénk, mondotta a kakas.

- Elhiszem azt, hagyta helyben a szamár.

Összedugták a fejüket mind a hányan voltak s tanakodtak, hogy mint tudnák széjjelugrasztani a zsványokat. Merthogy mind nagyon okosak voltak, nem sokáig tartott a tanakodás. Halljátok csak, mit csináltak. Azt, hogy a szamár a két előlábával feltámaszkodott az ablak párkányára, a kutya felugrott a szamár hátára, a macska a kutyára s a kakas a macskának a feje tetejére. Mikor így szépen elhelyezkedtek, egyszerre elkezdettek muzsikálni: a szamár ordított, a kutya ugatott, a macska nyávogott, a kakas kukorikolt, aztán e mellett a víg muzsikaszó mellett betörték az ablakot, uccu, be a házba! Haj, Szűz Mária, Szent József! megijedtek a zsványok, azt hitték, hogy kísértetek járnak, nosza, felugráltak az asztal mellől s hanyat-homlok szaladtak ki az erdőbe. Egyéb sem kellett a muzsikásoknak, letelepedtek az asztal mellé, ettek, ittak, muzsikáltak s olyan virágos kedvük fakadt, hogy szinte kirugták a ház ódalát.

-119-

Éjfél felé elálmosodtak, a tüzet eloltották s lefeküdtek. A szamár kiment a szérús kertbe s egy kazal tövében feküdt le, a kopó az ajtó mögé heveredett, a macska a tűzhelyen nyult el, a kakas pedig felszállt a kakasüllőre. Egy perc mulva, kettő mulva aludtak, mint a bunda, de bezzeg nem aludtak a zsványok: ezek jó messziről nézték, lesték nagy ijedten, hogy mi történik az ő házukban. Egyszer csak látják, hogy a tűz világa elalszik, a ház elsötétedik, gondolják, hátha eltávoztak a kísértetek.

- Eredj, nézd meg, mondotta a vezér egyiknek, hadd lám, elmentek-e?

Elment a zsvány, betapogat a szobába, megy egyenest a tűzhelynek, merthogy ott parazsat látott pislákolni. Az ám, a macska szeme volt az. De azt a zsvány nem tudta, hogy tudta volna? - a gyufát a macska szeméhez tartotta. Hiszen tarthatta, a gyufa nem gyult meg, de történt egyéb! A macska a zsványnak az arcába szökött, ráfujt s összevisszakarmolta. Tyhú, megijedt a zsvány, szaladt esze nélkül, de amint az ajtón kifelé szaladt, a kutya az inába harapott, mikor meg az udvaron szaladott szörnyű jajgatással, a szamár a kazal mellől hatalmasan ódalba rugta. Csak a kakas nem bántotta: ez a nagy lármára felébredt s torka szakadtából kiabált: kukuriku, kikeriki! s csapkodta a szárnyát.

-120-

Szaladott a zsvány esze nélkül s alig tudta elmondani, hogy mi történt vele.

- Jaj, jaj, fussunk, ameddig a szemünk lát, nincs itt maradásunk. A tűzhelyen egy vén boszorkány ül. Ez, mikor tüzet akartam gyújtani, a szemem közé fujt s az arcomat összevisszakarmolta; az ajtó mellett egy ember állott, ez meg egy nagy késsel az inamba vágott; szaladok az udvarra, el a szénakazal mellett, ott meg valami fekete szörnyeteg úgy ódalba vágott egy doronggal, hogy egész életemre arról koldulok. A ház tetején ül a bíró, az meg mind azt kiabálta: hozzátok ide a zsványt, hozzátok ide!

Na, többet még a ház felé sem mertek tekinteni a zsványok, szaladtak, mintha szemüket vették volna, a muzsikások pedig ottmaradtak a házban, éltek vígan, a mig volt miből.

Máig is élnek, ha meg nem haltak.

Az okos Kati.

Egyszer volt egy ember s annak egy leánya: okos Kati volt a neve. Mikor okos Kati eladó leánnyá serdült, egymásnak adták a legények a kilincset, de okos Kati szóba sem állott akárkivel. Azért volt ő okos, hogy megnézzé, kivel köti össze magát. Igaz-e? No, jó. Hanem egyszer mégis csak jött egy legény, aki megtetszett Katinak, Kati is a legénynek. Ez a legény – János volt a neve – megkérte az okos Kati kezét s a szülei azt mondták: a mi lányunk ritka okos, reá bizzuk, kihez adja magát.

Mondta okos Kati:

- Nekem úgy tetszik, hogy ez a legény okos legény, felesége leszek hát.

Na jó, mindjárt felvetették a konyhát, főztek, sütöttek, aztán asztalhoz ültek. Vacsora közben mondja az asszony Katinak:

- Eredj, leányom, a pincébe, hozzál bort.

Okos Kati vette a korsót, lement a pincébe, csapra ütötte a hordót, leült s csurgatta a bort. Amint a bor csurgott, véletlenül felnézett a falra s hát ott éppen a feje felett egy nagy kalapács lóg a szegen. Mit gondolt, mit nem, okos Kati elkezdett sírni, keseregni: Istenem, Istenem, ha János feleségül vesz, gyermekünk születik, az megnő, leküldjük a pincébe borért, ez a kalapács a fejére esik s szörnyet hal!

-122-

Ezen úgy elkeseredett, hogy nem szűnt a sírása, jajgatott, kesergett, hullott a könnye, mint a záporosó. Fenn a házban csak várták, várták a bort, de okos Kati nem jött. Mikor a várást megunták, mondja az asszony a szolgálnak: eredj menj le a pincébe, lássad, hol marad, mit csinál Kati.

Lemegy a szolgáló, látja, hallja, hogy milyen keservesen sír okos Kati, kérdi tőle: hát te mért sírsz?

- Jaj, hogy ne sírnék, hogyan sírnék! Ha János feleségül vesz, gyermekünk születik, az megnő, leküldjük a pincébe borért, ez a kalapács a fejére esik s szörnyet hal!

- No, az szent igaz, hogy éppen így lesz, mondotta a szolgáló. Ő is leült okos Kati mellé s úgy sírt, hogy majd megszakadt a szíve.

Odafenn csak várták, várták, de hiába várták s leküldötték a szolgát, hogy lássa, mit csinálnak a leányok. Lemegy a szolga, kérdi, miért sírnak, mi bajuk esett.

- Jaj, hogy ne sírnék, hogyan rínék! Ha János feleségül vesz, gyermekünk születik, az megnő, leküldjük a pincébe borért, ez a kalapács a fejére esik s szörnyet hal!

- No, az éppen úgy is lesz! hagyta helybe a szolga s ő is elkezdett ordítani.

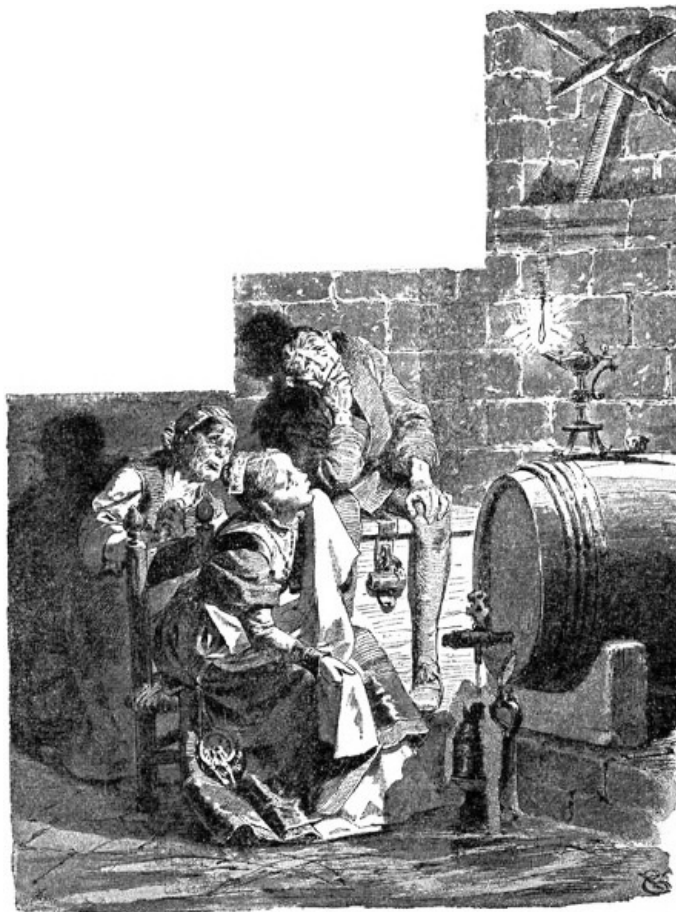
-123-

Odafenn pedig csak várják a bort. Hiszen várhatták. Mondja az asszony az urának:

- Hallá-e, menjen le kend, mert ezeknek valami bajuk eshetett, hogy még mindig nem jönnek.

Lemegy az ember, hallja az éktelen sírást, rívást, kérdi az okát, mondja okos Kati, nosza! az apja is leül közéjük s ordít, mintha megverték volna. Várják, várják odafenn a bort, de várhatták. Mit volt, mit nem tenni, lement az asszony is, egyedül maradt a vőlegény.

-124-

Az okos Kati.

- Hát ti mit csináltok, mért sírtok ilyen keservesen? - kérdezte az asszony.

No, mindjárt meghallotta, hogy mért s ő is leült közéjük, sírt, jajveszékelt a többivel.

A vőlegény várhatta a háznépét, egy lélek sem jött fel. Egyszer aztán ő is megunta a várakozást, lemegy a pincébe, hallja az éktelen ordítást, sírás-rívást, jajgatást, megijed szörnyen, kérdi, mi történt, mondják mind ahányan, hogy mi.

- Na, mondta János - sok országot bejártam, de ilyen okos lányt még nem láttam, ez éppen nekem való!

Még másnap megtartották a lakodalmát s élt a fiatal pár boldogan, mint két gilice madár.

Telt, mult az idő, egyszer mondja János okos Katinak:

- Hallod-e, feleség, én elmegyek a vásárra, te pedig menj ki a határba s arasd le a búzát.

János elment a vásárba, okos Kati ment a buzaföldre s ahogy oda ért, kérdezte magában:

- No, most mit csináljak? Arassak vagy egyem először? A' biz' a, eszem először.

Leült, evett, amennyi csak beléfért, aztán ismét kérdezte magában:

- Hát most mit csináljak? Arassak vagy aludjam előbb egyet? Én bizony előbb jót alszom egyet. Lefeküdt a buzába s aludt mint a bunda.

Este felé hazajött János a vásárból, de okos Kati még nem volt otthon.

- Lám, lám, okos asszony ez a Kati, mondotta János, nem jön haza addig, míg az egész földet le nem aratja. Ez ám az asszony!

Hanem mikor sötét este lett s még sem jött haza, nem volt otthon maradása, kiment a buzaföldre, hadd lássa, mit csinál okos Kati. Hiszen volt, amit lásson. A búzából egy szál nem sok, annyi sem volt learatva, Kati pedig aludott, mint a fekete föld.

- Hm, hm, morrogott János, ennek fele sem tréfa.

Nem költötte fel okos Katit, hanem haza szaladt, volt neki egy kalitkája, kalitkában egy sereg madár, azt kivitte a buzaföldre, okos Katinak a derekára kötötte, azzal ismét haza ment, az ajtót bezárta s lefeküdt.

Éjfél felé felébred okos Kati, feltápászkodik, elindul, de amint ment, a madarak elkezdettek repdesni s okos Kati úgy megijedt, hogy majd kirázta a hideg.

- Vajjon én vagyok-e én? - kérdezte magától s vacogott a foga.

Nem tudta, hogy mit feleljen s szörnyű ijedten állott egy helyben sokáig, aztán mégis meggondolta magát:

- Elmegyek haza s megkérdem, vajjon én vagyok-e én, ott majd tudják.

Szaladva szaladt haza, megy az ajtóra, nyomja a kilincset, de az ajtó nem nyílik; megy az ablakra, kopogtat, s beszél:

- János, itthon van-e Kati?

- Itthon, felelt János.

- Ó Istenem akkor én nem vagyok én! - kesergett okos Kati.

Ment tovább házról-házra, de sehol sem eresztették be. Addig ment, hogy kiért a faluból, s úgy elment, hogy többet soha nem látták.

Hüvelyk Matyi.

Hol volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, hol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy szegény ember s annak felesége. Erősen szegények voltak, de a szegénység miatt nem igen búslakodtak, annál többet a miatt, hogy akkora gyermekük sem volt, mint egy ütés tapló. Este, ha lefeküdtek, reggel, ha felkeltek, mind csak azon sóhajtoztak, imádkoztak, hogy Isten bár egy gyermekkel áldaná meg, habár csak akkorával is, mint a hüvelykujjam. Addig sóhajtoztak, addig imádkoztak, hogy Isten meghallgatta s meg is áldotta egy gyermekkel, de ez csakugyan éppen akkora volt, mint a hüvelykujjam, egy szetemnyivel sem nagyobb annál.

Hát bizony akármilyen kicsike volt a gyermek, övék volt, úgy örültek neki, hogy nem győztek eleget hálálkodni Istennek. S merthogy a gyermek annál nagyobbra nem nőtt, habár esztendő esztendő után múlt, elnevezték Hüvelyk Matyinak. No, de amilyen pirinkó volt Matyi, éppen olyan nagy volt az esze s akármibe fogott, vele járt a szerencse.

Egyszer a szegény ember készülődött az erdőbe, hogy fát vágjon s mind azon búcsálódott, hogy nincs, aki utána hajtsa a szekeret, már pedig minek legyen ott hiába egész nap ló s szekér, míg ő fát vág. Hallja ezt Hüvelyk Matyi s mondja:

- Egyet se búcsálódjék, édes apám, majd kihajtom én a szekeret az erdőre.

Nagyot nevetett az apja:

- Ugyan bizony, mit gondolsz, te tökmag. Nem tudsz te lovat hajtani.

- Dehogyan nem tudok. Csak az édes anyám tegyen a ló fülébe, onnét elhajtom én úgy, hogy más sem különben.

- Jól van, mondta az apja, próbáljuk meg. Hadd lám, mit tudsz.

Elment a szegény ember s délfelé az asszony befogta a lovat a szekérbe, Matyit beültette a ló fülébe, Matyi pedig jó hangosan, legényesen nagyokat rikkantott: gyi, te, gyi! Nye, te, nye! Gyi elé, gyi!

Bezzeg hogy ment a ló s meg sem állott, míg az erdőbe nem ért, ott is, ahol a szegény ember a fát vágta. Éppen mikor megérkeztek s Matyi nógatta a lovat, arra vetődött két ember s hogy hallották a nógatást s nem látták, ki nógat, megállottak, csudálkoztak.

Mondja az egyik:

- Látod te, hogy ki nógatja a lovat?

- Nem én, felelt a másik. Látom, hogy a ló mellett áll egy ember, de az semmit sem szól, azt is lassan mondja.

De Matyi nemcsak nógatott, hanem mikor megállott a ló, kiáltotta nagy büszkén:

- No lássa, édes apám, ide hajtottam a lovat! Most már vegyen le!

A szegény ember kivette Matyit a ló füléből, aztán leültette a földre, - az ám, nem a földre, hanem egy gombára. Ott éppen jól elfért.

De már most csakugyan ámult-bámult az a két ember. Mondta az egyik:

- Hallod-e, vegyük meg ezt a gyereket s a nagyvárosokban mutogassuk. Meglásd, annyi pénzt szerzünk, hogy Dáriusnak sem volt több.

- Biz' a jó lesz, - mondta a másik. - Vegyük meg.

Odamentek a szegény emberhez, köszöntek s kérdezték, hogy nem adná-e el ezt a gyereket. Becsületes árát adják.

- Hát ha a világ minden kincsét nekem adnák kendtek, eladnám-e az én drága jó fiamat! - felelt a szegény ember.

Hanem Hüvelyk Matyi egy szempillantás alatt felmászott az apja vállára, s a fülébe sugta:

- Adjon csak el, édes apám, úgy is visszajövök kigyelmedhez.

- Az már más, gondolta magában a szegény ember s eladta Matyit egy jó marék aranyért.

Örültek az emberek, erősen a kedvébe jártak Matyinak, még azt is megkérdezték, hová ültessék.

- Csak ültessen kend a kalapja karimájára, mondotta az egyiknek, ott fel s alá sétálhatok s látom, hogy hol s merre járunk.

Hüvelyk Matyi.

Hát hogyan ültették volna oda! Matyi elbúcsuzott az apjától, elbúcsuztak az emberek is, aztán útnak eredtek. Estefelé megszólal Matyi:

- Bátya, tegyen le a földre, mert hát izé...

- Csak maradj, fiam, mondotta az ember, ülj ki a kalap karimájának a szélire, s végezd el ott a bajodat. Hányszor megtisztelnek a madarak s föl sem veszem!

- De így s de úgy, mondotta Matyi, tudom én, hogy mi az illendőség, csak tegyenek le a földre.

Az ember levette a kalapját, s az út mellett letette egy buzaföldre. Hiszen egyéb sem kellett Matyinak, egyet ugrott, kettőt szökött, egy szempillantás alatt eltűnt a búzavetésben, aztán nagy hirtelen bebújt egy egérlikba s onnét kacagva kikiáltott:

- Jó estét, atyafiak! Szerencsés utat, hol sár nincs.

Tyhü, megmérgeződnek az atyafiak, beszaladnak a búza közé, keresik mindenfelé, tűvé tesznek minden talpalatnyi helyet, beszurkálnak botjukkal az egérlikba is, de szurkálhattak, mert Matyi beljebb-beljebb húzódtott, nem tudták kikaparászni. Eközben sötét este lett s a két ember nagy bosszúsággal tovább ment.

Mikor Matyi hallotta, hogy már jó eltávolodtak, vígan kimászott az egérlikből s elindult. Meg-megbotlott a göröngyökben, nagyokat esett, amint egyikre fölment, a másiktól le, gondolta magában: itt ma még megszakad a nyakad, Matyi! Már éppen leakart feküdni, de, áldott szerencsére, megpillantott egy csószházikót, oda ment, bekukkantott, nem volt bent senki - na, ez éppen jó lesz neki éjjeli szállásra. Éppen lefeküdt s elakart aludni, mikor két ember haladt el a kunyhó mellett s hallja, hogy mondja az egyik:

- Biz' a jó volna, ha megkaparinthatnók a pap pénzét. De hogy jutunk hozzá?

- Azt én megmondhatnám nektek, kiáltott ki Matyi.

- Hát ez mi vala? kérdezte az egyik tolvaj ijedten. Valakinek a szavát hallottam.

Megállottak, hallgatóztak s Matyi újra megszólalt:

- Vigyetek magatokkal s majd segíték nektek.

- Hol vagy hé? Ki vagy hé? - kérdezték a tolvajok.

- Jertek be s keressetek a földön, ott, a merről a hangomat halljátok.

Bementek a tolvajok, keresték, meg is találták Matyit s az egyik fölemelte a tenyerén.

- Ejnye, te tökmag, hát mit tudsz te segíteni?

- Mit-e? Hiszen majd meglátják kendtek. Vigyenek csak magukkal. Én majd bemászom a rács között a házba s mindent kidobálok, a mit ott találok.

- Ez már aztán okos beszéd. Helyes! gyere velünk.

Vitték Matyit s ahogy megérkeztek a pap házához, föltették az ablakfája közé, Matyi betört egy kicsi ablaktáblát s hopp, beugrott a kamarába. Ahogy bent volt, elkezdett kiabálni torkaszakadtából:

- Mindent kidobjak, ami itt van?

- Csendesen, kölyök, mert felébrednek, suttoztak a tolvajok.

De Matyi úgy tett, mintha nem hallotta volna s még hangosabban kiabált:

- Szóljatok már, mindent kidobjak vagy megválogassam?

Akkora lármát csapott, úgy zakatolt a kamarában, hogy a szakácsné felébredt, felült az ágyban s hallgatózni kezdett. Eközben a tolvajok egy kicsit tovább húzódtak, de mikor megint elcsendesült a ház, visszakullogtak s suttozva beszéltek:

- Hallod-e, dobj ki már valamit.

- Mindent kiadok, kiabált Matyi, csak nyujtsátok be a kezeteiket!

De már ezt meghallotta a szakácsné, felugrott az ágyból, berontott az ajtón, a tolvajok meg eszük nélkül elszaladtak. Keresett, kútatott mindenfelé a szakácsné, de senkit, semmit nem talált, aztán kiment a konyhára, gyertyát gyújtott, újra bement a kamarába, de akkor sem látott senkit, Matyi pedig, hopp, kiugrott az ajtón, elszaladott a csürbe. Kiment a szakácsné is a kamarából s merthogy semmit sem talált, azt hitte, hogy álmat látott. Visszafeküdt az ágyba s aludott tovább.

Ezalatt Matyi belefeküdt a szénába. Gondolta, alszik reggelig, akkor aztán hazamegy. Az ám, haza! Na, várj csak még egy kicsit, Hüvelyk Matyi!

Reggel kijön a szolgáló az istállóba, hogy enni adjon a tehénnek. Felölelt egy csomó szénát, azt a tehén elé vetette, éppen azt a csomó szénát, amelyikben Matyi aludott. Abban a pillanatban ébredt fel szegény feje, mikor éppen forgatta a tehén a szájában. De bezzeg megijedt Matyi! Azt hitte, hogy malomba került s most elevenen megőrlik. Na, csak egy pillanatig hitte, mindjárt tudta, hová került. Ügyelt, hogy a tehénnek a fogai közé ne forduljon, húzódtott mind beljebb, beljebb s egyszerre csak hopp! potty! lecseppent, lepottyant a tehén gyomrába.

- Hm, hm, hümggett Matyi, ide nagyon sötét helyre kerülék. Egy ablak sincs ebben a házban, gyertya sem ég benne, mi lesz itt velem!

Sehogysen tetszett neki ez a szállás, különösen hogy a tehén folyton evett, csakúgy gyúrta magába a szénát s Matyi mind kisebb-kisebb helyre szorult. De már ennek fele sem tréfa, gondolta magában s elkezdett kiabálni, ahogy csak a torkán kifért:

- Ne adjanak már több szénát! Elég volt már, elég!

Hej, megijedt a szolgáló! Hát ez mi boszorkányság lehet? Valaki beszél a tehén gyomrában! S éppen azt a hangot hallja, amit éjjel hallott! Szaladt, mintha a szemét vették volna ki, mondja a papnak:

- Jaj, jaj, jójjön, tisztelendő úr! A tehén beszél!

- Mit mondasz, te bolond? Hát az hogy beszélne?

- Bizony, ha nem hiszi, hallgassa meg.

A pap azt hitte, hogy a szakácsné megbolondult, de azért csak ment az istállóba s hát ő is hallja, hogy kiabál valaki a tehén gyomrában:

- Ne adjanak több szénát! Elég volt! Elég!

De már erre a pap sem mondta: bolondság. Azt hitte, hogy a gonosz lélek beléköltözött a tehénbe. Nem tehetett egyebet, hívatta a mészárosot, levágatta a drága jó fejős tehenet, de a belét, amiben Hüvelyk Matyi volt, félredobták.

Eleget próbálta Matyi mindenféleképpen, hogy kikerüljön innét, de nem lehetett ám gyere ki. Megadta magát, ha már Isten így akarta, legyen így, gondolta magában, legalább jó helyet csinál magának idebent. Azám, mikor éppen el akart helyezkedni, odavetődött egy kóbor farkas, felkapta, bekapta a tehén belét s uccu neki! szaladt árkon-bokron át.

Azt hiszitek, úgy-e, hogy megijedt Matyi? Volt eszébe! Gondolta magában: a farkas nem olyan ostoba, hogy ne lehessen vele okosan beszélni, el kezdett hát kiabálni: Hóhahó! Állj meg, farkas koma egy szóra.

Bezzeg, hogy megállott a farkas koma, fülel jobbra-balra, vajjon ki beszél hozzá.

- Hallod-e, farkas koma, mondotta Matyi, ha arra még, amerre én igazítlak, olyan vacsorát

kapsz, hogy egész életedben megemlegeted.

- Hol van az a hely? - kérdezte mohón a farkas.

- Itt s itt, ebben a házban, magyarázta Matyi s pontosan leírta az apja házát.

Örült a farkas, hogyne örült volna. Estére megérkeztek a szegény ember házába, ott besurrant a kamarába, volt ott hús, szalonna, mindenféle zsiradék s farkas koma úgy teleette magát, hogy alig szuszogott. Most aztán tovább akart állítani, de nem fért ki ám azon az ablakon, ahol beszökött. Csak erre várt Matyi, elkezdett torka szakadtából kiabálni.

- Hallgass te, mordult rá farkas koma, felébrednek.

- De így meg úgy, mondta Matyi, ha te jól laktál, nekem is lehet jókedvem s újra kezdett kiabálni, ahogy csak a torkán kifért.

Addig kiabált, hogy felébredt apja, anyja, a kamarához szaladtak s benéztek az ablakon. Látják, hogy farkas van odabent, nosza, szalad a szegény ember a fejszéért, be a kamarába s nekihazakodott, hogy levágja a farkast.

- Édes apám! édes apám! kiabált Matyi, vigyázzon, mert itt vagyok a farkas gyomrában!

- Itt vagy-e, lelkem fiam! Hála legyen az Istennek!

Azzal úgy fejbevégtá a farkast, hogy egyszeribe felfordult.

- No, most ollót ide, feleség.

Szaladt az asszony ollóért, azzal kivágták a farkas belét s im, csak eléjük ugrott Matyi:

- Itt vagyok, édes szüleim!

- Jaj, csakhogy megkerültél, édes fiam, mit búsultunk, sírtunk miattad!

- Hát biz én nagy földet bejártam, mondotta Matyi, de hál' Istennek, hazakerültem.

- Hol voltál, lelkem gyermekem?

- Hm! Voltam egérlikban, tehéngyomrában, azután a farkaséban, de most már itt maradok éd's apám s éd's anyám ölében.

Hej, Istenem, ölelték, csókolták Matyit s ezentúl úgy vigyáztak rá, mint a szemük fényére.

Még ma is él Hüvelyk Matyi, ha meg nem halt. Holnap legyen a vendégetek.

Babszem Jankó vándorlása.

Egyszer volt egy szabó s annak egy fia: akkora, mint egy babszem. Ezt a fiut Babszem Jankónak hívták, de a milyen kicsi, éppen olyan bátor s ügyes volt. Azt mondja egyszer az apjának Jankó:

- Édes apám, én elmegyek szerencsét próbálni, kicsi nekem a kend háza.

- Jól van, fiam, eredj, jó utat, hol sár nincs, mondta a szabó.

Kiválasztott a sok tű közül egyet, a leghegyesebbet, abból kardot csinált, Jankónak a derekára kötötte: - no, most mehetsz, fiam, ha megtámadnak, ezzel megvédheted magad.

Jankó fel is kötötte a kardot, de mielőtt útnak eredett volna, bekukkantott a konyhába, hadd lássa, mi lesz ebédre. Felugrott a tűzhelyre, a tűzhelyről a fazék szélire, belehajolt a levesbe s egyszerre csak potty! beléesett a fazékba. De még jóformán belé sem pottyant, a leves párája felkapta s megsem állott vele, míg a kéményen fel nem vitte, ki a levegőre, aztán egyet-kettőt bukfencezett Jankó, s potty! le a földre. Oda se neki - talpra ugrott Jankó, elindult s addig meg sem állott, míg egy városba nem ért, ott beszegődött egy szabóhoz inasnak. Itt nagyon jó dolga volt Jankónak, mert mikor adtak enni, mikor nem. Két-három napig csak hallgatott Jankó, de megunt a koplalást s azt mondta a szabónénak: - Hallá-e mest'ram asszony, lásson el jobban, mert különben elmegyek holnap reggel s felírom a kapujára:

Sok pityóka, kevés hus,
Szegény inas, innen fuss!

- Mit beszélsz, te tacskó? förmedt rá az asszony. Hiszen megállj, mindjárt adok én neked olyan húst, hogy kifutsz a világból!

Fölkapott egy léniát, hogy rácsapjon Jankóra, de Jankó akkor már az asztal alatt guggolt s onnét öltögette a nyelvét, meg kiabált:

Sok pityóka, kevés hús,
Szegény inas, innét fuss!

Na hiszen, majd felvetette a méreg az asszonyt, szaladott Jankó után, ágy alá, asztal alá, minden alá bújt Jankó után, de hiába, nem tudta nyakon csipni. Végre is kapta a seprőt s a sok szeméttel kisöpörte Jankót a házból. Csakhogy megszabadult tőle!

Tovább ment Jankó nagy vigan, ment, mendegélt s rengeteg erdőbe ért. Ott találkozott egy csomó zsvánnyal, a kik éppen akkor tanakodtak azon, hogy mint rabolhatnák ki a király kincses kamaráját.

-139-

- Ihol, ez a tökmag gyerek, mondja a vezér, ez éppen nekünk való. Ez bemegy a kulcslyukon s kidobálja nekünk a király pénzét.

Mindjárt elmondták Jankónak, hogy mi jóban jár az eszük, Jankó vállalkozik első szóra, kezét ad: itt a kezem, nem disznó láb!

A zsványok fölkerekedtek, Jankót az egyik a zsebébe dugta s sötét este a király palotája elé értek. Ott Jankó kiugrott a zsvány zsebéből, szépen a kincses kamara ajtaja elé sétált. Az egyik strázsá hallotta, hogy valami szetemnyi kis bogár ott mászkál az ajtón, unalmában rá is akart csapni, de a másik mondta: - Ugyan, hagyjad, az is Isten teremtése, hadd éljen.

No, ha hagyta, Jankó be is mászott a kulcs lyukán, s egymásután dobálta ki az ablakon a sárga aranyakat s a szép fehér tallérokat.

Véletlenül éppen akkor nyitott a király a kincses kamarába: látni akarta, hogy nem lopják-e a pénzét. Nézi, vizsgálja a pénzes kádat, s látja, hogy biz azokból sok tallér meg arany hiányzik. Nem tudta elgondolni, hogy ki dézsmálhatja a pénzét, mikor éjjel-nappal strázsálik a kincses kamarát. Mondta is a strázsáknak, mikor eltávozott, hogy itt tolvaj jár s ha kézre nem kerítik, karóba kerül a fejük. Nosza, szaladtak be a strázsák nagy ijedten a kamarába, s im a hogy bent voltak, hallották is, hogy zörög-csörög az arany, az ezüst; néznek ide, néznek oda, de nem látnak egy élő lelket sehol. Jankó csak ugrált egyik sarokból a másikba s még bosszantotta a strázsákat: Itt vagyok, ragyogok, mint a fekete szurok!

-140-

Szegény strázsák szaladtak, amerről a hang jött, de mire ott voltak, más sarokból hallatszott: itt vagyok, ragyogok, mint a fekete szurok! Addig szaladgáltak erre, arra, előre, hátra, hogy halálosan elfáradtak, a földön elterültek, Jankó meg vigan dobálta ki a pénzt az ablakon s mikor megelégette, hopp! kidobta magát is. Odakint a zsványok úgy agyba-főbe dicsérték, hogy majd leserült arcáról a bőr, magukkal akarták vinni, hogy éljen velük halálig s még azon is túl, de Jankó nem maradt, azt mondta: egyszer vót, a mi vót, többet ő ilyen dologba nem elegyedik, csak éppen egy krajcárkát fogadott el s úgy ott hagyta a zsványokat, mint szent Pál az oláhokat.

Tovább ment, mendegélt, közbe-közbe megállapodott egy-egy szabómesternél, foltra foltot vetett, de sokáig egy helyen sem maradt, illa, berek, nádak, erek! tovább állított. Gondolta magában: éppen elég volt a szabóságból, próbáljunk egyebet. Beállított egy korcsmároshoz s annál elszegődött szolgának. Tetszett a korcsmárosnak a babszem gyerek, hogyne tetszett volna, de bezeg nem tetszett a szolgálóknak, mert Jankó mindent látott, amit csinálnak, őt meg nem látták s ha egy s más lopocskoltak, azt ő mind elmondta a korcsmárosnak.

-141-

- No, megállj, Jankó, fenekedtek a leányok, majd nem árulkodsz te többet.

Egyszer, mikor éppen fűvet vágtak a teheneknek, Jankó ott ugrált, ott matatott a fűben. Egyéb sem kellett nekik! Az egyik szolgáló hirtelen levágott egy marék fűvet, a hol Jankó matatott, oda dobtá a többire s nagyhirtelen belekötötte a lepedőbe. Azzal, uccu! el az istállóba, a jászolba dobták a fűvet s mire Jankó kikószálódhatott volna, hamm! bekapta egy tehén. Egy szempillantás s Jankó lent volt a tehén hasában. De már ennek fele sem tréfa, gondolta magában, elkezdett kiabálni torkaszakadtából:

Jaj, jaj, jaj,
Nagy a baj!
Gazduram, jöjjön ki,
A tehénből vegyen ki!

A korcsmáros éppen akkor talált belépni a pajtába, hallja a kiabálást, kérdi: hol vagy Jankó? Felelt Jankó:

Itt, a Riska hasába'
Üttesse meg immár, na!

Mit volt, mit nem tenni, a korcsmáros megüttette a Riskát, a belét nagy gondosan kivágták, Jankó kiugrott, a bokáját összeütötte s mondta:

No, gazduram, isten áldja,
Megyek ismét más szállásra!

Azzal, uccu neki, szaladott ki a mezőre, a mezőről be az erdőbe. A mint megy, mendegél az erdőben, találkozott egy rókával. Éhes volt a róka, megtetszett neki Jankócska, gondolta, ha nincs nagyobb falás, elég lesz ennyi is s beakarta kapni Jankót.

-142-

- Ne öl meg, róka koma, mondta Jankó, inkább vigy haza s bizony nem bánod meg.

- Hát mit adsz? kérdezte a róka.

- Csak vigy haza s majd meglátod, mind a tied lesz, ami tyukja, csirkéje van az anyámnak.

- Ez már beszéd, mondta róka koma. Felkapta Jankót a hátára s meg sem állott, míg haza nem értek.

Hej volt öröm otthon, mikor Jankót meglátták. A mi tyuk s csirke volt a háznál, azt mind rókakomának adták. Világ életében nem volt ilyen úri dolga.

- No, róka koma, mondta Jankó, nesze, van egy krajcárkám, még ezt is neked adom. Most pedig eredj Isten hírével, - volt tyuk, nincs tyuk.

Ha a Jankó anyjának több tyukja lett volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Itt a vége, fuss el véle.

-143-

Csipkerózsa.

Volt egyszer egy király s egy királyné. Hiába volt a sok ország, a tenger kincs, nem voltak boldogok, mert nem volt gyermekük. Lefektükben, felkeltükben mind azért imádkoztak, hogy Isten bár egy gyermekkel áldaná meg. Addig imádkoztak, hogy Isten meghallgatta kérésüket s megáldotta egy szép leánygyermekkel, de olyan széppel, hogy a napra lehetett nézni, de arra nem.

Na lett egyszerre öröm a királyi palotában. Nagy vendégséget csaptak, arra meghívták az egész atyafiságot, minden jó emberüket s ezenkívül a bűbajos asszonyokat is, hogy mindenik valami jóval, széppel megajándékozza a kicsi királykisasszonyt.

Éppen tizenhárom bűbajos asszony volt az országban, de hogy, hogy nem, egyről megfeledkeztek, csak tizenkettőt hívtak meg. Hát volt nagy dinom-dánom, ettek, ittak, vigan voltak s a nagy dinom-dánom után a bűbajos asszonyok sorba a bölcsőhöz léptek is mindenik megajándékozta valamivel a kicsi királykisasszonyt. Egyik szépséget, másik gazdaságot, harmadik kedvességet adott, s így tovább, kitől ami tellett. Mikor éppen a tizenegyedik bűbajos asszonyra került volna a sor, betoppant nagy mérgesen a tizenharmadik s elkezdett átkozódni.

-144-

- Nem hívtatok meg engem, úgy-e! Hát meg is átkozom a királykisasszonyt, hogy mikor tizenötöstendős lesz, szúrja meg a kezét egy orsó s haljon meg szörnyű halálnak halálával.

Többet nem mondott, de ez éppen elég volt, s nagy széllal-lobbal elszaladt. Hej, lett erre szörnyű ijedség! Akkor a bölcsőhöz lépett a tizenkettedik bűbajos asszony s azt mondta:

- Ne búsuljon, felséges királyom s felséges királyném. Ha nem is tudom feloldani az átok alól a királykisasszonyt egészen, legalább enyhítem ezzel: nem hal meg a királykisasszony, csak aludni fog száz esztendeig.

Hát hiszen ez is jobb volt a semminél, de ettől a perctől fogva senki lélek nem látta mosolyogni a királyt s a királynét. Mind azon törték a fejüket, hogy s mint tudnák megelőzni a nagy szerencsétlenséget.

- Égessék el, ami orsó van az országomban, parancsolta a király - s csakugyan ami orsót találtak, mind elégették. Bezzeg jó dolguk lett a rest asszonyoknak s leányoknak, nem kellett fenni többet!

A királykisasszony pedig nőtt, növekedett, olyan szép volt, mint égen a ragyogó csillag s olyan kedves, olyan jó, hogy minden lélek szerette. Már kezdetek is megnyugodni, hogy nem teljesedik be az átok s mikor éppen a királykisasszony tizenötöstendős lett, a király is, a királyné is úgy megfeledkeztek a dologról, hogy az nap elmentek hazulról, magára hagyták a királykisasszonyt. Ahogy magára maradt, bejárta az egész palotát, mindent jól megnézett s végezetül egy vén toronyhoz ért. Vajjon mi lehet a toronyban? Fölment a lépcsőn, a torony ajtajában volt egy rozsdás kulcs, fordított egyet s mindjárt fölpattant az ajtó. Hát Uram, Isten, ki volt a szobácskában! Egy vén asszony, de olyan vén, hogy az orra a térdét verte, ott ült egy kis széken s nagy serényen font, pergette az orsót. Köszönt a királykisasszony:

-145-

Csipkerózsika.

- Adjon Isten jónapot, nénémasszony. Mit csinál itt kigyelmed?
- Fonok, lelkem, fonok, felelt a vénasszony.
- Hát az mi, ami olyan vígan fireg-forog?
- Orsó, lelkem, orsó.
- Jaj de szeretnék fenni! Adja ide, hadd próbálom meg.

Odaadta a vén asszony az orsót, hogyne adta volna, mikor ő a tizenharmadik bűbajos banya volt. Ahogy a királykisasszony elkezdte pergetni az orsót, a hegye megszurta az ujját, s abban a pillanatban le is esett az ágyra s olyan mélyen elaludott, mintha csak álomtitokkal elaltatták volna. De nemcsak a királykisasszony aludt el: elnyomta az álmot a királyt, a királynét, az egész udvari népet. Elaludtak a lovak az istállóban, a kutyák az udvaron, a galambok a ház fedelén, a legyek a falon, az ám! elaludott a tűz is a tűzhelyen, nem sistergett a pecsenye a lábában, s elaludt a szakács is, éppen abban a pillanatban, amint megragadta a haját a kis kuktának, merthogy elégetett valamit. Még a szél is elállott s a fákon egy levél sem mozdult!

-146-

No ez így meg volt, mi lesz most? Egyszerre csak a palota mellett egy kis csipkerózsika bújt ki a földből, ez a csipkerózsika nőtt, növekedett, terült, lassankint egészen elborította a királyi palota falát, födelét, minden ajtaját, ablakát, még a zászlót is a palota födelén. E közben híre ment hetedhétország ellen, hogy a csipkerózsás palotában alszik egy szépséges szép királykisasszony, akinek *Csipkerózsika* a neve s kihez hasonlatos szép leány nincs kerek e világon. Nosza, megindultak a világ minden részén a királyfik, hercegek, grófok, bárók, válogatott cigánylegények, nagysüvegű tótok: mind eljöttek, hogy ha be tudnának menni a palotába s láthatnák Csipkerózsikát. De hiszen ha jöttek, meg is járták. A csipkerózsán nem tudtak átvergelődni, de sőt megfogta csipkerózsika ága-boga, tövise, ott ragadtak s ott kellett elpusztulniok szomorú halállal.

Telt, múlt az idő, esztendő esztendő után, minden esztendőben elpusztult egy sereg vitéz, de egy sem láthatta meg Csipkerózsát. Hanem mikor letelt a száz esztendő, éppen akkor próbált szerencsét egy királyfi, ez előtt szétváltak a csipkerózsika ágai, végigment a palotán, aztán fel a vén toronyba s im, ott feküdt az ágyon Csipkerózsika. Jaj de szép volt, Istenem! Csak nézte, nézte a királyfi, a szemét nem tudta levenni róla, aztán föléje hajolt s megcsókolta a homlokát. Halljatok csudát! Abban a pillanatban felnyílt Csipkerózsika szeme, mosolygott a szája, felült az ágyban, s kérdezte kedvesen: ki vagy te, mi vagy te, ki engem felébresztél?

-147-

- A napkeleti királyfi vagyok, mondotta a királyfi, eljöttem, hogy felébresszelek.

Azzal szép gyöngén felemelte az ágyból, egymást átkarolták s úgy sétáltak be a palotába. S amint mentek, sorban felébredt a király, a királyné, az udvari nép. Felébredtek a lovak, a kutyák, a galambok, a legyek; felébredt a szakács is s jól pofonteremtette a kis kuktát, merthogy elégette a pecsenyét. És megmozdult a szél is, fúj, fújdogált s megmozdultak erre a falevelek is.

Bezeg, hogy minden lélek jól kialudta magát, nem is vártak más napig, még az nap megtartották a lakodalmat, napkeleti királyfi s Csipkerózsza lakodalmát. Én is ott voltam, ettem, ittam, táncoltam, aztán hazaszaladtam.

Itt a vége, fuss el véle!

-148-

Hófehérke.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhétországon túl, volt egy királyné. Ez a királyné - halljatok csudát! - olyan királyné volt, hogy maga szabta, varrta a ruháját. Egész nap el tudott üldögélni az ablak mellett, ott szabott, varrogatott s sóhajtozott magában, mert nem volt gyermeke. Egyszer, amint varr, megszúrja a tű az újját, s mit gondol, mit nem, kinyitja az ablakot, hogy frissen hűllott hóval mossa le a vért. Mert éppen hűllott a hó javában. Ahogy kihajolt az ablakon, három csepp vér lecseppent a hóba, s úgy megtetszett a királynénak a pirosság a fehér hóban, hogy elsóhajtotta magát: Hej, Istenem, ha megáldanál engem egy olyan gyermekkel, aki olyan fehér volna mint a hó, olyan piros mint a vér, s olyan fekete, mint az ablak ébenfa rájája!

Isten meghallgatta kérését, megáldotta egy leánykával, ki fehér volt mint a hó, piros, mint a vér, s a haja olyan ragyogó fekete, mint az ébenfa. Merthogy fehér volt, mint a hó a kis leány, elnevezték Hófehérkének. De nem sokáig gyönyörködhetett a királyné Hófehérkében, attól kezdve, hogy kinyitotta az ablakot, elkezdett betegeskedni, lassanként elhervadt s meghalt.

-149-

Eltemették a királynét nagy pompával, de esztendőre telve a király újra megházasodott. Szép asszony volt az új királyné, de büszke, kevély, mindig cicomázta magát, folyton a tükör előtt állott, az ő csudatükre előtt, ki ha kérdezett tőle valamit, válaszolt rá. Egyszer amint nézegette magát a tükörben a királyné, kérdi:

Tükröm, tükröm, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Könnyü arra válaszolnom:
Te vagy a legszebb, asszonyom!

Örült a királyné, nagyon örült, mert tudta, hogy a tükör csak a színigazat mondja.

Eközben telt, múlt az idő, nőt, növekedett Hófehérke, napról-napra szépült, s mikor hét éves lett, szebb volt, sokkal szebb, mint a királyné. Látta ezt a királyné, de nem akart hinni a szemének, odaállott a tükör elé s megkérdezte:

Tükröm, tükröm, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Szép vagy, szép vagy, szebb a napnál,
De a lányod szebb náladnál!

Haj! megijedt erre a királyné, kékült, zöldült az arca, majd felvetette a boszúság! Mit! hogy nálánál szebb legyen Hófehérke! Ettől az órától fogvást nem nézhette Hófehérkét, mert ha csak rápillantott, elsárgúlt az irigységtől. Nem volt többé nyugalma sem éjjel, sem nappal, s mind azon törte a fejét, hogy' pusztítsa el Hófehérkét. Gondol ide, gondol oda, ő bizony behivatja az udvari vadászt, s megparancsolja neki:

-150-

- Hallod-e, vidd ki Hófehérkét az erdőbe, ott öld meg, a szívét s a máját vedd ki, hozd haza, hadd lássam, igazán megölted-e?

Megsajdult a szíve a vadásznak erre a gonosz beszédre, de nem szólhatott. Kiment nagy búsan a szobából, aztán ment Hófehérkéhez, jó kedvet mutatott előtte, s hívta az erdőbe. Ment Hófehérke, hogyne ment volna! Mikor aztán kiértek az erdőbe, erdőnek a sűrűjébe, megállott a vadász, hullani kezdett a könnye, mint a záporosó, s elmondta, hogy mi szörnyű ítéletet mondott Hófehérkére a királyné. Hej, Istenem! sírt Hófehérke, könyörgött a vadásznak, hogy annak majd megszakadt belé a szíve:

- Ne öljön meg, édes vadász bácsi, eressen engem, had bújdosom el, én szegény árva!

Gondolta magában a vadász:

- Hát minek is öljem meg én! Majd úgy is megölik a vadak szegényt. Én meg lelövök egy őzikét, annak a szívét s máját hazaviszem a királynénak.

Úgy tett a vadász, ahogy elgondolta. Hófehérkét útnak eresztette, aztán lelőtt egy őzikét, annak a szívét, máját kivette, hazavitte, a királyné még akkor este megsütötte, megette, s azzal lefeküdt adta gonosz lelke! Ezalatt meg Hófehérke ment az erdőben, mind beljebb-beljebb, félt szegény még a falevélől is, hát még mikor medvék, farkasok s mindenféle erdei vadakkal találkozott! De lám, az erdei vadak nem bántották, szépen kitértek előle. Csak ment, mendegélt szegény Hófehérke, s mire esteledett, alkonyodott, egy kis házacskához ért. Gondolta magában, bemegy oda, hátha jólelkekre talál s szállást adnak éjszakára. Bemegy a házikóba, körülnéz s hát, Uram, Teremtőm, ott minden olyan icike, picike, olyan csinos, olyan kedves, olyan tiszta, hogy azt emberi szó nem tudja elémondani! A szobácska közepén volt egy asztalka, meg volt szépen terítve, rajta hét tányérocská, minden tányérocská mellett egy kanalacska, aztán villácska, késecske, s hét poharacska. A fal mellett volt hét ágyacska, mind a héten hófehér terítő.

-151-

- Vajjon ki lakhatik itt? - kérdezte magában Hófehérke, mert egy lelket sem látott. Már akárki, gondolta magában, - ő bizony itt marad. S mert éhes volt nagyon, mind a hét tányérről evett egy keveset s mind a hét poharacskából ivott egy csepp bort. Aztán, mert fáradt volt, sorba próbálgatta az ágyacskákat, de az egyik hosszú volt, a másik nagyon rövid, na, a hetedik éppen neki való volt: abba belefeküdt s elaludt.

Már sötét este volt, mikor hazajöttek a házikó gazdái: hét törpe volt, mind a hét bányász, az erdő mellett, a hegyekben bányázkodtak, ásták az aranyat, ezüstöt. Belépnek a törpék a szobába, meggyújtanak hét lámpácskát, asztal mellé telepednek s hát uramfia, látják, hogy valaki itt járt, mert mind a hét tányérről hiányzott egy kevés étel s a poharacska sem voltak színültig teli, mint rendszeren.

-152-

Megszólal az első:

- Hm, hm, vajjon ki űlt az én székemen?

A második:

- Hát az én tányéromról vajjon ki evett?

A harmadik:

- Ki tört le az én kenyerecskémből?

A negyedik:

- Ki evett az én főzelékemből?

Az ötödik:

- Vajjon ki szúrkált az én villámmal?

A hatodik:

- S ki vágott az én késecskémmel?

A hetedik:

- Hát az én poharacskámból ki ivott?

Akkor az első az ágyára tekintett s látta, hogy valaki feküdt azon.

- Hm, hm, vajjon ki feketett az én ágyamon?

Arra mind az ágyokra néztek s egyszerre kiáltották: Az enyémen is feküdt valaki!

A hetedik, mikor jó közélről megnézte az ágyát, megpillantotta benne Hófehérkét, szólítja a többieket, azok odaszaladnak, összecsapják a kezüket, nem akarnak hinni a szemüknek, hozzák a lámpácskájukat, rávilágítanak Hófehérkére s egyszerre kiáltották el magukat: Jaj de szép gyermek, jaj de szép!

-153-

De tüstént elhallgattak, nehogy felébredjen Hófehérke, lábújjhegyen jártak, csendesen vetkeződtek s a hetedik törpe sorba járta a többiek ágyát, hol ennél, hol annál aludt egy keveset ezen az éjszakán.

Reggel jókor felébredt Hófehérke, látja a hét törpét s megjijed szegény, de nagyon. De a törpék mosolyogtak, körülállották s nyájasan kérdezték: - Ki vagy te, szép leányka?

- Hófehérke az én nevem, felelt a leányka. Aztán elbeszélte, hogy mi történt vele.

Mondották a törpék:

- Bizony, ha ez történt veled, maradj itt velünk, jó dolgod lesz itten. Tartsd rendben a házunkat, süss, főzz, mosogass, söpörgess, fódózkodj a ruhánkat s élhatsz velünk míg a világ s még két nap!

Mondta Hófehérke:

- Itt maradok nálatok, kedves törpék, hogyan maradnék!

Ott is maradt a Hófehérke, a házacskát rendben tartotta, a törpék reggel mentek, este jöttek s pompás vacsora várta őket mindég. De ahányszor elmentek a törpék, mindég lelkére kötötték Hófehérkének, hogy vigyázzon magára, mert a királyné nemsokára megtudja, hogy itt van.

- Senkit be ne eressz! - ezzel búcsuztak tőle minden áldott reggel.

Hát a királyné mit csinált ezalatt? A királyné bizony boldog volt, mert azt hitte, hogy csakugyan a Hófehérke szívét, máját ette meg s most már ő a legszebb az egész országban. Hanem hogy telt-múlt az idő, egyszer mégis a tükör elé lépett s kérdezte:

Tükröm, tükröm, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Szép vagy, szép vagy, szebb a napnál,
De a lányod szebb náladnál.

Megijedt a királyné, nem akart hinni a fülének, kérdezte újra:

Tükröm, tükröm, mit beszélsz te?
Hiszen meghalt Hófehérke!

Mondotta a tükör:

Dehogyan halt meg Hófehérke!
Hét törpének a vendége.

Megint nem volt ez órától fogva nyugodalma a királynénak sem éjjel, sem nappal s mindazon törte a fejét, hogy s mint tudná elpusztítani Hófehérkét. Mit gondolt, mit nem, befestette az arcát, még pedig öregre festette, aztán felöltözött vén boltosasszonynak, összeszedett mindenféle csillogó-villogó portékát s úgy indult az erdőbe, a hét törpe házához. Odatalált egyenesen, kopogtatott az ajtón s bekiáltott:

- Szép portéka, olcsó portéka, tessék, tessék!

Hófehérke kidugta a fejét az ablakon s kérdezte:

- Mit árul, néne?

- Szép portékát, jó portékát, felelt a királyné, derékövet, mindenféle színűt, szebbnél-szebbet, tessék, szép kisasszony!

Elészedett egyet, a legszebbet, tiszta selyem volt az, mutatta Hófehérkének.

- Ugy-e szép?

- Jaj, de szép!

Gondolta magában Hófehérke: ezt a jó asszonyt bátran beereszthetem, ettől ugyan nem lesz bántódásom. Kinyitotta az ajtót, beeresztette az asszonyt s kiválasztotta magának a legszebb övet.

- Jaj, de szép vagy, lelkem aranyom! - csapta össze a kezét az asszony. Várj csak, hadd csatolom én az övet karcsu derekadra!

Hófehérke engedte, hogyan engedte volna! De a gonoszlelkű asszony mind szorosabbra-szorosabbra húzta az övet, egyszerre csak elakadt Hófehérke lélekzete s holtan esett a földre. Azzal a királyné elsietett, szaladt haza nagy örömmel, hogy most megint ő a legszebb.

Jőnek haza este a törpék, látják, hogy Hófehérke a földön fekszik, nem mozdul, nem is lélekzik, mintha meghalt volna. Haj, édes jó Istenem, de megijedtek a törpék! Hirtelen fölvetették, ágyba fektették s nézték, vizsgálták, mi baja lehet. Egyszerre csak meglátják derekán a selyemövet. Kettévágják s hát Hófehérke kezd ébredezni. Mikor aztán egészen magához tért, elmondta, hogy ki volt nála.

- Az az asszony a királyné volt, mondták a törpék. Lám, lám, úgy-e mondtuk, hogy senkit be ne eressz! Többet föl ne nyisd az ajtót, ha magadban vagy itthon!

Ezalatt a királyné hazaérkezett s tüstént ment a tükör elé, kérdezte:

Tükröm, tükröm, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Szép vagy, szép vagy, szebb a napnál,
De Hófehérke szebb náladnál!

Mondotta a királyné nagy haraggal:

Bolond tükör, mit beszélsz te?
Hiszen meghalt Hófehérke!

Felelt a tükör:

Dehogy halt meg Hófehérke,
Hét törpének a vendége.

De bezzeg felfordult a világ a királynéval, mikor ezt hallotta! – Bizonyosan feleszénkedett, gondolta magában s megint azon törte a fejét, hogy s mint pusztítsa el Hófehérekét. Adta gonosz lelke értett a boszorkánysághoz, hókusz, pókus – csinált egy mérges fésűt, aztán felöltözött vén asszonynak s ment a törpék házához, kopogtatott az ajtón, bekiáltott:

- Tessék! tessék, jó portéka, olyan olcsó, mint a répa!

Hófehérke kinézett az ablakon s rákiáltott:

- Csak tovább egy házzal! Itt hiába házalsz.

De a királyné nem ment tovább, elévette a fésűt, arany volt az kívül, csillogott, ragyogott s Hófehérekének úgy megtetszett, hogy nyomban kinyitotta az ajtót. Nézte, csudálta a fésűt s megvette.

- No, most én majd megfésüllek, mondotta a királyné, úgy sincs, aki rendesen megfésüljön.

Hófehérke nem gondolt rosszat, hogy gondolt volna. Hagyta, hogy fésülje meg a vén asszony, de alig ért fejéhez a fésű, elszédült s eszméletlen terült el a földön. A királyné jól a Hófehérke fejébe nyomta a fésűt, aztán – ill' a berek, nádak, erek! – elszaladt, hazáig meg sem állott.

Áldott szerencsére, esteledett, alkonyodott, a törpék hazajöttek s hogy látták Hófehérekét a földön, mindjárt a királynéra gondoltak. Hófehérekét felvették a földről, ágyba fektették, nézték, vizsgálták, a fésűt megtalálták, a fejéből kihúzták s im', Hófehérke egyszeribe feleszénkedett s elmondotta, hogy mi történt.

- Az az asszony a királyné volt, mondták a törpék. Minek nyitottad ki az ajtót? Többet ki ne nyisd, mert egyszer szörnyű halálnak halálával halsz meg!

Azalatt a királyné a tükör elé állott s kérdezte nagy büszkén:

No, tükröcském, felelj nyomban,
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Szép vagy, szép vagy, szebb a napnál,
De Hófehérke szebb náladnál!

Hej, nagyot toppantott a királyné, mondotta szörnyű haraggal:

Bolond tükör, mit beszélsz te!
Hiszen meghalt Hófehérke!

Mondta a tükör:

Dehogy halt meg Hófehérke,
Feléleszté hét törpécske.

Dúlt, fúlt a királyné, nem lelte helyét, aztán elbujt egy sötét kamarában, hol senki sem láthatta, ott kotyfolt, hókusz-pókuszolt s csinált egy szép kerek almát, pirosat, hogy aki ránézett, megkívánta, de belül méreg volt a szép piros alma. Akkor bekente az arcát, felöltözött parasztasszonynak, úgy ment a hét törpe házához, kopogtatott az ajtón, Hófehérke pedig kinézett az ablakon.

- Tovább egy házzal, be nem eresztlek, szólt ki Hófehérke.

- Nem is akarom, aranyos kisasszony, úgy is elfogyott az almám, csupán ez az egy van, azt is magának adom, ha elfogadja.

- Nem, nem, nem szabad elfogadnom.

- Talán bizony attól fél, hogy mérges? Ihol, ketté vágom, a piros felét megeszem én, a fehér felét egye meg maga, lelkem.

Az ám, úgy csinálta, adta gonosz lelke, hogy a fehér felében volt a méreg, a piros felében meg semmi sem volt.

Hófehérke, mikor látta, hogy az asszony milyen jóízűen eszi az almát, elfogadta a másik felét, de alig harapott belé, holtan terült el a földön.

- No, most ébresszenek fel a törpék! kacagott a királyné s elszaladt, mint a szél, meg sem állott hazáig. Ahogy hazaért, a tükör elé állott s kérdezte nagy kevélyen:

No, tükröcském, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Könnyű erre válaszolnom:

Most már megnyugodott adta gonosz lelke, bizonyos volt abban, hogy meghalt Hófehérke.

Jőnek este haza a törpék, látják, hogy megint a földön fekszik Hófehérke, felveszik, ágyba fektetik, nézik, vizsgálják, nem találnak rajta semmit, mosdatják vízzel, borral, ecettel, de Hófehérke nem ébredett fel.

- Meghalt! Meghalt! - sírtak, jajgattak a törpék s majd megszakadt a szívük. Nagy búval, bánattal, sűrű könnyhullatással koporsót faragtak, abba Hófehérkét beléfektették, a koporsó körül leültek mind a heten s három napig folyton sírtak, mint a záporosó.

Akkor azt mondták:

- Nem temetjük a fekete földbe a mi drága Hófehérkénket, csináltatunk neki üvegekoporsót, hadd lássuk mindég.

Csináltattak üvegekoporsót, abba fektették Hófehérkét, ráírták a nevét s azt is, hogy király leánya volt, - úgy vitték ki magas hegynek tetejére, ott letették s egy közülök mindig ott ült a koporsó mellett, őrizte, nehogy valaki elvigye. És jöttek arra az erdei vadak s még azok is siratták a szép Hófehérkét.

-160-

Telt, mult az idő s Hófehérke nem változott a koporsóban, úgy tetszett, hogy csak alszik. Fehér volt, mint a hó, piros, mint a vér s fekete a haja, mint az ébenfa.

Történt egyszer, hogy az erdőbe jött vadászni egy királyfi, a hegy tetején meglelte a koporsót, koporsóban Hófehérkét s olvasta, mi a koporsó oldalára volt írva. Nem győzte nézni, csodálni a királyfi Hófehérkét s mondta a törpéknek:

- Adjátok nekem ezt a koporsót s azt adok cserébe, amit csak a szívetek kíván.

Mondották a törpék:

- Nem adjuk azt mi az egész világért!

- Hát ajándékozzátok nekem, mondotta a királyfi, mert nem tudok élni, ha nem látom Hófehérkét.

A törpék megsajnálta a királyfit s neki ajándékozták a koporsót. Akkor a királyfi a szolgálival felvettette a koporsót, ezek elindultak, mentek, mendegéltek. Egyszer csak megbotlanak a szolgák, megrázkódik a koporsó, s im, halljatok csudát! a mérges alma kigurult Hófehérke torkából, aztán csak fölnyilik a szeme, mosolyog a szája: föltámadott Hófehérke!

-161-

- Hol vagyok? kérdezte Hófehérke.

- Nálam! felelt a királyfi s elbeszélte, hogy mi történt. Aztán mondta: jere velem az apám palotájába, légy a feleségem, szép Hófehérke!

- Veled megyek, veled, felelt Hófehérke, tied leszek, tied.

Akkor a királyfi lovára ültette Hófehérkét, hazavitte s kihirdették ország-világ előtt, hogy házasodik a királyfi. Jöttek a vendégségre mindenünnen, meghívták arra a királynét is, az fel is öltözött legszebb ruhájába, de minekelőtte útnak indult, megkérdezte a tükröt:

Tükröm, tükröm, felelj nyomban:
Ki a legszebb országomban?

Felelt a tükör:

Szép vagy, szép vagy, szebb a napnál,
De Hófehérke szebb náladnál!

Mérgesen toppantott a királyné:

Bolond tükör, mit beszélsz te!
Hiszen nem él Hófehérke.

Mondotta a tükör:

Dehogy nem él Hófehérke!
Most öltözik hófehérbe.
Ő a királyfi mátkája,
A jöttödöt nagyon várja!

Hiszen várhatta Hófehérke a gonosz lelkű királynét, nem jött el az a vendégségbe. Ahogy hallotta a tükör beszédjét, elkékvült, elzöldült s csak elterült a földön. Többet fel sem is kelt soha.

-162-

Hófehérke ma is él, ha meg nem halt, de még a törpék is.

Holnap mind legyenek a ti vendégeitek.

-163-

A hű szolga.

Hol volt, hol nem volt, hetedhétországon túl, az óperenciás tengeren innét, volt egy öreg király. Ez a király egyszer nagyon megbetegedett, leesett a lábáról, ágyba került s onnét többet fel sem is kelt. Mikor érezte, hogy közelget a halála, ágyához hívatta az ő hű öreg szolgáját, Jánost s mondta neki:

- Hallod-e, hű szolgám, érzem, hogy meghalok. Máskülömben nem búsulnék a halálom miatt, mert öreg ember vagyok, jóban, rosszban elég részem volt, de búsulok a fiamért, a ki még nagyon fiatal, tapasztalatlan. Igérd meg, édes szógám, hogy mindenre megtanítod, amit egy királynak tudni kell. Ha megigéred, nyugodtan fekszem az én koporsómba.

Mondta János:

- Ne búsoljon, felséges királyom! Amig élek, el nem hagyom a királyfit, hűséggel szolgálom, életem árán is.

- Most már nyugodtan halok meg, mondta a király.

-164-

De egy dolgot különösen a szivedre kötök. Halálom után mutasd meg neki az egész palotát, a palotának minden szobáját, kamaráját s mind a kincset, a mi van; csak a legutolsó szobát ne mutasd meg neki. Abban van a világszép királykisasszony arcképe: ha ezt meglátja a fiam, mindjárt erős szerelemre lobban, s bizony mondom, sok nagy baj éri e miatt.

János ezt is megígérte, s a király most már lehunyta a szemét s meghalt.

Na, eltemetik a királyt nagy parádéval, s a hogy eltemették, János mindjárt elmondta a királyfinak, hogy mit fogadott a királynak halálos ágyán.

- A mit fogadtam, azt meg is tartom. Hűséggel szolgáltam az apádat, azzal szolgállok téged is.

Egy hét, kettő hogy eltelék, mondta János a királyfinak:

- Most már itt az ideje, hogy megtekintsd az örökségedet. Jere, nézd meg apád palotáját.

Elindultak, bejárták a palotát, sorba megmutogatott János a királyfinak mindent, a sok kincset, drágaságot, csak azt a szobát nem nyitotta ki, amelyikben a világszép királykisasszony képe volt. A kép úgy volt felfüggesztve, hogy, ha az ajtó kinyílt, éppen rá nézhetett. De micsoda kép volt ez! Mintha csak élt volna. S milyen gyönyörű! No, ehhez hasonlatos szépet nem lehetett látni kerek e földön. A királyfinak feltűnt, hogy János mindig elmegy ennek a szobának az ajtaja előtt, de csak úgy lopva pillant arra felé.

-165-

- Miért nem nyitod ki ezt a szobát? - kérdezte a királyfi.

- Azért, felelte János, mert van benne valami, amitől te megijednél.

Mondta a királyfi:

- Láttam már az egész palotát, látni akarom ezt a szobát is. Hadd lám, mi van benne.

S indult, hogy erővel kinyissa az ajtót. De a hű szolga elébe állott s azt mondta:

- Megígértem az apádnak, hogy nem fogod meglátni, mi van a szobában. Nem szabad belépned, mert téged is, engem is nagy szerencsétlenség érne akkor.

- De én meg éppen abba pusztulnék bele, erősködött a királyfi, ha nem mehetnék be. Nem lenne nyugtom sem éjjel, sem nappal, míg nem láttam, hogy mi van odabent. Nem megyek innét, míg az ajtót ki nem nyitod.

Hiába az öreg János, hogy így meg úgy, a királyfi addig beszélt, addig kérte, hogy a rengeteg sok kulcs közül előkereste ennek a szobának a kulcsát, aztán nehéz szívvel kinyitotta az ajtót, de ő lépett be elől, hátha így nem látja meg a királyfi a képet. Az ám, a királyfi lábujjhegyre állott, keresztül nézett az öreg János vállán s megpillantotta a világszép királykisasszony képét. Hiszen, éppen csak hogy megpillantotta: egyszeribe eszméletlenül terült el a földön, úgy a szívébe nyílallott a világszép királykisasszony szépsége!

- Istenem, Istenem, jajveszékelt az öreg János, most már mi lesz!

-166-

Fölemelte a királyfit a földről, ágyába fektette, dörzsölte, bort eresztett a szájába, mígnem nagy nehezen magához tért. Az volt a királyfi első szava:

- Kinek a képe az a gyönyörűség kép?

- A világszép királykisasszonyé, felelt az öreg János.

- Akárki legyen, mondta a királyfi, hozzá hasonlatos szép leány nincs kerek e világon. Egy életem, egy halálom, nem nyugszom, míg fel nem találok. Enyém lesz ez a leány, ha addig élek is.

Látta az öreg János, hogy itt már vége az okos beszédnek, inkább azon gondolkozott hát, hogy valamit kieszéljen: hogy s mint juttathatná célhoz a királyfit. Addig gondolkozott, míg ki is eszelt valamit. Azt mondta a királyfinak:

- Látom, hogy nem teszel le nagy erős elhatározásodról, mondok hát valamit. A világszép királykisasszony palotájában minden színarany. Még a palotának a fedele, a fala, az ablaka is. Hát még a mi belől van! Az asztalok, a székek, a poharak, a tálak, tányérok, minden, de minden színarany. Hát aranyad van neked is elég. Hivasd ide, a hány arravaló mesterember van az országodban, mind, s csináltass velök mindenféle aranyholmit, különösképen madarakat, mindenféle csudaállatokat: ezek majd tetszenek neki. Akkor aztán elmegyünk hozzá s szerencsét próbálunk.

Nem sokáig gondolkozott a királyfi, a legügyesebb mesterembereket mind az udvarába rendelte, azok aztán dolgoztak éjjel, nappal, csinálták a különbnél különb, a szebbnél szebb dolgokat, hogy a ki látta, szemét, száját eltájtotta. Mikor készen voltak, a tenger sok csudadolgot hajóra rakatták s az öreg János is, a királyfi is, felöltöztek kereskedőnek: úgy indultak a világszép királykisasszony országába. Hét álló hétig folyton ment a hajó, a hetedik hét hetedik napján éppen amellet a város mellett kötöttek ki, ahol a világszép királykisasszony lakott.

-167-

Akkor azt mondta János:

- Felséges királyfi, te csak maradj a hajón. Én bemegyek a városba s lehet, hogy magammal hozom a királykisasszonyt. Addig te rendezz el mindent szépen, hadd ragyogjon, tündököljön a hajó.

Egy csomó aranyholmit a zacskójába rakott s azzal egyenesen a királyi palotába ment. Bemegy a palota udvarára s amint belép, a kút mellett lát egy szép leányt, akinek két aranyveder volt a kezében s vizet merített abba. A leány éppen akkor fordult meg, mikor az öreg János a kút mellett haladt el s megszólította:

- Hát maga ki?

- Kereskedő vagyok, felelt az öreg János s megmutatta a zacskóját, mi van abban.

- Jaj de szép aranyholmik! kiáltott fel a leány nagy csudálkozva.

Letette a vedreket s sorra vizsgálta, bámulta a holmit.

- Na, ezt látni kell a királykisasszonynak. Úgyis nagyon szereti az aranydolgokat s ha meglátja,

Fölvezette az öreg Jánost a palotába, be egyenesen a királykisasszonyhoz.

A királykisasszony sorba megnézte az aranyholmit, tetszett neki nagyon minden darab, s mondta is mindjárt, hogy megveszi valamennyit.

- Ó, mondta az öreg János, én csak a szolgája vagyok egy gazdag kereskedőnek. A mit én hoztam, semmi ahhoz képest, a mi a gazdámnak van. Azok csak a szép dolgok!

- Hát hozzátok fel mind, - mondotta a királykisasszony.

- Hm! hiszen ha az olyan könnyű volna. Hét nap s hét éjjel sem tudnák felhordani, a mi a gazdám hajóján van, szebbnél szebb, különbnél különb dolog. El sem férnének a te palotádban!

De már erre szörnyű kíváncsi lett a királykisasszony.

- Jól van, hát vezess a hajóra, hadd látom, mi van ott.

A királyfi már messziről látta, a mint jőnek s a szíve csakúgy dobogott: szászorta szebb volt a királykisasszony, mint amilyennek a kép mutatta. Elébe ment, fogadta nagy hajlongással, aztán bevezette a hajóra, el kezdte mutogatni a csudaszép dolgokat. Azalatt pedig az öreg János szólt a kormányosnak: hadd induljon a hajó s repüljön mint a madár! A királykisasszony észre sem vette a hajó indulását, úgy belebámult a tengersok csudaszép arany holmiba; már rég messze járt a hajó a várostól s még mindig nem telt be a nézéssel, a csudálkozással. Mikor aztán mindent végig nézett, bámult, megköszönte a kereskedőnek, hogy olyan szives volt hozzá, elbúcsuzott tőle, indult, hogy haza menjen. Hej, Istenem, mi lesz most? Néz a királykisasszony jobbra, balra, mindenfelé, nem akar hinni a szemének. Még csak a tornyát sem látta a palotájának, a hajó pedig úszott a tengeren, olyan gyorsan úszott, hogy a szél is alig érte utól.

- Istenem, Istenem, sírt a királykisasszony, megcsaltak, rászedtek, elraboltak! Inkább meghalok, sem hogy egy kereskedő legyek!

A királyfi azonban szép gyengén megfogta a királykisasszony kezét s mondta neki:

- Ne félj, világszép királykisasszony. Királyfi vagyok én, nem kereskedő. Elraboltalak, mert nagyon szeretlek. Tudd meg, hogy mikor először láttam az arcképedet, elvesztettem az eszméletemet s attól fogva nincs sem éjjelem, sem nappalom.

De most már a királykisasszony egy cseppet sem búsult. Egyszeribe megengesztelődött, jól megnézte a királyfit s mondta lelkes szóval: ha te szeretsz, én is szeretlek, feleséged leszek, ásó, kapa s a nagy harang válasszon el minket.

Eközben ment a hajó, az öreg János meg ott űlt elől, örömeiben citerázgatott, hogy ilyen jól sikerült a dolga. Egyszerre csak föltekint az öreg s hát három holló ereszkedik lefelé s egyenest leszállanak egy vitorlarúdra. Ahogy leszállottak, elkezdtek beszélgetni. Leteszi az öreg a citerát, már csak meghallgatja, hogy mit beszélnek azok a madarak.

Mondta az egyik:

- Nézzétek csak, a királyfi viszi haza a világszép királykisasszonyt.

- Még nem az övé, mondta a második.

- Dehogyan nem az övé, mondta a harmadik - hiszen ott van a hajóján.

Erre ismét megszólalt az első:

- Azzal ugyan nem sokat ér, hogy a hajóján van a királykisasszony. Amint szárazföldre lépnek, a királyfi elé ugrik egy vasderes paripa; a királyfinak nagy kedve kerekedik, hogy ráüljön, rá is ül, de abban a pillanatban a vasderes paripa felszáll vele a levegőbe s úgy elszáll vele, hogy soha többet nem látja a feleségét.

- De mégis csak megszabadul valahogy! - mondta a második holló.

- Igen, ha valaki megelőzi, hirtelen ráül s a vasderest lelövi, így megszabadulhat a királyfi. De ki tegye meg ezt! Aki pedig ezt a mi beszédünket hallja s megmondja a királyfinak, abban a szempillantásban kővé válik a sarkától a térdéig.

Mondta a második:

- Már pedig én tudom, hogy ha le is lövik a vasderest, azzal még nem lesz a királyfié a világszép királykisasszony. Amikor a palotába érnek, s le akarnak feküdni, az ágyon egy olyan ing lesz, mely úgy látszik, mintha aranyból s ezüstből volna szöve, holott pedig tüzes kénkő az valójában. Ha a királyfi magára veszi, porrá ég a teste.

- S hát ettől nem menekedhetik meg? - kérdezte a harmadik.

- De igen, ha lesz valaki, aki keztyüs kézzel megfogja az inget s tűzbe dobja. De ugyan ki teszi ezt meg? A ki erről tud s szól a királyfinak, a térdétől a szívéig kővé válik.

- Én még többet is tudok, mondotta a harmadik. Ha el is égetik az inget, mégsem lesz a királykisasszony a királyfié. A menyegző után majd tánkra kerekednek s a királyné tánc közben egyszerre csak elfehéredik, elesik mint egy holt. Ha akkor hirtelen valaki fel nem emeli s a jobb

melléből három csepp vért nem ereszt, meghal bizonyosan. De aki erről tud s elárulja, kővé válik sarkától a feje tetejéig.

Mikor a hollók mind ezt elmondták, tovább repültek, az öreg János pedig szörnyű bánatnak eresztette a fejét. Ettől az órától kezdve szótalan volt s szomorú, mint a három napos esős idő. Most már mit csináljon? Ha nem mondja el az urának, a mit hallott, az ér szörnyű véget; ha meg elmondja, akkor ő ér szörnyű véget.

- Mindegy! Egy életem, egy halálom, megmentem a gazdámat életem árán is! - mondotta magában.

Na, megérkeztek, a hajó kikötött, mind kiléptek a partra s hát csakugyan éppen úgy történt, ahogy a hollók mondták: egy vasderes paripa ugrott a királyfi elé. Hej, örült a királyfi!

- Ez éppen nekem való, ezen megyek haza! - kiáltott a királyfi nagy örömmel s felakart szökni a vasderes hátára. De az öreg János megelőzte, felszökött a lóra, aztán a belső zsebéből előrántotta a pisztolyát s puff! lelőtte a vasderest.

-172-

Hej lett erre nagy szörnyűlködés! A többi szolga oda szaladt s szidták Jánost, hogy azt a drága szép paripát, a kin a királyfi haza akart lovagolni, lelőtte.

- Egy szó se legyen, - förmedt rájuk a királyfi. János az én leghűségesebb szolgám, tudja ő, hogy mit csinál.

Megérkeznek a palotába, felmennek, le akarnak feküdni s hát csakugyan ott az ing az ágyon, csakúgy ragyogott, tündökölt. A királyfi éppen meg akarta fogni, de az öreg János ott lábatlankodott, elkapta előle az inget s a tűzbe dobta.

A többi szolga megint morgolódt, szidták Jánost, mint a bokrot, de a királyfi most is hamar elhallgattatta őket:

- Szó se legyen. Tudja János, mit csinál. Ő az én leghűségesebb szolgám.

Aztán elkövetkezett a lakodalom, megzendült a muzsika, táncra kerekedtek a párok, táncra perdült a királyfi is, a felesége is, de János megint csak ott lábatlankodott, nézte a királyné arcát, hogy mikor vált színt. No, nem sokáig kellett várni, egyszerre csak elfehéredett az arca, s lezuhant a földre. Hopp! oda ugrott János, nagy hirtelen felemelte, szaladt vele a szobájába, ott lefektette s három csepp vért eresztett a jobb melléből. A királyné feleszmélkedett, jobban is lett, de a király most már mégis megsokallotta a János dolgát, megharagudott erősen s megparancsolta a többi szolgának, hogy vigyék tömlöcbe, de mindjárt!

-173-

Hiszen vitték nagy örömmel, másnap pedig még nagyobb örömmel az akasztófa alá, merthogy arra ítélték az öreg Jánost. Mikor aztán az akasztófa alatt állott, megszólalt János:

- Minden halálra ítéltnek szabad a szó, hát nekem szabad-e beszélnem?

- Szabad, mondta király, hát csak beszélj.

Mondotta János:

- Engem ártatlanul ítélték halálra, mert én teljes életemben hű voltam hozzád, - s elmondotta, hogy mit hallott a hollóktól.

De bezzeg megkegyelmezett neki a király!

- Vezessétek hozzám az én leghűbb szolgámat, intett a katonáknak.

Az ám, vezették volna, de mikor János az utolsó szót kiejtette, abban a szempillantásban meg is halt: tetőtől talpig kővé változott.

Hej, Istenem, elszomorodott a király, de még a királyné is. Majd felvetette a bánat s a szomorúság, hogy az ő leghűségesebb emberével ilyen rosszul bánt. Fölvétette a kővé vált Jánost a földről, bevitetta a hálószobájába s éppen az ágya mellé állíttatta. Ahányszor csak ránézett, mindig sóhajtozott s sírva mondta:

- Hej, ha életre hozhatnálak, édes hű szolgám!

Egyszer aztán megszólalt a kőszobor s mondta:

- Életre hozhatnál, ha feláldoznád azt, ami neked legkedvesebb.

- Mindent odaadok érted, mondotta a király, csak életre ébredj. Mondjad, mit tegyek?

- Vágd le két kicsi fiadnak a fejét s azoknak a vérével kend be a testemet, akkor újra élek.

-174-

Hej, édes jó Istenem, de még csak most szomorodott meg igazán a király! Hogy ő a két kicsi fiát megölje! De addig s addig gondolkozott, hogy mégis csak elszánta magát. Az ő hű szolgája szörnyű halált halt érte, még ezt az áldozatot is megérdemli. Kirántotta a kardját, két fiának levágta a fejét s a kiömlő vérral bekente a kőszobrot. Abban a pillanatban a szobor megelevenedett s az öreg János ott állott előtte friss jó egészségben.

Mondta János:

- Köszönöm, felséges királyom, hogy visszaadtad az életemet. Most meg én is visszaadom a te fiaid életét.

Azzal mindakettőnek a fejét visszatette a helyére, a saját testéből vért eresztett, azzal bekente a vágás helyét s im, a gyermekek mindjárt talpra állottak, ugráltak, játszottak, mintha semmi sem történt volna velük.

Na, lett most öröm! Eközben hazajött a királyné, de a király hirtelen elrejtette Jánost is, a gyermekeket is egy szekrényben s kérdezte a feleségét:

- Imádkoztál a templomban?

- Igen, felelt a királyné, de mindig a szegény Jánosra gondoltam, hogy olyan szerencsétlen véget ért miattunk.

Mondta a király:

- No lám, visszaadhatjuk a mi hű szolgánk életét, de fel kell áldoznunk érte két kicsi fiunkat.

A királyné elfehéredett, reszketett egész testében, de azt mondta:

- Tartozunk ezzel neki az ő nagy hűségéért.

Örült a király, hogy a felesége éppen úgy gondolkozott, mint ő! Kinyitotta a szekrény ajtaját s beszólt:

- Jertek ki, jertek!

Kilépett János a szekrényből, s két felől a két kicsi királyfi.

- Ime, mondotta a király, áldassék Istennek szent neve, él a mi hű Jánosunk s élnek a fiacskáink is.

S elbeszélte mindent, a mint történt.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

-175-

-176-

A kevély királykisasszony.

Hol volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egyszer egy király s annak egy leánya. Szép volt a királykisasszony, olyan szép, hogy hetedhétország ellen híre ment a szépségének, de amilyen szép volt, olyan kevély is volt. Jöttek hozzá királyfik, hercegek, grófok, bárók, kérték a kezét, de a királykisasszony mindeniket kinevette, minden legényen talált valami kivetni valót. Az egyik vastag volt, ezt *hordónak* csúfolta, a másik vékony, ezt *cérnakáplárnak*, a harmadik hosszú, azt *babkarónak* - mindenikre talált csúfnevet. Különösen egy királyfit csúfolt ki, akinek egy kicsit hosszú keskeny volt az álla.

- Ó jaj, nevetett, nézzék csak! Olyan az álla, akár a rigó csőre s elnevezte a királyfit rigócsőrűnek.

No, de már a király is megelégette a sok csúfolódást meg tartott is attól, hogy az a sok kicsúfolt királyfi még háborút üzen neki, szörnyen megharagudott a lányára s azt mondta neki:

- Hallod-e, királyfik, hercegek, grófok, bárók s más vitéz daliák nem kellett neked, mindeniket kicsúfoltad. Tudd meg, hogy holnap az első koldusnak, aki a kapunk elé jó, feleségül adlak.

-178-

A kevély királykisasszony.

A királykisasszony hitte is, nem is, félt is nem is de bezzeg lefittyent az ajaka, mikor másnap reggel egy koldus az ablak alá állott, ott egy tót muzsikát nyekergetett s közben keservetesen kiabált: „adjanak, adjanak, a szegény koldusnak.”

-179-

Mindjárt kiszólt a király: jere föl, te sánta koldus! Mert sánta volt a jobb lábára s a balra bicegett.

Felsántikált a koldus a palotába, a király pedig mondta:

- Hallod-e te, sánta koldus, nagyon megtetszett a kenternálásod, jutalmúl legyen feleséged a leányom.

Hej, sírt a királykisasszony, földhöz verte magát, ájuldozott, de hiába, a király nem tágított, egyszeribe papot hivatott, összeeskették a királykisasszonyt a sánta koldussal s mikor ezzel megvoltak, mondta:

- Most pedig eredj Isten hírével, kövesd az uradat, amerre megy. Csak nem gondolod, hogy koldus uraddal itt maradhatsz a palotámban.

Sírás, rívás, ájuldozás nem használt, a koldus kezén fogta s vitte a feleségét. Addig mentek, sántikáltak, míg rengeteg erdőbe értek. Ott a királykisasszony körülnézett s kérdezte a koldust.

„De szép erdő, vajjon kié?”
„Rigócsőrű királyfié!
Lám, ha hozzá mentél volna,
Ez az erdő tied volna.”
„Haj, de én őt kicsúfoltam,
Bizony, hozzá mennék mostan!”

Kiértek az erdőből, értek szép virágos mezőre s kérdezte újra a királykisasszony:

„Jaj, de szép rét, vajjon kié?”
„Rigócsőrű királyfié.
Lám, ha hozzá mentél volna,
Ez a rét is tied volna!”
„Haj, de én őt kicsúfoltam...
Bizony, hozzá mennék mostan.”

Tovább mentek, mendegéltek s egy nagy, szép városba értek. Kérdi újra:

-180-

„De szép város, vajjon kié?”
„Rigócsőrű királyfié.
Lám, ha hozzá mentél volna,
Ez a város tied volna.”
„Haj, de én őt kicsúfoltam...
Bizony, hozzá mennék mostan!”

- Ugyan, ugy-e? - morrogott a koldus - szeretnél a rigócsőrű királyfi felesége lenni? Hát én ki vagyok? Tudod-e, hogy én a te urad vagyok?

Nem szólt többet a királykisasszony, csak ment tovább nagy búsan, keresztül a városon, ki a város végére: ottan volt egy kis házikó, abban lakott a koldus, oda vezette be a feleségét. Felkiáltott a királykisasszony:

Jaj, Istenem, de kis ház!
Hát itt ugyan ki tanyáz?

- Itt biz' én meg te, mondotta a koldus, mert ez az én házam, úgy nézd meg.

Olyan alacsony volt a házikó, hogy a kevély királykisasszonynak meg kellett hajolnia, úgy fért el az ajtó alatt.

- Hol vannak a szolgák? - kérdezte a királykisasszony.

- Szolgák! álmélkodott a koldus. Magad, uram, ha szolgád nincs. Nincs itt sem szolga, sem szolgáltató, neked kell tüzet raknod, főznöd, sütnöd, sepergetned.

Hiszen ráfanyalodott volna a királykisasszony, mert hogy éhes volt, a főzésre, de bizony nem értett ő ehhez, még csak tüzet sem tudott gyújtani.

-181-

- Hát jó, nem értesz hozzá, mondotta a koldus. Nem baj, majd megtanulod. Tüzet gyújtott, vacsorát főzött, azt hamarosan meg is ették - no megehették, kevés volt az! - aztán lefeküdtek. Alig virradt, fölkel a koldus, felköltötte a feleségét is, hogy most már ő is dolgozzék valamit.

No, hiszen nem volt köszönet a királykisasszony dolgában. Minden kifordult a kezéből. Semmiféle dologra nem állott rá a keze. De két-három nap mulva egy falás kenyér sem volt a háznál s a koldus ugyancsak ráparancsolt: hallod-e, van itt jó kosárvevő, fonj kosarat s vidd a piacra, megveszik ott.

A királykisasszony hozzá kezdett a kosárfonáshoz, de alig kezdett bele, gyenge kezéből kiserkedett a vér s sírva hagyta félbe a munkát.

- Próbáld a fonást! - bízta a koldus.

Próbálta szegény feje, de a fonál elvágta gyenge finom ujját, elejtette az orsót s sírva fakadott.

- No lám, a munkához nem értesz, mondotta a koldus. Elég baj ez. Talán próbáljuk meg a kereskedéssel. Vigy fazekat, csuprot, bögrét, lábast a vásárra s add el, de jó áron!

Fölpakolt a koldus egy csomó cserépedényt a királykisasszony hátára, az meg elindult keserves könyhullatás közt s mindazon imádkozott: csak meg ne látná valamelyik ismerőse, mert bizony megölné a szegényen.

No, kiült a piacra s egy szempillantás alatt mind el kelt a portékája, még pedig jó drágán. Merthogy szép volt az asszony, mentek oda urak, úrfiak is, vették a fazekat, csuprot, bögrét, kifizették, otthagyták: csak azért vásároltak, hogy láthassák közlelő s beszélgethessenek vele. Ebből a pénzből sokáig éldegéltek, de nincs az a sok, hogy el ne fogyjon, megint csak vásárra kellett menni egy-két fazékkal, bögrével s mindenféle cserépedénnyel. Hanem most nem mert leülni a piacon, hátha mégis valaki megismeri - leült a piac legszélén, éppen az utca sarkán, félrevaló helyen. Még jóformán le se telepedett, arra vágat egy huszár, mit gondol, mit nem, közibe ugrat az edényeknek, megtáncoltatja lovát s ezer darabba törött a sok cserépedény.

-182-

Hej, sírt a királykisasszony, alig mert hazamenni, de mégis csak hazament s nagy sírással, rívással elpanaszolta, hogy mi történt.

- Te vagy a hibás, szidta a koldus, minek ültél az utca sarkára! Látom már, hogy semmiféle rendes dologra nem vagy való. Egyebet kell próbálnod. Hallgass ide. Voltam a királynál, ott éppen szükség van konyhaszolgálóra, megígérték nekem, hogy felfogadnak. De aztán megbecsüld magadat!

Elment a királykisasszony, beállott konyhaszolgálónak, hej, de ez volt még csak a keserves élet! Hajnalban kelt, ment a palotába, késő este került haza s két kicsi csuprocskában vitte haza a vacsorát, mindenféle maradék ételt. Így éltek egyik napról a másikra.

No, telt, mult az idő. Egyszer nagy dinomdánomra készültek a palotában: házasodni készült a legidősebb királyfi. Hej, de szerette volna látni a királykisasszony a lakodalmat! Hát oda is sompolygott az ajtóhoz, mikor javában állott a lakodalom. Jaj, Istenem, de elszorult a szíve, mikor látta a sok gála úrinépet, azt a szertelen ragyogást! Lám, lám, hová alacsonyodott ő a büszkesége, a kevélysége miatt!

-183-

Amint így kesereg magában, a ki- s beszaladgáló inasok vetettek egy-egy falatot, ő azokat a zsebébe csúszta kétfelől: ott volt a két csuprocška. Hát egyszer csak mi történt? Az történt, hogy odalép hozzá a királyfi, se szó, se beszéd, kézen fogja a szolgáló királykisasszonyt, hogy megtáncoltassa. Na, szegény feje! Huzódzott, vonakodott, szégyelte magát, hát még mikor jobban szemügyre vette a királyfit s látja, hogy az a rigócsőrű királyfi, senki más! Addig húzódozott, addig erősködött, hogy a két csupor kifordult a zsebéből, ami benne volt, kiömlött a fényes pádimentumra! Hej lett erre szörnyű kacagás, hogy zengett belé a palota! Majd a föld alá sülyedt szégyenletében szegény királykisasszony s mintha szemét vették volna, szaladt ki a palotából, le az aranygarádicsokon. Hanem amint szaladt, hirtelen megragadta valaki, szép gyengén átkarolta s vitte vissza: a rigócsőrű királyfi volt ez a valaki. Mondta a királykisasszonynak:

- Ne félj, ne félj, én az a koldus vagyok, aki veled abban a putriban lakott. Én vagyok az a huszár is, aki az edényeidet széjjelrugatta. Meg akartam büntetni a kevélységedet, a csufondárosságodat.

-184-

Sírt a királykisasszony, mint a záporosó s mondta:

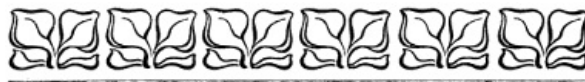
- Erősen megbántottalak, nem vagyok én méltó tehozzád.

De a királyfi szép gyengén átkarolta s mondta lelkes szóval:

- Ne sírj, lelkem, ne sírj. Ami elmúlt, - elmúlt, felejtjük el. Jer csak fel a palotába, most tartjuk meg igazán a mi lakodalmunkat.

Mindjárt szaladtak a belső lányok, felöltöztették a királykisasszonyt aranyos, gyémántos ruhába, úgy mentek vissza a vendégsereg közé.

Még csak most lett igazi dinom-dánom, lakodalom. Hét nap s hét éjjel húzták a cigányok, járták a legények s leányok. Étél, ital elég volt, aki vitt magával, ehetett-ihatott eleget. Én semmit sem vittem, no de nem is ettem, mégis élek, mesélek, amíg élek, regélek!

-185-

Madárka és Rózsika.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy vadász. Ez a vadász kiment az erdőbe vadászni s a mint bódorgott az erdőben, egyszerre csak megállott, elkezdett hallgatózni. Sírást hallott, még pedig gyermeksírást. Nosza, elindult abba az irányba, honnét a sírást hallotta s hát csakugyan megtalálta a gyermeket: ott ült egy magas fának két ága közt.

- Hát ez ugyan hogy kerülhetett ide? - tűnődött a vadász. Bizonyosan felkapta a sas s idehozta, nem lehet az másként.

Már akárhogy történt, itt nem hagyhatja. Felmászott a fára, levette, haza vitte. Volt neki egy kis leánykája, Rózsika, gondolta ezzel szépen fölnevelkedik. Hiszen éppen jól gondolta, mert a két gyermek úgy megszerette egymást, mintha édes testvérek lettek volna, egyik a másik nélkül nem tudott ellenni, együtt feküdtek, együtt keltek: úgy éltek, mint két gilice madár. Az ám, a talált gyermeknek Madárka nevet adtak, mivelhogy madár vitte a fára.

-186-

Nos, mondom, Madárka s Rózsika úgy szerették egymást, mint két gilice madár. Volt azonban a vadásznak egy vén boszorkány szakácsnéja, ez bezzeg nem szerette Madárkát. Egyszer, mikor a vadász nem volt otthon, látja Rózsika, hogy a vén banya nagy szorgosan hordja a kútból a vizet, tölti egy nagy üstbe. Kérdi Rózsika:

- Ugyan bizony, nénike, minek hordja azt a sok vizet?

- Megmondom, ha senki léleknek meg nem mondod.

- Dehogy mondom, dehogy mondom, - fogadkozott Rózsika.

- Hát annak hordom a vizet, hogy holnap reggel, mikor apád vadászni megy, felforralom s megfőzöm benne Madárkát.

Hej, édes Istenem, elszomorodott Rózsika, de egy szó nem sok, annyit sem szólt a banyának. Egész éjjel le nem hunyta a szemét, s mikor reggel az apja vadászni ment, felébresztette Madárkát s mondta neki:

- Hallod-e, Madárka, ne hagyj el engem s én sem hagylak el téged.

- Dehogy hagylak, soha, soha! - mondotta Madárka.

- Hát tudd meg, Madárka, hogy a szakácsné forralja a vizet egy nagy üstben s abban meg akar főzni téged. Kelj fel hamar, menjünk világgá.

Abban a szempillantásban kiugrottak az ágyból, nagy hirtelen felöltöztek s úgy elszaladtak, hogy a lábuk sem érte a földet.

-187-

Megy a vén banya a leánykák szobájába, akarja vinni Madárkát, de volt Madárka, nincs Madárka. Az ám: volt Rózsika, nincs Rózsika!

De bezzeg megijedt a vén boszorkány. Mit mondjon most a gazdájának, ha hazajön. Elékiabálta a szolgálakat az istállóból, küldötte utánuk s keményen meghagyta, hogy haza ne jöjjenek a gyermekek nélkül.

Eközben a gyermekek az erdő szélére értek, ott leültek s látták messziről, hogy jönnek a szolgálak, keresik őket. Mondja Rózsika Madárkának:

- Ne hagyj el engem, s én sem hagylak el téged.

- Hát én hogy hagynálak el? Soha, soha!

- Jól van, mondta Rózsika, hát légy te most rózsatővé, én meg rózsza leszek rajtad.

Abban a pillanatban rózsatő lett Madárkából s rajta rózsza Rózsikából. Jönnek a szolgálak, néznek erre, néznek arra, de nem látnak egyebet, csak a rózsatőt s rajta a rózsát. Haza mentek s mondták, hogy sehol sem látták a gyermekeket, nem is láttak egyebet, csak egy rózsatőt s azon egy rózsát.

- Ejnye, ostobák, - szitkozódott a vén banya, miért nem vágjátok ketté a rózsátót, a rózsát meg hoztátok volna haza. Tudjátok meg, hogy az a rózsátó Madárka volt s rajta a rózsza Rózsika. Hamar, menjetek vissza, vágjátok ketté a rózsátót s hozzátok a rózsát haza.

Szaladtak is a szolgálak, de a gyermekek messziről meglátták s mondta Rózsika:

- Madárka, ne hagyj el engem s én sem hagylak el téged.
- Dehogy hagylak, sohasem hagylak el!
- Legyen hát belőled most templom, én meg oltár leszek benne.

Templom lett Madárkából, oltár benne Rózsikából s mikor a szolgálak odaértek, nem találtak egyebet, csak a templomot s benne az oltárt. Tűvé tették az egész erdőt, nem találták a gyermekeket, s lefittyent orral hazamentek.

- Mi az! Hát most sem találtátok meg? - förmedt rájuk a vén banya. - Mit láttatok?
- Láttunk egy templomot, abban egy oltárt; egyebet semmit.

- Oh, világ bolondjai! Tudjátok-e, hogy az a templom Madárka, s benne az oltár Rózsika! Szaladjatok vissza, bontsátok le a templomot, törjétek, zuzzátok össze, az oltárt meg hozzátok haza.

Szaladtak a szolgálak, de a gyermekek messziről meglátták s mondta Rózsika:

- Madárka, ne hagyj el engem s én sem hagylak el téged.
- Ne félj, Rózsika, ne félj, soha el nem hagylak!
- Legyen hát tó belőled, s én meg kacska leszek rajta.

De most már a vén banyának sem volt otthon maradása, a szolgálak után surrant s bezzeg ő mindjárt tudta, hányadán van, a mint meglátta a tavat s rajta a kacsát. Uccu, beleszaladt a tóba, hogy kifogja a kacsát, de a kacska sem vette tréfára, hirtelen megkapta csőrével a vén banya orrát, annál fogva belerántotta a tóba. A vén banya elmerült, többet elé sem került. Akkor a tóból megint Madárka, a kacsából Rózsika lett. Nem találták helyüket nagy örömben, hogy megszabadultak a vén banyától. Haza mentek s azután éltek vígan, boldogan.

Holnap Madárka s Rózsika legyen a ti vendégeitek.

Az aranyfonál.

Egyszer volt egy szegény molnár s annak egy szép leánya. Hol járt, merre járt, nem tudom, elég az, hogy találkozott a királylyal, az szóba áll vele, kérdezi, ki s miféle ember, hogy megy dolga. Mit gondolt, mit nem a molnár, bizonyosan azért, hogy többre tartsa a király, elkezdett dicsekedni, hogy van neki egy szép leánya, szép, mint égen a ragyogó csillag, de ez semmi, az ő leánya olyan leány, hogy a szalmából aranyat fon.

- No, mondta a király, ilyent sem hallottam világéletemben. Hallod-e, molnár, ha csakugyan olyan ügyes a leányod, hozd el holnap a palotámba, hadd lám, igaz-e a beszéded.

A molnárnak egy kicsit lefittyent az ajaka, mert szépnek szép volt a leány, az igaz, de hogy a szalmából aranyat fonjon, - sült hazugság volt az. De ha már járt a szája, meg nem másolhatta s másnap elvitte a leányt a királyhoz. Bezzeg hogy nem szólt a leányának semmit, csak bevitte a palotába, aztán Istennek ajánlotta s elszaladt a palotából.

Bemegy a leány a királyhoz, köszön illendőképpen, a király fogadja, aztán se szó, se beszéd, bevezette egy szobába. Az a szoba tele volt szalmával s mondta a király a leánynak:

Az aranyfonál.

- Ihol ez a szalma. Itt a rokka. Ha holnap reggelig ezt a szalmát aranynak fel nem fonod, halálnak halálával halsz meg.

Még szóra sem nyithatta a száját a szegény leány, a király rázárta az ajtót. Hej, Istenem, sírt a leány, vetette fel a gond s a bánat, hogy ő most mit csináljon. Hiszen még fenni sem tudott jóformán, nemhogy szalmából aranyat fonjon.

-192-

Amint sírdogált magában, egyszerre csak nyílik az ajtó, belép egy kicsi, öreg emberke s köszön:

- Adjon Isten jó estét, molnár szép leánya! Hát te mért sírsz olyan keservesen?

- Hogyne sírnék, lelkem puja emberkém, mikor a király azt parancsolta, hogy ezt a sok szalmát fonjam fel aranynak!

- Mit adsz, ha én felfonom? kérdezte a kicsi emberke.

- Neked adom piroskaláris gyöngyömet, mondotta a leány.

A kicsi emberke elvette a gyöngyöt, aztán leült a rokka mellé, pergett, forgott a rokka s minden három perdülésre tele lett egy orsó arany fonállal. Még alig pitymallott, a szalmából egy szál sem volt, mind ragyogó aranyfonál lett belőle, s mire a király bejött, hire, nyoma sem volt a kicsi emberkének. Ámúlt, bámúlt a király, s gondolta magában: ha már olyan ügyes ez a leány, hadd fonjon még többet s bevezette egy másik kamarába. Az is tele volt szalmával s azt mondta a leánynak, hogy reggelre mind felfonja, ha az élete kedves. Azzal rázárta az ajtót, a leány meg sírt magában, de nem sokáig sírt, mert nyílt az ajtó, jött a kicsi emberke s mondta:

- Mit adsz, ha ezt a szalmát is felfonom?

- Neked adom az aranygyűrűmet, lelkem puja emberkém!

A puja emberke elvette a gyűrűt s reggelre mind egy szálíg felfonta a szalmát: csakúgy ragyogott a kamara az aranyfonáltól.

-193-

Jön a király, ámúl, bámúl s mondja a leánynak:

- No, te leány, jere velem a harmadik kamarába. Az is tele van szalmával s ha felfonod aranyfonálnak, feleségül veszek!

Bevezette a leányt a harmadik kamarába, az ajtót rázárta, a leány meg csak sírt-rítt keservesen. De nyílt az ajtó, jött a kicsi, öreg emberke s kérdezte:

- Mit adsz, ha ezt is felfonom?

- Nincs már nekem semmim, lelkem puja emberkém! rítt a leány.

- Hát ígérd meg, hogy, ha királyné leszel, nekem adod az első gyermekedet.

Gondolta a leány, ki tudja, lesz-e, nem-e, már ahogy lesz, úgy lesz, megígérte, a mit a kicsi emberke kívánt, az meg reggelig felfonta a szalmát: majd megvakult a király a szertelen ragyogástól, mikor reggel bejött.

A király nem másolta meg a szavát, feleségül vette a molnár leányt, s esztendő hogy eltelt, egy gyönyörű, szép gyermeke született a molnár leányból lett királynénak. Gondolt is, nem is a kicsi emberkére, de bezzeg gondolt reá az s még az nap beállított:

- Itt vagyok, királyné! Add meg, a mit ígértél!

Hej, megijedt a királyné, ígért fűt-fát, mindent, tenger kincset, csak a gyermekét ne kívánja, de a kicsi emberke azt mondta:

- Nem kell nekem a te tenger kincsed, a gyermek kell nekem.

Sírt a királyné, hogy zengett belé a palota, a kicsi emberkének megesett a szive s azt mondta:

-194-

- No, jó! Adok neked három napot, ha azalatt megtudod, mi az én nevem, nem tartok számot a gyermekedre.

Azzal elment a kicsi emberke, a királyné pedig az órától fogvást folyton azon törte a fejét, hogy micsoda neve lehet a kicsi emberkének. Össze-vissza gondolt mindenféle nevet, a mellett követeket küldött szét mindenfelé az országba, hogy gyűjtsék össze, ami nevet csak hallanak, majd ezek közt lesz a kis emberke neve.

Másnap már jött a kis emberke, a királyné meg elmondott egy csomó nevet, elmondott százat is, de a kicsi emberke csak rázta a fejét. Második nap, mikor eljött a kicsi emberke, a királyné a legcsodálatosabb, a legritkább neveket sorolta elé, de bizony sorolhatta, egy sem volt ezek közül a kis emberke neve. Harmadik nap vissza jöttek a követek, de egy sem hozott új nevet. Hanem mikor éppen esteledett, alkonyodott, jött nagy fáradtan egy inasocska s ez elémondta a királynénak, amint következik:

- Felséges királyném, új nevet én sem hallottam, de amint jöttem át az erdőn, láttam egy kis házat; a ház előtt égett a tűz, a tűz körül meg táncolt, ugrált egy fura, kicsi emberke s mind azt kiabálta:

Tudja Pál, hogy mit kapál, mit kaszál,
Az én nevem Riki-roki-rokka Pál, Rokka Pál.
Holnap, holnap, holnapután de jó lesz,
Király fia, Isten úccse', enyém lesz, enyém lesz.

Hej, örült a királyné, mikor ezt hallotta! Hiszen ez az ő kicsi emberkéje! Egy perc, kettő alig hogy eltélék, jött a kicsi emberke nagy bizakodva:

- No, királyné, mi a nevem, tudod-e?

A királyné úgy tett, mintha nem tudná, próbálgatta a csodálatos nevet:

- Riki, úgy-e?

- Nem, nem!

- Roki, úgy-e?

- Nem, nem!

- Nohát akkor Riki-roki-rokka Pál, igaz-e?

- Az ördög mondta azt meg neked, senki más, toporzékolt dühében a kicsi emberke. Kifutott a palotából s mérgében úgy levágta magát, hogy derékig süppedt a földbe, aztán megint kiugrott, a fején átbucskázott, s úgy elszaladt, hogy soha többet emberi szem nem látta.

Ha Riki-roki-rokka Pál el nem szaladt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A veréb.

Volt egyszer egy juhász kutya. Merthogy öreg volt s nem bírt a farkasokkal, a gazdája nem adott neki enni s úgy eléhezett szegény feje, hogy alig tudott állani a lábán. Egy ideig csak tűrte az éhséget, de aztán megelégtelt s elbűjdosott, hát ha valahol jobb gazdára találna. Amint ment, mendegélt, találkozott egy verébbel. Kérdi a veréb:

- Miért búsulsz olyan nagyon, kutyapajtás?

- Hogyne búsúlnék, - felelt a kutya - három napja nem ettem, majd felfordulok az éhségtől.

- Egyet se búsulj, jere velem a városba, majd keresek én ott neked eleséget.

Elindultak együtt, bementek a városba s a mikor egy mészárszék elé értek, mondotta a veréb:

- Várj csak, kutyapajtás, mindjárt kapsz húst, a mennyi beléd fér.

Abban a pillanatban leröppent a vágópadra, körülnézett, nem látja-e valaki, azután elkezdette a húst csípegetni, rángatni s puff! egy nagy darab hús leesett a földre. Uccu, a kutya sem volt rest, felkapta, bekapta a húst.

- No, most, mondotta a veréb, gyerünk egy másik mészárszékbe, hadd szerzek ott is húst neked.

Mentek egy másik mészárszékhez, ott is szerzett a veréb egy jó nagy darab húst s mikor azt is bekapta a kutya, kérdezte tőle:

- Jól laktál-e, kutyapajtás?

- Jól, - felelt a kutya - de jó volna még egy darab kenyér is.

- Hát csak jere velem, - mondotta a veréb.

Elmentek egy pékbolt elé, ott a veréb beröppent, egy pár jó ropogós cipót lerugott a padról, a cipók kihenteregtek az ajtó elé, ott a kutya felkapta, bekapta s merthogy ez még nem volt elég a kutyának, elvezette egy másik pékbolt elé, ott is szerzett neki két ropogós cipót.

- No, kutyapajtás, most már csak jól laktál?

- Jól laktam, jól laktam, - mondotta a kutya most már mehetünk tovább.

Kimentek a városból s mentek, mendegéltek az országúton. De rekkenő meleg volt s a kutya azt mondta a verébnek:

- Verébpajtás, fáradt vagyok, feküdjünk le egy kicsit.

- Jól van kutyapajtás, feküdjél le itt ni, éppen ahol kanyarodik az országút, én meg felszállok egy ágra s ott pihenek.

Lefeküdt a kutya s abban a szempillantásban el is aludt. Hát egyszerre csak jó egy fuvaros ember három lóval. A szekéren két hordó bor volt. A fuvaros egyenesen a kutyának hajtott, látszott, hogy nem akarja kikerülni. Leszólt az ágról a veréb:

- Hallod-e, te fuvaros, ne hajts keresztül a kutyán, mert bizony mondom, koldussá teszek, ha elgázolod.

A fuvaros elkacagta magát.

- Mit beszélsz, te szemtelen veréb, te? No, megállj, azért is keresztül hajtok rajta.

Úgy tett, a mint mondta, egyenesen neki hajtott a kutyának s halálra gázolta.

Hej, megharagudott a veréb szörnyen s mondta a fuvarosnak:

- Megöléd a pajtásomat, úgy-e? No, megállj, drágán fizeted ezt meg te!

- Hát ugyan mi kárt tudnál tenni te nekem, - kacagott a fuvaros s azzal tovább hajtott.

A veréb nem szólt többet, azt is lassan mondta, hanem míg a fuvaros a lovak mellett baktatott, szépen a szekérré röppent, a csórével elkezdte piszkálni az egyik hordón a dugót s addig piszkálta, fúrta, rugta, hogy likat vágott rajta s azon a bor mind egy cseppig elfolyt.

Hátra néz egyszer a fuvaros s látja, hogy mi történt. Szedte-vedtézük, kiabál, néz erre, néz arra, vakarja a fejét, de bizony vakarhatta: volt bor, nincs bor.

- Oh, szegény fejem, sóhajtott keservesen, ez már csakugyan nagy kár.

- Lesz még ennél nagyobb károd is! - nyelvelt a veréb s abban a pillanatban odaröppent az egyik ló fejére s a csórével kivágta mindakét szemét. De a fuvaros sem dugta össze a kezét, kapta a fejszét s hozzácsapott a verébhez amúgy istenesen. Az ám, hozzá, de a veréb elröppent, a ló meg egyszeribe felfordult, úgy vágta fejbe a fuvaros.

- Oh, én szegény fejem, mi lesz velem! kesergett a fuvaros.

- Lesz még szegényebb is a te fejed! - ingerkedett vele a veréb s míg a fuvaros a két lóval nagy búsán tovább hajtott, oda röppent a másik hordóhoz, azt is kifurta s a bor abból is mind egy cseppig elfolyt.

Hátra pillant a fuvaros, látja, hogy volt bor, nincs bor, majdhogy sirva nem fakadt.

- Ó, szegény fejem, mi lesz velem, - kesergett a boldogtalan.

- Lesz az még szegényebb is, - gúnyolódott a veréb s röppent a második lóhoz, annak is kivágta mind a két szemét. A fuvaros magánkívül hajította a verébhez a fejszét, de bezzeg a lovat találta s az egyszeribe fel is fordult.

- Jaj, jaj, szegény fejem, mi lesz velem, - óbégatott a fuvaros.

- Lesz az még szegényebb is, - fenyegetődzött a veréb s a míg a fuvaros a döglött lóról szedte le a hámot, azalatt a harmadik lónak is kivágta a szemét. Most már csakugyan se látott, se hallott a haragtól, a keserűségtől a fuvaros: két kézre fogta a fejszét s úgy vágta fejbe a verebet, akarom mondani a lovat, hogy egyszeribe kiadta szegény a párját.

- Ó, jaj, szegény fejem, mi lesz velem, - sírt a fuvaros. - Se lovam, se borom, koldusabb vagyok az útszéli koldusnál.

- Dehogy vagy, dehogy, - szemtelenkedett a veréb. Még csak otthon leszel igazi koldus.

Ott hagyta az út szélén a szekeret, az üres hordókat, a döglött lovakat, úgy ment haza a fuvaros nagy búval, bánattal. Mondja a feleségének, hogy mi nagy szerencsétlenség érte, de még el sem mondhatta panaszát, az asszony is elkezdett panaszkodni:

- Hát itthon meg mi történt! Ide jött egy istentelen madár s ez a mi madár van a világon, mind idecsődítette, megszállották a búzáinkat s úgy elverték, hogy egy szem sem maradt!

Szaladt a fuvaros a búzaföldre s hát csakugyan ott a veréb s vele egy rettentő nagy sereg madár, most éppen a földre vert búzaszemeket szedegették s lakmározták nagy vígan.

- Ó, jaj, jaj, koldus vagyok, koldus, - kesergett a fuvaros.

- Még nem eléggé, - mondotta a veréb. Az életeddel is megkeserülsz, hogy az én pajtásomat megölted!

Azzal tovább repült a veréb.

A szegény fuvaros úgy lekoldusodott csakugyan hogy éppen a házacskája maradt. Ott ült, üldögélt a tűzhely mellett, egész nap búsult, kesergett magában. Egyszer csak az ablakra száll a veréb, kopogtat s beszél:

- Búcsúzzál az életedtől, fuvaros!

Hej, lett most hadd el hadd! A fuvaros mindent össze-vissza tört a szobában, a mint a veréb után dobálta a fejszét s végezetre csakugyan megfogta a verebet.

- Üsd agyon! - bízta a felesége.

- Dehogy ütöm, - kiabált a fuvaros - ez nagyon szép halál volna neki: lenyelem azon elevenen.

Hamar bekapta, lenyelte, a verebet. Bizony ha lenyelte, a veréb elkezdett röpkedni, ugrálni a fuvaros gyomrában, aztán mind fölebb, fölebb röppent, föl a fuvaros szájába, ott a fejét kidugta s éktelenül csiripolt:

- Búcsúzzál el az életedtől, pajtásom gyilkosa!

- Várj csak! - mondta a fuvaros. Azzal a fejszét odaadta a feleségének: - No, feleség, most üsd agyon!

Az asszony nekihazakodik, egész erejéből szájba vágja az urát, de úgy, hogy egyszeribe szörnyet halt az együgyű ember. A veréb meg, huss! kirepült az ablakon.

Ha a veréb az ablakon ki nem repült volna, az én mesém is tovább tartott volna.

A libapásztor királykisasszony.

Hol volt, hol nem volt, hetedhétországon is túl, volt egy öreg királyné s annak egy szép leánya. Amint a királykisasszony eladóvá serdült, a királyné feleségül ígérte egy királyfinak, aki messze, nagyon messze lakott s aki nem is jött a királykisasszonyért: úgy egyeztek, hogy a királykisasszony felül az ő táltos lovára s azon megy az ő mátkájához. Hát, eljött a házasság ideje, a királyné felöltöztette a leányát aranyos, gyémántos ruhába, adott neki aranyat, s mindenféle drágaságot, amit csak magával vihetett s melléje adta a szobalányát is, hadd kísérje hosszú útján a királykisasszonyt. Minekelőtte azonba' útnak indultak volna, a királyné bement a szobájába, ott az újját egy késecskével megvágta, s három csepp vért eresztett egy üvegecskébe. Ezt az üvegecskét átadta a leányának s mondta:

- Tedd el, lelkem gyermeke, s vigyázz reá, mert útközben szükség lehet rá.

Azzal elbúcsúztak egymástól keserves könnyhullatások közt, a királykisasszony felült az ő táltos lovára, a szobalány is egy lóra s útnak eredtek. Mikor úgy egy órányira haladtak volna, a királykisasszony megszomjazott s mondta a szobalányának:

A libapásztor királykisasszony.

- Szállj le a lóról s hozz vizet nekem az arany poharamban.
- Ha szomjas vagy, - mondta a szobalány, eredj s igyál, nem vagyok én a cseléded.

Bántotta a királykisasszonyt ez a kemény szó, de nem mert szólani, leszállott a lóról, ment a patakhoz, úgy ivott belőle, aztán felsóhajtott: Istenem, Istenem, mi lesz velem! A kebelében volt az üvegecske s megszólalt benne a három vércsepp: Hej, ha tudná ezt az anyád, meghasadna a szíve!

A királykisasszony semmit sem szólt, félt a szobalánytól s mintha semmi sem történt volna, visszaült a lovára.

Tovább mentek, erdőn, mezőn által, egy néhány mértföldet elhaladtak s merthogy nagy hevet sütött a nap, ismét megszomjazott a királykisasszony. Már elfeledte, hogy milyen durván szólt hozzá a szobalánya, mondta neki újra:

- Szállj le a lóról s hozz nekem vizet az én arany poharamban.
- Szállj le s igyál, ha szomjas vagy, vetette oda nyersen a szobalány.

A királykisasszony egy szót sem szólt, csak leszállott, ment a patak mellé, lehajolt s keservesen sóhajtozott: Istenem, Istenem, mi lesz én velem!

Szólt a három véres csepp:

- Ha tudná az anyád, megszakadna a szíve.

E közben ivott a királykisasszony, s nem vette észre, hogy az üvegecske kiesett a kebeléből, bele a patakba s az meg vitte, Isten tudja hová, merre. Ám látta ezt a szobalány s örült nagyon mer tudta, hogy azzal a három csepp vérral elvesztette a királykisasszony az erejét s most már akármit csinálhat vele. Nem engedte, hogy a királykisasszony visszaüljön a táltos lovára, a másik lóra ültette, ő meg ült a táltosra; de még az aranyos, gyémántos gúnyát is elvette tőle, magára vette s a királykisasszonyt az ő szobalányi ruhájába öltöztette. Mikor ez megtörtént, megeskettette a királykisasszonyt, hogy soha senkinek el nem árúlja, máskülönben itt ebben a helyben szörnyű halálnak halálával halatja meg.

Bezzeg hogy a táltos ló látott, hallott mindent jól!

Na, jó. Tovább mentek, hol lassan, hol sebesen s egyszer csak megérkeztek a királyfi országába, királyfi országában a királyi palotába. A királyfi messziről meglátta őket, eléjük szaladt, a szobalányt szép gyöngén leemelte a lováról, fölvezette a palotába, az igazi

királykisasszonyra ügyet sem vetett. De az öreg király jól látta az ablakból a királykisasszonyt, s azt is látta, milyen szép, milyen finom teremtés. Kérdezte is a menyét, már mint a szobalányt, hogy ki az a szép lány, akit az udvaron hagytak?

- Azt én magammal hoztam az útra, hogy ne legyek egyedül, mondotta a szobalány. Adjanak neki valami munkát, hogy ne lustálkodjék itt.

-205-

- Na, én nem tudom, mi dolgot adjunk neki, mondotta az öreg király, ha csak a libapásztor fiú mellé nem állítjuk.

Mindjárt kiüzentek az igazi menyasszonynak, hogy álljon Gyurka mellé, a libapásztor fiú mellé, őrizték együtt a libát. Hanem a szobalány mégis nyugtalankodott, hátha kisül a hamisság. Különösen a táltos lótól félt, hogy az majd elárulja. Mondja egyszer a királyfinak:

- Lelkem uram, volna egy kérésem, megtennéd-e?

- Hát én hogyan, csak beszélj.

- Hívasd el a sintért s üttesd agyon azt a lovat, a melyiken jöttem, mert az úton nagyon sokat rakoncátlankodott; csuda, hogy élve kerültem ide.

- De hiszen, ha ilyen kutya rossz természetű, még ma megüttetem, mondotta a királyfi.

No, szegény táltos, meg kell halnod, kimondotta rád a királyfi a halálos ítéletet! De az igazi királykisasszony, hogy-hogynem, meghallotta, hogy mi készül. Suttymban szólt a sintérnek, hogy szép ajándékot kap tőle, ha megteszi, amit kér tőle. Volt a város végén egy nagy fekete kapu, azalatt járt el minden reggel, minden este a libákkal s arra kérte a sintért, hogy a táltos ló fejét szegezze föl a kapu alatt, hadd láthassa azt ő mindennap. A sintér megtette ezt, ugyan mért ne tette volna meg?

Másnap reggel, mikor az igazi királykisasszony s Gyurka a libákat hajtották a kapu alatt, a királykisasszony felsóhajtott:

-206-

Lelkem szép paripám,
Jaj, mire jutottál!
Gondoltad-e, mikor
Én velem futottál!

Felelt a lófej:

Hát te szép királylány,
Jaj, mire jutottál!
Gondoltad-e, mikor
Én velem futottál!
Megszakadna szíve
Az édes anyádnak,
Ha tudná a sorsát
Egyetlen lányának!

Sírt a királykisasszony, keservesen sírt, úgy ment ki a rétre. Ottan leült a földre, aranyháját kibontotta, fésülte, Gyurika meg ott ült mellette s jaj de szeretett volna kihúzni belőle egy pár szálat. Jól tudta ezt a királykisasszony s mondta szép csendesen:

Fújj szél, fújj szél, jó erősen,
Gyurikának a kalapját,
Piros pántlikás kalapját
Vigyed, vigyed jó sebesen,
Hadd szaladjon, hadd nyargaljon,
Addig vissza se forduljon,
Míg a hajam ki nem bontom,
Ki nem bontom, be nem fontam.

S im, kerekedett rettentő sebes szél, fölkapta Gyurika fejről a kalapot, vitte árkon-bokron át, Gyurika szaladott utána, s mire visszajött, a királykisasszony a haját kibontotta, megfésülte, befonta. Mérgező volt Gyurika, de mérgeződhetett, egy szálat sem kapott a királykisasszony aranyhajából. Egész nap nem szóltak egymáshoz, úgy mentek haza este.

-207-

Másnap reggel, mikor a kapu alatt mentek el, a királykisasszony ismét felsóhajtott:

Lelkem szép paripám,
Jaj, mire jutottál!
Gondoltad-e, mikor
Én velem futottál!

Felelt a lófej:

Hát te szép király lány,
Jaj, mire jutottál!
Gondoltad-e, mikor
Én velem futottál.
Megszakadna szíve
Az édes anyádnak,
Ha tudná a sorsát
Egyetlen lányának.

Aztán kimentek a rétre, ott leült a királykisasszony, bontogatta a haját, Gyurika meg odakapott, hogy kihúzzon belőle egy pár szálát, de szólt a királykisasszony szép csendesen:

Fújj szél, fújj szél, jó erősen,
Gyurikának a kalapját,
Piros pántlikás kalapját
Vigyed, vigyed, jó sebesen.
Hadd szaladjon, hadd nyargaljon,
Addig vissza se fordúljon,
Míg a hajam ki nem bontom,
Ki nem bontom, be nem fontam.

Kerekedék erre rettentő nagy forgó szél, Gyurika kalapját felkapta, vitte árkon, bokron át, s mire Gyurika visszakerült, szépen kibontotta arany haját, megis fésülte, be is fonta rendesen. -208-

Látta ezt jól a vén király a palota ablakából s este, mikor hazamentek, vattóra fogta a királykisasszonyt.

Mondta ez:

- Felséges királyom, életem, halálom kezébe ajánlom, nem szólhatok, mert megesküdtem, hogy soha senkinek sem szólok arról, ami velem történt.

Hiába vallatta, faggatta, egy szót sem tudott kivenni belőle.

- Hát ha nekem nem szólhatsz, bújj be a vaskemencébe s panaszold el annak, a mi a szívedet nyomja! - mondta a király haragosan s ott hagyta a leányt.

A királykisasszony be is bújt a kemencébe s ott hangosan elsírta az ő bűjét, bánatját, keserves panaszát, kezdettől végezetig. De bezzeg a király nem ment messzire, mindent jól hallott. Akkor oda ment a kemencéhez, beszólt: jere ki, lányom, jere ki.

Ahogy kibújt a kemencéből, felöltöztette aranyos, gyémántos ruhába, aztán hívatta a fiát, s mondja neki: nézzed, fiam, nézzed, ez az igazi menyasszony, szobalány a másik.

Hej, örült is, haragudott is a királyfi. Örült, mert világeletemben nem látott még ilyen szép leányt. Nosza, mindjárt hívták a szobalányt, elé egy nagy hordót, abba belé bűjtatták, a hordó elé fogtak két tüzes paripát, közéje csaptak, a lovak vágattak, mint a sebes szél, árkon-bokron át, még talán ma is vágatnak. Aztán még az nap nagy lakodalmat csaptak, szólott a muzsika, hogy zengett belé a palota, ettek, ittak, táncoltak, még ma is élnek, ha meg nem haltak. -209-

-210-

A szerencsés János.

Volt egyszer egy legény, János volt a neve. Ez a János hét teljes esztendeig lakott egy gazdánál, s mikor a hetedik esztendő kitélt, azt mondta a gazdájának:

- Gazduram, kitélt az időm, most már hazamék az édes anyámhoz: fizesse ki a béremet.

- Jól van, János, mondotta a gazda, derék legény voltál, becsületesen szolgáltál, itt a béred.

Adott neki egy akkora darab aranyat, mint a János feje, még annál is valamivel nagyobb, azt János belekötötte egy zacskóba, felvette a vállára s elindult hazafelé. Amint ment, mendegélt, szembe jön vele egy lovasember s János elkezdett sóhajtozni:

- Hej, Istenem, de szép dolog a lovaglás. A lovasember úgy ül a lovon, akár a széken, nem botorkázik a kőben, a csizmáját sem szaggatja s mégis halad előre.

Hallotta ezt a lovasember s mondja Jánosnak:

- Hát aztán mért jársz gyalog?

- Azért, mondta János, mert nincs lovam. Ezt az aranyat pedig haza kell vinnem - hét esztendőt szolgáltam érte! Hej, pedig de nehéz, majd leszakad a vállam.

Tudod mit? Cseréljünk, mondotta a lovasember. Én neked adom a lovat, te meg add nekem az aranyat.

- Jó szívvel, mondotta János s abban a pillanatban levetette válláról a zsákot.

A lovasember leszállott a lóról, Jánost fölsegítette rá s még jó tanácsal is ellátta: -211-

- Aztán ha gyorsan akarsz haladni, akkor csak bíztasd: nye, te, nye! s úgy szalad, mint a sebes szél.

Na, Istennek ajánlották egymást, elváltak, ketten mentek kétfelé. Hej, hogy örült János! Most már van lova. De milyen lova! Megrántotta a kantárszárát, bízta a lovat: nye, te, nye! s a ló csakugyan neki is iramodott, de úgy, hogy János egyszer balra, másszor jobbra billent s addig billent erre, arra, míg egyszer csak - supp! belefördült az árokba.

Alig tudott szegény feje feltápászkodni, a csontja is ropogott, fájt minden tagja s ugyancsak megbánta, hogy lóra cserélte az aranyat. Éppen mikor feltápászkodott, jött arra felé egy ember, ki tehenet hajtott. Ez az ember megfogta a lovat s kérdezte Jánost:

- Mi baj, öcsém? Levetett a ló, úgy-e?

- Jaj, le, hogy a farkasok ették volna meg. No de nem is ülök többet erre a dögre. Hej, csak jobb a tehen a lónál! Az ember szép csendesesen ballag utána s amellet még tejet is ad, vaját is ad.

- Tudod, mit, szólt a paraszt, cseréljünk.

- Jó szívvel, mondotta János. Szakadjon meg a kend nyaka, ne az enyém!

- Ne félj te attól, mondotta a paraszt, s azzal felpattant a lóra s úgy elvágtatott, mint a sebes szél.

János is elindult a tehenel, szép csendesesen eregéltek. Hej, Istenem, de boldog volt János! Most már egész életében nem lesz gondja. Csak kenyere legyen, lesz hozzá tej is, vaj is, ha akarja, sajt is: mi kell még, János? Utközben betért egy korcsmába, ott a mi kenyér volt vele, megette, volt egy pár garasa, ivott bort is, aztán virágos kedvvel megint felkerekedett s mentek ketten, mendegéltek, szép csendesesen eregéltek hazafelé.

Délre járt az idő, rekkenő meleg volt, s János úgy eltikkadt a szomjúságtól, hogy a nyelvét is kivetette. Gondolja magában: itt a tehen, megfeji s vége a szomjúságnak. Megköti a tehenet egy fához s merthogy sajtár nem volt vele (már honnét is lett volna), vette a sapkáját, a tehen tőgye alá tartotta s elkezdte fejni. Fejte, fejte, de biz' egy csepp nem sok, annyi tej sem cseppent. S mert mindenképpen tejet akart, erősen szorongatta, rángatta a tehen tőgyét, ez meg megunt a tréfát s úgy fejbe rugta Jánost, hogy hanyatt esett, elterült, még el is ájult a boldogtalan.

Mikor nagy későre fölébredt, azt sem tudta, hol van: égen-e, vagy a földön. Szerencsére, arra jött egy mészáros, ki egy malacot tolt a talicskáján. Megáll s kérdi Jánost:

- Mi baj, ecsém?

Mondja János, hogy mi történt vele. A mészáros odanyújtja neki a kulacsát, kínálja, hogy igyék, majd magához tér. Aztán nézi a tehenet, megcsóválja a fejét s mondja:

- Ezt ugyan fejheted, ecsém, egy csepp tej sincs ebben. Vén állat ez, nem is lesz ennek már teje soha ezen a világon.

De bezzeg elszomorodott János!

- Hát ezt ugyan ki gondolta volna, kesergett magában. Már most mit csináljak? Megüttessem? Ki eszi meg a húsát ennek a vén dögnek?

- Tudod, mit, mondotta a mészáros, segíték én a te bajodon. Neked adom ezt a malacot, te meg add nekem a tehenet, majd kivágom én a húsát s valahogy csak eladom a többi hús között.

- Ó, az Isten áldja meg kendet, - hálálkodott János.

A malacot levették a talicskáról, kötelet kötöttek a hátulsó lábára s János elindult vele.

Alig bírt magával, majd kibújt a bőrből, hogy lám, milyen szerencsés ő, most is milyen jó vásárt csinált! Hát csak mentek, mendegéltek. Egyszer csak hozzá szegődik egy suhanc, a ki egy szép fehér lúdat vitt a hóna alatt. Beszédbe elegyednek, János elmondja az ő nagy szerencsését, a suhanc is, hogy keresztelőre viszi a lúdat.

- Emeld csak, milyen nehéz, mondta a suhanc. De nem csuda, nyolc hétig tömtük. Na, aki ebből eszik, tudom megtörli a száját utána.

János kezébe vette a lúdat, megemelte.

- Igazán jó nehéz, mondta, de az én malacom se kutya!

Eközben a suhanc aggoskodva nézett körül, csóválta a fejét s hümmögött. Egyszer aztán megszólal:

- Hallod-e, barátom, ezzel a malaccal majd meggyülik a bajod.

- Mért gyűlne meg, te?

- Azért, mert éppen most hallottam a faluban, ahol keresztül jöttem, hogy a bírótól elloptak egy malacot. Keresik is az emberek mindenfelé. Hátha ez éppen a lopott malac? Bizony mondom, tömlöcbe kerülsz.

De bezzeg megijedett János. Elkezdett könyörögni a suhancnak, hogy cseréljen vele. Jó szívvel neki adja a malacot a lúderért, csak bajba ne kerüljön.

-212-

-213-

-214-

A suhanc egy darabig kérette magát, aztán – isten neki – oda adta Jánosnak a lúdat, ő meg a malaccal gyorsan félrekapott egy mellékútra s nagy gyorsan eltűnt vele. Ment János is az útján s hánya-vetette magában a cserét.

– Ha jól meggondolom, mondotta magában, jó cserét csináltam. Egy az, hogy ennek a kövér lúdnak sok zsírja van; más az, hogy van tolla is, abból vánkost töltünk, – hej, de megőrül az édes anyám!

Hát csak ment, mendegélt János s mikor az utolsó falúhoz ért, meglát ott egy öreg köszörűst, a ki szorgalmasan köszörült, s közben folyton énekelt:

Forog, forog a kerék,
Van zsebemben pénz elég.
Csak kést s ollót köszörülök,
S a zsebemben sok pénz csörög!

Megáll János, köszön a köszörűsnek s mondja:

– Hej, de jó dolga lehet kigyelmednek, hogy olyan virágos kedve van!

– Meghiszem azt, felelt a köszörűs. Nincs jobb dolga embernek a földön, mint a köszörűsnek. Csak köszörül, csak köszörül s zsebe soha ki nem ürül, mindig tele van pénzzel.

– Ugyan bizony?

– Ugy van, bizony. Hát ezt a szép lúdat hol vetted?

– Nem vettem, cseréltem egy malacért.

– Malacért? Ugyan bizony?

– Úgy van, bizony.

– S hát a malacot hol szerezted?

– Kaptam egy tehénért.

– Ugyan bizony?

– Úgy van, bizony.

– Hát a tehenet?

– Azt egy lóért kaptam.

– Ugyan bizony?

– Úgy van, bizony.

– S hát a lovat?

– Azt egy akkora darab aranyért kaptam, mint a fejem.

– Ugyan bizony?

– Úgy van, bizony. Akár meg is esküszöm.

– No, hallod-e, mondotta a köszörűs, sok szerencsés embert láttam, de hozzád hasonlatost még nem, pedig megöregedtem, kenyerem javát megettem.

A szerencsés János.

– Meghiszem azt!

– Látod-e, kár, hogy nem vagy köszörűs. Neked lenne még csak sok pénzed.

– Az ám, mondta János, de ha nincs köszörűm.

- Tudod, mit, adok én neked egy köszörűkövet. Azzal kezdhetsz valamit. Te meg add nekem a lúdat.

-217-

- Jó szívvel, öreg, - rikkantott János nagy örömmel.

Ott mindjárt kezet csaptak, a köszörüs adott neki egy vásott, csorba köszörűkövet, s ráadásul felvett a földről egy nagy követ, azt is neki adta:

- Nesze, fiam, vigyed, ezzel egyenesre verheted az elgörbült szegeket - használd egészséggel.

Na, volt öröm.

- Igazán burokban születtem, mondta magában János, amint mendegélt. De egyszerre csak ellankadt, mind nehezebb, nehezebb lett a kő, éhes volt, nem volt mit egyék; szomjas volt, nem volt mit igyék, - hej, hej, bizony nem bánta volna, ha megszabadul a kövektől. Áldott szerencsére, egy kúthoz ért, ott a köveket ledobta s neki hajolt a kútnak, hogy igyék belőle. Ahogy neki hajolt, hogy, hogy nem, elég az, hogy mind a két kő belecobbant a kútba.

- Hopp! de jó! Ó, de jó! - ugrott fel János örömeiben. - Nem kell haza cipelnem, ó, de jó! Na, ilyen szerencsés ember sem volt még a világon, mint én!

Meg sem állott hazáig, futva-futott haza az éd's anyjához.

Holnap legyen János a ti vendégetek.

-218-

Az okos leány.

Volt egyszer egy szegény ember s annak egyetlen leánya. Ennek a szegény embernek a házikóján kívül nem volt semmije az ég világán, még csak egy darab földecskeje sem. Azt mondja egyszer a leány:

- Édes apám, menjen el a királyhoz s kérjen tőle bár egy darabocska földet. Hallottam, hogy jó szíve van a királynak, ad az bizonyosan, mért ne adna?

A szegény ember el is ment a királyhoz, előadta kérését s a király adott is neki egy darabocska földet, de még pénzt is, hogy ökröt, meg ekét vegyen, mert mit ér a föld, ha nincs a mivel megszántsa.

Hát mikor volt ökör is, eke is, kimennek a földre, hogy megszántsák, de még kettőt sem fordulnak, az ekevas csak kifordít a földből egy arany mozsarat. Nézik erről, nézik arról, vajjon csakugyan arany-e. A bizony arany volt, akármerről nézték.

-219-

- Na, mondja a szegény ember, ezt a mozsarat elviszem a királynak. Ő földet adott nekünk, illő, hogy mi is ezt neki adjuk.

Mondja a leány:

- Jobb lesz, ha itthon marad kigyelmed s hallgatunk a mozsárral.

- Mért hallgassunk? Nem loptuk!

- Hiszen nem loptuk, az igaz, de a mozsárnak nincs meg az ütője s meglássa kigyelmed, hogy még emiatt bajba kerül!

De már ezt nem hitte a szegény ember, hiába beszélt a leánya, elvitte a mozsarat a királyhoz. Bezzeg hogy a király mindjárt kérdezte:

- Hát aztán egyebet semmit sem találtál?

- Nem én, felséges királyom, semmit.

- Az lehetetlen, mondta a király. Amellett a mozsár mellett ütőnek is kellett lenni.

Hiába fogadkozott, esküdözött a szegény ember, a király nem hitt a szavának, tömlöcbe záratta s azt mondta, hogy onnét ki sem eresztik, míg a mozsár is elé nem kerül.

Telt, múlt az idő, nap-nap után, a szegény ember csak kesergett, sóhajtozott a tömlöcben s mind azt sóhajtozta:

- Istenem, Istenem, mért is nem hallgattam a leányom szavára!

Hallották ezt az inasok, akik kenyeret s vizet vittek a szegény embernek, jelentik a királynak, hogy mit hallottak.

- Mindjárt hozzátok elém! parancsolta a király.

-220-

Viszik a szegény embert a király elé, az meg kérdi:

- Mért sóhajtod folyton, hogy bárcsak a leányodra hallgattál volna? Mit mondott a leányod?

- Azt, felséges királyom, hogy ne hozzam el a mozsarat, mert akkor az ütőt is elő kell teremnem.

- No, ez okos egy leány lehet. Eredj haza s küldd ide, hadd beszéljek veled.

Haza megy a szegény ember, küldi a leányát, az megy is a király elé, köszön illendőképpen s még meg is kérdi, hogy s mint szolgál drága egészsége.

- Szolgál, amint szolgál, mondotta a király, de most egyébről akarok veled beszélni. Hallottam, hogy nagyon okos leány vagy, szeretném tudni, hogy igaz-e? Hát hallgass ide. Feladok neked valamit, ha azt végbeviszed, feleségül veszek.

- Csak mondja, felséges királyom, mit akar, végbeviszem én, olyant nem tud mondani.

- No, jó. Eredj s aztán jere hozzám, de úgy, hogy se fel ne légy öltözve, se meztelen ne légy; gyalog se jöjj, kocsin se jöjj, semmiféle állatra fel ne ülj s mégis jöjj; úton se járj, de út mellett se. Ha ezt megteszed, itt a kezem, feleségül veszek.

Elment a leány haza, levetette minden ruháját, tehát nem volt felöltözve; akkor jól belégöngyölődött egy nagy hálóba, tehát nem volt meztelen; vett egy szamarat, a hálót a samárnak a farkához kötötte s az úgy vonszolta maga után, tehát nem jött gyalog, nem jött kocsin, sem semmiféle állaton s mégis jött; a szamarat beléállította egy kerékvágásba, csak abba lépett, tehát nem járt az úton s az út mellett sem. Így érkezett a királyhoz.

-221-

Mondta a király.

- Végbevitted, amit vállaltál, én sem másolom meg a szavamat - s még az nap megtartották a lakodalmat.

Telt, múlt az idő, éltek vígan, boldogan. Egyszer a király kilovagol a palota udvaráról s látja, hogy a kapú előtt egy sereg parasztember áll, ki lóval, ki ökörrrel: fát hoztak a városba, azt árútták. Megáll egy percre s hallja, hogy két paraszt ugyancsak veszekedik, osztozkodik, vikatálódik. Azon veszekedtek, hogy az egyik parasztnak a csikaja lefeküdt a másik paraszt ökre mellé s ez a paraszt magának akarta tartani a csikót. Na, éppen jókor jött ki a király, mindjárt hozzá fordultak, hogy tegyen igazságot. Mit gondolt, mit nem a király, olyan igazságot tett, hogy azé a csikó, kinek a marhája mellett fekszik.

Azzal a király tovább ment, de a lovas paraszt nem hagyta annyiban a dolgot. Hallotta, hogy a királyné paraszt ember leánya volt s jó szívvel van a szegény emberek iránt, fölment hozzá, elkeseregte a baját.

Mondta a királyné:

- Ha megfogadod, hogy el nem árúlsz, adok neked egy jó tanácsot. Holnap jókor reggel, mikor a király kilovagol a rétre a katonákhoz, ülj le az útra egy hálóval, tégy úgy, mintha halásznál.

-222-

Megmondta aztán azt is, hogy mit feleljen, ha a király megkérdezi.

A paraszt ember úgy tett, ahogy a királyné tanácsolta: másnap reggel leült az út szélén, a hálót betartotta az út közepére, emelgette, mintha igazán halásznék. Bezzeg, hogy megállott a király, mikor meglátta ezt a bolond dolgot. Kérdi:

- Hát te mit csinálsz, szegény ember?

- Halászok, felséges királyom.

- Nincs itt víz, hogy fogsz itt halat?

- Hát bizony, ahogy az ökörnek csikaja lehet, úgy az úton is lehet halat fogni, felelt a paraszt ember.

Szeget ütött a királynak a fejébe ez az okos felelet, mindjárt sejtette, hogy erre az ő felesége tanította ki. Vallatni kezdte a parasztot, hogy ki tanította erre az okosságra, de a paraszt folyton csak azt felelte, hogy maga eszítől találta ki.

- Hiszen mindjárt megmondod te az igazat! kiáltott a király szörnyű haraggal. Azon a helyen lekapatta a hús körméről s olyan huszonötöt vágatott rá olvasatlan, hogy a szegény paraszt az eget is bőgőnek nézte. Végre is bevallotta, hogy a királyné tanította ki.

Megy vissza a király, szörnyen rátámad a feleségére, hogy hát ez mi dolog? Az ő háta megett hogy mer szövetkezni mással? Hogy meri őt kicsúfolni?

- Na, mondotta, mehetsz, a honnét jöttél, haza az apádhoz, itt nincs helyed többé!

-223-

Sírt, rítt a királyné s mert sírás-rívás nem használt, arra kérte a királyt, hogy bár csak egyszer még együtt ebédeljenek s aztán vihesse magával, a mi neki legkedvesebb. Na, ebbe beléegyezett a király. A királynénak sem kellett egyéb, álomitalt töltött a király poharába, az egy húzásra ki is itta, el is aludt mindjárt. Akkor a királyné befogatott hat lovat egy aranyos hintóba, a királyt kivitette a hintóba, ott lefektette, úgy vitte haza, az apja házához, ott meg puha ágyat vetett neki, beléfektette s várta, mikor ébred fel. Estefelé felébred a király, körülnéz, ámül, bámül,

csudálkozik, s kérdi:

- Ugyan bizony, hol vagyok?

- Te bizony itt, lelkelem uram, az apám házában, mondotta a királyné.

- Hogy mertél ide hozni? förmedt rá a király.

- Hát nem engedted meg, hogy magammal hozzam, ami nekem a legkedvesebb? Te vagy nekem a legkedvesebb, hát elhoztalak téged.

Tetszett a királynak ez a beszéd, hogy még a könye is kicsordult belé. Azt mondta:

- No, de most már ásó, kapa s a nagy harang választ csak el egymástól, lelkelem feleségem!

Egyszeribe eléállott a hat lovas hintó, beleültek, hazamentek s máig is élnek, ha meg nem haltak.

-224-

Mindentudó doktor.

Volt egyszer egy szegény ember, *Rák* volt az ő neve. Ez a szegény ember egyszer bevitt a városba egy szekér fát, azt eladta egy doktornak. A doktor éppen asztalnál ült, mikor a fa árát kifizette s a szegény ember majd felfalta szemével a sok finom ételt, italt, mi az asztalon volt. Gondolta magában: hej, de jó dolga van a doktoroknak! Ha én is doktor lehetnék, bezzeg nekem is úri dolgom lenne, enném, innám egész nap, nem volna nálam boldogabb!

Mit gondolt, mit nem, elég az, hogy kérdi a doktortól:

- Ugyan bizony, nem lehetne-e belőlem doktor?

- Hogyne lehetne, felelt a doktor. Nincs annál könnyebb. Először is vegyen egy ábécés könyvet, azt; tudja kend, a melyikbe elől egy kakas van pingálva; adja el kend az ökrét, szekerét s vegyen rajta doktori ruhát s mindent, ami a doktorsághoz kell. Különösen pápaszemet el ne felejtessen venni kend. Akkor mutat még csak igazi doktort. Aztán csináltasson egy nagy táblát, arra írassa rá: Itt lakik a mindentudó doktor s ezt a táblát szegezze ki a kapujára.

-225-

Hazamegy a paraszt s utolsó betűig úgy tesz, mint a doktor tanácsolta. Bezzeg hogy híre ment a mindentudó doktornak hetedhét ország ellen, még azon is egy sánta arasszal túl. Hírét vitték mindenfelé, hogy tud Rák uram mindent, olyan titok nincs a világon, hogy ő ki ne találja. Nincs bizony.

Történik egyszer, hogy egy nagy úrnak ellopták a pénzét. Mikor már semmiképen sem találták, valaki elmondja a nagy úrnak, hogy van itt meg itt egy mindentudó doktor, úgy hívják, hogy Rák, ezt hozassa magához, majd megmondja, hogy hol a pénz. Nosza, kétszer sem mondatja ezt a nagy úr, befogat, mindentudó doktorhoz hajtat, bemeget hozzá, kérdi, igaz-e, amit róla beszélnek.

- Mind egy szóig igaz, mondotta Rák uram.

Egyszeribe megegyeznek s Rák uramat elviszik a nagy úr kastélyába, vele a feleségét is, ott mindjárt beültetik őket a legszebb szobába, asztalt terítnek, Rák uram s a felesége melléje telepednek. Ahogy leültek, jön az első inas egy tál étellel s Rák uram meglöki a feleségét.

- Itt az első.

Az inas majd kiejtette kezéből a tálát, úgy megijedt. Azt hitte, a mindentudó doktor azt akarta mondani: itt az első tolvaj.

Bezzeg ő volt a tolvaj, no meg a többi inas.

Kimegy az inas s mondja a többinek: - Végünk van! A doktor mindent tud. Amint beléptem, azt mondta a feleségének: ez az első!

-226-

A másik inas nem is akart bemenni, de mégis csak be kellett mennie. Ahogy belépett a tállal, Rák uram meglökte a feleségét:

- Ez a második!

Isten csudája, hogy az inas el nem ejtette a tálát, úgy megijedt.

- Végünk van, mondotta odaki, ez az ember csakugyan mindent tud. Mikor én beléptem, azt mondta: ez a második.

Éppen így járt a harmadik is.

A negyedik inasnak egy lefödött tálát kellett bevinni; bement az úr is, mert próbára akarta

tenni, hadd lám, tudja-e a doktor, hogy mi van a tálban. Hej, izzadt szegény doktor, vakarta fejét s nagykínjában elsóhajtotta magát: no, szegény Rák!

- Úgy van, mondotta az úr nagy örömmel, - csakugyan rák van benne. Na most már hiszem, hogy azt is tudja, hol a pénz.

Azzal az úr kiment, de jöttek mindjárt az inasok, kihívták a doktort, közrefogták, s bevallották, hogy ők négyen lopták el a pénzt; részt adnak neki belőle, csak ne árúlja el őket. Meg is mutatták neki, hogy hová rejtették el a pénzt.

Azzal bement Rák uram a szobájába. Ott volt megint az úr s kérdezte: nos, mi ujság, doktor úr?

Rák uram leült az asztal mellé, elévette az ábécés könyvét, a homlokára feltolta a pápaszemet s mondta:

- Mindjárt megnézem ebben a könyvben.

Közben - hogy szavamat ne felejtsem - az ötödik inas elbújt a kemencében, hallani akarta, hogy vajjon csakugyan tud-e mindent a doktor. Rák uram elkezdte forgatni a könyvet előre, hátra, kereste a kakas képet. Jó sokáig nem találta a kakast s mérgesen ráütött a könyvre.

- Pedig itt vagy benne, elé kell kerülnöd.

Az ötödik inas azt hitte, hogy róla van szó, kiugrott a kemencéből szörnyű ijedten s elkiáltotta magát: Csakugyan mindent tud!

Erre Rák uram becsapta a könyvet, elvezette az urat oda, a hová az inasok a pénzt rejtették, az úr is jól megfizette, az inasok is jól megfizették, alig birták el, annyi pénzt kapott.

Igy volt, vége volt, mese volt. Aki nem hiszi, járjon utána.

A félkegyelmű asszony.

Volt egyszer egy ember, János volt a neve; ennek felesége, Kati volt a neve. Mondja egyszer János:

- Hallod-e, Kati, megyek szántani, aztán estére legyen jó vacsora: kolbász s bor melléje. Értetted-e?

- Csak menjen kend, mondotta Kati, olyan vacsorával várom, hogy a király is megtörölné utána a száját.

Elment János, Kati meg otthon maradt. Egész nap ügyelgett előre, hátra, aztán este felé neki készülődött a vacsorának. Egy nagy darab kolbászt belehajított a lábosba, s hogy elkezdett sisteregni, sustorogni, eszébe jut, hogy bor is kell ám. Uccú, ott hagyta a kolbászt a tűzhelyen, leszaladt a pincébe, csapra ütötte a hordót, az üveget alája tette. Csorgott a bor, már szinte tele is volt az üveg, az ám, de eszébe jut, hátha míg a bort ereszti, a kutya elviszi a kolbászt. Hopp! ott hagyja az üveget, szalad fel a konyhába s hát csakugyan jól sejtette: a kutya éppen szaladt a kolbászszal. Nosza, utána! Szaladt árkon-bokron át, kergette a kutyát, a falún keresztül, a mezőre ki, még az erdőbe is ki, de szaladhatott, bezzeg nem érte utól. Úgy elfáradt, hogy a nyelve is kilógott, mit volt, mit nem tenni, megfordult, nagy lassan hazatámolygott. Útközben jut eszébe, hogy, jaj Istenem, eddig a bor mind elfolyt, mert a csapot nem zárta el. Haza ér, lemegy a pincébe s hát a pince földjén csakúgy folyt a bor: bokáig járt benne! Egy csepp nem sok, annyi sem maradt a hordóban.

- Jaj, Istenem, Istenem, mit csináljak? Mit mond az uram, ha ezt meglátja!? - kesergett, búcsálódott Kati.

Gondol ide, gondol oda, - hopp! megvan. Volt a pincében egy zsák búzaliszt, azzal szépen behintette a pince földjét.

- No lám, mondotta magában, de szép fehér, de szép tiszta most a pince földje! Tudom, megörül János, ha ezt látja!

Jön haza este felé János s kérdi:

- No, Kati, mi ujság?

- Ó, lelkem uram, renyekedett Kati, kolbászt akartam sütni kiednek, de míg borért jártam, az alatt a kutya elvitte. Utána szaladtam, de az alatt meg a bor mind egy cseppig elfolyt. De ne búsuljon kelmed, mert a pince földjét a búzaliszttal behintettem s most olyan szép, olyan tiszta a

pince, akárcsak egy kápolna!

- Kati, Kati, csóválta János a fejét, mikor jó meg az eszed? A kolbászt elviszi a kutya, a bort elfolyatod s az utolsó zsák lisztünkkel behinted a pince földjét. Ó, Kati, Kati!

-230-

- Ó, lelkem uram, hát mért nem mondta elébb, hogy mit kell tennem! - sápítozott a félkegyelmű asszony.

Gondolja magában János: ha az asszony ilyen félkegyelmű, mégis csak vigyázni kell, mert különben minden elpusztúl a háznál. Volt neki egy summácska pénze, azt aranyra váltatta s mondta Katinak:

- Né Kati, látod-e. Ezek sárga krajczárok. Beleteszem egy fazékba, kiviszem az istállóba, ott a hídlás alá elásom, de nehogy hozzá merj nyúlni, mert bizony mondom, megkeserülöd.

- Hát én hogy nyúlnék hozzá! - fogadkozott Kati. - Mit gondol kelmed rólam?

Na, jó, János elásta az aranyait. Telt, múlt az idő, elment János hazúlról s a míg odajárt, beállít két ember Katihoz: fazekat, csuprot, tányért s mit árultak s kérdezték, hogy vesz-e?

- Vennék jó szívvel, - mondotta Kati, - de nincs pénzem. Hanem ha sárga krajcárt elfogadnak, akkor veszek.

- Sárga krajczár? Hadd lássuk!

- Menjenek az istállóba, ott van a hídlás alatt egy fazékban, nekem nem szabad oda mennem.

Hiszen egyéb sem kellett a huncfutoknak, mentek az istállóba, kiásták a fazekat s a tiszta színaranyat zsebrevágták, azzal elillantak, a sok fazekat, meg csuprot ott hagyták. Csak mikor a sok fazék ott maradt, akkor kezdett gondolkozni Kati, hogy hát mit is csinál velők, mert a konyhán volt elég. Mit gondolt, mit nem, valamennyi fazéknak kiütötte a fenekét s sorba felakasztotta a kerítésre, a lécekre s erősen tetszett neki, hogy a kerítést mennyire megszabja, szépíti az a sok fazék, meg csupor.

-231-

Haza jön János, látja a fazekakat, kérdi Katit:

- Mit csináltál, Kati?

- Én bizony, lelkem uram, fazekat vettem a sárga krajcárokért, de én nem mentem ám az istállóba, a fazekasok vették ki a hídlás alól s el is vitték.

- Ó, Kati, Kati, mit tettél! Hiszen az színarany volt mind. Ez volt az egész vagyonunk. No, ezt mégsem kellett volna tenned!

- Hát én azt nem tudtam, - mentegetődzött Kati - mért nem mondta kelmed?

No, búsultak, tűnődtek, most már mit csináljanak. Azt mondja Kati:

- Menjünk a tolvajok után. Hátha még utolérjük s megkapjuk az aranyunkat!

- Igazad van, - mondta János - gyerünk a tolvajok után. Tarisznyájl fel kenyeret, vaját, sajtot, hogy legyen mit együnk az úton.

Kati egy nagy tarisznyát tele rakott kenyérral, vajjal, sajttal, aztán elindultak. Elöl ment János, Kati utána, hátán a tarisznya. Világ sűrű kincseért sem ment volna Kati elől, mert azt gondolta: ha megfordulnak, akkor ő lesz elől s azzal is kevesebbet kell mennie. Hej, de okos asszony volt Kati!

-232-

Na, mennek, mendegélnek, egy nagy hegy alá érkeznek, annak neki vágnak, elől János, hátul Kati. Egyszer csak megáll Kati, nézi, nézi a kerékvágást jobbról, balról s elkezd magában tűnődni, sóhajtozni: - Istenem, Istenem, né hogy kettévágódott a föld s hogy össze-vissza van nyomkodva, - na, ez sem gyógyúl meg világeletemben! Megsajnálta a földet s hogy ezentúl ne fájjon neki olyan erősen a keréknyomása, vajjal kikente a kerékvágás mind a két oldalát. Amint a kerékvágást kenegette, a tarisznyából kiesett egy sajt s hopp! gurult le a lejtőn, meg sem állott a hegy aljáig.

Mondja Kati:

- Na, én már egyszer megtettem ezt az utat, többet nem teszem meg, hadd menjen utána egy másik sajt s az hozza vissza!

Kivett egy sajtot a tarisznyából, utána gurította az elsőnek. De bizony a sajtok nem jöttek vissza s Kati utánuk lódított még egyet, hátha hárman, társaságban, szivesebben jönek vissza. Hiszen várhatta, nem jöttek azok vissza.

- Ej, ej, - tűnődött Kati - hát ezeket mi lelte? Talán bizony a harmadik sajt elvesztette az utat s nem talált rájok? Na, utánuk küldöm a negyediket is.

Utána küldötte a negyediket, aztán az ötödiket, a hatodikat - ennél több nem volt. Várta, várta sokáig s merthogy nem jöttek vissza, ő bizony tovább eredt: nem bolond, hogy utánuk szaladjon!

Eközben János leült egy fa tövében, várta Katit, hogy jöjjön a tarisznyával, mert éhes volt erősen. Jön Kati nagy szuszogva, lihegve, leül ő is János mellé.

-233-

- No, Kati, vedd elé a vaját s a sajtot, falatozzunk.

Vette volna, ha lett volna, de nem volt egyéb száraz kenyérenél.

- Hát a vaj s a sajt hová lett? - kérde János.

- Ó, lelkem uram, a vajjal megkentem a kerékvágás mindkét oldalát, hátha akkor a kerék nem sérti olyan erősen. Egy sajt legurult a lejtőn, a többit utána küldöttem, mindjárt jönnek, lelkem Jánosom.

- Ó, Kati, ezt nem kellett volna tenned!

- Hát mért nem mondotta kigyelmed?

Ha nincs vaj, ha nincs sajt, jó a száraz kenyér is, neki láttak hát a száraz kenyérnek. Amint esznek, eddegélnek, mondja János:

- Ugyan bizony bezártad az ajtót, mikor eljöttünk?

- Nem biz' én, mert kelmed nem mondta.

- No, akkor csak szaladj haza, zárd be az ajtót, s hozz magaddal valami ennivalót.

Haza megy Kati s gondolja magában: - Az én uram bizonyosan nem szereti a sajtot, meg a vaját, majd viszek neki egy tarisznya kökényt s egy korsó ecetet. Az lesz csak a jó.

Tele rakta a tarisznyát kökénnyel, megtöltött egy korsót ecettel, aztán az ajtót kiemelte a sarkából s a vállára vette. Gondolta, ha magával viszi az ajtót, akkor azt senki ki nem nyithatja s be nem mehet a házba. Azzal elindult az ura után, de lassan ment, hogyne ment volna lassan, mikor alig bírta az ajtót.

-234-

- No, sebjaj, - gondolta magában - legalább kipihenheti magát az én lelkem Jánosom.

Hát csak ment, mendegélt, nagy szuszogással kiér a hegy tetejére s mondja roppant örvendezéssel Jánosnak:

- No, lelkem uram, itt az ajtó, elhoztam, most már maga is megőrizheti a házat.

- Ó, Kati, Kati, de okos asszony vagy te! - kiáltott fel János. - Most már csak az nem megy be a házba, a ki nem akar. Hát jó, ha már elhoztad, csak hozd tovább is, vissza nem megyünk.

- Én igen, jó szívvvel, - mondotta Kati - csak a tarisznyát, meg a korsót vigye kend, mert az nekem nagyon nehéz!

Elindultak, mentek, mendegéltek, aztán erdőbe értek, ott keresték a tolvajokat, de nem találták. Eközben beesteledett, fáradtak voltak, álmosak is voltak, néztek erre, néztek arra, hogy hol tölthessék az éjszakát. Ők bizony felmásztak egy fenyőfára s ott szépen elhelyezkedtek. Alig helyezkednek el, jön egy sereg zsvány s éppen az alá a fa alá ülnek le, ahol János, meg Kati üldögélt, ott nagy tüzet raknak s azzal elészedik a mit tél-túl raboltak, hogy megosztozkodjanak rajta. Gondolja magában János: - Hiszen éppen jó helyre jöttetek, majd elbánok én veletek! Szép lassan leereszkedett a fa másik oldalán, a zsebjeit teleszedte kővel: majd azzal agyonveri a zsványokat. Hát csakugyan egymásután dobálta le a köveket, de egyik sem talált. Megszólal egy zsvány:

-235-

- Ugy tetszik nekem, hogy nemsokára virrad, mert a szél hajigálja le a fenyő-almákat.

Ezalatt Kati folyton a vállán tartotta az ajtót, a nyakában a tarisznyát, a kezében a korsót s azt mondja Jánosnak:

- Hallod, lelkem uram, én nem tudom tovább tartani a kökényt, ledobálom.

- Ne, lelkem Katim, ne, mert még észre vesznek a zsványok.

- Le kell dobnom, lelkem uram, nem bírom tartani tovább.

- Ördög vigye a dolgotat, hát csak dobjad.

Abban a szempillantásban elkezdett potyogni a kökény az ágak közt. Mondja egy zsvány:

- Úgy látszik, ez a fa tele van madárral, mert erősen potyogtatnak ránk.

Egy kevés idő múlva, merthogy erősen nyomta a vállát az ajtó, mondja Kati:

- Jaj, lelkem uram, ki kell öntenem az ecetet is, nem bírom tovább.

- Ne öntsd ki, Kati, mert észre vesznek a zsványok.

- De én nem tudom tovább tartani!

- Ördög vigye a dolgotat, hát öntsd ki!

Azzal kiöntötte az ecetet s az mind egy cseppig a zsványokra csepegett.

-236-

- Esik a harmat, - szólalt meg egyik zsvány.

Egy kis idő múlva megint megszólal Kati:

- Az ajtó nyomná úgy a vállamat? Az lehetetlen! A biz'a mégis az lehet. Lelkem uram, ledobom az ajtót is.

- Ne dobd le, Kati, mert akkor csakugyan észrevesznek a zsványok!

- Már én dobom, mert tovább nem birom.

- Hát dobjad, gyilkos teremtette, bánom is én!

Még ki sem mondta jóformán, már Kati eleresztette az ajtót, az meg szörnyű zuhanással, csörtetéssel lesuppan a zsványokra. Hej, lett erre rettentő ijedelem!

- Az ördög, az ördög! - kiabáltak a zsványok s szaladtak, mintha a szemüket vették volna.

Mikor aztán hírük, nyomuk sem maradt, János is, Kati is leszálltak a fáról, a tenger kincset, mit a fa alatt találtak, felszedték, haza vitték s attól kezdve úgy élt a két félkegyelmű, mint a hal a vízben.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

-237-

A szegény és a gazdag ember.

Valaha régen, mikor még Krisztus a földön járt, történt, hogy egy este nagyon fáradtan ért Krisztus urunk egy faluba. Mindjárt a falu végén két ház volt szembe egymással, szép magas kőház az egyik, alacsony kis faház a másik. Gondolta Krisztus urunk, hogy bemegy a szép házba, ott bizonyosan gazdag ember lakik, az könnyebben adhat szállást. Oda megy, kopogtat az ajtón, a gazdag ember kinyitja az ablakot s kiszól: Ki az, mit keres itt?

- Szegény vándor vagyok, felelt Jézus Krisztus - szállást keresek az éjszakára.

Jól megnézte tetőtől-talpig a gazdag ember Jézus Krisztust s merthogy látta, hogy csakugyan szegény ember (kopott, avatag köpenyeg volt rajta) azt mondta nagy nyersen:

- Hiszen egyéb sem kellene, hogy minden jöttmentnek szállást adjak, elmehetnék koldulni. Keress másutt szállást.

-238-

A szegény és a gazdag ember.

Azzal becsapta az ablakot. Krisztus urunk egy pillanatig ott állott egy helyben, aztán ment a szegény ember házához s kopogtatott az ajtón. Abban a szempillantásban kinyilt az ajtó, a szegény ember betessékelte a vándort s szives szeretettel marasztotta éjjeli szállásra. Jó szívvvel fogadta az asszony is s még ugyan kérte az engedelmet, hogy ők bizony szegény emberek, gazdag vacsorával nem traktálhatják meg, de a mit Isten adott, szivesen megosztják vele. Mindjárt feltett egy fazék burgonyát a tűzhelyre s míg a burgonya főtt, az alatt megfejté egyetlen kecskáját. Mikor aztán megfőtt a burgonya, az asszony asztalt terített, hárman melléje telepedtek s Jézus Krisztusnak ugyancsak ízlett a sovány vacsora, mert látta, hogy jó szívvvel adják s hogy ezeknek az embereknek csakúgy ragyog az arcán a megelégedés.

-239-

Vacsora után félreszólítja az asszony az urát s mondja neki:

- Hallá-e, ma szalmát teríték a földre, azon hálunk, az ágyat pedig átengedjük a vándornak. Látszik rajta, hogy nagyon fáradt, törődött szegény, hadd pihenje ki magát.

- Helyes, helyes, mondta a szegény ember s mindjárt fel is ajánlotta a vendégnek az ágyat. Jézus Krisztus huzódzott, hogy így meg úgy, csak feküdjenek ők az ágyba, mert ők már öregek, de hiába, mégis csak neki kellett az ágyba feküdni, a háziak pedig a szalmán töltötték az éjjelt.

Jókor reggel felkeltek s az asszony reggelit főzött a vendégnek, köménymag levest - egyéb

bizony nem tellett, de Krisztus urunknak ez igazán jól esett, mert látta, hogy jó szívvel adják. Reggeli után útra készülődött Krisztus urunk, megköszönte a szállást, a szíves vendéglátást, de mikor éppen indulóban volt, azt mondja a szegény embereknek:

- Ti olyan jó szívvel láttatok el engem, hogy azt én soha el nem felejttem. Kívánjatok tőlem háromféle dolgot s én azt teljesítem.

Mondta az ember:

- Mit kívánhatnék egyebet az örök üdvösségnél? Na meg azt, hogy mind a ketten egészségesek legyünk s meglegyen a mi mindennapi kenyérünk. Nem is tudnám, hogy mit kívánjak harmadikúl.

-240-

Mondta Jézus Krisztus:

- Kívándd, hogy e helyett a régi ház helyett új házad legyen.

Felelt a szegény ember:

- Ha kigyelmednek módjában van az, bizony szívesen venném.

Még jó formán körül sem nézhetek, már ott állott a régi helyett az új ház, szép magas kőház s azzal Krisztus urunk Istennek ajánlotta őket, ment tovább az ő vándorútján.

Eközben fölkelt a gazdag ember is, kinézett az ablakon s im látja, hogy az ő házával szemben egy új kőház van, szebb az övéénél. Ámult, bámult a gazdag ember, nem mert hinni a szemének, szólítja a feleségét:

- Nézz csak ide, mi történt. Tegnap még egy rozoga kis házikó állott itt, most meg egy szép, piros, cserepes kőház. Szaladj át s tudakold meg, hogy s mint esett ez a dolog.

Átszalad az asszony, kérdi a szegény embert - hát itt mi történt? Az meg elbeszélte:

- Itt bizony az történt, szomszéd asszony, hogy tegnap este itt járt egy vándor ember, annak szállást adtunk s reggel, mikor bucsúzott, azt mondta: kívánjunk három dolgot s ő mind a hármát teljesíti.

- S ugyan bizony mit kért kigyelmed?

- Az örök üdvösséget; egészséget a mindennapi kenyér mellett s végezetül egy új házat.

-241-

Szalad vissza az asszony, mondja az urának, hogy mit hallott.

- Hej, ha én azt tudtam volna! Ejnye, ejnye, szeretném fejbe ütni magamat. Hogy is tudtam olyan okatlan lenni. Ez a vándor nálam is járt s én bolond fejjel elutasítottam.

- Hamar, üljön lóra, biztatta az asszony, vágtsasson utána, hívja vissza, megtraktáljuk s majd kelmednek is teljesíti három kívánságát.

Nosza, kétszer sem mondatta ezt a gazdag ember lóra pattant, csakhamar utólérte Krisztus urunkat, mézes-mázos szavakkal hívta, mentegetődzött, hogy így meg úgy, ő tegnap este is szívesen látta volna, de nem találta az ajtó kulcsát, azalatt meg ő kigyelme elment. De ha még egyszer lesz erre útja, csak térjen be hozzá bátran, jó szívvel látja.

- Jól van mondta Krisztus urunk, ha még egyszer erre járok, betérek kigyelmedhez.

De a gazdag ember addig is szerette volna megtudni, hogy vajjon az ő kívánságát teljesítené-e a vándor. Meg is kérdezte, hogy kívánhat-e ő is három dolgot, mint ahogy a szomszédja.

- Kívánni kívánhat, felelt Krisztus, de jobb lesz, ha nem kíván.

De, gondolta magában a gazdag ember, ő mégis csak kieszél valami jót, hármát, olyat, ami még gazdagabbá teszi.

- Hát csak menjen haza kigyelmed, mondotta Krisztus urunk s három kívánsága teljesülni fog.

Hej, örült a gazdag ember, nagy vígan ügetett hazafelé s mindazon gondolkozott, hogy ugyan mit is kívánjon. Amint ezen gondolkozott, tágra eresztette a kantárszárát, a ló meg elkezdett viháncolni, ugrálni, s ezzel folyton zavarta a gondolkozásban. Ráütött a ló nyakára s csendesítette, de a ló csak ugrált, viháncolt, helytelenkedett. Szörnyű dühös lett a gazdag ember s egyszer csak elkiáltotta magát: ó, hogy a nyakad szakadna meg!

-242-

Hiszen csak kívánnia kellett, a ló abban a szempillantásban megbotlott, elesett, a nyaka megszakadt. Úgy elterült a földön, hogy többet meg sem mozdult.

- No, ez megdöglék, morgolódott a gazdag ember. Az első kívánságom teljesedett. Hanem még van két kívánságom, majd jobban vigyázok ezután.

A kantárt kihúzta a ló fejéből, a nyeret leoldotta a hátáról, a maga hátára kötötte s úgy ment gyalogszerrel hazafelé. Eközben a nap mind feljebb, feljebb lángolt, rekkenő forróság lett, a gazdag ember majd elolvadt, alig lihegett, a nyereg erősen nyomta a hátát s még mindig nem tudta, hogy mit kívánjon. Elgondolta magában, hogy bezzeg de jó dolga van most az ő feleségének. Otthon ül a jó hűvös szobában s nem izzad, mint ő. Ez erősen bosszantotta őt, s hogy hogy nem, azt találta mondani:

- Bárcsak a feleségem ülne a nyergen s ne tudna róla leszállani, a helyett, hogy én a hátamon cipeljem.

Alig hogy kimondotta az utolsó szót, a nyereg lerepült a hátáról, eltűnt, mintha a föld nyelte volna el.

- Tyhűh, ilyen, olyan! szedtevetézt a gazdag ember. Ihol, teljesült a második kívánságom is! Most már csakugyan meggondolom, hogy mit kívánjak harmadszor.

Megfutamodott, hogy mihamarabb otthon legyen, beüljön a jó hűvös szobába, ott aztán gondolkozhatik nyugodalmasan. No, hazaér, benyit, s hát mit látnak szemei! A felesége ott ül a nyergen, jajgat, kiabál, erőlködik, ha valahogy letudna szállani, de nem tud!

- Csak maradj ott, mondotta a gazdag ember, mert én a világ minden gazdagságát akarom most kívánni.

- Üssön belé a tüzes mennykő a kend kívánságába, - kiabált az asszony - mit ér nekem a világ minden gazdagsága, ha itt kell ülnöm a nyeregben halálom órájáig! Ha azt kívánta, hogy nyeregbe kerüljek, kívánja most, hogy le is kerüljek innét!

Mit volt mit tenni, akarta, nem akarta, nem kívánhatott egyebet. Abban a pillanatban le is szállott az asszony a nyeregből. Mondta az urának:

- Nagy buta kend. Bezzeg másként csináltam volna én!

Bezzeg, hogy ő ott hagyta volna az urát a nyeregben. De nem is volt ettől fogvást békesség, nyugalom a gazdag ember házában. Annál jobban éltek a szegény emberék: volt egészség, mindennapi kenyér, örök üdvösség, - mi kell még?

A molnárinas és a macska.

Itt sem volt, ott sem volt, de valahol még is volt, volt egyszer egy malom, abban egy molnár, a kinek nem volt sem felesége, sem gyermeke, csak két molnár legény s egy inasocska mellette. Azt mondja egyszer a molnár a legényeknek:

- Halljátok-e, legények, én már megöregedtem, a tűzhely mellett az én helyem. Menjetek el s a melyik a legjobb lovat hozza nekem, annak adom a malmot s egyebet attól nem kívánok, hogy halálom napjáig eltartson engem.

Kaptak a legények ezen az ajánlaton, nosza, felkerekedtek még az nap, nemcsak a nagy legények, de még az inasocska is, pedig ugyancsak csúfolták:

- Hát te, mit akarsz, te? Ülj a góc alá, maradj itthon, soha sem fogsz te lovat szerezni, míg a világ s még két nap.

De beszélhettek, csúfolódhattak, a kicsi inas, a kinek Jancsi volt a neve, velük tartott, botorkált utánok hegyen-völgyön át. Estére egy barlanghoz értek, oda bementek, lefeküdtek, de a két legény csak azt várta, hogy Jancsi elaludjék, kiillantak a barlangból s ott hagyták Jancsit.

A molnárinas és a macska.

Reggel felébred Jancsi, körülnéz, nem lát senkit, elszomorodik erősen: no most mit csináljon. Ő bizony fölkel, kitapogatott a barlangból, elindult egymagában: lesz, ahogy lesz, talán az Isten vele lesz. Amint így mendegélne magában, szembe jön vele egy kis tarka macska s megszólítja:

- Hová, merre, Jancsika?

- Ne is kérdezd, felelt Jancsika, úgy sem tudsz te rajtam segíteni.

- Nem-e? Látod, én tudom, mi a te kívánságod. Egy szép lovat akarsz szerezni. Gyere velem, állj be hozzám szolgálatba s ha hét esztendeig hűséggel szolgálsz, olyan szép lovat adok, hogy nem lesz párja hét pusztá határban.

- Hm, gondolja magában Jancsi, ez bizonyosan valami csuda-macska, hátha igazat beszél.

Nem sokat gondolkozott, a macskához beszegődött s ment vele a macska palotácskájába. Hej, de mennyi macska volt ott, édes jó Istenem! Százával ugráltak, viháncoltak a garádicson fel s alá, bent a szobákban, kint az udvaron, mindenfelé. Annyian voltak, hogy a Jancsika szeme nem győzte belepni. Hát még este, mikor asztalhoz ültek. Muzsikáltak, hogy zengett belé a palota, amikor pedig vége volt a vacsorának, a kis tarka macska Jancsi elé szökkent s hívta:

- Jere, Jancsika, táncolj velem.

- Nem, macskával nem táncolok, mondotta Jancsi, azt még sohasem tettem életemben!

- Akkor fektessétek le, parancsolta a többinek a kis tarka macska.

Mindjárt közrefogták, bevezették a hálószobájába, a csizmáját lehúzták s lefektették. Reggel újra bejöttek, felöltöztették, megmosdatták, a farkincájukkal az arcát megtörülgették.

Egy szó, mint száz, Jancsikának jól volt dolga. Gondolta magában, ha már beszegődött, valamit dolgozni is kéne. Adott neki a kis tarka macska egy ezüst baltát, egy arany kaszát s egy gyémánt gereblyét. A baltával fát vágott, a kaszával füvet kaszált a lovaknak (hej, milyen lovak voltak az istállóban!), a gereblyével összegereblyélte a szénát, - na, nem lehetett rá panasz: hogyha jól tartották, dolgozott is érte.

Mikor aztán letelt a hét esztendő, a kis tarka macska Jancsit beszólította az istállóba: ott állott egymás mellett hét paripa, aranyszőrű mind a hét s mondta neki:

- No, Jancsika, a hét ló közül azt válaszd, a melyik a szemednek s a szivednek leginkább tetszik. Aztán menj haza, három nap múlva utánad viszem a lovadat.

Jancsika kiválasztotta a legszebb paripát, elbúcsúzott a kicsi tarka macskától s gyalogszerrel szépen haza ballagott. Úgy ment haza, ahogy eljött, ugyanabban a gúnyában, mert a kis tarka macska nem adott mást: azt mondta, csak menjen haza rongyosan, piszkosan, úgy lesz az jó. No, hiszen rongyos is volt Jancsika! Hét esztendő alatt úgy leszakadozott róla a gúnya, hogy csupa ringy-rongy lógott le a testéről. Na, bezzeg otthon voltak a legények is: az egyik szerzett egy vak, a másik egy sánta gebét, de mindegy, valamit mégis szereztek. Hej, hogy kacagtak Jancsikán!

- Ugy-e, megmondtuk, hogy maradj vesztég?

Bemegy Jancsika a malomba, köszön a molnárnak, de az alig fogadja, nem is engedte, hogy leüljön, kikergette a házból s azt mondta: ott a libaól, lakjék abban, ő vele nem ül egy asztal mellé ilyen rongyos, piszkos legény.

- Na, jó, gondolta magában Jancsika, lesz ez még másként is s szó nélkül kiment az ólba, ott lefeküdt s aludt reggelig, mint a bunda. Éppen akkor reggel volt három napja, hogy eljött a szolgálatból s hát hogy a nap felkelt, jött egy hat lovas, aranyos hintó, mellette egy lovászlegény a hetedik lóval. Megáll a hintó s im, kiszáll belőle egy szépséges, szép királykisasszony; a kis tarka macska volt ez, a kinél Jancsika hét esztendőt szolgált. Kérdi a molnárt:

- Hol van a kis molnárinas?

Feleli a molnár:

- Kint a libaólban. Nem engedjük be a házba, olyan piszkos, olyan rongyos.

- Hát csak szólítsátok elé, parancsolta a királykisasszony.

Ezalatt a hintóból gyönyörű, szép aranyos, gyémántos gúnyát vettek elé, Jancsikát megmosdatták, megfésülték aranyfésűvel, aztán felöltöztették az aranyos, gyémántos gúnyába: királyfi sem lehetett különb, mint Jancsika. Akkor a királykisasszony látni akarta, hogy lám, milyen lovakat hoztak a molnár legények. Az ám, sánta volt az egyik, vak a másik.

- Vezessétek ide a hetedik paripát, parancsolta a szolgáknak.

- No, még ilyen szép lovat nem láttam világéletemben! kiáltott a molnár.

- Bizony ha nem, hát úgy tudja meg kend, hogy ez a kis molnárinasé.

- Hát akkor övé is a malom, mondotta a molnár.

- Övé bizony az én palotám s nem a kend malma, mondotta a királykisasszony.

Azzal szépen Jancsikával beültek a hintóba s elhajtattak a palotácskába. Mit mondok, palotácska. Akkora nagy palota lett abból, hogy csak ablaka hetvenhét volt, tiszta ezüst, az ajtaja arany, a grádicsa gyémánt. Ott mindjárt nagy lakodalmat csaptak, hét nap s hét éjjel folyton táncoltak.

Holnap legyenek a ti vendégetek.

A madarak királya.

Mese, mese, mesét mondok mostan a madarakról, madaraknak rettentő nagy csatájáról...

Úgy volt az, hogy egyszer a medve meg a farkas együtt sétáltak az erdőben s amint fel s alá jártak, gyönyörű szép madáréneket hallanak.

Megáll a medve ámulva, bámulva, szemét-száját eltátja, úgy hallgatja az éneket. Kérdi aztán a farkast:

- Ugyan bizony, farkas koma, miféle madár, aki olyan szépen énekel?

- Ez a madarak királya, mondotta a farkas. Majd elmegyünk hozzá s tiszteletünket tesszük nála.

- Helyes, hagyta rá a medve, úgy sem láttam még királyi palotát, gyerünk.

- Ohó, nem megy az oly könnyen, mondotta a farkas, meg kell várnunk, míg a királyné hazajő.

Egy perc mulva, kettő mulva, jött a királyné, eleséget hozott a csőrében; jött a király is, annak is tele volt a csőre, aztán beröppentek egy fának az odvába: ott volt a palota, akarom mondani a fészek.

A medve mindjárt föl akart menni, de a farkas visszarántotta:

- Ohó, megállj. Várj, míg mind a ketten elmennek.

Jól van, a medve belényugodott s tovább mentek, de előbb jól megnézték a fa odvét, ahol a fészek volt. De hiába, csak nem volt nyugta a medvének s egy kevés idő múlva megint visszafordultak a fához. Aközben a király s a királyné csakugyan kirepültek a fészekből, a medve hát fölmászott a fára, benézett a lyukba s látta, hogy öt madár fióka van a fészekben.

- Ez királyi palota? - dörmögött a medve. - No ugyan nyomorúságos egy palota, s hát ezek királyi gyermekek? Hisz ezek közönséges paraszt kölykek!

Hej, szörnyű haragra lobbantak a fiókák erre a gyalázkodó beszédre. Magukon kívül kiabálták, csiripolták:

- Nem vagyunk mi paraszt kölykek, igazi királyi sarjadékok vagyunk, úgy tudd meg, dörmögős medve. Megállj csak, ezt a beszédet még megkeserülöd!

Meghökkenett erre a medve, meg a farkas is, vissza kullogtak a barlangjukba nagy nehéz aggodalomban, hogy hát mi lesz most. Eközben hazatért a madarak királya is, meg a királyné is, de majd holtra rémültek, mikor a gyermekek szörnyű csiripolását hallották. Azt mondta az idősebb, s utána a többi:

-251-

- Itt volt a medve s azt mondta, hogy nem vagyunk királyi gyermekek, hanem közönséges parasztkölykök. Valameddig meg nem tudjuk, hogy mi az igaz valóság, sem csőrünket, sem szárnyunkat meg nem mozdítjuk s itt ebben a helyben éhen halunk, de gyalázatban nem élünk.

- Ej, ej, csóvalta fejét a király, hát ez miféle beszéd. Király volt nekem apám, nagyapám, még a hetvenhetedik is. Csak csendesüljete le, majd megmutatom én annak a vén parasztnak, ki s mi vagyok én.

Egy szempillantást sem ült otthon, a kíséretével együtt elröpült a medve barlangjához s bekiáltott:

- Hallod-e te, vén méztolvaj, hogy merted megsérteni az én gyermekeimet? Tudd meg, hogy háborút indítok ellened, s jaj neked s egész nemzetségednek!

De már ennek fele sem volt tréfa. Medve koma felcihelődött s hírül adta a négylábú állatoknak, hogy csak talpra, mert a madarak királya hadat üzent, olyan háború lesz, amilyen még nem volt, mióta a világ - világ. Hiszen csak hadd állottak is talpra, mert a madarak királya egy óra alatt mind összegyűjtötte, ami madár van a világon, nemcsak a madarakat, de még a bogarakat is, a méheket s a legyeket is, mindenféle teremtett állatot, akinek csak szárnya volt.

Mikor összegyülekezett a had, a madarak királya kiküldötte az ökörszemet, hogy lesse ki, tudja ki, az ellenségnek ki lesz a vezére. Elröppent az ökörszem, a medve barlangja mellett egy fán a levél alatt meghúzódott s úgy hallgatódzott. Hát jön a medve nagy mogorván, dirmegve-dörmögve, szólítja a rókát s mondja neki:

-252-

- Hallod-e, róka, te vagy a legravaszabb valamennyi állat közt, neked kell vezetned a hadat.

- Jó, mondta a róka, de aztán mi legyen a jel?

Egyik egyet, másik mást mondott, végre is a róka javallott olyat, ami mindenkinek tetszett. Azt mondotta:

- Nekem szép, hosszú, lombos farkam van, beillik ez zászlónak. Ha a farkamat magasba tartom, ez azt jelenti, hogy: utánam! Ha lekonyúl a farkam, akkor: szaladjatok, a merre láttok.

Az ökörszem azonnal visszarepült s jelentette, hogy mit hallott.

Na, jó, hát csak jere, róka koma, mondotta a madarak királya, majd lekonyúl a te farkad!

Másnap jókor reggel megkezdődik a csata. Indúlnak a négylábú állatok szörnyű ordítással, (a számár is köztük volt) rettentő bögéssel, (az ökör is köztük volt), ég, föld zengett, rengett belé. De indúlnak a madarak is, surrogott, burrogott a levegő a szárnyuk csapásától, csengett, zengett az erdő, - hej, mi lesz itt, Uram Jézus Krisztus! Nosza, a madarak királya egyszeribe kiküld egy pár szarvasbogarat, azok egyenest rácsapnak a rókára, az egyik itt, a másik ott csípi, szúrja a szarvával, megy a róka erre, meg arra, tartja a farkát felfelé, de bizon csak kínnal, bajjal, rohannak utána a többiek, - no hiszen, egyszerre csak lekonyúl a róka farka, uccu neki, vesd el magad, szaladt a négylábú sereg hanyat-homlok, mintha szemét vették volna valamennyinek!

-253-

A király s a királyné egyszeribe hazarepültek s mondták nagy örvendezéssel:

- Na, gyerekek, ne busuljatok, egyetek, igyatok, megnyertük a csatát!

Mondták a gyermekek:

- Addig nem, míg a medve ide nem jó s bocsánatot nem kér tőlünk.

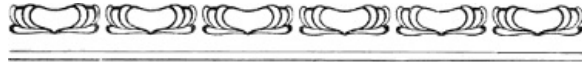
- Igaza van a gyerekeknek, mondotta a király s tüstént repült a medve barlangjához, ott beszólt:

- Hallod-e te, vén méztolvaj, gyere a fészkem elé s kérj bocsánatot a gyermekeimtől, különben szörnyű halálnak halálával halatlak meg.

Tetszett, nem tetszett a medvének, oda kullogott a fészek elé s sírva kért bocsánatot a királyi

gyermekektől. De már most a gyerekek ettek, ittak, vígan voltak, csengett belé az erdő, egész nap úgy daloltak.

Úgy bizony!

-254-

Az okos emberek.

Egyszer volt egy ember s annak felesége. Ez az ember azt mondja a feleségének:

- Hallod-e, asszony, én most elmegyek, három napig haza sem jövök. Ha ezalatt ide jön a bellér s meg akarja venni a teheneinket, kétszáz forinton alól egy krajcárral se add. Értetted?

- Értem, értem, mondotta az asszony, csak menjen Isten hírével.

- Jó, jó, de hát neked ott, ahol az ész mérték, nagyon kevés jutott volt, azért még egyszer mondom, hogy oda ne add kétszáz forinton alól, mert - az Isten Istenem ne legyen, ha el nem töröm a pálcámat a hátadon!

Elmegy az ember s másnap csakugyan jön a bellér, nézi a teheneket, jóformán még nem is alkuszik, megígér három tehénért kétszáz forintot. Ő, maga mondta, hogy annyit testvérek közt is megérnek. Azzal eloldotta a teheneket a jászol mellől, kihajtotta az udvarra, előhajtja a kapuig, de bezzeg eszébe sem jutott, hogy a pénzt kifizesse.

-255-

- Hohó, mondta az asszony, hát a kétszáz forint?

- Az ám, a kétszáz forint, mondta a bellér. Ejnye, no, otthon felejtettem a bugyellárisomat. Várjon csak kend, mondok valamit. Elhajtok két tehenet, a harmadik tehenet pedig itt hagyom zálogban.

Az asszony ebbe jó szívvvel beléegyezett, hogyne, mikor egy tehén otthon maradt zálogban! Hej, gondolta magában, hogy örül majd az ura, ha haza jön. Ennél okosabban már csak nem végezhetette volna a dolgát.

Három nap múlva hazajön az ember s kérdi:

- Eladtad-e a teheneket, feleség?

- El bíz' én, lelkem uram, még pedig kétszáz forintért.

- Hol a pénz?

- Azt még nem adta meg, mert otthon felejtette a bugyillárisát, de zálogban itt hagyta a kisebbik tehenünket, míg a pénzt elhozza. Úgy-e, okosan csináltam a dolgot? A kicsi tehén kevesebbet eszik.

Hej, szörnyű haragra gerjedt az ember! Neki szaladt az asszonynak, ráhúzta a pálcáját, hogy kékre verje a hátát, de mégis meggondolta magát s azt mondta:

- Megérdemelnéd, hogy eltörjem a hátadon a pálcát, de nem teszem, te világbolondja, te! Hallod-e, kimegyek az országútra, ott leülök, várok három napig s ha ezalatt találok valakit, ki nálad ostobább, nem verlek meg, de ha nem találok, úgy elnászpággolok, hogy holtad napjáig megemlegeted!

-256-

Azzal kiment az országútra, ott leült egy kőre s várta, hogy kik jönnek arrafelé. Hát egyszer jön egy asszony, ökrös szekéren. Ez az asszony a szekér közepén állott, pedig a szekérben volt zsúp elég, ráülhetett volna, úgy hajtotta az ökröket. Gondolta magában az ember:

Az okos emberek.

- No, úgy látszik, hogy ez az lesz, a kit én keresek.

Hirtelen felugrott a kőről, a szekér elé szaladott s mind ott táncolt, ugrált, mintha megbolondult volna.

- Mit csinál kend, földi, szólította meg az asszony. Honnét jön, mi járatban van? Sohasem láttam még kendet!

-257-

- Hát hogy is látott volna, mikor az égből estem alá, felelt az ember, s most nem tudom, hogy jutok vissza ismét. Nem vihetne fel kelmed?

- Nem bíz' én, lelkem, mert nem tudom az útat az égbe. De ha kend az égből jön, megmondhatná, mit csinál az uram, a ki ezelőtt három esztendővel halt meg. Látta-e?

- Láttam bizony, hogyne láttam volna. Hej, rossz sora van ott a kend urának. Juhokat őriz s egész nap szaladgál utánuk hegyen, völgyön, erdőn, mezőn keresztül. A gúnyája mind leszakadozott a testéről, szabó pedig nincs, aki mást csináljon, mert, hiszen tudja kend, hogy Szent Péter nem ereszti be a szabókat a mennyországba.

- Ó, Istenem, Istenem, sápítózott az asszony, ki hitte volna, hogy ilyen szomorú sorsra jut az én szegény, jó uram! Ha olyan jó lenne kelmed s elvinne szegénynek legalább egy kabátot, bizony megköszönném.

- Hja, elvinném én szivesen, mondotta az ember, de Szent Péter nem ereszt be vele.

- Hát akkor pénzt adnék. Azt beteszi a zsebébe s senki sem veszi észre. Éppen most adtam el a búzámat, annak az árát elküldeném.

- Pénzt? Azt már elviszem, - ajánlkozott az ember.

- No, akkor csak maradjon itt, haza megyek a pénzért s mindjárt visszajövök. Le sem ülök a szalmára, állok egész úton, hogy az ökröknek könnyebb legyen a szekér.

-258-

Az asszony elment, az ember ott maradt s csak úgy repöstölt a szíve az örömtől.

- No, ez csakugyan ostobább a feleségemnél is. S milyen szerencséje van a feleségemnek! Elkerüli a verést.

Nem kellett sokáig várni, jött az asszony, hozta a pénzt, átadta az embernek s nem győzött hálálkodni a szivességeért. Azzal az asszony haza ment. Éppen akkor tért haza a fia is a mezőről. Mondja a fiának, hogy mi történt, ámúl, bámúl a legény: no, ilyet ő még nem hallott világeletemben! Szeretne ő is találkozni azzal az emberrel, ki az égből esett alá s megtudni egy s mást arról, mi történik odafent a mennyországban. Nosza, mindjárt lovat nyergel, felpattan rá, elvágta s az út szélén meglátja azt az embert, kinek az anyja pénzt adott: éppen most számolta a pénzt. De a legény nem is gondolta, hogy ez volna az az ember a kit ő keres, kérdi hát tőle:

- Ugyan bizony, bátyám uram, nem látta-e azt az embert, a ki az égből jött le?

- Láttam bíz' én, éppen most ment ki arra a hegyre, ní, merthogy onnét könnyebben feljut az égbe.

- Hej, Istenem, Istenem, sopánkodott a legény, akkor én már nem érem utól. Egész nap dolgoztam, most még a ló is összerázott - legyen olyan jó kelmed, üljön föl erre a lóra s ha utóléri, beszélje rá, hogy jöjjön vissza ide.

-259-

- Áhá, gondolta magában az ember, úgy látszik, ez is ostobább a feleségemnél.

Nem sokat kérette magát, felpattant a lóra s elvágta. A legény pedig leült a kőre, várt sötét estig, de az ember csak nem jött vissza.

- Bizonyosan, gondolta magában, annak az embernek nagyon sietős az útja az ég felé s nem jön vissza. Talán a lovat is odaadta neki ez a jó ember, hogy elvigye az apámnak.

Ebbe bele is nyugodott, hazament s elmondta az anyjának mi történt s hogy a lovat elküldötte

az apjának.

- Jól tetted, édes fiam, mondotta az anyja, te úgyis fiatal vagy, járhatsz gyalog, szegény apád pedig ezentúl lóról őrzi a juhokat.

Eközben az ember szépen haza kocogott a ló hátán, a lovat bekötötte az istállóba, a zálogba hagyott tehén mellé, aztán bement a házba s mondta a feleségének:

- Na, feleség, szerencsés vagy, mondhatom, mert náladnál ostobább embereket találtam s ez alkalommal elkerülöd a verést. A két sovány tehén helyett kaptam egy jó lovat s még egy csomó pénzt is. Jól fizet az ostobaság.

- Úgy-e, jól, örvendezett az asszony. Ne féljen kend, ostoba maradok akkor én ezután is.

Mondta az ember:

- Maradj, lelkem feleségem, maradj.

-260-

A jókedvű János.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy gazdag ember, annak egy szolgája: János volt a neve. Ez a János olyan János volt, hogy pitymallatkor kelt, setét este feküdt, egész nap a keze, lába meg nem állott, mindég dolgozott s még mindég jókedvű volt. Mikor az esztendeje letelt, a gazda gondolta magában: Minek fizessek én bért Jánosnak. Ez a kolontos legény bér nélkül is szívesen szolgál.

János nem szólt semmit, azt is lassan mondta, s a második esztendő is éppen olyan becsületesen leszolgált, mint az elsőt s mikor esztendő végén egy krajcár nem sok, annyi bért sem kapott, nem szólt egy szót sem, megmaradt harmadik esztendőre is. Hanem mikor a harmadik esztendő is letelt, Jánosnak is megnyílt a szája s mondta:

- No gazduram, kitelt a három esztendő, tovább megyek egy házzal, - adja ki a bérem.

Mondta a gazda:

- Jól van, János, becsülettel szolgáltál, meg is fizetem a béredet illendőképpen.

-261-

Azzal benyúlt a zsebébe, kivett onnan három krajcárt: itt a béred, János, használd egészséggel.

János nem sokat értett a pénzhez, zsebre vágta, amit kapott s olyan virágos kedve fakadt, amilyen rég nem.

- Most már pénz csörög a zsebemben, mondta nagy vígan, nem kell többet dolgoznom.

Elbúcsuzott a gazdájától, útnak eredt, ment, mendegélt, hegyen, völgyön által, füttyölt, énekelt, táncolt, így ért egy erdőbe, ott csak elébe áll egy törpe emberke s megszólítja: Hová, háová, jókedvű János? Látom, hogy nincs bajod, a bánatot híréből sem ismered.

- Ugyan mért is búsulnék, felelt János. Három esztendei bérem a zsebemben csörög, hogyan volna jó kedvem?

- S mennyi pénzed van ugyan bizony? kérdezte a törpe.

- Nekem három egész krajcárom, felelt János, egy krajcár se híjja.

- Hát biz-e nagy pénz, mondotta a törpe. Látod, nekem egy fityingem sincs, szegény vagyok, mint a templom egere. Add nekem a pénzedet, te fiatal vagy, erős vagy, szerezhetsz még eleget.

Jó szíve volt Jánosnak, egy szóval sem kérette magát többet, belenyúlt a zsebébe, kivette a három krajcárt s mondta: itt van, né, Isten nevében.

- No, mondta a törpe emberke, mert olyan jó szíved van, mondj a három krajcárért három kívánságot, mind a három teljesedik.

-262-

- Jól van, mondta János. Első kívánságom, hogy adj nekem egy nyilat, olyat, hogy mindent találjon, amire célzok; második, hogy adj nekem egy szépen szóló hegedűt, olyat, hogyha a vonót ráteszem, még a félholt is táncra kerekedjék, harmadik, hogy, ha kérek valakitől valamit, azt meg ne tagadhassa.

- Úgy lesz, ahogy kívántad, mondja a törpe, azzal benyúlt a tarisznyába, onnét nyilat meg hegedűt húzott elé, oda adta Jánosnak. Amit pedig kérsz valaha valakitől, nincs az az ember a világon, hogy megtagadja tőled, mondotta s azzal Istennek ajánlotta Jánost.

De volt eddig jó kedve Jánosnak vagy nem volt, most majd kiugrott a bőréből. Tovább ment nagy vígan s amint ment, találkozik egy kecskeszakálú zsidóval, aki állott egy helyben s hallgatta egy madárnak az énekét.

- Jaj de szép, jaj de szép! áradozott a zsidó. Hogy is lehet ennek a csepp madárnak ilyen szép hangja! Hej, ha az enyém lehetne! Ha megfoghatnám!

- Hiszen, ha csak az a baja, szólt hozzá János, e miatt ne búsuljon kend, mindjárt lepottyán az a madár a fáról.

Azzal célba vette a madarat, a szárnyát ketté lótte s a madár lebukfencezett a bokrok közé, az ám, tövisbokrok közé.

- No, ott a madár, hozza ki kend onnét, mondta János.

Bement a zsidó a tövisbokrok közé, keresi a madarat, János meg eléveszi a hegedűjét, rázendít, abban a pillanatban felugrik a zsidó, táncolni kezd eszeveszetten, János csak húzza, a zsidó pedig ugrál ide, meg oda, nagyokat ordít, merthogy a tövisek össze-vissza szaggatták a ruháját, véresre karcolták a bőrét, tetőtől talpig.

- Ne húzd, te tolvaj! kiabált a zsidó, nem akarok én táncolni.

- Hát ne táncoljon kend! - kacagott János s húzta tovább.

De már ekkor könyörgésre fogta a dolgot a zsidó, ígért egy zacskó aranyat, csak hagyja abba a hegedülést.

Hát, jó, János abba hagyta a hegedülést s a zsidó adott is neki egy zacskó aranyat, de mikor János tovább lábalt, elkezdett átkozódni s beszaladt a városba, ott a bírónak bepanaszolta, hogy elrabolták tőle az aranyat.

- Ki volt? Katona volt? kérdezte a bíró.

- Dehogy katona, dehogy katona. Nem volt annak sem kardja, sem puskája, csak egy rongyos nyila meg egy hegedűje: arról lehet megismerni a kötélrevalót.

Nosza, a bíró mindjárt küldötte a pandúrokat, hogy kerítsék kézre azt a legény. Megtalálták, nyakon csípték s az arannyal együtt behozták a városba. Viszik Jánost a bíró elé, az vallatja, de János feleli:

- Nem nyúltam én egy újjal sem a zsidóhoz, a pénzét sem vettem el, szabad akaratából adta nekem, hogy ne múzsikáljak többet.

- Hazudik, hazudik, hazudik! kiabál a zsidó.

- No ezt én sem hiszem, mondotta a bíró s akasztófára ítélte Jánost.

Másnap reggel vitték Jánost az akasztófa alá, de éppen olyan jó kedve volt, mint máskor. Szépen felsétált a lajtorján s mikor a legfelső fokára lépett, visszafordult s szólt a bírónak:

- Bíró uram, engedjen nekem egy kérést, mielőtt meghalnék.

- Kérhetsz akármit az életeden kívül, mondta a bíró.

- Nem is kérem én az életemet, csak azt, hogy még egyszer muzsikálhassak.

- Aj, vaj! jajgatott a zsidó, csak azt ne, bíró úr!

- Miért ne muzsikálna még egyet? - mondotta a bíró. Ez ugyan csekély kívánság. Húzd rá, fiam!

- Aj! vaj! kiabált a zsidó, akkor engem kössenek meg.

János elővette a hegedűt, ráteszi a vonót, húzni kezdi, hát egyszerre csak megmozdúlnak az emberek köröskörül mind, illegetik, billegetik magukat, aztán hirtelen táncra kerekednek, a bíró is, a hóhér is, a zsidó is, a katonák is, a népek is, mind, mind, rúgták, lökték egymást, mind nagyobb, nagyobb ugrottak, mígnem végre alig lihegtek, elnyúltak a földön.

- Elég, elég, kiáltott a bíró, megkegyelmezek az életednek, csak ne muzsikálj többet!

János visszatette a hegedűt a tarisznyába, leszállott a lajtorjáról s rárivallt a zsidóra:

- No te, gazember, most valld meg, hol szerezted a pénzt, különben megint eléveszem a hegedűt.

- Loptam, loptam! kiabált a zsidó, te pedig becsületesen szerezted!

- Bizony ha úgy, akkor te érdemled meg az akasztófát, mondotta a bíró s ott helyben felhúzatta a zsidót.

Így vót, vége vót, mese vót.

A rest királyfik.

Volt egy király s annak három fia. A király nagy beteg lett egyszer, érezte, hogy közelgett a halála s mert mind a három fia egyformán kedves volt neki, nem tudta, hogy melyikre hagyja a királyságot. Ágya mellé hívatta mind a hármat s mondta nekik:

- Édes fiaim, érzem hogy meghalok. Azt határoztam magamban, hogy arra hagyom a királyságot, aki a legrestebb közületek. Hadd hallom hát, ki a legrestebb.

Mondja a legidősebb:

- No, enyém a királyság bizonyosan, mert én olyan rest vagyok, hogy, ha fekszem s aludni akarok, s szemembe esik egy esőcsepp, nem törődöm vele, alszom tovább.

Mondta a középső:

- Bíz enyém a királyság, mert én meg olyan rest vagyok, hogy ha a tűzhelyen ülök melegedni s a sarkamat égeti a tűz, akkor sem huzom el a lábamat.

Mondta a legkisebbik:

- De bíz enyém a királyság, mert én olyan rest vagyok, hogy, ha fel akarnának akasztani, s a kötél már a nyakam körül volna, akkor meg valaki kést adna a kezembe, hogy a kötelet elvágjam, inkább meghalnék, semhogy a kezemet megmozdítsam.

- Te vagy a legrestebb, lelkem fiam, kiáltott a király, tiéd a királyságom!

Azzal behunyta a szemét s meghalt.

Itt a vége, fuss el véle.

-267-

A két testvér.

Volt egyszer két testvér: gazdag volt az egyik, szegény a másik. A gazdag testvér aranyműves volt s rossz szívű; a szegény seprűt kötögetett, abból tengődött s jó, becsületes ember volt. Ennek a szegény embernek két fiacskája volt, s merthogy ikrek is voltak, úgy hasonlítottak egymáshoz, mint két tojás. A fiúk gyakran eljártak az aranyműves házához, akinek nem volt gyermeke, itt kaptak egy kevés ételmaradékot az asszonytól, aki nem volt olyan rossz szívű, mint az ura.

A szegény ember egyszer elment az erdőbe vesszőért s amint ott járt-kelt, egy fának az ágán olyan madarat látott, amilyent még soha: színarany volt az. Fölkapott egy kavicsot, megdobta a madarat, de a madár tovább röpült. Tovább röpült, de egy tollat mégis elejtett. A szegény ember felvette, hazavitte s mutatta a bátyjának. - Tiszta arany, mondta ez s megvette tőle jópénzen. Másnap megint elment az erdőbe a szegény ember s hogy meglátta újra az arany madarat, megdobta, de most már úgy, hogy a madár leesett a földre. Fölvette s vitte egyenest a bátyjához. Ez a madarat megvette, egy csomó pénzt adott érte az öccsének. Most már ez sem volt szegény ember.

Hátha még tudta volna, hogy micsoda madár volt az aranymadár! No ha nem tudta, bezzeg tudta a bátyja. Mindjárt mondta a feleségének: süsd meg ezt a madarat, de ebből senki sem eszik rajtam kívül. Azt mondom hát, hogy csak egy porcikája se hiányozzék.

Mert az aranyműves már azelőtt is hallott erről a csudamadárról. Hallotta, hogy aki ennek a szívét s a máját megeszi, attól kezdve minden reggel két aranyat talál a vánkosa alatt.

Na, az asszony felteszi az aranymadarat a tűzhelyre, sül, pirúl a madár, de közben valamiért kiment a konyhából, ezalatt meg a két fiú besompolygott a konyhába. Ők bizony megkivánták s az egyik a madár szívét, másik meg a máját nagyhirtelen bekapta. Jön az asszony, s majd elájul ijedtében, mikor látja, hogy volt máj, nincs máj, volt szív, nincs szív. No most mit csináljon? Hirtelen leölt egy csirkét, annak a szívét s máját megsütötte s úgy adta fel az urának az aranymadarat. Az aranyműves mind egy falatig megette a madarat, de hiába nyúlt reggel a vánkos alá: bizony nem volt ott arany. De volt a fiúk vánkosa alatt! Mikor másnap reggel

-269-

felkeltek, megcsendült valami, nézik s hát két arany. Mondják az apjuknak, az csak ámult, bámult. Következő reggel is két arany volt a vánkos alatt. Harmadik reggel is. De már most nem állhatta meg, hogy el ne dicsekedjék a bátyjának a nagy szerencséjükkel. No hiszen, jó helyen dicsekedett el. Tudta ez, honnét fúj a szél. Majd megpukkadt az irigységtől. Gondolta magában, ha már nem lehet övé az arany, a testvérié se legyen, ijedt képet vágott s mondta:

- Hm, hm, ez nagy baj, öcsém. A te fiaid az ördöggel cimborálnak. Ha én a te helyedben volnék, ezeket a kölykeket nem tűrném tovább a házamban. Meglásd, még nagy bajba kevernek.

A szegény ember szörnyen megijedt s bár majd megszakadt belé a szíve, kivitte a fiúkat az erdőbe, s ahol legsűrűbb volt, otthagya őket. Hej Istenem, szegény fiúk, sírtak, ríttak, bolyongtak mindenfelé, keresték, kiabáltak az apjukat, mert világért sem gondolták, hogy szándékosan hagyta el az apjuk. De kiabálhatták, kereshették, nem találták s a rengeteg erdőben még jobban eltévedtek. Amint így bolyongnak keserves sírás közt, szembe jó velük egy vadász. Kérdi, mi bajuk, miért sírnak. A fiúk tövéről hegyére elmondják, hogy mi történt velük.

- No, mondta a vadász, úgy látszik, nem vagytok ti rossz fiúk. Jertek velem, nekem úgy sincs gyermekem, én majd felnevellek.

Mentek a fiúk a vadással s hát másnap reggel, amikor felébredtek, két aranyat találtak a vánkos alatt.

- Lám, lám, mondta a vadász, még sem hazudtak a gyerekek.

És azután minden reggel találtak két aranyat a vánkos alatt, a vadász pedig eltette s gyűjtötte számukra, hogy ha majd nagyok lesznek, hadd legyen pénzük elegendő.

Telt, múlt az idő, nőttek, növekedtek a fiúk s mikor nagy legényekké serdültek, mondta a vadász:

- No most jertek velem. Megtanítottalak lőni, most meg kipróbállak s ha jól út ki a próba, felszabadítlak. Vadászok lesztek ti is, mint én.

Elindulnak az erdőbe s im, épp akkor húzódik fenn a levegő égben egy sereg vadlúd. Előbb az egyik, azután a másik legény lőtt fel a ludakra s mind a ketten lelőttek hármat-hármat.

- Talpig vadász mind a kettő, mondta a vadász, azzal elmentek haza, vacsorához ültek. Ott vacsoraközben mondja az egyik legény:

- Édes felnevelő apánk, ha meg nem szomorítanók, mondanánk valamit.

- Mondjad, fiam, mondjad.

- Már nagy legények vagyunk, ideje, hogy világot lássunk. Eresszen el minket.

- Szívem szerint beszélsz, fiam, mondta a vadász. Itt az ideje, hogy országot, világot lássatok.

Másnap reggel a legények megköszönték a vadásznak sok nagy jóságát, de mielőtt útnak indultak volna, a vadász egy-egy puskát adott nekik, azonkívül egy kést s átadta mind a pénzüket is, mi nála létük alatt gyűlt össze. Elkisérte az erdő széléig s ott azt mondta nekik:

- Fiaim, ha netalán utatok két felé válnék, ezt a kést szúrjátok bele egy fába. Amelyik előbb tér vissza ahhoz a fához, húzza ki a kést s nézze meg. Ha a kés rozsdás, ez azt jelenti, hogy a másik nagy bajban van, talán meg is halt; ha fényes marad, az jót jelent.

Most már végképp elbúcsúztak a fiúk, aztán elindultak világjáró nagy útjukra. Mentek, mendegéltek, hegyeken, völgyeken át s egyszer egy rengeteg erdőbe értek. Már három napja mentek az erdőben, de még mindig nem értek ki belőle, az élmük elfogyott, erősen megéheztek.

- Már csak lőjjünk valamit, mondta az egyik, különben éhen halunk.

Ebben a pillanatban egy nyul ugrott ki a bokorból s az egyik legény célba vette, de a nyul elkezdett rimánkodni:

Kedves vadász, ne lőjj agyon,
Két fiamat neked adom.

Mindjárt szaladt is a bokorba a fiai után, mentek arra a fiúk is, hogy átvegyék a süldőnyulakat, de a nyulacska éppen akkor oly kedvesen játszottak, hogy a legényeknek nem volt szivük megölni őket. Hanem azért elfogadták a nyulacskákat, azok meg szépen mentek utánuk. Alig mentek egy hajításnyira, egy róka szaladt elébük, arra is ráfogták a puskát, de ez is könyörögve kérte:

Kedves vadász, ne lőjj agyon,
Két fiamat neked adom.

Megkegyelmeztek a rókának is s a kicsi rókák csakugyan hozzájuk szegődtek, mentek utánuk. Éppen így jártak egy farkassal, egy medvével meg egy oroszlánnal is, ezek is a kölykeikkel váltották meg az életüket. Most már ment utánuk két nyulacska, két róka, két farkas, két medve s két oroszlán. Hát ez így jól volt, de a fiúk zöldet, vereset láttak, úgy megéheztek. Mégis csak valahol harapni valót kellene keresni. Az ám, a ravasz rókák mindjárt ajánlkoztak, hogy ők rövid úton kivezetik az erdőből, be egy faluba, van ott tyúk, csirke, kácsa s mindenféle majorság. Csakugyan be is értek hamarosan egy faluba, ott vettek a legények minden jót, megenni valót, jól

laktak, a vadakat is jól tartották, aztán tovább mentek.

Több helyen szerencsét próbáltak, ha együtt találnának szolgálatot, de mivelhogy nem találtak, azt határoztak a legények, hogy elválnak, mennek ketten két felé. A vadakat két felé osztották, a kést egy nagy cserfába beléütötték, elbúcsuztak egymástól keserves könyhullatások közt s azzal az egyik ment keletnek, a másik nyugatnak.

A fiatalabbik csakhamar egy városba ért, de bezzeg szeme-szája táltva maradt, mert ilyen várost még nem látott. Tiszta gyászfeketébe volt húzva az egész város. Bemegy egy korcsmába, szállást szerez az állatjainak az istállóban, ő maga beül a korcsmába, falatozik s közben kérdi a korcsmárost: ugyan bizony mért vonták feketébe a várost.

- Hej, nagy sora van annak, mondja a korcsmáros. Van a város mellett egy nagy hegy, annak a tetején lakik a hétfejű sárkány. Ennek minden évben egy leányt kell adni, mert különben elpusztítja a várost s az egész országot. Most éppen a király leányán a sor, holnap viszik a sárkányhoz. Ezért borúlt gyászba a város.

- S hát aztán nem akad vitéz, aki megölje a sárkányt? kérdezte a legény.

- Hiszen akadni akadt, aki megküzdjön vele, de azokat mind megölte a sárkány. Már senki sem mer kiállni, pedig a király a leányát s holta után egész királyságát ígerte annak, aki megöli a sárkányt.

A legény többet nem tudakozódott, hanem másnap reggel elindult az állatjaival, ment egyenest a sárkányhegy tetejére. Volt azon a hegyen egy templom, abban oltár, az oltáron három kehely s mellettük ez az írás: „aki ezt a három kelyhet kiissza, úgy megerősödik, hogy föl tudja emelni azt a kardot, mely a templom küszöbe előtt van elásva.”

A legény bement a templomba, olvasta az írást, de a kelyheket nem itta ki, hanem ment a küszöb elé, a kardot kiásta, megfogta, hogy fölemelje. Az ám, meg sem tudta mozdítani. Mégis csak visszament a templomba, kihajtotta cseppig a kelyheket, s hát most nemcsak fölemelte a kardot, de még meg is tudta suhogtatni, hogy csakúgy surrogott-burrogott belé a levegő. E közben a királykisasszonyt is kikisérték a városból, a hegy aljában szörnyű nagy sírással elbúcsuztak tőle, aztán istennek ajánlották: eredj, szegény királykisasszony, eredj, menj föl a sárkányhoz, mert különben elpusztul az ország.

A testvérek.

Fölmegy a királykisasszony a hegy tetejére, de nem a sárkányt találta ott, hanem a vadászt, aki szép szavakkal vigasztalta, aztán bevezette a templomba s bízatta, hogy maradjon csak békén, ő majd végez a sárkánnyal. Alig hogy bement a királykisasszony a templomba, jött a hétfejű sárkány, ráordít a legényre, hogy megreszketett belé a levegő, meg a hegy is.

- Mit akarsz itt, te emberizink?

- Meg akarok veled küzdeni életre, halálra, felelt a legény nagy bátran.

Hej, még nagyobbat ordított a sárkány, szakadozott a láng s a füst mind a hét szájából, hogy fű, fa, bokor, minden lángba borult körülöttük, de ott voltak a vadak, a tüzet eltaposták s e közben a legény egy csapással három fejét vágta le a sárkánynak.

De még csak most okádta a tüzet igazán a sárkány, égette a láng, fojtogatta a füst a legényt, hanem a vadak megint eltaposták a tüzet s a legény második csapásra is három fejet vágott le.

Most már könnyen elbántak a sárkánnyal a vadak is: az oroszlán leharapta a megmaradt fejét, aztán össze-vissza szaggatták. A legény kiszedte a sárkány két nyelvét, aztán beszaladt a templomba s kihozta a királykisasszonyt nagy örvendezéssel:

- Ne sírj, ne sírj, szép királykisasszony, megöltük a sárkányt!

-276-

- Bizony ha meg, mondá a királykisasszony, tied is leszek, vitéz vadász legény.

Nagy örömében a legénynek adta selyemkendőjét, aztán levette a nyakából a drága gyöngyöket, azokból minden állatnak kötött egyet-egyet a nyakára.

- No hanem most alszom egyet, mondotta a legény, mert a nagy viaskodásban elbágyadtam, - s leheveredett a gyepre.

- Én is elbágyadtam a sok félelemtől, mondotta a királykisasszony s ő is lefeküdt a gyepre.

De mielőtt elaludtak volna, a legény a selyemkendőbe kötötte a sárkány hét nyelvét, aztán meghagyta az oroszlánnak, hogy vigyázzon reájok, nehogy valaki álmukban meglepje. Alighogy ezt mondta, elaludt a legény, el a királykisasszony is, de bizony bágyadt volt az oroszlán is, ő meg a medvére bízta az őrködést s elaludt. De bágyadt volt a medve is, ez meg a farkasra s mert mind bágyadtak voltak, sorba egymásra bízták az őrködést s mi lett a vége? - mind elaludtak!

Eközben a vöröshajú udvarmester, ki egyedül a hegy tövében maradt, észre vett valamit, azt, mintha a sárkány pórul járt volna. Gondolta magában, föl megy a hegyre, körülnéz. Hát csakugyan ott a sárkány, de szerteszét szaggatva s nem messze attól a vadász meg a királykisasszony, meg a vadak: mind alszanak, mint a fekete föld. Fogta magát gonosz lelkű udvarmestere, levágta a vadász fejét, ölébe kapta a királykisasszonyt, aztán felszedte a sárkány fejeket s indult a királyi palotába, hogy ott eldicsekedjék a nagy vitézségével. Útközben felébredt a királykisasszony, megijedt szörnyen, hát még mikor az udvarmester halállal fenyegette, ha otthon nem bizonyítja, hogy ő ölte meg a sárkányt. Mit volt, mit nem tenni, a királykisasszony igazat adott az udvarmesternek, de mégsem lett mindjárt a felesége. Azt mondta: várjanak az esküvővel egy esztendő s egy napot. A király ebbe beléegyezett, a királykisasszony meg örült magában: hátha ezalatt az idő alatt előkerül a vitéz vadász legény.

-277-

Ezalatt felébredtek a vadak is, de hajh lett szörnyű ijedtség, mikor látták, hogy a gazdájukat valaki megölte. Vetették egymásra a vizes lepedőt, de vethették, ettől ugyan nem támadott fel a gazdájuk. Azt mondta aztán a nyúl: ismerek én egy erdőben forrasztó fűvet, elszaladok érte, ti csak maradjatok a gazdánk mellett. Elszaladt a nyúl, egy nap mulva jött is a forrasztó fűvel, a legény fejét visszatették a helyére s hát egy szempillantás mulva felébredt. Azt hitte, hogy azóta mindig aludott. Haj, de elkeseredett a szíve, mikor megtudta, hogy a királykisasszony nincs ott. Merthogy a vadak nem tudták, mi történt vele, azt hitte, hogy bizonyosan megszökött mellőle, nem akar a felesége lenni egy szegény vadászlegénynek. Nem ment be a városba, hanem nagy bújában, bánatjában elment világgá, járt-kelt mindenfelé, de hogy-hogy nem, esztendő mulva mégis csak visszakerült abba a városba, ahol a királykisasszony lakott. De bezzeg most csupa piros bársonyba volt vonva az egész város! Bemegy egy korcsmába, kérdi a korcsmárost, miért ez a nagy öröm?

-278-

- Hm, hát még azt sem tudja kend? Ma van a királykisasszony esküvője az udvarmesterrel, aki tavaly ilyenkor megölte a kétfejű sárkányt.

- Ugyan ugy-e, gondolta magában a legény. Hiszen várj csak, sárkányölő udvarmester. Kiment az istállóba, szólt a nyulacskanak: - hallod-e nyulacska, szaladj a királyi palotába, egyenest a királykisasszonyhoz s kérj abból a lakodalmi kenyérből egyet.

Egy kosarat a nyulacska nyakába akasztott, az meg uccu neki vesd el magad! szaladt a palotába, be az ebédlő szobába, hol tenger vendég ült az asztal körül, besurrant az asztal alá s mind ott matatott a királykisasszony cipellője körül.

Lenéz a királykisasszony, azt hitte, a kedves kis kutyája, de majd elsikoltotta magát örömében, mikor a nyulacska meglátta. Mindjárt megismerte a gyöngyről, mit a nyakára kötött volt.

- Mit akarsz nyulacska? - kérdezte tőle.

- A gazdám küldött, hogy adj egyet a lakodalmi kenyérből.

A királykisasszony kiment a szobából, be a kamarába, adott a nyulacskanak egy kenyeret, az meg egy pillanat alatt visszaszaladt a gazdájához.

Most aztán a legény sorba elküldötte a rókát, a farkast, a medvét, az oroszánt, mindenikkel kéretett valamit a lakodalmi ebédből. Vitt is mindenik valamit, ettek, ittak, vígan voltak. Hanem

-279-

mikor az ebédnek vége volt a palotában, a király külön szólította a leányát s kérdezte: ugyan bizony mit kerestek nálad azok a vadak?

- Azt én nem mondhatom meg, felelt a leány, de küldj el a gazdájukért, akkor majd kitudódik.

A király el is küldött egy inast a korcsmába, de az vissza is jött mindjárt azzal az üzenettel, hogy az az ember csak úgy jó el, ha királyi gúnyát s hatlovas hintót küldenek érette.

- No, mit szólsz ehhez leányom? - kérdezte a király.

- Azt, hogy küldjed, amit kíván. Meglásd, hogy megérdemli.

A király nem akarta kedvét szegni a leányának, küldött hatlovas hintót, királyi gúnyát s im egyszerre csak jó a legény, utána a vadak, be egyenest az ebédlő szobába. Hej, édes Jézusom, de bezzeg elfehéredett az udvarmester, mikor a vadászt meglátta! Hát még mikor a vadász az asztalhoz lépett, melyen ki voltak rakva a sárkány fejek!

- Felséges királyom, kérdezte a vadász, ki hozta ide ezeket a sárkány fejeket?

- Az udvarmester, felelt a király.

- Az ám, mondta a vadász, de hol a sárkánynak a hét nyelve?

Közbeszólt az udvarmester:

- Nincs a sárkánynak nyelve!

- Nincs? - kérdezte a vadász. Azzal elővette a királykisasszony selyemkendőjét s letette az asztalra.

- Ihol, itt a sárkány hét nyelve, mert úgy tudja meg, felséges királyom, hogy én öltem meg a sárkányt.

Most eléállott a királykisasszony is, elmondott mindent, úgy amint történt. Na, lett melegje az udvarmesternek! A király szörnyű haragra lobbant, egyszeribe halálra ítélte az udvarmestert, fogták, vitték, szeges hordóba zárták s úgy dobták egy feneketlen tóba.

Még az nap megtartották a lakodalmat, hét nap s hét éjjel szólt a muzsika, járták a táncot, volt nagy öröm, vígasság, hétországgra szóló.

Telt, múlt az idő, vígan élt a fiatal pár. A fiatal király gyakran eljárt vadászni, s mindenüvé hűségesen követték a vadak. Volt azonban egy rengeteg erdő, melynek az volt a híre, hogy aki belemegy, bajosan kerül ki onnét élve. Nagy kedve kerekedett a fiatal királynak, hogy meglássa ezt az erdőt s hiába beszélte le a felesége, az apósa, az udvarnépe, egyszer fölkerelkedett a vadakkal, vele ment egy sereg vadász is, meg sem állott, míg abba a veszedelmes híru erdőbe nem ért. Ahogy az erdőbe ért, felugrik előtte egy csodaszép, hófehér szarvas. Nosza, utána a király, úzóbe vette. A kísérőinek megparancsolta, hogy csak maradjanak egy helyben, ő egymaga akarja űzni azt a csodaszép szarvast. Csak az ő hűséges állatai követték, s űzte, hajtotta a szarvast árkon, bokron át, mind beljebb, beljebb a sötét erdőbe. Egyszer aztán úgy eltűnt a szarvas, mintha föld nyelte volna el s a király már le is tett róla, visszafordult, de úgy eltévelyedett a rengeteg sűrűségben, hogy nem volt képes megtalálni az embereit. Szörnyen elfáradott s mit volt mit nem tenni, leült egy nagy tölgyfa alá, ott tüzet rakott, elévette a tarisznyáját, falatozni kezdett. A tűz körül ültek a hú állatok is s éppen leakart feküdni a fiatal király, mikor a fáról valami suttogást hall. Fölnéz s kérdi; ki van ott? Hát egy vén asszony ül a fán, reszket, mint a kocsonya s mindazt didergji: jaj, de fázom, jaj, de fázom!

- Ha fázol, hát jere le s fűttözzél, szólt fel a fiatal a király.

- Jaj, nem merek, mert összetépnek az állataid.

- Ne félj, csak jere le bátran.

- Nem, nem, mondta a vén asszony, - hanem ledobok egy vesszőt, ezzel érintsd meg az állatokat, akkor megszeliődülnek s nem bántanak.

- Hát dobd le!

Ledobja a vén asszony a vesszőt, aztán leszáll maga is. A fiatal király megérintette a vesszővel a vadakat s im, halljatok csudát, abban a pillanatban mind kővé meredtek. Még magához sem térhetett ámulatából a fiatal király, adta gonosz boszorkánya őt is megérintette egy másik vesszővel s ő is kővé dermedett. Akkor nagyot kacagott a vén boszorkány, hogy csakúgy zengett belé az erdő s a fiatal királyt is, a vadakat is eltemette egy rettentő nagy gödörbe, hová már sok-sok embert temetett el.

Na, várhatták otthon a fiatal királyt. Nap nap után múlt el, tűvé tették az egész erdőt; nem találták sehol. Szegény kicsi királyné sírt éjjel, nappal, mint a záporosó, a vén király meg fele királyságát ígérte annak, ki az ő drága kedves vejét megtalálja, élve haza hozza.

Ez alatt mi történt? Az történt, hogy a másik legény, a fiatal király bátyja, visszatért ahhoz a fához, amelybe a kést szúrták volt. Kihúzza a kést s hát az csupa rozsdá! Hej, nagy bánatba borult a legény szíve! Nem volt maradása, neki vágott a világnak, ha valahol élve vagy halva megtalálná az ő édes öccsét. Ment, mendegélt, hegyeken, völgyeken át, erdőkön, mezőkön keresztül, vele az ő hú állatai. Egyszer egy városba ér s hát az a város gyász feketébe van borítva. Kérdi a város

végén egy embertől, miért borult gyászba ez a város? Elmondja az ember tövéről hegyére, hogy mi történt. Hej, nagyot dobbant a legény szíve! Hiszen az a fiatal király az ő öccse! Be sem ment a városba, ment egyenest az erdőbe. Egész nap bolyongott az erdőben, este leült egy fa alá, éppen az alá a fa alá, hol az öccse szerencsétlenül járt. Nagy tüzet rakott, leheveredett, de mikor éppen szundikálni kezdett, hallja, hogy valaki didereg a feje fölött: jaj de fázom, jaj de fázom!

- Hát jere le s fűttözzél, kiáltott fel a legény.

- Jaj, nem merek, mert széttépnek azok a fenevadak. Hanem ledobok egy vesszőt, azzal üsd meg a vadakat s akkor nem bántanak.

- De már azt nem teszem, hogy megüssem az én kedves állatjaimat. Jere csak le bátran.

- Nem, nem!

- Jere, mert különben lehozlak! kiáltott a legény.

- Hát hozz le, ha tudsz! nyelvelt a vén boszorkány.

Most már tudta a legény, hogy boszorkánnyal van dolga. Fogta a puskáját, célba vette, rálőtt, de a golyó lepattant a boszorkányról s akkorát kacagott, hogy zengett belé az erdő.

- No megállj, gondolta a legény, mindjárt leszedlek én a fáról.

Volt a kabátján három ezüst gomb, azt hirtelen leszakította, beletette a puskájába, úgy lőtt a boszorkányra. Hát, Uram, teremtóm, a boszorkány egyszeribe lefordult a fáról.

- Jaj, jaj, kegyelem, könyörgött a boszorkány. Hagyd meg az életemet s visszaadom a testvéredet.

- Hát egy, kettő! - kiáltott rá a legény.

A boszorkány egy szempillantás alatt kiásta a gödröt, egy vesszővel megérintette a köveket s ím azok mindjárt megelevenedtek. Feltámadt a fiatal király, fel a vadak s fel mindazok az emberek, kiket a vén boszorkány kővé dermedtet. Hej, volt öröm! A testvérek ölelték, csókolták egymást, de még a vadak is örvendeztek egymásnak, aztán uccu, neki a vén boszorkánynak, összetépték, szaggatták, tűzre dobták, hogy csak egy porcikája sem maradt. Ebben a pillanatban kivilágosodott az erdő s egy óra sem telt belé, kiértek belőle s mentek be a városba nagy örvendezéssel.

Na, volt öröm, mikor megérkeztek a palotába. A fiatal királyné első pillanatban azt sem tudta, hogy melyiknek a nyakába borúljon a két testvér közül. Áldott szerencsére, az ura állatjainak a nyakán megvoltak a gyöngyök, erről ismerte meg az urát.

De még csak most lett hétországgra szóló vígasság, dinom, dánom. A vén király az idősebb legénynek adta fele királyságát s most már mind a két testvérből király lett.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Az okos szabócska.

Volt egyszer egy nagyon kevély királykisasszony. Ez a királykisasszony hírül adta hetedhétország ellen, hogy ahhoz megy férjhez, aki az ő találós meséjét kitalálja. Jöttek is az udvarba mindenfelől királyfik, hercegek, grófok, bárók, nagysüvegű tótok, válogatott cigánylegények, de amit a királykisasszony feladott, egy sem tudta megfejteni. Na, ez még nem volt elég, de még ki is csúfolta a legényeket s lassanként nem akadt senki, aki szerencsét próbáljon. Mikor már azt hitték, hogy senki ember fia nem vállalkozik többet, három szabólegény összebeszél: lesz, ahogy lesz, ha már annyian próbáltak, ők is próbálnak, mért ne! A legkisebbik legény olyan tedd el s elé se vedd legényecske volt, se szabni, se varrni nem tudott becsületesen, a dolog sem fért a nyakára, félkótya is volt szegény feje. Mondta is a másik kettő: jobb, ha itthon maradsz, s fótot fótra vetsz, te bodogtalan, - de beszélhetek, ment ő is, hátha, hátha... No, majd meglátjuk.

Hát fölmennek a palotába, jelentik magukat. A királykisasszony mindjárt feladja a kérdést: Kétféle hajam van, miféle szín az egyik, miféle a másik?

- Hát csak ennyi az egész? mondotta az első szabó legény. Fekete az egyik, fehér a másik!

- No bezzeg, kacagott a királykisasszony. Felelj te másik.

- Se nem fekete, se nem fehér. Barna az egyik, vörös a másik, felelt a második legény.

- Hogyisne, kacagott a királykisasszony. Állj elé, te harmadik.

Eléáll a szabócska s mondja nagy bátran:

- A királykisasszonynak ezüst meg aranyhaja van, az pedig kétféle szín.

Hej, lefittyent a királykisasszony ajaka, bezzeg nem kacagott, mert a szabócska eltalálta az igaz valóságot! Szinte elájult ijedtében, hogy most már ehhez a cingár, kasziba lábú szabócskához kell feleségül mennie. Hanem mikor nagynehezen magához tért, azt mondja a szabócskának:

- Ezzel még nem leszek a feleséged, szabócska, egyéb is vár reád. Van az istállóban egy medve, azzal kell hálnod ma éjjel. Ha reggel életben talállak, akkor a feleséged leszek.

Bizonyos volt abban, hogy a medve ezer darabba szaggatja a szabócskát, de a szabócska nem ijedt meg, azt mondta: egy életem, egy halálom, érted ezt is megpróbálom!

Este bement a szabócska a medvéhez s a hogy belépett, a medve már a két hátulsó lábára állott, a két első ölelésre tartotta, úgy ment a szabócska elé.

- Csak lassan, lassan, várj egy kicsit, mondotta a szabócska, aztán ügyet sem vetett a medvére, belenyúlt a zsebébe, onnét kivett egy marék diót, azt elkezdte ropogtatni s a belét enni. Olyan jóízűen csámcsogott, hogy a medvének folyt a nyál a szájából s nagy étvágya lett a dióra. A szabócska ismét belenyúlt a zsebébe, adott egy marékkal a medvének is, ez azonban nem dió volt, hanem kavics. Bekapja a medve a kavicsokat, rágja, ropogtatja, de bezzeg a kavics nem roppant ketté.

- Hát e' mi dolog? morrogott a medve. Erősebb volna a te fogad, mint az enyém? Hallod-e, törd fel nekem a diót.

- Mit, gúnyolódott a szabócska, hát te nem tudod feltörni ezeket a nyomorúlt kicsi diókat?

Azzal elvette a medvétől a kavicsokat, hirtelen kicserélte dióval, sorba feltörte.

- De már ez csuda dolog, dörmögött a medve: Még egyszer megpróbálom.

A szabócska ismét adott neki egy marék kavicsot, a medve rágta, ahogy csak bírta, de egyetlenegy sem tudott ketté roppantani. Hát hiába, be kellett lássa, hogy a szabócskának erősebb foga van s hozzá sem mert nyúlni.

Közben a szabócska hegedűt húzott elé a köpenyege alól, elkezdett muzsikálni, a medve meg hopp, elugrott, táncolt, majd kiugrott a bőréből széles jó kedvében. Mikor jól kitáncolta magát, kérdi a szabócskát:

- Te szabócska, nehéz-e a hegedülés?

- Gyermekség, mondotta a szabócska. Nézz ide. A balkezemmel megfogom a hegedű nyakát, a jobbal húzom-vonom a vonót felfelé meg lefelé - ennyi az egész! - Igazán? Na ezt én is szeretném megtanulni. Egész nap muzsikálnék és táncolnék akkor. Ez lenne csak a jó világ! Ugyan bizony megtanítanál-e?

Az okos szabócska.

- Hogyne! Tiszta jó szívvel, ajánlkozott a szabócska. Hanem a körmeid nagyon hosszúk, elébb le kell vágni azokat.

- Helyes! mondta a medve, vágd le.

Azzal a szabócska becipelt egy gyalupadot, a medve lábát feltétette, jó erősen oda csavarta.

- No most várj egy keveset, mindjárt hozom az ollót.

Volt is eszébe! Lefeküdt egy szegletbe a szalmára, s aludt reggelig, mint a bunda, pedig a medve úgy ordított, hogy majd szét duvadt az istálló.

Hallotta a királykisasszony a medve ordítását, szentül hitte, hogy a szabócskát miszlikbe szaggatta. Jókedvűen kelt fel reggel, úgy ment ki az istállóba, de bezzeg lefittyent az ajaka, mikor látta, hogy a szabócskának kutya baja sincs. Most már hiába minden, nem másolhatta meg a szavát, a király sem vette tréfára a dolgot, befogatott aranyos hintóba, azon ment a szabócska meg a királykisasszony templomba, esküvőre. Ám alighogy a hintóba ültek, a másik két szabó legény, akik majd megpukkadtak az irigységtől, hogy azt a nyomorú kis szabócskát ilyen nagy szerencse érte, szaladott az istállóba s a medve lábát kiszabadították. Nosza, a medvének sem kellett egyéb, esze nélkül szaladt a hintó után, ordított veszettül.

- No most véged van, szabócska! mondotta a királykisasszony.

-290-

De a szabócska nem ijedt meg, hirtelen a feje tetejére állott, a két lábát kidugta hátúl a hintó ablakain s torka szakadtából kiabált:

- Látod a gyalupadot? Megint ide kerül a lábad, medve koma!

De hiszen a medvének sem kellett egyéb, megfordult s úgy elfutott, mintha szemét vették volna. A szabócska meg a királykisasszony azalatt a templomba értek, ott megesküdtek, holtomiglan, holtodiglan s úgy éltek, mint két gilice madár.

Aki nem hiszi, járjon utána.

-291-

A tyúkocska halála.

Volt egyszer egy kakaska, meg egy tyúkocska. Ez a kakaska, meg ez a tyúkocska kiment a hegyre, ott kipirgéltek, kapargáltak s egyszerre csak a tyúkocska egy mogyorót talált. Nézi, nézi, forgatja, soha még mogyorót nem látott, - bizony ha nem, megpróbálja, mi a csuda - s kip, kop, bekapja. Az ám, bekapta, de a torkán akadt a mogyoró, nem ment se lefelé, se kifelé, na, szegény tyúkocska, vége az életednek, megfulladsz, de mindjárt.

- Édes kakaskám, könnyögött a tyúkocska, szaladj s hozzád vizet, mert különben megfulladok.

Szaladt a kakaska a kúthoz s mondta:

- Kútacskám, adj vizet, tyúkocska bekapott egy nagy mogyorót s meg akar fulladni.

Felel a kút:

- Jó szívvel, csak eredj, szaladj be a menyasszonyhoz, kérd el tőle a vedret.

Szaladt a tyúkocska a menyasszonyhoz:

- Menyasszony, add ide a vedret, vedret adom kútnak, kút ad nekem vizet, vizet viszem tyúkocskának, a ki bekapott egy nagy mogyorót s megakar fulladni.

-292-

Mondta a menyasszony:

- Szaladj, hozd el a koszorucskámat, ahol van ni, egy fűzfá ágán s akkor adok neked vedret.

Szaladt a kakaska a fűzfához, levette ágáról a koszorucskát, vitte a menyasszonynak, menyasszony odaadta a vedret, vedret vitte kútnak, kút adott vizet, vizet vitte tyúkocskának, de már vihette, mire odaért, megfulladt a tyúkocska.

Hej, istenem, sírt a kakaska, hogy zengett belé hegy, völgy, erdő, mező s jöttek az állatok mindenfelől a temetésre. Volt a szomorú gyülekezetben hat egerecske is, ezek csináltak egy kis kocsit, a tyúkocskát ráfektették, aztán a kocsi elé fogóztak s vitték a tyúkocskát a temetőbe. Amint mentek elébb-elébb, szembe jön velök a róka s kérdi:

- Hová, hová, kakaska?

- Temetem a tyúkocskámat, felelt a kakaska.

- Mehetek-e veletek?

- Jöhetsz, jöhetsz, de csak a kocsi farkán.

Azzal a róka feltelepedett a kocsi farkára, utána a medve, a farkas, a szarvas, az oroszlán, s mindenféle erdei vadak. Így mentek tovább lassan, csendesen, szomorúan, aztán egy patakhoz értek.

- Hát itt most hogy megyünk át? sóhajtozott a kakaska.

A patak mellett feküdt egy szalmaszál, ez megszólalt s mondta:

- Ne búsulj, kakaska, én átfekszem a patakon s rajtam átjöhettek.

Átfeküdt a szalmaszál a patakon, de ahogy az egerecskék ráléptek, „letörött a híd”, az egerecskék vízbe estek s bele is fulladtak.

Akkor megszánta egy kő a kakaskát, ráfeküdt a patakra s kakaska ezen át húzta egymaga a szekerecskét, de mikor éppen kilépett a partra, megakadt a szekerecske, az a sok állat, ami a farkán ült, visszarántotta s mind akik ültek a szekér farkán, a vízbe beléfulladtak. Most már a kakaska egyedül maradt a tyúkocskával, ásott neki egy gödröcskét, abba beléttette, a sirt szépen felhalmozta, arra ráfeküdt s sirt, sirt keservesen. Addig sirt, hogy meghalt ő is.

Ha a kakaska is meg nem halt volna, az én mesém is tovább tartott volna.

Hófehérke és Rózsapiroska.

Volt egyszer egy szegény, özvegy asszony. Nem volt egyebe, csak egy házacskája, a házacská előtt egy kertecske s abban két rózsafácská: fehér rózsá nyílt az egyikén, piros a másikon. Két kis leánya volt az özvegy asszonynak s merthogy hasonlítottak a két rózsafához, Hófehérkének hívta az anyjuk az egyiket, Rózsapiroskának a másikat. Kedves, jó gyermek volt mind a kettő, szorgalmatos, engedelmes s a természetük csak annyit különbözött, hogy Rózsapiroska elevenebb, vidámabb kedvű volt, mint Hófehérke. Szerette egymást a két leányka nagyon, mindég együtt jártak erdőn, mezőn; nem féltek az erdei vadaktól, nem is bántotta őket soha egy sem, de sőt ha látták őket, szeliden közeledtek hozzájuk. Madarak ha megpillantották, vidáman énekeltek, őzek, szarvasok ugráltak, táncoltak körülöttök. Akárhányszor megesett, hogy egész nap az erdőben jártak-keltek, még éjjel is kint háltak s az édes anyjuk nem nyugtalanzkodott miattok: tudta, hogy nem esik semmi bántódásuk. Egyszer megtörtént, hogy az erdőben háltak s reggel, mikor felébredtek, egy szép kis gyermek állott mellettük, ragyogó fehér ruhácskában, nem szólt semmit, csak mosolygott s azzal eltűnt. Mikor aztán körülnéztek, látták, hogy egy szörnyű nagy szakadék mellett háltak s ha csak egyet lépnek a sötétben, szörnyű halálnak halálával haltak volna meg. Mondták otthon hogy mi történt velük. Az édes anyjuk mosolygott:

- Az a gyermek bizonyosan angyal volt, aki vigyázott rátok éjjel.

Estéknként az özvegy asszony mesélt nekik, ők meg hallgatták, reggel jókor keltek, segítettek az anyjuknak minden dolgában. Így telt, múlt az idő szép lassan.

Hát egyszer aztán egy este mi történt? Az történt, hogy amint asztalnál ültek s beszélgettek, kopogtatott valaki az ajtón.

- Nyiss ajtót, Rózsapiroska, szólt az asszony, hátha vándor-ember keres szállást.

Rózsapiroska az ajtóhoz sietett, hátrahagyta a zárt, kinyitotta az ajtót, de mindjárt vissza is ugrott: nem ember, de medve állott az ajtóban. Rózsapiroska is, Hófehérke is az ágy mögé bújtak ijedtükben, de a medve megszólalt s mondta:

- Ne féljete, nem bántok én senkit. A nagy hidegben majd megfagytam, azért jöttem, hogy felmelegedjem itt.

- Szegény medve, sajnálkozott az asszony, kerülj beljebb, feküdj a tűzhely elé, csak arra vigyázz, nehogy a bundád meggyúljon.

Hófehérke és Rózsapiroska.

Aztán szólt a leánykákknak:

- Hófehérke, Rózsapiroska, jertek elé, ne féljete, nem bánt a medve.

Mindaketten elésompolyogtak s leültek ők is a tűzhely mellé. Megszólalt a medve megint, kérte szépen a leánykákat: -297-

- Jó leánykák, verjétek ki a bundámból a havat.

A leánykák elévették a kis seprűjüket s kiverték a medve bundájából a havat, a medve meg dörmögött meglegedetten s hálálkodva pislogatott a leánykákra. Úgy neki bátorodtak a leánykák, hogy le is ültek mellé a földre, hempergöztek rajta, simogatták a bundáját, csiklandozták a talpát: majd felvetették a házat, olyan jó kedvük kerekedett. Aztán mikor elálmosodtak, lefeküdtek, elaludtak, elszundított a medve is. Reggel jókor felkelt a medve, megköszönte a szállást, elbúcsuzott s vissza ment az erdőbe. Hanem ettől a naptól kezdve minden este eljött a medve, játszott a leánykákkal s úgy megszerették a medvét, hogy várva-várták minden este.

Elmúlt a tél, jött a tavasz s mondja a medve Hófehérkének:

- Na, most elmegyek s az egész nyáron nem jövök el.

- Hová mégy? kérdezte Hófehérke s a köny kicsordult szeméből, úgy elszomorodott erre.

- El kell mennem a rengetegbe, hogy megőrizsem a kincseimet a gonosz törpéktől. Télen, mikor fagyos a föld, nem tudnak feljönni, de nyáron kibújnak a föld alúl s ezer szemem legyen, hogy meg ne lopjanak. Áldj meg az Isten, Hófehérke!

Nem is ment, de szaladt a medve. Bizony, bizony úgy tetszett Hófehérkének, mintha a medve szeméből is kicsordult volna a köny. -298-

Telt, múlt az idő s Hófehérke és Rózsapiroska kimentek az erdőbe, hogy száraz gallyat gyűjtsenek. Amint mennek elébb, meglátnak egy nagy, földre döntött fát s látták, hogy azon ugrált föl s alá valaki, vagy valami: ember-e, állat-e, nem tudták; közelebb mennek a fához, hát egy vén, hosszú, fehér szakállú törpe az, kinek a szakála a fa hasadéka közé szorúlt s semmilletképpen nem tudott kiszabadulni.

- No, mit áldogáltok itt? kiáltott a leánykákra. Jertek, segítetek rajtam.

- Hát mi történt kigyelmeddel? kérdezték a leánykák.

- Nem látjátok, ostobák? kiabált a törpe. Amint elakartam hasítani ezt a fát, a szakállam beléakadt, a hasadék hirtelen összecsapódott s ide fogta szép fehér szakállamat.

Próbálták a leánykák mindenféleképpen, de sehogysem tudták kiszabadítani a törpe szakállát.

- Elfutok a faluba emberekért, mondotta Rózsapiroska.

- Te, ostoba! förmedt rá a törpe, hát ennél okosabbat nem tudsz kitalálni?

- Csak ne türelmetlenkedjék kelmed, csítította Hófehérke, mindjárt segíték én.

Történetesen zsebében volt a kis ollója, azzal nyissz, nyissz! lenyisszentette a törpe szakállát. Ahogy megszabadult a törpe, fölkapta a zsákját, mely ott hevert a fa mellett s amely tele volt arannyal s a helyett, hogy csak egy szóval is megköszönte volna a leánykák jóságát, felkapta a

Hófehérke és Rózsapiroska.

- No, ez igazi fura ember, mondták a leánykák, de többet nem törődtek vele. Amint elegendő gallyat szedtek, hazamentek.

Telt, múlt az idő, egyszer Hófehérke és Rózsapiroska kimentek a patakra, hogy horgásszanak. Amint a patakhöz közelednek, látják, hogy a patak partján valaki, valami vergelődik, mintha bele akarna ugrani a patakba. Oda futnak s hát - a törpe volt az.

- Mit akar kelmed? kérdezte Rózsapiroska, csak nem akar a vízbe ugrani?

- De már olyan bolond csak nem vagyok, kiabált a törpe. Nem látjátok, hogy a hal akar belérántani?

Az ám, a törpe hosszú szakálla valahogy összegabalyodott a horoggal s annál fogva rángatni kezdte egy nagy hal. Húzta, rángatta a horgot, de a szakállá miatt nem tudta rándítani elég erővel s ha oda nem érnek a leánykák, bizonyosan belebukik a vízbe. De a leánykák hirtelen elvágta a szakállát, kiszabadították a horogból. Hát azt hiszitek, megköszönte ezt a törpe? Dehogy köszönte, dehogy köszönte! Elkezdett kiabálni, szítkozódni, hogy egyebet sem tudnak, csak mindig az ő szép szakállából vágnak le, úgy segítnek rajta!

Ahogy megszabadult, fölkapott egy zsákot a nádasból, az a zsák tele volt drága gyöngyökkel s egy szempillantás alatt eltűnt, mintha föld nyelte volna el.

Telt, múlt ismét az idő, az özvegy asszony beküldötte a városba a leánykákat, hogy vegyenek tűt, cernát, szalagot s mi mást. Egy nagy kopár pusztaságon mentek át a leánykák, azon a pusztaságon nagy óriás sziklák voltak szerte-széjjel. Ott a sziklák felett egy szörnyű madár kerengett, aztán egyszerre csak leszállt a földre egy szikla mellé. Abban a pillanatban szörnyű sikoltást hallanak, futnak oda s hát az a nagy madár - keselyű sas volt az! - éppen felakarja venni a törpét a hátára s vinni, ki tudja, hová, merre. Nosza, a leánykák megragadták a törpét, s addig küzdöttek a sassal, hogy végre is eleresztette a törpét. Ahogy megszabadult a törpe s magához tért az ijedségtől, ráivallt a leánykákra:

Hát aztán nem tudtatok vigyázni jobban? Mind összeszaggattátok a ruhámat, haszontalanok, ügyetlenek!

Azzal felkapott egy zsákot a szikla mellől (tele volt a zsák drágakővel) s eltűnt.

A leánykák csak mosolyogtak rajta, megszokták már a hálátlanságát, nem törődtek vele. Bementek a városba, ott elvégezték vásárjukat, aztán jöttek vissza szép csendesen. Hát amint jönnek visszafelé a pusztaságon, kit látnak megint? Ott ült egy kicsi tiszta helyen a törpe,

kiürítette a zsákból a drágaköveket. A nap éppen akkor szállott le, vissza sütött a drágakövekre, ragyogtak, tündököltek s a leánykák ámúlva, bámúlva állottak meg, úgy csodáltak a ragyogó drágaköveket. Egyszerre csak felpillant a törpe, meglátja őket, rájuk kiált:

-302-

- Na, mit álltok, mit táltjátok itt a szájatokat?

Felugrott nagy mérgesen, hogy tovább állítson, de abban a pillanatban kilép az erdőből a medve, szalad feléjük szörnyű ordítással, szaladott volna a törpe is, de a félelemtől földbegyökerezett a lába. Mikor a medve odaérkezett, a törpe összefogta a kezét, úgy könyörgött.

- Hagyd meg életemet s neked adom ezt a sok drágakövet!

De a medve nem hallgatott reá, csak rátapintott a talpával s a gonosz törpe még jajt sem kiálthatott - vége volt.

Hófehérke s Rózsapiroska is, mikor messziről látták a medvét, elszaladtak, mert nem ismerték meg az ő kedves medvéjüket, de a medve utánok szaladt, megállította:

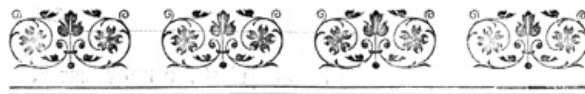
- Ne féljetek, Hófehérke s Rózsapiroska, várjatok, veletek megyek én is.

A leánykák megismerték a hangjáról, megálltak s im, amint a medve közelükbe ért, nem volt az már medve! Hirtelen levette magáról a medvebőrt s színarany gúnyába öltözött, deli, szép királyfi állott előttük. Mondta a leánykáknak:

- A király fia vagyok én, de ez az istentelen törpe, a ki a kincseimet ellopta volt, megvarázsolt medveként kellett élnem az erdőben, míg kezem közé nem került s ki nem nyomtam belőle a gonosz lelkét.

Még aznap eljegyezte a királyfi Hófehérkét, a testvére meg Rózsapiroskát. Az anyjukat s a két rózsafát magukkal vitték a királyi palotába, volt ott aztán lakodalom, hét országra szóló. A rózsafácskákat elültették az ablakuk előtt s nyílt minden esztendőben fehér rózsza, piros rózsza, nyílik most is - aki nem hiszi, menjen oda s nézze meg!

-303-

-304-

A fehér és a fekete menyasszony.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy asszony s annak egy édes meg egy mostoha lánya. Ez az asszony egyszer kiment a lányokkal a mezőre aratni, s amint aratnak, arra jön Jézus Krisztus szegény ember képében s kérdi tőlük az utat a falu felé.

- Menjen s keresse meg, vetette oda az asszony haragosan.

- Ha nem találja, fogadjon vezetőt, tette hozzá az édes lánya.

- Jöjjön csak velem, mondta a mostoha lány, én majd megmutatom az utat.

Szörnyen megharagudott Jézus Krisztus az asszonyra meg a leányára, hátat fordított nekik s azt kívánta, hogy mind a ketten feketedjenek meg, mint a sötét éjszaka s legyenek olyan csunyak, mint a bűn. A mostoha leányt azonban, aki olyan szives volt hozzá, megáldotta s mikor elváltak, azt mondta neki:

-305-

- Válassz magadnak három dolgot s én teljesítem.

Mondta a leány:

- Szeretnék olyan szép s tiszta lenni, mint a nap.

Abban a pillanatban teljesült a kívánsága.

- Aztán szeretném, ha olyan pénzes zacskóm volna, amelyikből a pénz soha ki nem fogy.

Ezt is megadta neki Jézus Krisztus, de figyelmeztette:

- Ne felejtse a legjobbat.

Mondta a leány:

- Harmadiknak azt kívánom, hogy halálom után a mennyországba jussak.

Jézus Krisztus megígérte ezt, aztán elváltak egymástól.

De még csak most lett rossz dolga otthon a leánynak. Mikor a mostohája látta, hogy mennyire megszépült, ő meg az édes leánya mennyire megcsúnyult, majd meghasadt mérgében, dúlt, fúlt, átkozódott, szidta, verte a mostoha leányt.

Volt a mostoha lánynak egy édes testvére, akinek Pál volt a neve s aki a királynak parádés kocsisa volt. Hazajő egyszer Pál s mondja a leánynak:

- Édes hugom, én lefestem a képedet s magammal viszlek, hogy mindig lássalak.

- Nem bánom, mondotta a leány, csak senkinek se mutasd a képemet.

Lefestette Pál a huga képét, elvitte, a szobájában felfüggesztette s ha egyéb dolga nem volt, mindig azelőtt a kép előtt állott.

-306-

Történt e közben, hogy meghalt a királyné s a király nagy bánatba merült, mert hetedhétországban nem volt több olyan szép asszony, mint az ő felesége, hozzá hasonlatost nem lehet találni. De az inasok észrevették, hogy a parádés kocsis mindig egy gyönyörűséges kép előtt áll s jelentették a királynak, hogy mit láttak. Mindjárt megparancsolta a király, hogy a kocsis hozza a képet, hadd lássa, igazat mondanak-e az inasok. Beviszi a képet a kocsis, nézi, nézi a király s hát kivilágra éppen olyan, mint az ő felesége, talán még szebb.

- Kinek a képe ez? - kérdi a király.

- Ez az én hugom képe, felséges királyom, felelt a kocsis.

- Bizony, ha az, még ma menj el érette, hozd a palotámba s ha csakugyan olyan szép, mint a kép mutatja, feleségül veszem.

Kiment Pál az istállóba, hat aranyszőrű paripát befogott aranyos hintóba s ment a huga után.

Hej, még csak most dúlt-fült igazán a mostoha meg a lánya.

- Lám, mondotta a lány, mit ér a kend mesterkedése, azért mégis ő lesz királyné s nem én.

- Várj csak, mondotta az asszony, aki értett minden bűbájossághoz, majd jóra fordítom én a te dolgodat.

Hókus-pókuszolt valamit s a legénynek megzavarodott a látása, mintha gyenge hályog ereszkedett volna a szemére, a leánynak meg a füle dugult be, hogy alig hallotta a hangos beszédet.

-307-

Na, felkészülnek az útra. A király menyasszonya felöltözik aranyos ruhába, beül a mostoha is meg a leánya, Pál is felül a bakra, a lovak közé csördít s elindulnak. Mikor jó messzire haladtak volna, hátraszól a kocsis:

Vigyázz, hugom, vigyázz
Szép arcodra vigyázz,
Eső meg ne verjen,
Por nehogy belepjen,
Szépen érkezz a királyhoz,
A te királyi mátkádhoz.

Kérdezte a menyasszony:

- Mit mond a bátyám?

- Azt, hogy vedd le aranyos ruhádat s add a testvérednek, mondotta a vén boszorkány.

A menyasszony levetette aranyos ruháját, ráadta a testvére.

Tovább mentek, mendegéltek, s a kocsis megint hátraszólt:

Vigyázz, hugom, vigyázz,
Szép arcodra vigyázz,
Eső meg ne verjen,
Por nehogy belepjen,
Szépen érkezz a királyhoz,
A te királyi mátkádhoz.

- Mit mondott a bátyám? - kérdezte a menyasszony.

- Azt, hogy add a testvérednek arany fejkötődöt.

Levette a fejkötőt s odaadta a testvére.

Tovább mentek, mendegéltek s a kocsis megint hátra szólt:

-308-

Vigyázz, hugom, vigyázz,
Szép arcodra vigyázz,
Eső meg ne verjen,
Por nehogy belepjen,
Szépen érkezz a királyhoz,
A te királyi mátkádhoz.

- Mit mondott a bátyám?

- Azt, hogy hajolj ki az ablakon, nézz ki egy kicsit.

Éppen akkor haladtak át magas hídon, mély víz felett s ahogy a menyasszony kihajolt, a boszorkány meg a leánya bedobták a vízbe. Abban a pillanatban, hogy a menyasszony elmerült a

vízben, hófehér kácsa bukkant fel s úszott szépen a vízen lefelé.

A kocsis mindebből semmit sem vett észre, mert csak homályosan látott s mikor megérkeztek az udvarba, azt hitte, hogy a hugát hozta el.

Hej, szörnyű haragra gerjedt a király, mikor meglátta a csúf fekete leányt! Rettentő haragjában a kocsist mély tömlöcbe záratta, kígyók, békák közé, de a vén boszorkány addig mesterkedett, addig búbjoskodott, hogy a király mégis feleségül vette a csúf fekete leányt.

Telt, múlt az idő, egyszer, egy este egy hófehér kácsa libbentett be a konyhába s mondta a kis kuktának:

Csinálj tüzet, kis kuktácskám,
Hadd szárítom a ruhácskám.

A kis kukta ámult, bámult, de hamarosan tüzet rakott, a szép hófehér kácsát feltette a tűzhelyre, hadd melegedjék. Mikor szépen megszáradott a tolla, megszólalt ismét a kácsa s kérdezte:

Mondd meg nekem, kérlek szépen,
Mit csinál a Pál testvérem?

Felelt a kukta:

Ül mély tömlöcnek fenekén,
Kígyók s békák között szegény.

Kérdezte tovább a kácsa:

Mondd meg azt is, édes kuktám,
Mit csinál a csúf boszorkány?

Felelt a kukta:

Folyton csúnyul a képe,
S ül a király ölébe!

Mondta a kácsa:

Nem lesz ennek jó vége,
Még csunyább lesz a képe!

Azzal ellibbentett a kácsa, de másnap este megint eljött, harmadik este is, s mindig azt kérdezte a kuktától, mit első este. De már tovább nem hallgathatott a kukta, bement a királyhoz, jelentette, hogy mit látott, hallott három este egymás után. Negyedik este kiment a király a konyhába, hadd lássa, hallja a kácsát ő is. Jött is a kácsa s ahogy belibbentett s meglátta a királyt, im, halljatok csudát, csak megrázkódott s abban a pillanatban leánnyá változott. Olyan szép volt, hogy a királynak szeme, szája táltva maradt. Egyszeribe felöltöztették aranyos ruhába, akkor aztán elbeszélte, hogy mi történt vele. Nosza, mindjárt felhozták a leányt a tömlöcből, a vén boszorkányt meg a leányát szeggel kivert hordóba fenekeltette a király, lófarkához köttette s úgy halatta meg szörnyű halállal.

Még az nap megtartották a lakodalmat. A kocsislegényből hoppmester lett, bezzeg úri dolga volt ezentúl.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A hét sváb.

Hét sváb atyafi egyszer összekerekedett s mit gondoltak, mit nem, elhatározták, hogy nekivágnak a világnak s nagyot cselekednek. Az ám, nagyot. Halljátok a nevét is a hét vitéz svábnak amint következnek: első volt a Sulc, második a Jakli, harmadik a Marli, negyedik a Jergli, ötödik a Mikli, hatodik a Hanzli, hetedik a Bejtli. De olyan nagy vitézek voltak őket, hogy fegyvert nem is vittek magukkal, csak egy éktelen hosszú nyársat, azt mind a heten megfogták: elől ment Sulc, a legvitézebb, a legerősebb, aztán utána a többiek sorban, leghátul maradt Bejtli. Így indult világgá a hét sváb. Hej, ember, állat, reszkess, jaj annak, aki a hét vitéz svábnak utjába akad!

Ment, mendegélt a hét sváb, éppen szénakaszálás ideje volt s egy réten setétedtek el. Messze volt még a falú s azon gondolkodtak, vajjon menjenek-e odáig, vagy a réten háljanak, mikor egy

cserebogár elröpül a fejök felett nagy zúgással, zümmögéssel. Hej, megjíed a vitéz Sulc, szinte elejtette kezéből a nyársat, reszketett, mint a nyárfa levél.

-312-

- Hallgassatok csak, mondta a társainak, dobolást hallok. Uram, Jézus, ne hagyj el!

A Jakli, ki mögötte tartotta a nyársat, mondta:

- Az ám, lehet. Én meg puszkapor-szagot érzek.

Nosza, egyéb sem kellett, Sulc úr szaladni kezdett, mintha szemét vették volna ki, uccu, átugrott egy kerítésen, s ott a kerítés aljában ráugrott egy ott felejtett gereblyére, annak is éppen a fogaira. Felbillent erre a gereblye s a nyele úgy pofon vágta a vitéz Sulcot, hogy elordította magát.

- Jaj, jaj, kegyelem, kegyelem! Megadom magamat, meg!

Azalatt a többiek is átugrottak a kerítésen s egy szívvel-lélekkel kiáltották:

- Én is megadom magamat, én is, én is!

Az ám, de kinek? Mikor egy kicsit magukhoz tértek, látták, hogy nem látnak semmit, katonának híre, nyoma sincs, gereblye volt az, a mitől megjíedtek. Erősen megszegyelték magukat s mindjárt megfogadták szent esküvessel, hogy erről a dologról sohasem szólnak senkinek. No bezzeg, ezért ugyan kár volt megesküdni.

Másnap reggel felkászolódtak, mentek tovább, mendegéltek, de bizony mondom, visszatérnek a falújukba, ha csak sejtik is, mi szörnyű, nagy veszedelem vár rájuk. Hát csak halljátok s borsódzék a hátatok: amint mennek át egy dülön, ott üldögél egymagában egy nyúl. Isten, Jézus Krisztus úgy segé'n, egy nyúl! Hosszú fülét hegyezgette, a szemével meg oly mordúl nézett feléjük - huh! mindjárt felfalja őket szőröstől, bőröstől ez a szörnyeteg.

-313-

A hét sváb.

Hej, lett ijedtség. Reszkettek, mint a kocsonya, állottak egy helyben, sem előre, sem hátra nem mertek mozdúlni. - Istenem, Istenem, mit csináljanak, merre facsarodjanak? No de végre mégis lelket kaptak, elkezdtek tanakodni. Egy életük, egy haláluk, megvívják a szörnyű harcot. Hirtelen ráütnek az ellenségre, hátha, hátha... Megfogták mind a heten a nyársat, elől a Sulc, hátúl a Bejtli, ki, merthogy hátúl állott, vérszemet kapott s így tüzelte a többit:

Csak előre, előre,
Tán csak nem féltek tőle?

Szólt a Hanzli:

Könnyű hátul szózatolni,
Tessék előre rukkolni!

Bíztatta a Jergli is:

Úgy komám, úgy, állj elé,
Én meg a hátad megé!

Mondta Bejtli:

Mindig Sulc volt első köztünk,
Egyszer úgy, mint másszor győztünk.

Ez nagyon tetszett Sulcnak, roppant neki bátorodott s menydörögte:

Utánam hát, vitéz svábok,
Nem nézek én most, csak vágok!

Azzal hajrá, neki vágtak, mentek előre, mind előbbre, de amint közelebb értek a nyúlhoz, Sulc vitéznek inába szállott a bátorsága, elkezdett ordítani:

- Ó, jaj nekem, mi lesz velem, jaj, jaj, jaj!

Hiszen egyéb sem kellett a nyúlnak, uccú, fölugrott s úgy elillant, mintha föld nyelte volna el. De bezeg lett öröm, mikor látták, hogy szalad a nyúl. Hej, ha tudták volna előre, hogy nyúl az és nem a hétfejú sárkány! Hiszen csak találkozzanak még egyszer vele!

Most már csakugyan nekibátorodtak s nagy büszkén tovább indultak. Mentek, mendegéltek s útközben egy nagy folyóhoz értek. Néztek erre, néztek arra, vajjon van-e híd, de bizony nem láttak hidat se közel, se távol. Hajón jártak át ezen a nagy folyón, de hát ők arról nem tudtak. A tulsó parton kaszált egy ember, átkiabáltak ahhoz, hogy átal lehet-e menni a vizen?

- Átal, kiáltotta vissza az ember, ha hajóra ültök.

A hét sváb ezt úgy értette, hogy átal, hogy átal, ha ráültök a folyóra.

No, de egyszerre mégsem mertek nekivágni, hadd próbálja először Sulc, a legvitézebb. Uccú, belemegy a vízbe Sulc, ott éppen volt valami zombék, arra ráült, az megmozdult, vitte, de egyszerre csak elmerült, volt Sulc, nincs Sulc. Az ám, de éppen akkor kerekedett nagy forgósél, felkapta Sulcnak a kalapját s átrepítette a folyó tulsó partjára, ott a kalap mellé letelepedett egy béka s az elkezdett brekegni: vák, vák, vák. A svábok úgy hallották, hogy: át, át, át! s mondták: ehe, a mi vezérünk kiabálja, hogy: át! - hát nosza, gyerünk át. Neki vágtak a folyónak nagy bátran, de csakhamar elmerültek s mind a hányan voltak, a vízbe fulladtak.

Így lett vége a hét vitéz svábnak, így bizony. Aki nem hiszi, járjon utána.

A négy testvér.

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhétországontúl, az óperenciás tengeren innét: volt egy szegény ember s annak négy fia. Mikor a fiúk nagyra nővekedtek, mondja nekik az apjuk:

- Édes fiaim, én nem tudlak benneteket eltartani, menjetek a világba, s tanuljatok valami mesterséget.

A legények felcihelődtek, elmentek, de csak addig mentek együtt, míg egy keresztúthoz nem értek. Itt az út négyfelé vált s az idősebb legény azt mondta:

- Váljunk el, menjünk négyen négy felé s négy esztendő múlva ugyanezen a helyen találkozzunk.

Elbúcsuztak egymástól, mentek négyen négyfelé. A legidősebb csakhamar találkozott egy emberrel, aki megszólította s megkérdezte, hová, merre tart.

- Valami mesterséget szeretnék tanulni, felelte a legény.

Mondta az ember:

- Hát akkor csak jere hozzám, nálam kitanulhatod a tolvajságot.

Mondta a legény:

- Mit gondol, kend? Nem becsületes mesterség az. Előbb-utóbb akasztófára kerülnek a tolvajok.

- Attól ugyan ne félj, biztatta az ember, csak arra tanítlak meg, hogy s mint kaparíts meg valamit, amit más nem tud megkaparítani, mégpedig úgy, hogy senki azt észre ne vegye.

Addig s addig beszélt az ember, hogy a legény ráállott, kitanulta a mesterséget, de úgy kitanulta, hogy az csupa csuda.

A második legény egy csillagvizsgálóhoz került s az olyan messzelátót adott neki, hogy azzal mindent lehetett látni, ami csak a földön, égen s a tengerben vagyon. A harmadik legény egy vadászhoz állott be s mikor kitanulta a mesterséget, a vadász olyan puskát adott neki, hogy amit azzal egyszer célba vett, bizonyosan eltalálta. A legkisebb legény egy szabóval találkozott össze, de semmiképpen sem akart beállani hozzá. Azt mondta a legény:

- Mit, hogy én egész nap az asztal mellett görnyedezzek s folyton döfjem, húzzam jobbra, balra a tűt - olyan nincs!

- Ugyan, mondta a szabó, nem olyan szabóságra tanítlak én ki téged. Jere csak hozzám.

Na, a legény el is ment s mikor a négy esztendő kitélt, a szabó adott neki egy tűt, s mondta:

- Ez a tű olyan tű, hogy ezzel mindent összevarrhatsz, akár olyan lágy legyen, mint a tojás, akár olyan kemény legyen, mint az acél s még csak nem is látszik meg a varrás.

-318-

Hogy letelt a négy esztendő, a négy testvér találkozott a keresztútnál, elmondták, ki mit tanult s nagy jó kedvvel hazamentek az apjukhoz, neki is elmondták szép sorjába, hogy ki mit tanult. Örült a szegény ember, hogyné örült volna! Volt az udvaron egy nagy fa, az alá ültek, ott ettek, ittak, vígan voltak. Egyszer csak mondja a szegény ember: na, most próbára teszek, hadd lám, ki mit tud. Ihol, ennek a fának a tetején van egy madár fészek, vajjon hány tojás van abban? A második legény egyszeribe vette messzelátóját, belenézett s mondta:

- Éppen öt.

- Na, most, - szólt a legidősebbnek - hozd le azt az öt tojást úgy, hogy az anyamadár, aki rajtok ül, ne vegye észre.

A legény felmászott a fára, s úgy kivette az öt tojást a fészekből, hogy a madár meg sem mozdult.

- Ihol az öt tojás!

A szegény ember átvette az öt tojást, négyet letett az asztal négy sarkára, egyet az asztal közepére s mondta a vadász fiának:

- Lódd az öt tojást egy lövéssel kétfelé.

A legény fogta a puskáját, durrant a puska s az öt tojás kétfelé esett.

- Most te következel, szólt a legkisebbnek. Varrd össze mind az öt tojást, s a fiókákat is, de úgy, hogy semmi bajuk ne essék.

-319-

A legény összevarrta a tojásokat s a legidősebb megint felvitte a fára, visszatette a fészekbe, úgy, hogy az anyamadár nem vette észre. Másnap kikeltek a fiókák, s ott ahol a szabó összevarrta őket, vörös csík volt a nyakukon.

A négy testvér.

- Na, mondta a szegény ember, most már hiszem, hogy megéltek a jéghátán is.

Egy-két nap alig hogy elmúlt, híre járt az egész országban, hogy a sárkány elrabolta a király leányát s a király annak adja feleségül a leányt, aki a sárkánytól megszabadítja. Nosza, mindjárt felkerekedtek a legények. A csillagvizsgáló elévette a messzelátóját s csak belékukkantott s nagyot kiáltott:

- Én már látom! Messze innét, a tengerben van, egy sziklán, mellette ül a sárkány.

-320-

Mentek azonnal a királyhoz, kértek tőle egy hajót, arra felültek, hét nap s hét éjjel folyton eveztek, úgy értek a sziklához. Ott ült a királykisasszony, a sárkány meg feküdt az ölében. Mondták a vadásznak a többiek, hogy lőjje meg a sárkányt.

- Nem lehet, mondotta a vadász, mert akkor a királykisasszonyt is meglőném.

- Akkor én próbálok, mondotta a tolvaj. Szép csendesen oda orozkodott, a királykisasszonyt kihúzta a sárkány alól, de úgy, hogy a sárkány meg sem mozdult, aludt tovább, mint a bunda. Egy szempillantás mulva már hajón volt a királykisasszony, egyszeribe indultak. De még egy mértföldnyire sem távolodhattak, felébred a sárkány, látja, hogy nem látja a királykisasszonyt, elordítja magát, felszáll a levegő-égbe, repült, mint a sebes szélvész, hogy zúgott, bűgött a levegő is, a tenger is belé. Na hiszen, egy cseppet sem ijedtek meg tőle a legények: a vadász célba vette, lelőtte, a sárkány szörnyet halt, de éppen a hajóra esett s a hajó össze-vissza szakadt, de úgy, hogy alig maradt épen egy szál deszka. De már ez baj volt, mégpedig nagy baj. Nosza, elé a tűt a szabó, elkezdette fércelni a deszkákat, a gerendákat össze-vissza, s egyszerre csak készen volt a hajó, nem volt annak semmi hibája.

-321-

Hazaérkeztek szerencsésen s bezzeg volt-e öröm a királyi palotában! Azt mondta a király:

- Szavamat adtam, hogy azé lesz a leányom, aki megszabadítja. Már most csak az a kérdés, melyiket illeti meg a négy közül? Hej, lett erre civódás a testvérek közt! Azt mondta a csillagvizsgáló:

- Ha én a messzelátómmal meg nem látom, hiába való lett volna minden mesterkedésetek. Engem illet meg a királykisasszony!

Mondta a tolvaj:

- Mit ért volna, hogy megláttad, ha én el nem lopom? Engem illet meg a királykisasszony.

Mondta a vadász:

- Ha én le nem lövöm a sárkányt, mind széjjelszaggatott volna a sárkány. Engem illet meg a királykisasszony.

Mondta a szabó:

- S hátha én nem varrom össze a hajót? Mind a tengerbe fulladtatok volna! Engem illet meg a királykisasszony.

Mondá ekkor a király:

- Egyformán megérdemlitek mind a négyen a leányomat, de négyen nem vehetitek feleségül. Adok nektek egy-egy fél országot, elég lesz-e?

- Elég lesz, mondták a legények.

Kapott mind a négy egy-egy fél országot s többet bezzeg nem volt szükségük a mesterségre: úgy éltek apjokkal együtt, mint hal a vízben.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

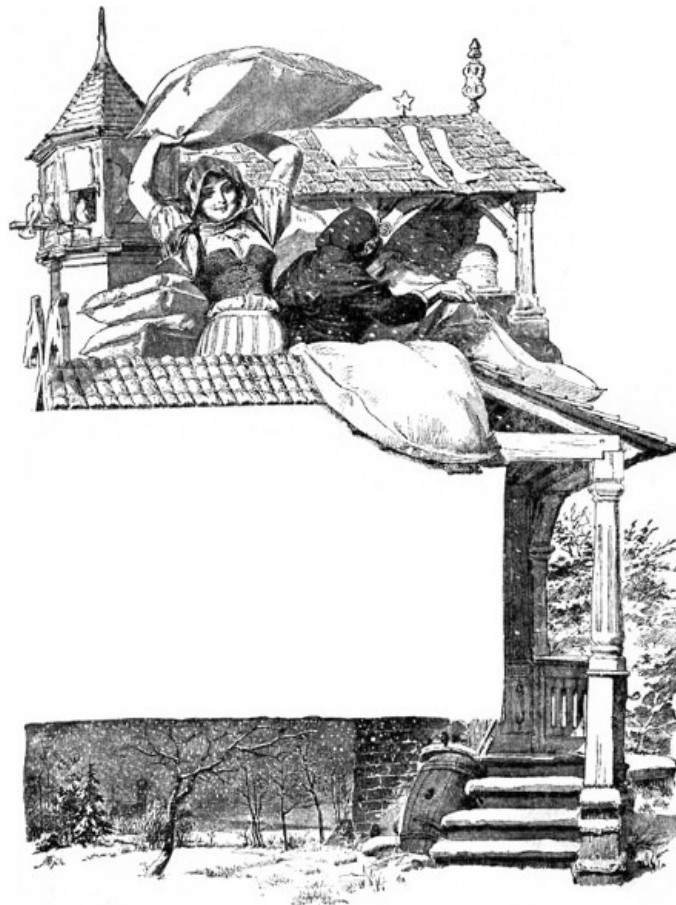
A serény meg a lusta leány.

-322-

Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, az óperenciás tengeren innét, volt egy özvegy asszony s annak két leánya, az egyik szép s szorgalmas, a másik csúnya is, lusta is. Az asszony azonban csak a csúnya leányt szerette, mert az édes leánya volt, a másik meg mostoha: azt folyton dolgoztatta, éjjel-nappal nem volt szegénynek nyugodalma. Jókor reggel kiült a mostoha leány az útra, egy kút mellé s ott egész nap kellett fenni a kendert, a míg csak a vér kiserkedt az ujjából. Történt egyszer, hogy az orsó egészen elvéresedett s a leány behajolt a kútba, hogy lemossa a vért róla, de amint mosta, az orsó kifordult a kezéből, beleesett a kútba.

-323-

A serény meg a lusta leány.

Sírt a szegény leány, elkeseregte az anyjának, hogy mi történt, az meg azt mondta nagy haraggal:

- Bizony, ha beleejtetted, hozd vissza, különben ne is lássalak!

Szaladt a leány a kúthoz s beleugrott, hátha megtalálná, de ahogy beleugrott, elvesztette az eszméletét s mikor felébredt - halljatok csudát! - egy gyönyörűséges, szép réten volt!

Elindult a leány s amint, ment mendegélt, ért egy kemencéhez, amely tele volt kenyérral:

- Végy ki, végy ki, szólította meg egy kenyér a leányt, mert már rég kisültünk s mind szénné égünk, ha még itt maradunk.

A leány vette a lapátot, sorba kisedte a kenyereket. Aztán tovább ment s egy almafához ért, melynek az ágai meg voltak fonva almával, majd letörtek alatta.

- Rázz meg engem, szólt a fa, már rég megértek az almák.

A leány megrázta a fát, hullott az alma, mint a záporosó s mikor már egy sem volt a fán, szépen egy csomóba rakta s azzal tovább ment.

-324-

Ment, mendegélt s egyszer csak egy kicsi házba ért, annak az ablakán kinézett egy öreg asszony, a kinek szörnyű nagy fogai voltak. A leány megijedt, elakart szaladni, de a vén asszony oly szelíden szólt hozzá, hogy megállott.

- Mért félsz tőlem, te leányka? Ne félj, gyere be, maradj nálam s bizony nem bánod meg, ha jól viseled magadat.

A leány neki bátorodott, bement a házikóba. Azt mondta ott a vén asszony:

- No, te kis leány, különösen azt kötöm a lelkedre, hogy jól felrázd az ágyat, hadd repüljenek a pihék, akkor aztán lesz hó a világon. Mert úgy tudd meg, hogy én hócsináló asszony vagyok.

Ott maradt a leány, végezte is a dolgát rendesen, a vén asszony jó volt hozzá, úgy élt, mint a hal a vízben.

Telt, múlt az idő, egyszer csak a leány elkezdett búsulni, sóhajtozni. Kérdi a vén asszony:

- Hát neked mi bajod van? Talán bizony rossz dolgod van nálam?

- Dehogyan van rossz dolgom, lelkem öreg anyám. Sohasem volt ilyen jó dolgom. Hiszen otthon mindig ütöttek vertek, éhezettek, de hiába, mégis csak haza vágyódik a szívem!

- Jól van, mondta a vén asszony, ha haza vágyódsz, én nem is tartóztatlak. Becsületesen szógáltál, megérdemled, hogy haza igazítsalak.

-325-

Azzal szépen kézenfogta a leánykát, elvezette egy nagy kapú elé, azt kinyitotta s amint a kapú alatt állottak, egyszerre csak aranyesó hullott rá, teli s tele lett a ruhája színarannyal.

- Ez a te béred, mondotta az öreg asszony s odaadta neki az orsót is, mely a kútba esett volt. Azzal bezárult a kapú mögötte s a leány ott volt megint fent a hazájában, nem messzire a házuktól. Amint belépett a kapún, meglátta a kakas s torkaszakadtából elkezdett kukorékolni:

Kukoriku, jertek ki,
Egy szép lány van ideki.
Színarany a ruhája,
Nem ismerek reája.

Nosza, szaladt ki az asszony, meg a leánya s bezzeg megörvendeztek, mikor meglátták a teméntelen sok aranyat!

- De már oda te is elmegy, mondotta az asszony az édes leányának, mikor a másik tövéről-hegyére elbeszélte, hol járt, merre járt, mit csinált.

Még aznap kiült a csúnya leány a kút mellé, de bezzeg neki nem serkedt ki a vér az ujjából a fonás miatt. Fogta magát, tövissel összeszúrkalta az ujját, csakhogy vérezzék, akkor az orsót bekente vérrel, beledobta a kútba, utána ugrott s csakugyan ő is arra a szép rétre került. Ment, mendegélt a réten, ő is megtalálta a kemencét, a kenyerek őt is kérték, hogy szedje ki, mert mindjárt szénné égnek, de ő azt mondta:

- Hát csak égjetekek szénné, tőlem éghettek, de a ruhámat nem piszkolom be miattatok.

Azzal tovább ment s az almafához ért. Megint tele volt a fa almával, földig hajlottak az ágak, kérte a fa, hogy rázza meg, de a leány azt mondta:

- No, bezzeg, talán hogy betörjétek a fejemet, - s ott hagyta az almafát.

Aztán megérkezett a kis házikóhoz, de bezzeg ő nem félt a hosszú fogú vén asszonytól, mert hallott már róla. Bement hozzá nagy bátran s mindjárt beszegődött hozzá.

Első nap szorgalmas volt, tett, vett, serénykedett, mert a sok aranyra gondolt, de a második nap már nem fért a dolog a nyakára s harmadik nap reggel fel sem akart kelni. Az ágyat nem rázta föl, dunyhából, párnákból a tollat nem rázta ki.

- No, mondta a vén asszony, eleget szolgáltál, most már haza mehetsz Isten hírével.

Azzal kézenfogta, elvezette az elé a nagy kapú elé, a kapút kinyitotta - no, most majd hull az aranyeső, gondolta magában a leány. Az ám, lesuppant a hátára egy nagy ütött-kopott rókabőr s úgy oda ragadt, hogy le nem tudta vetni magáról.

- Itt a béred, mondta a vén asszony s becsapta utána a kapút.

Megy haza a leány nagy búsan s hát a kakas, a hogy meglátja, torkaszakadtából elkezd kukorékolni:

Kukoriku, jertek ki,
Hej, ki vagyon ide ki!
Rókabőr a ruhája,
Nem ismerek reája!

Szalad ki az asszony, szalad ki a mostoha leány is, tépik, rángatják le róla a rókabőrt, de bizony ott maradt az a lusta leány testén, hordozta halálig.

Így volt, vége volt, igaz volt. Aki nem hiszi járjon utána.

A halász és a felesége.

Volt egyszer egy halász s annak felesége. Egy kicsi putriban laktak, a tenger partján, s bizony nagy szegénységben éltek, mert mikor került horogra hal, mikor nem.

Hát egyszer mi történt? Az történt, hogy egy szörnyű nagy cápa akadt a halász horgára. Húzza, húzza a halászt, de a hal megszólal:

- Hagyd meg az életemet, nem vagyok én hal, hanem elátkozott királyfi. Ugyan mit érnél velem, ha kifognál? Úgy sem ehethéd meg a húsomat.

- Igazad van, mondotta a halász, eredj Isten hírével, ha csakugyan nem vagy igazi hal.

Eleresztette a halat s hazament üres tarisznyával.

- Hallá-e, hát megint nem fogott halat? - kérdezte az asszony. - Mi lesz velünk?

- Dehogyan nem fogtam, mondotta a halász, fogtam egy szörnyű nagy cápát, de nem volt igazi hal. Azt mondta, hogy elátkozott királyfi, s addig kért, hogy eleresztettem.

- No azt elég rosszul cselekedte. Addig legalább ne eresztette volna el, míg valami kívánságát nem teljesíti.

- Ugyan bizony mit kívántam volna tőle?

- Hát azt, hogy e helyett a nyomorúságos putri helyett építsen nekünk egy tisztességes házat. Menjen csak kend vissza, s ha még egyszer a horgára akad, el ne eresse, míg a házat meg nem igéri.

A halász csak csóválta a fejét, gondolta, hogy az ugyan hiábavaló kívánság, de visszament a tenger partjára, s elkezdett kiabálni:

Itt vagy-e, itt vagy-e,
Elátkozott királyfi?
Hallod-e, hallod-e,
A tengerből szállj ki.

Abban a pillanatban nagyot csobbant, loccsant a tenger, kibukkant a hal s kérdezte a halászt:

Mit akarsz, vén halász?

Felelt a halász:

A putrinál jobb a ház.
Feleségem kívánsága:
Putri helyett legyen háza.

Mondotta a hal:

Eredj haza, vén halász,
Meg lesz reggelre a ház.

Hát csakugyan reggelre megvolt a szép kis kőház, ebben ébredtek fel.

- No lássa-e kend, mondotta az asszony, csak kívánni kell valamit s teljesül. Most menjen vissza, s mondja neki, hogy szép kis kőház, szép, szép, de szűk nekünk, építsen helyette palotát.

- Ó, asszony, asszony, mit gondolsz. Elég nagy nekünk ez a ház. Mit csinálnál a palotában?

- Arra ne legyen gondja kendnek, csak menjen s kérjen palotát!

A halász és a felesége.

- Megharagszik a hal, asszony, ne bolondozz!

- Haragszik, nem haragszik, csak mondja kend, amit én mondok. Holnap reggelre palota legyen itt, de olyan, hogy a királynak se különb.

Mit volt mit tenni, elment a halász, szólította a halat:

Itt vagy-e, itt vagy-e,
Elátkozott királyfi?
Hallod-e, hallod-e,
A tengerből szállj ki.

Jött a hal azonnal s kérdezte:

Mit akarsz, te vén halász?

Felelt a halász:

Kicsi nekünk az a ház.
Feleségem azt kívánja:
Legyen neki palotája.

Mondotta a hal:

Hát csak eredj haza szépen,

Haza megy a halász, lefekszenek, s ím' reggel egy akkora palotában ébredtek fel, hogy volt annak hetvenhét szobája, a szobákban arany lócák, asztalok, ágyak, földig érő tükrök. Még az ablak is színarany volt, az a garádicsa is. Mindenfelé inasok, szolgálók sűrögtek, forogtak; a palotától nem messze volt egy rengeteg nagy istálló, abban aranyszőrű paripák: éppen mikor beléptek oda, a halász meg a halászné, akkor vakarták a lovászok arany vakaróval, kefélték arany kefével.

- No, mondta az asszony, ugy-e jó volt, hogy palotát kívántam.

- Jó, jó, mondta a halász, ennél már egyebet nem is kívánhatsz.

- Hát arról még gondolkozom, mondta az asszony.

Másnap reggel azt mondja az asszony:

- Hiszen szép ez a palota, szép, de akkor lenne csak igazán szép, ha király volnék. Menjen kend a halhoz s mondja meg neki, hogy király akarok lenni.

- Asszony, asszony, mit beszélsz? Meg sem merem azt mondani!

- Mért ne merné? Csak menjen kend, mondja meg bátran, hogy király akarok lenni.

Elment a halász nagy búsan, mert sehogy sem tetszett neki az asszony dolga. Most már bizonyosan megharagszik az elátkozott királyfi, hogyne haragudnék meg! Az ám, a tenger színe sem volt tiszta, mint máskor, szürke volt, piszkos volt, mintha az is haragudnék s zúgott, morgott erősen. Hanem a feleségétől még jobban félt, mint a tengertől, jobban, mint az elátkozott királyfitól s szólította, mint máskor:

Itt vagy-e, itt vagy-e,
Elátkozott királyfi?
Hallod-e, hallod-e,
A tengerből szállj ki!

Nagyot loccsant, nagyot csobbant a tenger véze, a hal kibukkant, s kérdezte a halászt:

Mi baj, mi baj vén halász?
Tán nem elég nagy a ház?

Felelt a halász:

Jaj dehogy nem, baj sincs semmi, semmi,
Csak az asszony király akar lenni!

Mondta a hal:

Ha csak ez a kívánsága,
Meg lesz ám a királysága!

Hát, Uram Jézus, mire hazaért a halász, a palota megnagyobbodott, meg az udvar is, a palota előtt strázsák állottak, az udvaron generálisok sétáltak fel s alá, zengett a katonabanda muzsikája, maséroztak a katonák, jobbra, balra kanyarodtak, a halászné meg fent űlt a palota legnagyobb termében, színarany trónszéken, előtte állottak a strázsák, jöttek, mentek, szaladgáltak, hajladoztak előtte az udvari népek.

- Ó Jézusom, csapta össze kezét a halász, hát csakugyan király lett belőled?

- Király bizony, mondotta az asszony. Talán bizony nem lát kend. Ihol fejemen a korona.

- Na ez igazán szép dolog. Ezzel megelégedhetel halálod órájáig.

- Bezzeg, hogy kend megelégednék, de én nem. Mindjárt takarodjék vissza a halhoz, s mondja neki, hogy pápa akarok lenni.

- Ó asszony, asszony, mit beszélsz. Pápa csak egy van az egész világon, az nem lehetsz.

- Egy szót se többet, rikkantott az asszony, takarodjék kend, mert mindjárt fejét vétetem!

De még a hideg is kirázta a szegény halászt erre a szörnyű nagy kívánságra. De hiába, mégis csak ment a tenger partjára, szólt a hálnak:

Itt vagy-e, itt vagy-e,
Elátkozott királyfi?
Hallod-e, hallod-e,
A tengerből szállj ki.

Haj, de a tenger zavaros volt, olyan zavaros, s úgy zúgott, mormogott, hogy a szegény halász szemét, fülét befogta ijedtében. Aztán egyszerre csak felvetette magát a hal, látszott rajta, hogy már ő is haragszik. Rákiáltott a halászra:

No, mit akarsz, jer elébb,
A királyság sem elég?

Felelt a halász:

Jaj, nem elég, nem elég,
Most pápaság kellenék!

Csak pápaság? - szólt a cápa,
Isten neki, legyen pápa!

Szalad haza a halász nagy örömmel, s hát a királyi palota mellett egy akkora templom van, hogy a tornyai - volt vagy ezer! - majd az eget verték, bemegy oda s hát ott ül az asszony a trónján, osztja az áldást nagy kegyesen a népeknek, s aki csak odafér, csókolja a lábát. Az ám, odavergődik a halász is, térdre esik, s a felesége lábát csókolja s mondja e közben:

- No feleség, most már pápa is lettél, ennél több nem lehetsz, de ezzel csakugyan meg is elégedhetel.

- Majd meglátjuk, mondotta az asszony.

Egész éjjel nem aludt, folyton hánykolódott, s mind azon gondolkozott, hogy mi lehetne még belőle.

- Hopp, megvan! - kiáltott fel az asszony. Isten lesz belőlem.

Felköltötte az urát s mondta neki, hogy szaladjon izibe a halhoz, adja elé a kívánságát: Isten akar lenni, nem elég neki a pápaság.

- Asszony, asszony, te megháborodtál az elmédben, mit gondoltál?

- Azt, amit, menjen kend szaporán.

Haj, édes jó Istenem, kétszer is kirázta a hideg a szegény halászt, míg a tengerhez ért.

Hát még mikor meglátta a tengert! Mert volt ahogy volt eddig, de most a tenger úgy zúgott, bőgött, kavargott, hánykolódott, mintha az egész világot elakarta volna nyelni. A szegény halász csak állott egy helyben, de ki sem merte nyitani a száját. De jött a hal, nem várta a kérdést, ő maga kérdezte szörnyű haragosan:

A pápaság sem elég?
Ugyan még mi kellenék?

Felelt a halász reszketve, fogvacogva:

Ó jaj, mit tudjak tenni,
Most Isten akar lenni!

Hej, szörnyű haragra gerjedt az elátkozott királyfi, szikrát hányt a szeme s akkorát ordított, hogy a szegény halász hanyatt esett ijedtében.

Mit akar a vén liba?
Mars vissza a putriba!

Abban a pillanatban a tenger elborított mindent, de mindent, s másnap reggel, mikor ismét vissza szállott a medrébe, nem volt egyéb a tenger partján, csak a kis putri, ott ült előtte a halász, meg a halászné nagy búsán, éppen mint régen.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A csillagtallérok.

Egyszer volt, hol nem volt, volt egy kis leány. Ennek a kis leánynak nem volt sem apja, sem anyja s olyan szegényül maradt ezen a világon, akár csak a templom egere. Nem volt bár egy házacskája, ahol lakjék, nem egy ágyacskája, hová lefeküdjék, nem volt egyebe csak a ruhája, annyi, amennyi a testén volt s csak egy darabka kenyere: egy könyörületes szívű ember adta azt is.

Mit volt, mit nem tenni, elindult a kis leányka, hátha megsegíti a jó Isten. Amint ment, mendegélt a réten, szembe jó vele egy szegény ember s kéri könyörögve:

- Te jó kis lány, adj ennem, három napja, hogy egy falást sem ettem.

A kis lány egy szempillantásig sem gondolkozott, a kenyerét oda adta a szegény embernek.

- Áldjon meg az Isten, hálálkodott a szegény ember, s ment tovább.

A csillagtallérok.

Ment a kis lány is s im szembe jó vele egy gyermek, sír keservesen s könyörögve kéri:

- Adj nekem valamit, amivel befödjem a fejemet, mert úgy fázik a fejem!

A kis lány szónélkül odaadta a kalapját.

Tovább ment, mendegélt, ismét szembe jó vele egy gyermek, akinek a testén egy szál ruha sem volt. Nem is várta, hogy kérjen, nekiadta a kabátocskáját. Aztán beért az erdőbe. Éppen esteledett alkonyodott s hát jó szembe vele egy gyermek s kérte, hogy adja neki az ingecskejét, mert különben megveszi az Isten hidege.

Mondta magában a kis lány:

- Ugy is sötét van, nem lát senki, odaadhatod az ingedet.

Oda is adta.

Most már csakugyan semmije sem volt. Így állt, álldogált egy helyben, feltekintett a csillagos égre, nagyot fohászkozott s ím halljatok csudát! egymásután hullottak a csillagok, sűrűn, mint a záporosó, s ahogy a földre értek, mind tiszta tejfehér talléroká lettek. És lehullott az égből egy szép gyolcs ing is, olyan fehér s olyan finom, hogy az csupa csuda. A tallérokat szépen fölszedte s ettől fogva nem volt gondja többet: élt boldogan.

Holnap a kis lány legyen a vendégetek.

Egyszemű, Kétszemű, Háromszemű.

Volt egyszer egy asszony s annak három leánya. A legidősebb leányt *Egyszeműnek* hívták, mert annak csak egyszeme volt, a homloka közepén; a középsőt *Kétszeműnek*, mert annak két szeme volt, mint más embernek; a harmadikat *Háromszeműnek*, mert annak háromszeme volt, még pedig egy ennek is a homloka közepén. Kétszeműt, merthogy olyan volt, mint más közönséges ember, nem állhatta még az édes anyja sem, hát még a testvérei! Ha lehetett volna, megfojtják egy kanál vízben. Folyton szidták, verték, rongyos ruhában járatták, ételmaradékon tartották s azt is mikor kapott, mikor nem, de már annál bővebben kijutott része a munkából.

Egyszemű, Kétszemű, Háromszemű.

Történt egyszer, hogy Kétszemű kiment a rétre a kecskével. Egész nap őrizni kellett azt, pedig reggel alig hajítottak neki egy falás kenyeret. Nagyon éhes volt szegény, leült s keservesen sírt magában. Amint így sirdogált, egyszerre csak melléje lép egy szép asszony, aki nagyon hasonlított Szűz Máriára (bizonyosan ő is volt és senki más) s kérdi:

- Miért sírsz, Kétszemű?

- Hogyne sírnék, mikor azért, mert két szemem van mint más embernek, sem anyám sem testvéreim nem szenvedhetnek, ütnek, vernek, éheztenek, rongyosan járatnak. Most is olyan éhes vagyok, hogy majd meghalok!

Mondta Szűz Mária:

- Ne sírj, Kétszemű, ne félj, nem éhezelt többet, csak szólj a kecskének:

Kecském, kecském, jer ide,
Teríts asztalt izibe, -

meglásd, mindjárt terített asztal áll előtted, ehetsz, amennyi beléd fér. Hogyha aztán jóllaktál, s nincs szükséged az asztalra, szólj csak megint a kecskének:

Kecském, kecském, jer ide,
Vidd az asztalt izibe, -

s mindjárt eltűnik az asztal, mintha föld nyelte volna el.

-342-

Ezt mondotta Szűz Mária s azzal elment. Gondolta Kétszemű, ő bizony mindjárt meg is próbálja, mert szörnyen éhes, s mondta:

Kecském, kecském, jer ide,
Teríts asztalt izibe!

Alig, hogy kimondta az utolsó szót, előtte állott egy kicsiny asztalka, megterítve szépen, aranykanál, kés, villa rajta, étel, ital bőven. Kétszemű szépen összekulcsolta a kezét, elmondotta az asztali imádságot, aztán evett, ivott s mikor jóllakott, szólt ismét:

Kecském, kecském, jer ide,
Vidd az asztalt izibe.

Abban a pillanatban eltűnt az asztal s ami rajta volt, minden.

Este, mikor haza ment a kecskével, valami maradék ételt vetettek eléje, de Kétszemű hozzá sem nyult, reggel pedig, mikor a kecskét kihajtotta a rétre, otthon hagyta a neki szánt száraz kenyeret. Első nap, második nap a testvérei nem vették ezt észre, de mikor napról napra így történt, mégis csak észrevették s erősen csudálkoztak.

- Ez valami tilos úton jár, mondták egymásnak. Bizonyosan valaki enni ad neki a réten. Meg kell nézni, mi van a dologban!

Elhatározták, hogy másnap *Egyszemű* is kimegy a rétre, mintha ő is őrizni akarná a kecskét. De Kétszemű megsejditette, hogy *Egyszemű* miben sántikál s mikor a kecskével kiértek a mezőre s ottan belecsapták a jó magas fűbe, mondta Egyszeműnek:

-343-

- Ülünk le, Egyszemű, majd énekelek neked.

Fáradt volt Egyszemű nagyon a rekkenő melegtől s a szokatlan járástól-kelestől s Kétszemű folyton ezt énekelte:

Ébren vagy-e, Egyszemű?
Aluszol-e, Egyszemű?

Addig énekelt, hogy Egyszemű elálmosodott s elaludt. Csak erre várt Kétszemű, elmondta a mondókáját, az asztal megterült, evett, ivott, aztán mondta:

Kecském, kecském, jer ide,
Vidd az asztalt, izibe.

- s azonnal eltűnt az asztal. Akkor *Kétszemű* felébresztette Egyszeműt s mondta neki:

- Na, te szépen megőriznéd a kecskét. Tőled ugyan világgá mehetne. De most jerünk haza, esteledik már!

Otthon *Kétszemű* ismét maradék ételt kapott, de nem nyúlt hozzá s Egyszemű sem tudott semmit mondani, mivelhogy aludott egész nap.

Másnap reggel *Háromszemű* ment vele a rétre, Kétszemű neki is elkezdett énekelni:

Háromszemű ébren vagy-e?

De ahelyett, hogy így folytatta volna:

Háromszemű aluszol-e?

így folytatta:

Kétszemű te, aluszol-e?

s folyton ezt énekelte:

Háromszemű ébren vagy-e?
Kétszemű te, ébren vagy-e?

Erre az énekre bekoppant Háromszeműnek a két szeme, ez a két szem el is aludott, de a harmadik nem. Háromszemű behunyta ugyan ravaszságból a harmadik szemét is úgy féligre, hogy jól lásson mindent, a mi történik. Mikor aztán Kétszemű azt hitte, hogy Háromszemű aluszik, mondta az ő mondókáját:

Kecském, kecském, jer ide,
Teríts asztalt izibe!

Az asztal megterült, evett ivott, aztán mondta:

Kecském, kecském, jer ide,
Vidd az asztalt izibe!

Eltűnt az asztal, mintha nem is lett volna.

Akkor Kétszemű felébresztette Háromszeműt s mondta neki:

- No, te is szépen megőriznéd a kecskét! Egész nap aludtál. De most csak menjünk haza.

Mikor hazamentek, Kétszemű hozzá sem nyúlt a maradék ételhez, de most már akár nyúlt, akár nem: a Háromszemű elmondta, mit látott.

- Úgy-e, mondta az asszony. Hát ő jobban akar élni, mint mi! No, megállj!

Még aznap este megölték a kecskét, hogy többet asztalt ne teríthessen Kétszeműnek. Hej, sirt szegény Kétszemű, nem volt otthon maradása, kiment a rétre, ott leült, úgy sírt, úgy kesergett magában. Hát egyszerre csak ott áll mellette Szűz Mária s kérdi:

- Mért sírsz, Kétszemű?

- Hogyne sírnék, mikor az én drága, jó kecskémet, ki nekem asztalt terített, megölte az anyám. Most megint éhezhetek, mint azelőtt!

Mondotta Szűz Mária:

- Ne sirj, hanem menj haza, s kérjed a testvéreidet, hogy adják neked a kecske körmét, azt temesd el az ajtótok elé, meglásd, hogy szerencsét hoz az reád.

Ezt mondta Szűz Mária, azzal eltűnt, Kétszemű pedig haza ment s mondta testvéreinek:

- Halljátok-e, adjatok nekem is valamit a kecskéből. Adjatok nekem legalább a körmét.

- Na, azt ugyan viheted, kacagtak a leányok s oda dobták neki a kecske körmét. Kétszemű este lopva elásta a körmöt az ajtó elé s aztán lefeküdt, mintha semmi sem történt volna.

Másnap reggel, mikor fölkeltek s kiléptek az ajtó elé, majd megvakultak a szertelen ragyogástól: egy csudaszép aranyalma-fa állott az ajtó előtt, szebbnél-szebb aranyalmák csakúgy megfonták az ágait. Ámúltak, bámúltak, nem tudták elgondolni, hogy került oda az aranyalma-fa,

csak Kétszemű sejtette, hogy ez a kecske körméből nőtt ki, semmi egyébből.

-346-

- Eredj, Egyszemű, mondta az anyja, mássz fel a fára s szedj almát róla.

Egyszemű felmászott a fára, de amint az almák után nyúlt, az ágak kiszaladtak a kezéből, nem volt annyi istenes lelke, hogy csak egy almát is le tudjon szakítani. Most Háromszeműt küldötte fel az anyja, de hiába kinlódott, kapaszkodott erre, arra, ő sem tudott leszakítani, de még egy almát sem.

- Hátha nekem sikerülne, mondotta Kétszemű. Talán megpróbálom.

- Ugyan, mit akarsz a két szemeddel? csúfolódtak vele a testvérei. Feküdjél le s aludjál.

De Kétszemű mégis felmászott a fára s im, az ágak nem távolodtak el tőle, de sőt inkább mintha önként hajlottak volna feléje, s egy jó kötény aranyalmát hozott le a fáról.

Most még jobban irigykedtek Kétszeműre, még rosszabbul bántak vele, mint eddig, ahelyett, hogy megbecsülték volna.

Na, telt, múlt az idő, egyszer a leányok éppen a fa mellett állottak mind a hárman, mikor arra jött egy dali, szép királyfi. Ahogy a leányok meglátták, rögtön elbújtatták Kétszeműt egy üres hordó alá, mely ott állott a fa mellett. Azért bujtatták el, mert Kétszemű rongyos volt szegény s szégyenlették. Jön a királyfi, megáll, csodálja a fát, kérdi a leányoktól, hogy: - Kié a fa? Aki neki abból egy ágat adna, kívánhatna tőle akármit.

-347-

- Kié volna, mint a miénk, felelt Egyszemű, meg Háromszemű begyesen s mindketten neki estek a fának, hogy egy ágat leszakítsanak, de hiába erőlködtek, csak egy levélkét sem tudtak leszakítani.

- Na, ez igazán csodálatos, mondotta a királyfi, hogy a tiétek a fa s még sem tudtok egy ágat leszakítani róla.

A leányok váltig erősítették, hogy övék a fa, de amíg erősködtek, kigurult a hordó alól egy pár aranyalma, éppen a királyfi lábához. Kétszemű gurította ki haragjában, mert a testvérei nem az igaz valóságot mondták.

- Hát ezek az almák honnét gurultak ide? kérdezte a királyfi.

Nagy kénytelen-kelletlen megmondták, hogy van nekik egy csúnya, rongyos Kétszemű testvérük, az gurított ki almát, mert mindig van alma nála, lopja, lopocskolja az almát, mikor ők nem látják.

- Jere csak elé, Kétszemű, szólt a királyfi, hadd lássalak!

Kétszemű kibújt a hordó alól, de bezzeg szeme-szája tátva maradt a királyfinak, mert hiszen rongyosnak rongyos volt Kétszemű, de olyan szép, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem.

- Tudnál-e egy ágat letörni nekem? kérdezte a királyfi.

- Hogyne tudnék, mondotta Kétszemű. Enyém ez a fa!

-348-

Abban a pillanatban letört egy ágat s odaadta a királyfinak.

- Mit adjak cserébe, Kétszemű? kérdezte a királyfi.

- Semmit, felelt Kétszemű, csak vigy magaddal, mert itt folyton éhezem, ütnek, vernek, csúfolnak engem.

- Bizony ha úgy, jere velem, mondotta a királyfi, enyém vagy te s enyém is leszel, míg a világ s még két nap!

Azzal fölkapta a nyeregbe s úgy elvágatott vele, mint a gondolat. Még az nap megérkeztek a királyi palotába, ott Kétszeműt felöltöztették aranyos ruhába, papot hívtak, nagy lakodalmat csaptak, hét nap s hét éjjel állott a lakodalom.

Még csak most irigykedtek igazán Kétszeműre a testvérei, mikor látták, hogy milyen nagy szerencse érte.

- No, vigasztalták magukat, legalább az aranyalma-fa nekünk maradt. Aki erre jár, megcsodálja s ki tudja, még minket is érhet nagy szerencse.

Bezzeg lefittyent másnap reggel az ajakuk! Az ám, hire, pora sem volt az almafának, még az éjjel eltűnt s reggel ott állott a Kétszemű ablaka alatt!

Most már csakugyan várhatta a szerencsét Egyszemű s Háromszemű. Merthogy nem dolgoztak, leszegényedtek, koldulásra vetemedtek. Így jártak be az országot s egyszer csak betévedtek a király udvarába is, oda, hol Kétszemű volt a királyné. Hallja egyszer Kétszemű, hogy künn az ajtó előtt keservesen síránkozik két asszony, kimegy, nézi, nézi őket, hát *Egyszemű* az egyik, *Háromszemű* a másik. De bezzeg elfelejtette, hogy vele olyan cudarúl bántak, szép gyengén megfogta a kezüket, bevezette, jól megvendégelte s többet el sem eresztette őket.

-349-

Így volt, vége volt, mese volt.

Javítások.

Az eredeti szöveg helyesírásán nem változtattunk.

A nyomdai hibákat javítottuk. Ezek listája:

15 célba vette, mikor	célba vette, mikor
16 nem tatálta helyét	nem találta helyét
28 - Mit nyávoztak	- Mit nyávoztok
33 Gyerünk, birkózunk.	Gyerünk, birkózzunk.
39 mindjárt felfailak	mindjárt felfallak
41 szépen bevartta	szépen bevarrta
45 kell meghallniok	kell meghalniok
55 maradjatok itt Szerencsére	maradjatok itt. Szerencsére
56 gombos meg a varrotűhöz	gombos- meg a varrotűhöz
56 léptek lábujhegyen	léptek lábujjhegyen
59 „Aki iszik	Aki iszik
60 pataknak, Hanem	pataknak. Hanem
71 - Mondta a második:	Mondta a második:
72 Közra fogták	Közre fogták
84 kogy az apjok	hogya az apjok
87 madárka leszállot	madárka leszállott
88 itt megebédelunk	itt megebédelünk
99 ger-:licék... Gondolta	gerlicék Gondolta:
100 sötétben félresurraut	sötétben félresurrant
101 hirtelen bessurraut	hirtelen besurrant
114 olyan söté van	olyan sötét van
114 anyja megiltlja	anyja megtiltja
115 dolgom volt	dolgom volt!
116 uri dolgod tesz	uri dolgod lesz
125 itthon van-e	itthon van-e
135 fülel-jobbra-balra	fülel jobbra-balra
137 fel nem vitte	fel nem vitte
139 másik modta	másik mondta
143 mndenik megajándékozta	mindenik megajándékozta
144 Hát hiszen	Hát hiszen
151 még akkoz... adta gonosz	még akkor... adta gonosz
151 két tányéroccka	hét tányéroccka
153 csendesesen vetkeződtek	csendesesen vetkeződtek
155 magában Hófekérke	magában Hófehérke
162 Hófekérke ma is él	Hófehérke ma is él
165 szívébe nyállalott	szívébe nyállalott
166 mondta a királyfinak	mondta a királyfinak
173 Fölvétette a kővé	Fölvétette a kővé
175 húszolgánk életét, de de fel	hú szolgánk életét, de fel
179 megvoltak, mondta	megvoltak, mondta:
179 „Rigócsőrü királyfié!	„Rigócsőrű királyfié!
181 valamelyik jsmerőse	valamelyik ismerőse
187 küldötte utánuk	küldötte utánuk
187 ot,... a szolgákt	ott... a szolgák,
192 rokka metlé	rokka mellé
194 kicsi emberkének	kicsi emberkének
197 másik meszárszékhez	másik mészárszékhez
204 fölvezette a a	fölvezette a
206 ezt a királykísasszony	ezt a királykísasszony
208 rettentő nagy	rettentő nagy
224 Níncs annál	Nincs annál
225 vele a a feleségét	vele a feleségét
232 vissza Hiszen	vissza. Hiszen
237 az éjszakára,	az éjszakára.
251 maparak királya hadat	madarak királya hadat
258 feleségemnél is, S	feleségemnél is. S
266 hagyja a királyságot	hagyja a királyságot

276 minha a sárkány	mintha a sárkány
276 aölébe kpta	ölebe kapta
281 dermedett, Akkor	dermedett. Akkor
283 visszadom a testvéredet	visszaadom a testvéredet
292 ahol van ní	ahol van ni
295 vissza is ugrott	vissza is ugrott
297 bundámból a havat,	bundámból a havat.
304 megmutatom az utat,	megmutatom az utat.
306 meghalt a királyné	meghalt a királyné
309 Mond meg nekem	Mondd meg nekem
311 A hét Sváb.	A hét sváb.
319 volt a nvakukon	volt a nyakukon
339 Most mar	Most már
341 része a munkából,	része a munkából.
341 kenyeret, Nagyon	kenyeret. Nagyon
341 szép aszony	szép asszony

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK GRIMM TESTVÉREK ÖSSZEGYÜJTÖTT MESÉI
***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an

individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has

agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."

- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly

from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our

new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.